Riksantikvarieämbetet

Det medeltida Sverige
Band 1 UPPLAND: 5 Attundaland:
Lyhundra, Sjuhundra

Det medeltida Sverige
1 UPPLAND

---

5 ATTUNDALAND
Lyhundra, Sjuhundra

av
Sigurd Rahmqvist
Lars-Olof Skoglund
Redigerat av Sigurd Rahmqvist

Stockholm 1986
Riksantikvarieämbetet
Stockholm

Omslaget: Karta över Rimbo socken (beskuren),
upprättad i Kungl Generallantmäterikontoret
1838 av J Dahlgren (LmV A 78–1: 1).

ISBN 91-7192-661-5
Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986

Förord

Kungl Vitterhets Historie och Antikvitetsakademien beslöt år 1960 att tillsätta en kommitté för utarbetande och utgivning av verket *Det medeltida Sverige*. Arbetet förlades till Historiska institutionen vid Stockholms universitet och leddes av kommitténs sekreterare, professor Gunnar T Westin, som i ett föredrag på Svenska historiska föreningen 1962 (tryckt i HT 1962 s 121–140) presenterade de allmänna övervägandena bakom verket (se även förordet till DMS 1:1, Stockholm 1972). Med Vitterhetsakademien som huvudman publicerades de första tre volymerna, DMS 1:1, DMS 1:4 och DMS 1:3, som omfattar Norra Roden och norra delen av Tiundaland i Uppland.

Den 1 juli 1982 överfördes genom ett riksdagsbeslut projektet *Det medeltida Sverige* till Riksantikvarieämbetet med placering inom Dokumentationsbyrån. Vid överföringen knöts en rådgivande kommitté till utgivningsarbetet med representanter för Riksantikvarieämbetet, Vitterhetsakademien och universiteten. I kommittén ingår för närvarande: professor Thorsten Andersson, 1:e antikvarie Helmer Gustavson (sekreterare), professor Staffan Helmfrid, professor Erik Lönnroth, professor Herman Schück, docent Klas-Göran Selinge, docent Ulf Sporrong, byråchef Gustaf Trotzig (ordförande) och professor Gunnar T Westin.

Föreliggande häfte av *Det medeltida Sverige* (DMS 1:5) behandlar den nordöstra delen av Attundaland i Uppland. Författare är fil lic Lars-Olof Skoglund och fil mag Sigurd Rahmqvist, som också redigerat och bearbetat häftet i dess helhet. *Lars-Olof Skoglund* har sammanställt det första manuskriptet till häradsbeskrivningarna, vilket sedan utvidgats och omarbetats av *Sigurd Rahmqvist*. Denne har också utarbetat de allmänna inledningarna och sockenkartorna.

Avsnittet om registrerade fornlämningar har författats av docent Klas-Göran Selinge. Kyrkobeskrivningarna har utarbetats i samråd med fil kand Ann Catherine Bonnier. Sockenkartorna har renritats av Katarina Strömdahl. Excerperings-, kontroll- och registerarbete har utförts av jur kand Sven Klippvall, Brita Petersson, Elisabeth Steelhammer och Karin Söderhult, som även renskrivit manuskriptet. Synpunkter av stort värde har lämnats av både den nuvarande och den tidigare kommittén samt av docent

Göran Dahlbäck, fil mag Olle Ferm, docent Birgitta Fritz, fil dr Hans Gillingstam och teol dr Jan Liedgren.

Stockholm i februari 1986
Gustaf Trotzig

Innehåll

5 Förord
7 Innehållsförteckning
9 **Inledning**

Attundaland: Lyhundra och Sjuhundra

18 Topografiska huvuddrag
19 Översikt över fornlämningar
21 Administrativ indelning
Medeltiden
1540–1570
24 Judiciell indelning
25 Kyrklig indelning
27 Statistiska uppgifter
Antal jordeboksenheter
Jordetal

33 **Lyhundra härad**
34 Estuna socken
49 Frötuna socken
51 Husby socken
62 Karlskyrka socken
74 Lohärads socken
82 Länna socken
88 Malsta socken
96 Söderby socken

106 **Sjuhundra härad**
107 Esterna socken
118 Fasta socken
125 Riala socken
134 Rimbo socken
151 Rö socken
158 Skederids socken

Källor, litteratur och förkortningar

171 Använt UH-material
173 Tiondelängder
174 Förkortningar: källor och citerad litteratur
181 Förkortningar, allmänna
184 Kartor
184 Övrig litteratur

Register

185 Ortregister
193 Personregister
202 Register över kyrkliga institutioners godsinnehav
203 Register över sätesgårdar

Kartor

23 Attundaland, nordöstra delen, administrativ och judiciell indelning
26 Attundaland, nordöstra delen, kyrklig indelning
35 Estuna socken
53 Husby socken och del av Frötuna socken
63 Karlskyrka socken
75 Lohärads socken
83 Länna socken
89 Malsta socken
97 Söderby socken
108 Esterna socken
119 Fasta socken
126 Riala socken
135 Rimbo socken
152 Rö socken
159 Skederids socken

Inledning

De regionala bearbetningarna i *Det medeltida Sverige* presenteras landskapsvis, i härader och skeppslag och under dem socknar samt vidare städer. Därvid följs indelningen i 1500-talets kamerala material. I de fall förändringar skett under senare perioder finns hänvisningar på en plats, där en socken eller ort borde återfinnas enligt den nuvarande indelningen.

Socknen redovisas på det sätt den framträder i 1500-talsmaterialet, som en kameral enhet: jordebokssocken, vilken ofta men inte alltid överensstämmer med den kyrkliga socknen. När skillnader mellan dessa har iakttagits, har det anmärkts. Om inte annat särskilt anges, avses för förhållanden under medeltid och 1500-tal med termen "socken" begreppet jordebokssocken; endast i avsnittet om den kyrkliga organisationen är "socken" synonymt med kyrksocken.

Med "den nuvarande indelningen" och "den nuvarande socknen" avses den regionala organisationen 1950, innan de stora kommunsammanslagningarna började. "Socken" betecknar där den borgerliga kommunen, som i allmänhet sammanföll med den kyrkliga: församlingen.

Redovisningen inom socknen av varje by/gård, brukningsenhet består av tre delar:

I Namnformer och kartangivelse
II Inventering av det kamerala materialet
III Inventering av det medeltida materialet

I **Namnformer** För varje enhet redovisas först det nuvarande namnet, med halvfet stil, därefter den äldsta kända namnformen, kursiverad, och årtalet för denna.

När det *äldsta belägget* hämtats ur tryckta källor av god kvalitet, återges stavningen enligt trycket utan att den har kontrollerats mot originaldokumentet. (I enstaka fall har originaldokumentet granskats, vilket anges med "or", ex "DS 1031 or".) Uppgifter som hämtats ur tryckta regestsamlingar har regelmässigt kontrollerats mot originalet, vilket markeras genom att originalets signum anges, följt av hänvisning till trycket, (ex "RAp 21/3,

SMR 235"). Om det äldsta belägget är en avskrift, återges även den äldsta originalformen. Det har inte varit möjligt att pröva alla ortnamnsproblem. Därför anges varianter av namnet endast undantagsvis, t ex vid kraftig avvikelse eller förändring under medeltid och 1500-tal. För övriga äldre namnformer hänvisas till det omfattande excerptmaterialet i Ortnamnsarkivet i Uppsala. Ortnamnsförändringar som skett efter 1550-talet har inte heller kunnat redovisas inom undersökningens ram. – Ortnamnen återges genomgående med stora begynnelsebokstäver, även i de fall originalen eller de tryckta källorna har små. Prepositioner ("in", "de" osv) anges, men "i" och "j" återges både med *i*.[1] Undantag: äldsta belägg hämtade ur 1500-talets kamerala material återges som regel utan preposition.

De *nutida namnen* återges enligt stavningen på den ekonomiska kartan 1:10 000. Har byn/gården/brukningsenheten inte kunnat återfinnas på officiellt kartmaterial (ekonomiska kartan 1:10 000, topografiska kartan 1:50 000, generalstabskartan 1:100 000 eller 1800-talets ekonomiska kartor) redovisas den under den äldsta kända namnformen, vilket markerats med *.

Kartangivelse. Den siffergrupp som avslutar den första avdelningen, hänvisar till det aktuella bladet av den ekonomiska kartan 1:10 000; ett rutsystem med motsvarande kod finns inlagt på den topografiska kartan 1:50 000.

II **Inventeringen av 1500-talets kamerala material** bygger på de i Kammararkivet förvarade landskapshandlingarna, från de äldsta, omkring 1540, fram till omkring 1570. Slutåret varierar något beroende på materialtillgången. Exakt uppgift om vilka handlingar, som ligger till grund för bearbetningen framgår av förteckningen över "Använt UH-material" (UH = Upplands handlingar). Tiondelängder och frälse- och rusttjänstlängder har som regel inte använts. För frälse- och rusttjänstlängderna hänvisas generellt till Almquist J A, Frälsegodsen i Sverige under storhetstiden. Längderna Gärder och hjälper 1535, KA, har inte heller använts, då de uppgifter som de lämnar om lokala förhållanden många gånger förefaller osäkra.

Uppgifterna redovisas enligt ett fast schema med ett antal starka förkortningar (se förkortningslistan):

1) *jordnatur* och *antal kamerala enheter* återges med halvfet stil, ex "**1 sk**" = ett skattehemman.

[1] Upplöst förkortning markeras ej.

2) *jordetal* (om sådant finns), dvs enhetens storlek uttryckt i markland : öresland : örtugland : penningland.

1 markland	8 öresland	24 örtugland	192 penningland
	1 öresland	3 örtugland	24 penningland
		1 örtugland	8 penningland

En gård med jordetalet tre öresland och fyra penningland redovisas 0:3:0:4. I de fall penningland eller örtugland och penningland saknas, markeras de inte: ex tre öresland = 0:3; däremot ett markland = 1:0.

I vissa områden av de delar av Sverige där jordetal finns, uttrycks gårdarnas jordetal i skiftande kombinationer i de olika årgångarna av kronans jordeböcker. Av redovisningstekniska skäl har det därför i sådana områden blivit nödvändigt att använda ett och samma uttryckssätt för hela undersökningsperioden. För de i detta häfte behandlade delarna av Uppland, där uttryck i mark- och öresland är det vanligaste, har det fallit sig naturligt att räkna om jordetalet till så stora enheter som möjligt. Exempelvis har en gård som i somliga längder anges till 0:0:11$\frac{1}{2}$ och i andra till 0:3:0:20 i bearbetningen redovisats med 0:3:2:4.

Om det i samma by finns flera enheter av samma jordnatur, anges jordetalet för varje gård, ex "**2 sk,** 0:4+0:4".

I byar med flera än en gård redovisas gårdarna i fallande storleksordning, inte efter jordeböckernas ordning.

3) *årtal.* Om inga årtal nämns innebär det, att uppgifterna om gården (motsvarande) är oförändrade under hela den period som täcks av de använda landskapshandlingarna. Ett enstaka årtal som föregår jordnaturen, ex "1548 **1 aoe**", anger att gården uppträder första gången detta år och sedan finns perioden ut. Finns en gård enbart en del av perioden, anges de år den existerar, ex "1555–65 **1 sk**". "1548 (endast)" innebär att den redovisas endast detta år.

4) vid *förändringar i jordetalet* anges det år, då förändringen sker, följt av det nya jordetalet, ex "**1 sk,** 0:2, 1558 0:3", vilket visar, att gården anges till två öresland från periodens början och till tre öresland från 1558 till dess slut. En tillfällig förändring med tillbakagång till det ursprungliga jordetalet markeras med ( ), ex "**1 sk,** 0:2 (1558 0:3)", vilket betyder två öresland hela perioden med undantag för år 1558.

Samma system används vid *förändringar i jordnaturen,* ex "**1 skuj,** 1566 **1 sk,** 0:0:4", vilket innebär att enheten från att ha varit skatteutjord från periodens början, 1566 övergår till ett självständigt skattehemman. Jordetalet är detsamma för både utjorden och skattehemmanet.

Uttrycket "som 1558 delas på" innebär, att delningen (förändringen) uppträder i jordeboken första gången det året, inte att själva delningsprocessen kan beläggas det året. I de fall det kan iakttagas hur delningen har gått till, anges det särskilt.

5) *utjord* redovisas med jordetal under sitt geografiska namn med angivande av den gård till vilken den hör. Under huvudgården finns en hänvisning till utjordens geografiska namn. För årtalen se punkt 4; märk dock att "**1 skuj,** 0:2 till Åby, 1546 till Överby" innebär, att utjorden, som hela tiden är två öresland, från periodens början tillhör Åby men från 1546 till periodens slut tillhör Överby. *Frälsets* utjordar redovisas inte i landskapshandlingarna.

6) *kyrkojord* och *arv- och egetjord* saknar ibland uppgift om jordetal. I förteckningen över "Använt UH-material" för respektive avsnitt anges, när jordetal saknas för dessa jordnaturer. Detta markeras inte särskilt i redovisningen av varje gård. Exempelvis "**1 ky,** 0:4" betyder att ett kyrkohemman redovisas under hela perioden och att jordetalet är 0:4, när det förekommer. Ingår jorden i ett rättardöme anges detta inom parentes, ex "**1 ky,** 0:5. (Nyvla rd)". Under Nyvla meddelas vilka år rättardömet ägde bestånd och vad det omfattade.

7) *frälsejord* saknar i kronans jordeböcker uppgift om jordetal. Jordeböckerna anger däremot ibland namnet på den adelsperson som uppbär räntan (inte alltid = ägaren). I sammanställningarna redovisas detta genom att namnet satts inom parentes efter jordnaturen, ex "**4 fr,** (Svante Sture)". Däremot anges inte vilka år ägarens namn redovisas.

8) *kvarnar* redovisas inte regelbundet i landskapshandlingarna. Det markeras inte särskilt, vilka år en kvarn saknas. Däremot anges alltid det första året en kvarn uppträder.

9) *summa jordetal.* När byn består av två eller flera enheter anges summan av byns jordetal. Motsvarande uppgift finns inte i det kamerala materialet. Summan, som alltså är resultatet av en bearbetning, avser det första och det sista året under undersökningsperioden, då en summa kan beräknas; (om det första året har endast en mantalslängd, e dyl, kan det inte användas och det tidigaste året med en årlig ränta måste väljas). Är summorna olika de två åren anges det senaste årets inom ( ); mellanliggande förändringar redovisas som regel inte. I summan har inräknats jordetalet för kyrko- och arv- och egetjord enligt vad som angetts under punkt 6. I en by där frälsegods ingår, blir jordetalssumman inte fullständig, då som ovan sagts jordetal inte anges för frälsejord.

III **Inventeringen av medeltidsmaterialet** bygger på Ortnamnsarkivets i Uppsala excerpter, vilka kompletterats med annat källmaterial. Till medeltidsmaterialet räknas även källor från perioden 1540–1570, som inte hör till landskapshandlingarna. Av medeltidsmaterialet redovisas i form av kortfattade regester de uppgifter om en ort som direkt eller indirekt berör jorden, såsom läge, avkastning, ränta, organisation, förvaltning och ägande.

I de fall en handling endast bevarats i avskrift, finns den ofta i flera exemplar i olika samlingar. Hänvisning sker här endast till den avskrift som använts som underlag för regesten; uppgifter om övriga avskrifter kan sökas i Diplomatariekommitténs samlingar.

Den marklandsvärderade *jordens storlek* anges på samma sätt som jordetalen i det kamerala materialet. Omräkningen till större enheter har dock inte skett, utan jordetalet återges på det sätt det finns i källan, ex "0:11" fastän det omräknat ger 1:3. I de fall källans jordetal innehåller en negativ komponent, har det dock räknats om till det faktiska värdet (t ex 'sex öresland en örtug mindre' = 0:5:2).

Vid försäljning och köp anges inte *köpeskillingen,* även om uppgift om den finns i dokumentet i fråga. Däremot anges eventuell *penningränta.* Myntenheten är *mark* med underavdelningarna *öre, örtug* och *penning,* mellan vilka samma relationer gäller som mellan de olika jordetalen (se ovan). Penningräntan anges därför på samma sätt som jordetalen, dock med tillägget pengar (pn) – 1:3 pn betyder således 1 mark och 3 öre pengar.

Personnamn (förnamn) återges som regel i normaliserad form, ex Anders för Andreas, Nils för Nisse. För en och samma person används genomgående samma namnform, oavsett om hans namn växlar i källorna. De latinska formerna återges med motsvarande svenska namn.

Släktnamn återges inom ( ), om det inte burits av personen själv. Namn, som senare blivit verkliga släktnamn, ex "Oxenstierna", ges stor begynnelsebokstav. Stor bokstav ges även konstruerade namn som vunnit hävd, ex "(Ulv)", och sådana som utretts i ÄSF eller annan personhistorisk litteratur, ex "(Gumsehuvud)". Liten bokstav ges rent sigillbeskrivande namn, ex "(skyskura)", "(kvadrerad sköld)".

Titlar återges inte annat än när de behövs för att identifiera en person eller har betydelse för förståelsen av en viss uppgift.

Släktskap mellan i regesterna omnämnda personer anges, när det har betydelse för sammanhanget. Den uppgiften finns ofta inte i den aktuella handlingen utan har hämtats ur gängse genealogisk litteratur, som regel utan att källan särskilt redovisas.

Hänvisning till andra orter görs a) till orter inom samma socken med enbart ortnamn, b) till övriga med ort- och sockennamn; upplysning om till vilket härad de senare hör, ges i ortregistret.

Käll- och *litteraturhänvisningar* sker genom användande av förkortningar (se s 174), följda av 1) för källpublikationer med numrerade handlingar: handlingens *ordningsnummer* eller (om handlingarna inte är genomgående numrerade) *delnummer:ordningsnummer,* 2) i samtliga övriga fall: *sidnummer.*

Citering: " " används när ett citat återges ordagrant med bibehållen stavning, ' ' när det återges med normaliserad stavning och form men ändå ansluter sig till den direkta ordalydelsen. Upplösta *förkortningar* markeras inte.

Frågetecken används för att ange att den lämnade uppgiften i något avseende är osäker. Det används:

1) i stället för årtal = årtalet är okänt, ex "? (1400-talets början) löser Arent Pinnow ...",
2) efter årtal = årtalet är osäkert, ex "1525(?) får Jöran Turesson ...",
3) före källhänvisning = osäkert om källans namnform avser den ort den identifierats med, ex "**Ösby** 1328 *in Øsby* (?DS 2683, avskr)",
4) före ortnamn i modern form = osäkert om orten avses, ex "... i Ekeby, ?Knutby sn ...",
5) efter direktcitat = osäker läsning, ex "1409 ... *Øyanom*(?) (SD 1160)",
6) framför begrepp eller hel sats = osäkert påstående, ex "herr Peter Räv (? = kyrkoherden Peter i Rimbo)".

Exempel och kommentarer

Estuna socken

Redovisningen av Estuna socken bygger på Upplands handlingar (UH) 1543: 12, 1544: 6, 1545: 1, 1546: 5, 1548: 7, 1549: 5, 1550: 13, 1551: 4, 1552: 3, 1554: 14, 1555: 13, 1556: 24, 1557: 6, 1559: 18, 1561: 13, 1566: 8, 1567: 18, 1568: 13, 1570: 19 och 1573: 19. Jordetal för kyrkans jord redovisas endast i 1538: 2. (Framgår av förteckningen "Använt UH-material".)

Endast för Berga tolkas hela artikeln. För övriga exempel förklaras enbart de uttryck som inte förekommit tidigare.

Exempel:

Berga

1384 *i Bergha* (UUBp 1/3) – 11 J, 7 b.
UH **1 sk,** 2:0 med skuj i Karby endast 1545.
1384 byter Bengt Uddsson och hans hustru bort 0:1 (i Lohärads sn) till Bo Jonsson (Grip) (se Uddeboö) (UUBp 1/3, 16/3).
1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:3, som räntar 0:9 pn (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 13/1).

1473 ger Staffan Ulfsson (Ulv) 0:5 till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).

Kommentar:
Nuvarande namn är Berga. Det omnämns första gången 1384 i ett i Uppsala universitetsbibliotek bevarat pergamentsbrev, som är daterat den 1 mars. Orten stavas då Bergha. Den återfinns på ekonomiska kartan 1:10 000, blad 11 J, 7 b, och på topografiska kartan 1:50 000, blad 11 J Norrtälje NV ruta 7 b.

Upplands handlingar redovisar 1543–1561 och 1566–1573 ett skattehemman på två markland, vilket har en skatteutjord i Karby endast 1545.

I medeltidsmaterialet uppträder Berga i tre sammanhang. Den första gången är i en jordtransaktion 1384, om vilken mer finns att läsa under Uddeboö. Den andra är i ett arvskifte 1423 och den tredje i ett morgongåvobrev 1473, om vilka mer finns att läsa under Stensta i Karlskyrka socken.

***Mærlingæby** 1321 *in Mærlingæby* (DS 2295), 1543 *Merlinggebi* (UH 1543: 12) – beläget ca 500 m VNV om Vämlinge (Sporrong 1985 s 93 f, jfr StO s 202).

UH **1 skuj** (saknas 1549), 0:3:2 till Vämlinge.

1321 säljer Klara kloster 0:3 i M och jord i Västra Läby, Läby sn, till ärkebiskop Olof Björnsson (DS 2295).

Orten omnämns endast en gång under medeltiden. Namnet har inte kunnat återfinnas i det officiella kartmaterialet, vilket anges med *. Den ursprungliga bebyggelseplatsens läge har dock angivits av U Sporrong i boken "Mälarbygd", varvid han bygger på lantmäterikartor och terrängstudier. Läget har även angivits, men något annorlunda, av C I Ståhle i boken "Studier över de svenska ortnamnen på -inge".

Upplands handlingar redovisar under hela perioden 1543–1573 (utom 1549) en skatteutjord på tre öresland och två örtugland, vilken hör till Vämlinge. Hänvisning till *Mærlingæby finns under Vämlinge.

Tarv (nu Stjärnholm) 1409 *i Thærff* (SD 1160) – 11 J, 7 b; bytomt ca 600 m NV om Vämlinge (GeomJb A 8 s 81; RAÄ 180).

UH **2 sk,** 1:0:2 + 0:6:2.
1 skuj, 0:4 till Åsby endast 1545; upptas 1543–44 i Lohärads sn.
1 ky, 0:3:1.
2 fr, (Lars Turesson /Tre rosor/, 1567 Svante Sture).
Summa jt 2:6:2.

– – –

Namnet återfinns på ekonomiska kartan 1:10 000, blad 11 J, 7 b, men byn är sedan länge avhyst och jorden brukas under herrgården Stjärnholm. Bytomtens läge framgår av en lantmäterikarta i Lantmäteriverkets arkiv i Gävle, Geometriska jordeboken A 8 s 81. Tarvs gamla bytomt är även införd i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister med fornlämningsnummer 180 i Estuna socken. Bytomten är markerad på den senaste upplagen av ekonomiska kartan 1: 10 000.

Upplands handlingar redovisar: två skattehemman; en skatteutjord, som 1545 uppges höra till Åsby; ett kyrkohemman, vars jordetal är angivet endast 1538; två frälsehemman, vilkas storlek är okänd, då jordetal för frälsejord inte redovisas i landskapshandlingarna; hemmanen tillhör båda Lars Turesson (Tre rosor), från 1567 och perioden ut Svante Sture. Jordetalssumman för hela byn är densamma 1543 och 1573 – två markland, sex öresland och två örtugland; i summan ingår inte frälsehemmanens jord.

Skederids socken

Redovisningen av socknen bygger på Upplands handlingar 1540:5, 1541:8, 1542:2, 1543:12, 1544:6, 1545:1, 1546:5, 1547:10, 1548:7, 1549:5, 1550:4, 1551:9, 1552:1, 1553:8, 1554:24, 1556:1, 1559:18, 1561:13, 1566:25, 1567:14 och 1568:11. Jordetal för kyrkans jord redovisas endast i 1538: 2. (Framgår av "Använt UH-material".)

Finsta

1283 *in Finstadum* (DS 774, avskr), 1296 *suam mansionem Ffinstad dictam* (DS 1744), 1301 *in Finstadum* (DS 1336) – 11 J, 5 a.

UH **2 fr,** (Birger Nilsson /Grip/).

Finsta kan beläggas som sätesgård för Birger Petersson (Finsta-ätten) 1326 (DS 2586) – Anders Tomasson (2 spetsar uppifrån), 1396 (Gen 26 II f 25v) – Karl Magnusson (Eka-ätten), gift med Birgitta Arentsdotter (Pinnow), 1447–53 (DDal 969, RAp 18/3) – Elin Andersdotter (2 spetsar uppifrån), änka efter Arent Pinnow, 1453–74 (RAp 18/3, ÖD VII s 946 f) – Birgitta Arentsdotter (Pinnow) 1489 (B 16 f 99v, PHT 1941 s 38 f).

– – –

? (1400-talets början) löser Arent Pinnow till sig F 'sätegård' av Algot Magnusson (Sture), som löst till sig gården av borgaren Rutger Crouwel i Stockholm på Anders Tomassons arvingars vägnar (Gen 26 II f 52v, odat).

Upplands handlingar redovisar två frälsehemman, vilka tillhör Birger Nilsson (Grip). Hemmanens storlek är okänd (se Tarv ovan).

Det stycke som inleds "Finsta kan beläggas ..." redovisar de frälsemän eller frälsekvinnor som omnämns 'i Finsta', daterar brev där etc. De kan förmodas ha haft sin sätesgård där. Birgitta Arentsdotter (Pinnow) behandlas i Personhistorisk Tidskrift 1941.

Notisen från 1400-talets början visar hur Arent Pinnow kommit över Finsta (den bygger på en odaterad regest, dvs en kortfattad avskrift av innehållet i ett förkommet brev, i Genealogica volym 26 II i Riksarkivet).

Attundaland: Lyhundra och Sjuhundra

De i detta häfte behandlade häraderna ingick i Attundaland och utgör dess nordöstra del. De bildade tillsammans inte någon administrativ enhet under folklandet utan har här sammanförts av geografiska skäl.

Topografiska huvuddrag

Undersökningsområdet är beläget inom östra Svealands s k sprickdalslandskap, vilket kännetecknas av en växling mellan långsträckta dalstråk och skogklädda moränpartier; där dalgångarna möts har landskapet ibland slättkaraktär, t ex i områdets centrala del mellan Husby och Skederids kyrkor. Den ännu pågående strandförskjutningen har under historisk tid påverkat landskapet i dess östra del, i synnerhet längs Broströmmen med tillhörande sjösystem men även kring Malstasjön, Lommaren och Kyrksjön. Flera åar, såsom utflödena från sjöarna Erken, Syningen och Gavel-Långsjön, har varit av betydelse för bygdens näringsliv, som drivkraft för kvarnar.

Lyhundra härad begränsas i öster delvis av Brosjön och Broströmmen och i norr, väster och söder av stora skogar och sjöar, utom på ett ställe i sydväst, där den odlade bygden fortsätter i Sjuhundra härad. På flera ställen vid häradets östra kant och på ett ställe i nordost fortsätter den odlade bygden i olika skeppslag i Roden. Huvuddelen av bebyggelsen är lokaliserad till det småbrutna lerslättsområdet söder och öster om sjön Erken, i häradets centrala och östra delar. Detta område har den högsta uppodlingsgraden i östra Uppland (Sporrong 1985 s 178). Sockendelen *Länna* utgör en från det övriga häradet avskild, mindre bygd, som fortsätter österut i Länna skeppslag i Roden. Häradet avvattnas av ett antal mindre vattendrag, som rinner i huvudsakligen östlig riktning.

Sjuhundra härad begränsas i alla väderstreck av stora skogar och mindre sjöar utom på ett ställe i öster, där den odlade bygden fortsätter i Lyhundra

härad, samt på en punkt i sydväst, där bygden har kontakt med Långhundra härad vid sjön Sparren. Bebyggelsen är grupperad i flera mindre, öppna bygder i anslutning till ådalar och sjöar; de största bygderna ligger väster och öster om sjön Skedviken, i häradets nordvästra del, och mellan Långsjön och Kundbysjön, i dess centrala del. Socknen *Riala* utgör en från det övriga häradet helt avskild, mindre bygd och består till större delen av skogs- och myrmarker med ett antal mindre sjöar. Häradet avvattnas av ett antal mindre vattendrag, som rinner i huvudsakligen östlig riktning.

Översikt av registrerade fornlämningar

Den förhistoriska bosättningen och därmed fornlämningsbeståndet har i stor utsträckning fått sin prägel av att området är ett geologiskt sett ungt landskap. Under större delen av stenåldern utgjorde området en skärgård, och ännu under bronsåldern har den centrala kulturbygdens samtliga större sjöar och stora delar av slätterna utgjort delar av vida, djupt inträngande havsvikar. Vid vikingatidens slut hade dessa uppgrundats eller avsnörts till insjöar; vissa stod ännu öppna som smala, segelbara fjärdsystem, t ex längs Broströmmen och Lommaren-Husbyån. I stora drag avspeglar fornlämningsbeståndet också en bebyggelseförskjutning och ett kolonisationsförlopp, som är betingade av denna strandförskjutning.

I detta sammanhang behandlas Lyhundra och Sjuhundra härader enligt sentida gränser samt Riala socken, där fornlämningarna i allt väsentligt finns inom den del som under medeltiden hörde till Sjuhundra. Inom området finns efter revidering av Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister 1977 10 100 fornlämningar från förhistorisk tid registrerade, av vilka 6 636 ligger i Lyhundra och 3 464 i Sjuhundra. De fornlämningsrikaste socknarna är Estuna och Söderby-Karl med 2 029 resp 1 868 fornlämningar. Fornlämningarna är fördelade på 952 platser, varav 586 i Lyhundra och 366 i Sjuhundra, dvs med ca 11 resp 9,5 anläggningar på varje plats i genomsnitt. Fornlämningsbeståndet utökades vid 1977 års revidering med ca 30 procent i Lyhundra och ca 20 procent i Sjuhundra. De flesta fornlämningarna är belägna på järnålderns gravfält, men på flera håll finns också koncentrationer av enstaka gravar och boplatser samt dessutom fornborgar och runstenar.

För stenålderns del har inte någon fast bebyggelse kunnat beläggas, men en bronsåldersboplats på platsen för en senare fornborg i Skederids sn har drag som tycks gå tillbaka på östliga stenålderstraditioner.

Under *bronsåldern* har en karakteristisk bebyggelsebild uppstått inom vissa av områdets högre delar. Fornlämningarna utgörs dels av bronsålderns

typiska gravar, dvs rösen, som ibland är monumentala, och röseliknande stensättningar, och dels av boplatser med skärvstenshögar och röjda ytor. De ligger ofta i tätare eller glesare koncentrationer på moränmark – också i påfallande blockrik terräng. Flera sådana bosättningsområden finns i området mellan sjöarna Närdingen, Erken och Ströjan i nuv Söderby-Karls sn samt i angränsande del av Närdinghundra härad. Ett typiskt sådant område finns t ex på Marjums och Sonö skog, ett annat väster om Igelsta och Ströja. Ytterligare ett tätt bronsåldersområde är beläget nordväst om tätorten Rimbo och ett mindre sådant finns också väster om Ubby i Esterna sn. Dessutom förekommer spridda rösen och stensättningar utefter dåtida vattenleder – t ex utefter Lommaren-Husbyån ända in mot Rimbo – eller i mindre koncentrationer – t ex vid Himmine i Lohärads sn.

Vissa av dessa bronsåldersbygder tycks därefter upphöra helt, t ex i det rika området mellan Erken och Närdingen. I andra fall finns en klar rumslig kontinuitet till äldre järnålder – t ex i området vid Ströja och Igelsta, där några av *äldre järnålderns* typiska gravfält är belägna. Gravfälten från denna tid har ofta en rikt varierad sammansättning av rösen, olika stensättningstyper och resta stenar. Till denna typ hör områdets största gravfält på åsen vid Kristineholm (Östersättra) i Lohärads sn (220 fornlämningar), där dock även yngre järnålder kan ingå. Ett ansenligt, rent äldre gravfält finns på plan sandmark vid Ö Syninge i Husby sn (165 fornlämningar). Stora och typiska både till läge och fornlämningstyper är också gravfälten vid Finnby i Rimbo sn, Uggelnäs i Esterna sn, Ö Ledinge och Darsgärde i Skederids sn, Kråkhättan i Estuna sn samt två av gravfälten vid Igelsta i Söderby-Karls sn.

Den äldre järnålderns gravfält har inte någon tydlig anknytning till den historiska tidens byplatser utan tycks vanligen representera bebyggelser, som övergivits eller flyttats någon gång under järnåldern. I vissa fall är dock en kontinuitet till yngre järnåldern tydlig. Det bästa exemplet är kanske åsen vid Finsta och den avhysta byn Simlunda i Skederids sn, där 7 gravfält med sammanlagt 265 fornlämningar tycks representera hela järnåldern.

De flesta gravfälten av äldre typ är tydligt koncentrerade till områdets västra del – ungefär väster om Grisslehamnsvägen norr om Estuna kyrka samt nordväst om en linje från denna mot västspetsarna av sjöarna Lommaren och Addarn. I klar motsats härtill finns den *yngre järnålderns* gravfält inom den gamla bygden i hela området. De är talrikare än de äldre i det västra området, där de praktiskt taget finns vid varje by, men de finns också vid nästan varje äldre by i den östra delen av området. Inte sällan är dock bygravfälten i denna del något mindre än i väster – t ex vid de små byarna i östra delen av Estuna och Husby snr. Dessa förhållanden kan tolkas så att

en kolonisation ägt rum under yngre järnålder till områdets östra del, samtidigt som bygden i den västra delen förtätats och omorganiserats.

Ett för inre Roslagen speciellt förhållande är att vissa byar uppträder parvis under samma namn, som vanligen särskiljes genom en väderstrecksbestämning. De har däremot egna, primära bytomter och egna gränser. De båda byarna har i regel också egna gravfält från yngre järnåldern. Ofta är dessa jämnstora, som t ex vid V och Ö Libby och V och Ö Sundsta i Husby sn, N och S Nånö i Estuna sn samt V och Ö Nodsta i Frötuna sn. Vid N och S Malma samt V och Ö Eka i Estuna sn är däremot det ena gravfältet påfallande större. Södermarjum i Söderby-Karls sn saknar i motsats till Norrmarjum nu gravfält, men detta kan vara bortodlat.

Den yngre järnålderns gravfält visar den för Uppland typiska kombinationen av högar, övertorvade stensättningar, enstaka treuddar och skeppsformiga stensättningar samt ett inte obetydligt inslag av rektangulära, övertorvade stensättningar. Tolv av dessa gravfält består av mera än 100 fornlämningar vardera, och de tre största vid Malma i Estuna sn, Rimsjö i Husby sn och Risslingby i Söderby-Karls sn har vardera 160-165 gravar. Ett annat gravrikt område finns vid Vämlinge och den avhysta byn Tarv i Estuna sn, där förutom det förutnämnda äldre gravfältet också två av de yngre hör till denna stora grupp.

En av områdets fornborgar, vid Darsgärde i Skederids sn, är fullständigt undersökt och har visat sig innehålla talrika husgrunder och boplatsrester från folkvandringstid. De flesta av fornborgarna visar dock inte några tecken på att ha varit permanent bebodda. Anläggningar med omfattande och delvis dubbla stenvallar finns t ex på Gårdstensberget vid sockengränsen mellan Ösby i Rö och Gullunge i Skederid, på Borgbacken söder om Kundbysjön i Rimbo sn och på Fisingsberget mellan Eka och Finngarne i Estuna sn. Vanligen ligger fornborgarna i skogsmark på något avstånd från bygden, och de kan därför inte anknytas till enskilda byar eller gårdar.

Administrativ indelning

För en översikt över områdets administrativa indelning finns endast ett sparsamt material, som inte tillåter annat än vissa allmänna konstateranden.

Varje härad framträder under medeltiden som en självständig enhet.

Medeltiden

Under 1300-talet hörde såväl Attundaland som Tiundaland till Stockholms fögderi (Fritz 2 s 14 ff). Från början av 1400-talet ingår Lyhundra och Sjuhundra härader, liksom huvuddelen av Attundaland, i det egentliga Stockholmsfögderiet. En del av Lyhundra har varit förlänat (se nedan).

Lyhundra härad. 1409 får Stockholmsfogden Anders Ingvarsson (ankare) Estuna och Lohärads socknar och Väddö i förläning av drottning Margareta, vilket bekräftas 1410 av kung Erik (C 4 f 21v, SD 1252). *1413* omfattar häradet 2 gärder om tillsammans 12 män[1]: Anders Ingvarsson har 92 gärder i förläning; övriga förläningstagare är Harald Pinnow, Sven Törnesson och Kristiern Nilsson (Vasa) (ESb s 56). *1440* medger riksrådet att marsken och riksföreståndaren Karl Knutsson (Bonde) får byta ut Väddö, Estuna och Lohärads snr 'i Roden', som han haft som pantlän, mot Östkinds och Aska hdr och Tryserums och Hannäs snr i Tjust (SMR 1054). *1441* stadfäster kung Kristoffer Karl Knutssons ärftliga panträtt till Östkinds hd m m (se ovan), ty Karls tidigare förläning (Estuna sn m m) hade han ärvt efter sin farfars syster, fru Kristina Röriksdotter (Bonde), som fått dessa socknar 1411 i morgongåva av sin andre man, Anders Ingvarsson (ankare) (SMR 1469, C 4 f 22; Fritz 1 s 144, 152, 155).

Sjuhundra härad. 1413 omfattar häradet 7 gärder och 10 landbor (ESb s 54).

1540–1570

1500-talets kamerala material redovisar följande indelning:

Lyhundra härad: Estuna, Husby, Karlskyrka, Lohärads, Malsta och Söderby socknar samt mindre delar av Frötuna och Länna socknar.

Sjuhundra härad: Esterna, Fasta, halva Riala, Rimbo, Rö (huvuddelen) och Skederids socknar.

Fögderiindelningen

Lyhundra härad är förlänat under 1530-talet men återkallas 1543 från Lars Turesson (Tre rosor) och läggs till Närdinghundra härad. Detta fögderi omfattar 1540–49 även Långhundra och *Sjuhundra härad* samt vissa år Frösåkers härad, Valö socken och Olands härad (se DMS 1:4 s 24). Från 1550 bildar *Sjuhundra härad* tillsammans med Långhundra ett eget fögderi men är 1559–64 förenat med Närdinghundra fögderi.

[1] Enl anmärkning i skatteboken ingår ömsom 4, 5 eller 6 bönder i gärderna i Lyhundra.

Administrativ och judiciell indelning

Gränser omkring 1550

——— häradsgräns

- - - - kyrksockengräns

←——— kyrkogångens riktning i sockendel belägen inom annan jordebokssocken

För den lokala kamerala indelningen se resp häradsinledning, för skillnaderna mellan jordebokssocken och kyrksocken se resp sockeninledning. *Förläningar* under denna period, se AL.

AL 1 s 213–224, 3 s 8–11, UH, Länsreg.

Judiciell indelning

En samlad bild av områdets judiciella indelning ges endast i Gregers Matssons lagmansdombok för åren 1490–94.[1] De olika tingslagens omfattning under medeltiden framträder sporadiskt genom uppräkning av nämndemän, fastar och vidervarumän samt i följande handling: räfstetingsbrev från 1409 för Sjuhundra härad. Områdets judiciella indelning framträder därvid på följande sätt (jfr ALD s 24, 26, SU s 374 f):

Tingslagen motsvarar de administrativa häraderna. Namnet på den rätta tingsstaden[2] i respektive härad har inte påträffats.

Omnämnda tingsplatser vid lagmansting samt häradshövdingar redovisas nedan:

Lyhundra härad:[3] Omnämnd tingsplats vid lagmansting: 1493 Norra Nånö, Estuna sn (ULdb s 66).

Häradshövdingar: Lars i Åby, Söderby sn, underhäradshövding, 1382 (RAp 10/7) – Sven Törnesson (tvågrenig växt) 1414–19 (SD 1913, 2405, 2579) – Johan Kettilmundsson i Gräfsta, Estuna sn, domare på Karl Bonde Tordssons vägnar, 1437 (SMR 546) – Lars Jönsson ?i Karlösa, Karlskyrka sn, 1493 (ULdb s 66) (se vidare ALD s 27).

Sjuhundra härad:[4] Omnämnd tingsplats vid lagmansting: 1493 Väsby, Rö sn (ULdb s 65).

Häradshövdingar: Klaus Slaweka dä 1412–14 (SD 1637, 1808, 1915) – Bengt Laurensson (Björnlår) omkr 1510 (UDb III s 125 f) – Knut Andersson (Lillie) ?1526 och 1538 (EbAp 27/5, GR 12 s 14) – Gabriel Kristersson (Oxenstierna) 1546– (GR 18 s 177) (se vidare ALD s 24 f).

1545 hålls gemensamt räfsteting med allmogen av Sjuhundra och Lyhundra i Husby, Skederids sn (RAp 24/3).

[1] Avser ting med högre instans, lagmansting; tingslaget har vid dessa tillfällen normalt nog motsvarat häradstingslaget.

[2] Häradstinget skulle hållas på "rätt tingsstad", dvs en bestämd plats, medan lagmanstinget ofta hölls på en för lagmannen med hänsyn till hans resa lämplig plats (ALD s 11).

[3] 1377 får häradshövdingen och länsmannen i Lyhundra fullmakt att fastfara en godsöverlåtelse (RAp 14/10).

Under medeltiden omnämns fastar eller nämndemän regelmässigt från Estuna, Husby, Karlskyrka, Lohärads och Söderby snr, i ett par fall även från Malsta sn. *1437* omnämns en faste från Nodsta, Frötuna sn (SMR 546); *1493* omnämns en nämndeman från Darsgärde, Länna sn (ULdb s 67).

[4] 1378 får häradshövdingen och länsmannen i Sjuhundra fullmakt att fastfara en godsöverlåtelse (ShSp 24/10).

Kyrklig indelning

Den kyrkliga indelningen under medeltiden återspeglas i följande handlingar, men den bild de ger är inte tillräckligt klar för att tillåta säkra slutsatser:

1314 års förteckning över sexårsgärden: under rubriken *Prouincia Lyhundære* redovisas Husby med annex (Skederid) (0:22), Söderby med annex (Karlskyrka) (0:20), Lohärad (0:14), Estuna (0:22), Bro (3½:0), Frötuna med annex (Malsta) (3½:0), Länna (2:0), Väddö (2:0) och Häverö (0:14) – under rubriken *Prouincia Sæhundære:* Rimbo med annex (Rö) (3:0), *Sæbohæred*[1] (0:20) och Riala (0:14) (DS 1946).

1331 års förteckning över kyrkogodsen i Attundaland: under rubriken *prouincia Lyhundære* redovisas kyrkorna Husby, Malsta, Länna, Lohärad, Estuna, Karlskyrka och Söderby – under rubriken *prouincia Sæhundære:* Esterna, Fasta, Rimbo, Rö, Skederid och Riala (DS 2819).

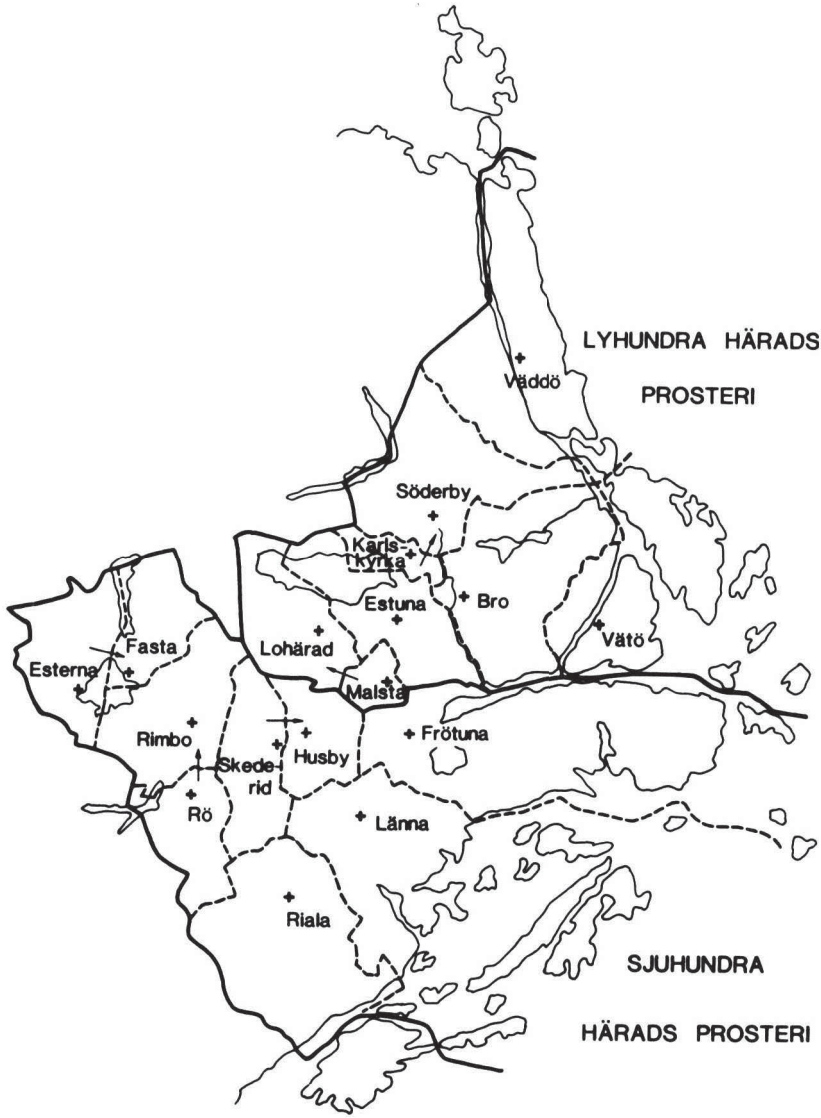
1343 års förteckning över avgifterna till lösen av ärkebiskop Hemmings pallium: under rubriken *Lyhundære* redovisas Husby med annex (Skederid) (4½:0), Söderby med annex (Karlskyrka)[2] (4½:0), Lohärad (3:0), Estuna (4½:0), Bro (6:0), Frötuna med annex (Malsta) (6:0), Länna (3:0), Häverö (3:0) och Väddö (3:0) – under rubriken *Sæhundære:* Rimbo med annex (Rö) (4½:0), Fasta med annex (Esterna) (4½:0) och Riala (3:0) (DS 3754).

Under Gustav I:s regering framträder en annan bild av den kyrkliga indelningen i östra Uppland:

Estuna, Lohärad och Söderby socknar utgjorde tillsammans med Bro, Väddö och Vätö ett prosteri: 1527 *"Ffempthe prosterijdth Söd[e]rby"* (Karlskyrka och Malsta nämns inte utan har utgjort annex till Söderby resp Lohärad), 1540 Lyhundra med Vätö prosteri (9 socknar, fel) och *Söderby prosteri i Lyhundra* (Söderby, Karlskyrka, Estuna, Lohärad, Malsta, Väddö, Bro och Vätö), 1544 och UH *Lyhundra härads prosteri.*

Länna, Frötuna, Husby-Skederids, Riala, Rimbo och Fasta socknar ugjorde ett prosteri: 1527 *"Sijette prosterijdth Ffrötuna"* (Esterna och Rö nämns inte utan har utgjort annex till Fasta resp Rimbo), 1540 *Skeppslagens prosteri* (9 socknar) och *Frötuna skeppslags prosteri* (Länna, Frötuna, Riala, Husby, Skederid, Rimbo, Rö, Esterna och Fasta), 1544 och UH *Sjuhundra härads prosteri.*

[1] Se inledningen till Fasta sn.
[2] APS I: 754.

Kyrklig indelning

Omkring 1550, prosteriernas namn enl Prt i UH

——— prosterigräns

– – – – kyrksockengräns

←——— Karlskyrka är annexförsamling till Söderby, Malsta till Lohärad, Skederid till Husby, Rö till Rimbo och Esterna till Fasta

(1527: PHT 1960 s 104 f, Johannes Laurentii räkenskap, avskr, 1540: UH 1540: 7 tionderäkenskap för Uppland, AL 3 s 153 länsreg, 1544: AL 3 s 170 länsreg, se även KSH 6.)

Prosteriernas omfattning skiljer sig såväl på 1300-talet som 1500-talet från den administrativa och judiciella indelningen i hundaren/härader. Betydande förändringar har dock skett mellan 1343 och 1527: Häverö socken har förenats med Närdinghundra prosteri (se DMS 1:4 s 26 ff); Husby med annexsocknen Skederid har tillsammans med Frötuna och Länna förts över från Lyhundra till Frötuna/Sjuhundra prosteri.

I och med att stiftsorganisationen förändrats 1557 upphörde prosterierna och tiondeuppbörden övertogs av kungens fogdar (Kjöllerström s 209). Uppbörden inom undersökningsområdet skedde därefter i de kamerala fögderier området ingick i.

Annexförhållanden: Under hela undersökningsperioden är Karlskyrka annex till Söderby, Esterna annex till Fasta och Rö annex till Rimbo. Malsta är 1314/1343 annex till Frötuna, under 1500-talet till Lohärad. Skederid är annex till Husby; beteckningen 'Husby-Skederid sn' 1527 avser sannolikt båda socknarna.

Statistiska uppgifter

Vid en bedömning av ett områdes betydelse för kronan som skattedistrikt är framför allt två typer av statistiska uppgifter av intresse: antalet jordeboksenheter och det sammanlagda jordetalet för varje socken.

Dessa uppgifter redovisas på de följande sidorna, och de är tagna ur Upplands handlingar (UH) – undersökningsperiodens första och – inom ( ) – sista användbara år för respektive härad: Lyhundra 1557 (1573)[1], Sjuhundra 1540 (1568).

Antal jordeboksenheter

Tabellerna innehåller genomgående summor som framkommit vid bearbetningen. De överensstämmer oftast med de summor fogdarna redovisar i jordeböckerna, men ev skillnader redovisas *inte* här.

Antalet bebodda enheter (gårdar och torp) på 1540-talet redovisas även på karta för resp socken. På kartorna markeras skog och utmark med raster.

[1] Söderby sn saknas fram till 1557, övriga socknar redovisas från 1543.

Jordetal

I UH finns inga tecken på att man räknat 15 pnl på örtl. Denna avvikelse från det normala, 8 pnl på örtl, finns annars på flera håll i norra Uppland (se DMS 1:1 s 46, 1:3 s 27, 1:4 s 31). I undersökningsområdet kan avvikelsen beläggas endast i Lyhundra på 1300-talet, se Järsö, Karlskyrka sn.

Inom hela undersökningsområdet är skatten uträknad i förhållande till dels jordetalet, dels en värdering av jordetalet (örtuglandet) som uttrycks genom gällertalet ('örtugen gäller ... mark').

I de följande tabellerna är de jordetal som är satta med normal stil excerperade direkt ur jordeböckerna. Med kursiv stil återges de summor som framkommit vid bearbetningen, när en viss sockens brukningsenheters jordetal summerats, eller i de fall fogden angivit summa för två eller flera socknar (Husby, Frötuna och Länna i Lyhundra och Esterna och Fasta i Sjuhundra).

Antal jordeboksenheter i Lyhundra härad, UH 1544 (1573)[1]

	Estuna	Frötuna	Husby	Karlskyrka	Lohärad	Länna	Malsta	Söderby	summa
sk	46 (47)	5 (5)	27 (26)	5 (6)	27 (29)	5 (3)	8 (8)	32 (32)	155 (156)
½ sk	2 (5)	– –	0 (3)	1 (0)	3 (2)	0 (5)	– –	9 (11)	15 (26)
skuj	7 (9)	– –	4 (4)	3 (3)	3 (3)	– –	– –	9 (9)	26 (28)
skäng	– –	– –	0 (1)	– –	4 (4)	– –	– –	– –	4 (5)
kr	– –	– –	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	0 (1)
ky	12 (13)	1 (0)	7 (9)	5 (5)	4 (4)	1 (1)	3 (4)	5 (5)	38 (41)
½ ky/kyt	3 (1)	– –	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	3 (2)
kyuj	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	0 (1)
se	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
pb	– –	– –	1 (0)	– –	– –	– –	– –	– –	1 (0)
aoe	– –	– –	0 (1)	– –	– –	3 (3)	1 (1)	– –	4 (5)
fr	12 (11)	4 (2)	5 (2)	16 (17)	2 (2)	4 (4)	8 (9)	3 (3)	54 (50)
½ fr/frt	– –	– –	1 (0)	3 (0)	2 (2)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	9 (5)

[1] Söderby sn UH 1557 (1573)

Antal jordeboksenheter i Sjuhundra härad, UH 1540 (1568)[1]

	Esterna	Fasta	Riala	Rimbo	Rö	Skederid	summa
sk	13 (14)	3 (3)	6 (6)	13 (14)	9 (9)	17 (17)	61 (63)
½ sk	– –	0 (1)	12 (12)	– –	1 (3)	3 (5)	16 (21)
skt	– –	1 (0)	– –	– –	– –	– –	1 (0)
skuj	3 (3)	1 (0)	2 (4)	4 (2)	2 (1)	6 (1)	18 (11)
skäng	– –	0 (1)	13 (7)	1 (1)	– –	1 (0)	15 (9)
skkvarn	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)	1 (1)
kr	– –	– –	– –	– –	– –	4 (3)	4 (3)
ky	3 (1)	1 (0)	– –	4 (4)	3 (3)	4 (5)	15 (13)
½ ky/kyt	0 (1)	– –	– –	4 (3)	1 (1)	4 (0)	9 (5)
kyuj	– –	1 (1)	– –	0 (1)	– –	0 (1)	1 (3)
kyfjäll	– –	– –	– –	– –	– –	0 (1)	0 (1)
kykvarn	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	1 (1)
se	– –	6 (3)	– –	– –	– –	– –	6 (3)
set	– –	1 (0)	– –	– –	– –	– –	1 (0)
sevret	– –	1 (0)	– –	– –	– –	– –	1 (0)
sekvarn	– –	1 (0)	– –	– –	– –	– –	1 (0)
aoeuj	– –	– –	– –	– –	0 (1)	– –	0 (1)
fr	12 (13)	3 (7)	3 (3)	19 (19)	3 (4)	9 (11)	49 (57)
½ fr/frt	4 (4)	– –	4 (2)	10 (11)	1 (0)	1 (4)	20 (21)

[1] Riala sn UH 1540 (1561).

Jordetal för Lyhundra härad

Förklaringar se s 28. Frälsejord redovisas inte.

	Estuna		Frötuna[2]		Husby		Karlskyrka	
örtugen gäller	1557	1573	1557	1573	1557	1573	1557	1573
4 mark	–	–	–	–	–	–	–	–
3 mark	–	–	–	–	*2:0:1:4*	*2:4:1:4*	–	–
18 öre	–	–	–	–	–	–	–	–
2 mark	43:3:0:2½	44:3:2:6	*4:3:0:0*	*4:3:0:0*	*19:3:0:0*	19:3:0:0	5:0:0:7	5:2:2:7
1½ mark	19:4:2:0	19:4:2:0	*2:0:0:0*	*2:0:0:0*	*12:6:0:4*	12:6:1:0	0:2:2:0	0:2:2:0
9 öre	0:6:2:0	0:6:2:0	–	–	–	–	–	–
summa	*63:6:1:2½*	64:7:0:6	*6:3:0:0*	*6:3:0:0*	*34:1:2:0*	34:5:2:4	*5:2:2:7*	*5:5:1:7*
kyrko	*10:6:0:0*[1]	*10:5:0:0*[1]	*0:6:0:0*	*0:6:0:0*	*7:0:0:0*	*7:0:0:0*	*3:1:2:0*	*3:1:2:0*
summa jt	*74:4:1:2½*	*75:4:0:6*	*7:1:0:0*	*7:1:0:0*	*41:1:2:0*	*41:5:2:4*	*8:4:1:7*	*8:7:0:7*

	Lohärad		Länna[2]		Malsta		Söderby		summa hd	
örtugen gäller	1557	1573	1557	1573	1557	1573	1557	1573	1557	1573
4 mark	–	–	–	–	–	–	1:4:0:0	1:4:0:0	1:4:0:0	1:4:0:0
3 mark	3:2:2:0	3:2:2:0	*2:4:0:0*	*2:4:0:0*	–	–	5:7:1:2	5:7:1:2	13:6:1:6	14:2:1:6
18 öre	–	–	–	–	–	–	4:7:1:0	4:7:1:2	4:7:1:0	4:7:1:2
2 mark	29:4:0:0	29:4:0:0	*4:3:0:0*	*4:3:0:0*	11:3:2:4	11:3:2:4	15:7:0:2	15:5:0:6	*133:3:0:7½*	*134:4:2:7*
1½ mark	1:7:2:3	1:7:2:3	–	–	0:5:0:0	0:5:0:0	6:3:2:4	6:7:0:6	*43:6:0:3*	44:1:2:1
9 öre	–	–	–	–	–	–	–	–	0:6:2:0	0:6:2:0
summa	34:6:1:3	34:6:1:3	*6:7:0:0*	*6:7:0:0*	*12:0:2:4*	*12:0:2:4*	*34:5:2:0*	*34:7:1:0*	*198:2:0:½*	200:3:1:0
kyrko	2:1:1:0	2:1:1:0	*0:4:0:0*	*0:4:0:0*	*3:3:2:0*	*3:3:2:0*	*2:7:0:4*	*2:7:0:4*	*30:5:2:4*	*29:1:2:4*
summa jt	*36:7:2:3*	*36:7:2:3*	*7:3:0:0*	*7:3:0:0*	*15:4:1:4*	*15:3:1:4*	*37:4:2:4*	*37:6:1:4*	*228:7:2:4½*	*229:5:0:4*

[1] inkl Sankt Erik 1:7; fogdens summa misstämmer 1573.

[2] jt för sockendelarna Frötuna och Länna har av fogden räknats ihop, 1557 tillsammans med Husby.

Jordetal för Sjuhundra härad

Förklaringar se s 28. Frälsejord redovisas inte.

	Esterna		Fasta		Riala		Rimbo	
örtugen gäller	1540	1568	1540	1568	1540	1561	1540	1568
4 mark	–	–	–	–	1:2:2:0	1:5:0:4	–	–
2 mark	7:5:0:3	*9:0:0:0*	1:6:0:4	*2:4:2:4*	6:3:1:0	5:5:2:2	6:6:1:0	6:1:0:0
1½ mark	13:3:2:4	*12:0:2:4*	1:2:2:0	*0:4:0:0*	1:7:0:4	*2:5:1:0*	10:2:2:0	*11:3:2:0*
1 mark	–	–	–	–	0:5:1:0	*0:5:1:0*	–	–
summa	*21:0:2:7*	*21:0:2:4*	*3:0:2:4*	*3:0:2:4*	*10:2:1:4*	*10:5:1:6*	17:1:0:0	*17:4:2:0*
ej skatte[1]	*3:0:1:0*	*3:0:1:0*	*5:7:2:0*	*5:7:2:0*	–	–	*3:4:2:0*	*3:4:2:0*
summa jt	*24:1:0:7*	*24:1:0:4*	*9:0:1:4*	*9:0:1:4*	*10:2:1:4*	*10:5:1:6*	*20:5:2:0*	*21:1:1:0*

	Rö		Skederid		summa hd	
örtugen gäller	1540	1568	1540	1568	1540	1568[4]
4 mark	–	–	–	–	1:2:2:0	*1:5:0:4*
2 mark	1:0:1:0	0:5:0:0	10:2:1:4	10:2:1:4	33:7:2:3	*34:3:0:2*
1½ mark	12:6:1:4	*13:0:0:4*	14:3:2:7	14:6:1:4	54:2:2:3	*54:4:1:4*
1 mark	–	–	1:4:1:2	1:4:0:0	2:1:2:2	*2:1:1:0*
summa	*13:6:2:4*	*13:5:0:4*	26:2:2:5[2]	26:5:0:0	91:7:0:0[3]	*92:6:0:2*
ej skatte[1]	*3:6:2:4*	*4:1:2:4*	*6:7:0:0*	*5:7:0:0*	*23:2:1:4*	*22:5:1:4*
summa jt	*17:5:2:0*	*17:7:0:0*	*33:1:2:5*	*32:4:0:0*	*115:1:1:4*	*115:3:1:6*

[1] kyrkojord och Sankt Eriksjord; jt anges endast 1538 resp 1539 och 1544, men dessa uppgifter har använts i tabellen för 1540 och 1568.
[2] inkl 0:2:2 (skuj) i Sättra, Husby sn, Lyhundra hd; summa jt för skatte *26:0:0:5.*
[3] summa jt för skattejord *91:4:1,* se not 2.
[4] Riala 1561.

Lyhundra härad

1280 *de prouincia. Lyundereth* (DS 699).
1291 *de Lyhundari* (DS 1044).
1298 *de Lyhundære* (DS 1240, avskr).
1311 *Omnibus Lyhunderi inhabitantibus* (DS 1801).
1321 *in prouincia Lyhundæri* (DS 2295).
1370 *i Lyhundare* (RAp 2/3).
1436 *Lyhundare hæræde* (RAp 10/8).
1457 *Lijhundrath* (C 7 f 8v).

Omfattning: Lyhundra härad omfattar under medeltiden och 1500-talet Estuna, Malsta, Husby, Lohärads, Karlskyrka och Söderby socknar samt den nordvästra delen av Länna socken och den västligaste delen av Frötuna socken.

Kameral indelning: För häradet finns ingen uppgift om att åttingsindelning funnits, såsom fallet är beträffande t ex Sjuhundra och Närdinghundra hdr. Detta kan bero på avsaknad av källmaterial från de aktuella åren (1535–41, jfr Sjuhundra hd). En uppgift från 1380 tyder på att häradet varit indelat i fjärdingar (se Uddeboö, Estuna sn).

Administrativ indelning, judiciella och kyrkliga förhållanden, hemmantal och jordetal se inledningen.

Jfr AF 1:1 s 67 f, s 403 ff, AL 1 s 220 f, DoSk s 250, SU s 375, UpTerr s 58, 109 f, 121 f och 159.

Estuna socken

1289 *ecclesie Æsetunum* (DS 989).
1370 *i Æsatuna sokn* (RAp 2/3).

Omfattning: Estuna jordebokssocken (enl UH-materialet) avviker från den nuvarande socknen (1950) genom att Norrsund, Brotorp och Stentorp, vilka i kyrkligt hänseende hörde till Bro sn, överfördes kameralt till Bro sn och skpl 1889 (Kbr 22/2). Byarna Färsna, Räfsja och Hårnacka, som ligger söder om Gillfjärden och det vattendrag som från nordost mynnar ut i sjön Ludden, hörde kyrkligt till Estuna sn men kameralt till Frötuna sn och skpl; de överfördes i kameralt hänseende till Estuna sn 1889 (Kbr 24/5). I vissa tiondelängder i UH-materialet räknas Brotorp, Stentorp och Norrsund både kyrkligt och kameralt till Estuna sn, Färsna, Hårnacka och Räfsja till Frötuna sn.

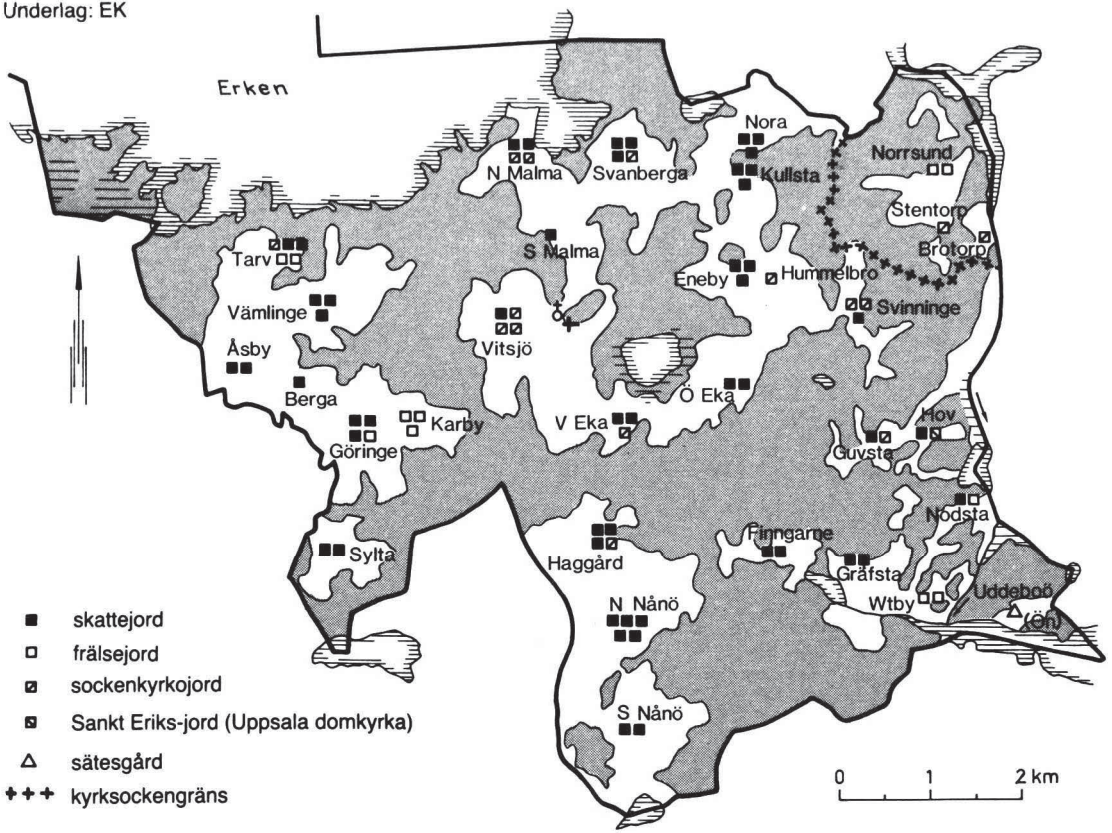
Kyrkan: En gråstenskyrka uppfördes möjligen före mitten av 1200-talet och bestod av ett rektangulärt långhus med ett smalare rakt avslutat kor, över vilket ett torn troligen planerats. Norr om koret uppfördes något senare en sakristia. Koret har ett ursprungligt tunnvalv av gråstensflis medan långhuset efter 1200-talets mitt försetts med ett treklöverformat trätunnvalv. Kort därpå smyckades långhusets övre väggparti med figurmålningar (i nuvarande långhusets östra del), unika i landskapet vid denna tid. Målningarnas placering tyder på att korvinden kan ha utnyttjats i samband med ceremonier på Kristi Himmelsfärdsdag. Vid 1200-talets slut utvidgades kyrkan åt väster; den återinvigdes 1298 och helgades åt S:t Lars, S:t Olof och S:t Erik. Vid mitten av 1400-talet inslogs tegelvalv både i långhus och sakristia, och det förra försågs 1463 med målningar. På 1600-talet fanns i valvet målade vapensköldar, kvadrerad sköld och kluven sköld, samt ett begravningsvapen från 1579 för Erik Nilsson (Cruus) (Rhezelius s 39 f). Omkring 1400-talets mitt tillbyggdes ett vapenhus med rikt tegelornerat gavelröste samt fönster i söder. Kyrkan och även vapenhuset har haft en medeltida takryttare. Kyrkan restaurerades 1929. Av medeltida inventarier finns skaftet till en dopfunt av gotländsk kalksten, troligen från 1200-talets senare del, samt kalk (senare omgjord) och patén från mitten av 1300-talet, bevarade. Invändiga mått (långhuset) cirka 17,5 × 8,5 m, ursprungligen cirka 11 × 8,5 m. (SvK U V:6, UKy 92)

Kyrkby saknas.

1331 har Estuna kyrka 3:0:20 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 574–76 (fragment, av sandsten) och 577 (fragment, försvunnet) Estuna kyrka, 578 Eneby (försvunnen).

Estuna socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Antal jordeboksenheter UH 1544 (1573)

	sk	½ sk	skuj	ky	½ ky	se	fr
Berga	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Brotorp	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –
Eka (V o Ö)	3 (3)	0 (1)	– –	1 (1)	– –	– –	– –
Eneby	3 (3)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Finngarne	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Gräfsta	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Guvsta	1 (1)	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Göringe	3 (3)	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Haggård	3 (3)	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –
Hov	1 (1)	– –	– –	– –	– –	1 (1)	1 (0)
Hummelbro	– –	– –	2 (3)	1 (1)	– –	– –	– –
Karby	0 (1)	– –	0 (1)	– –	– –	– –	3 (3)
Kullsta	3 (3)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
*Litlaby	– –	– –	2 (3)	– –	– –	– –	– –
Malma (N o S)	3 (3)	– –	– –	2 (2)	– –	– –	– –
*Mærlingæby	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Nodsta	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Nora	3 (3)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Norrsund	– –	– –	– –	– –	– –	– –	2 (2)
Nånö, Norra	4 (4)	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Nånö, Södra	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Stentorp	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –
Svanberga	2 (3)	– –	– –	– –	1 (0)	– –	– –
Svinninge	– –	1 (1)	– –	1 (2)	1 (0)	– –	– –
Sylta	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Tarv	2 (2)	– –	1 (1)	1 (1)	– –	– –	2 (2)
*Wtby	– –	– –	– –	– –	– –	– –	2 (2)
Vitsjö	1 (1)	– –	1 (0)	3 (3)	– –	– –	– –
Vämlinge	2 (2)	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Åsby	2 (1)	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Summa	46 (47)	2 (5)	7 (9)	12 (13)	3 (1)	1 (1)	12 (11)

Dessutom redovisar längderna: *kyuj:* Svanberga 0 (1).

Jordetal för olika jordnaturer 1543

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko[1]	frälse	summa jt
Berga	2:0	–	–	2:0
Brotorp	–	0:4	–	0:4
Eka (V o Ö)	3:6	0:5:2	–	4:3:2
Eneby	1:5:1	–	–	1:5:1
Finngarne	3:3	–	–	3:3
Gräfsta	3:2:2	–	–	3:2:2
Guvsta	1:4	0:4	–	2:0
Göringe	3:4:0:4	–	0:4 (?)	4:0:0:4 (?)
Haggård	3:0	1:0	–	4:0
Hov	1:1	1:7	–	3:0
Hummelbro	1:0	0:4	–	1:4
Karby	–	–	1:5:0:4 (?)	1:5:0:4 (?)
Kullsta	2:5:1	–	–	2:5:1
*Litlaby	0:6:2	–	–	0:6:2
Malma (N o S)	3:1	1:4	–	4:5
*Mærlingæby	0:3:2	–	–	0:3:2
Nodsta	0:6	–	0:6	1:4
Nora	2:7:2:4	–	–	2:7:2:4
Norrsund	–	–	3:0 (?)	3:0 (?)
Nånö, Norra	5:4	–	–	5:4
Nånö, Södra	6:0	–	–	6:0
Stentorp	–	0:5	–	0:5
Svanberga	2:4:1	0:2	–	2:6:1
Svinninge	0:4	0:6	–	1:2
Sylta	3:2:2	–	–	3:2:2
Tarv	2:3:1	0:3:1	2:0 (?)	4:6:2 (?)
Uddeboö	–	–	2:2	2:2
Vitsjö	0:6:1	1:7	–	2:5:1
Vämlinge	3:5:1	–	–	3:5:1
Åsby	2:0	–	–	2:0
Summa	61:6:2	10:4	10:1:0:4 (?)	82:3:2:4 (?)

[1] inkl se.

[2] Frälsejorden är beräknad utifrån medeltida uppgifter.

Berga

1384 *i Bergha* (UUBp 1/3) – 11 J, 7 b.
UH **1 sk,** 2:0 med skuj i Karby endast 1545.
1384 byter Bengt Uddsson och hans hustru bort 0:1 (i Lohärads sn) till Bo Jonsson (Grip) (se Uddeboö) (UUBp 1/3, 16/3).
1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:3, som räntar 0:9 pn (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 13/1).
1473 ger Staffan Ulfsson (Ulv) 0:5 till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).

Brotorp

1425 *Brotorp* (Gamla bytesboken f 55v, avskr), 1538 *Brotorp* (UH 1538:2) – 11 J, 7 c – nu i Bro sn.
UH **1 ky** (saknas 1550–51), 0:4 till Bro kyrka; 1538, 1552 och 1561 upptas B i Bro sn.
1425 säljer Peter Vibjörnsson i Kullsta 0:0:1 i en urfjäll till Nils Karlsson i Bottna, Bro sn (Gamla bytesboken f 55v).

Eka (Västra och Östra)

1380 *i Østroæke* (RAp 1/12, SRP 1542), 1409 *i Westra Eka* (SD 1160) – 11 J, 7 c.
UH **3 sk,** 1:2 + 1:2 + 1:2; en av gårdarna ligger i Östra E.
1545 **½ sk,** 0:4:1 (Västra E).
1 ky, 0:5:2, 1567 0:6:2.
Summa jt 4:3:2 (5:1).
1380 byter Nils Karlsson, borgare i Stockholm, till sig 0:0:2 i Östra E av Ingevald Kåresson mot jord i *Simsala på Rådmansö, Frötuna sn (SRP 1542).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:1 i Västra E, som Estuna kyrka hade (SD 1160).

Eneby

1409 *i Eneby, i Enaby* (SD 1160) – 11 J, 7 c.
UH **3 sk,** 0:6, 1545 0:6:0:5, 1550 0:6:0:2½ med skuj i Hummelbro från 1550 + 0:4:1 med skuj i Hummelbro + 0:3, 1545 0:2:2:3 (1567–68 0:2:2:5 ½), med skuj i Hummelbro. Summa jt 1:5:1 (1:5:0:5 ½).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:3, som Estuna kyrka hade. Bonden Anders i E ingår i nämnden. (SD 1160).

Finngarne 1382 *i Finnagarnom* (SRP 1740) – 11 J, 6 c.
UH **2 sk,** 1:7 + 1:4. Summa jt 3:3.
1382 omnämns Nils i F som faste (SRP 1740).

***Fleskænghen** 1512 tilldöms bönderna i Kullsta ängen F (*Fleskænghen*) efter en tvist mellan dem och herr Hans i Bro; ängen hade givits till Bro kyrka men sedan återlösts till ätten (Enskild ägo p 8/3, RA fot).

Färsna Se Frötuna sn och skpl.

Gräfsta 1384 *i Griippstadha* (UUBp 1/3) – 11 J, 6 c.
UH **2 sk,** 1:7 (1549 1:7:2) + 1:3:2. Summa jt 3:2:2.
1384 byter Bengt Uddsson och hans hustru bort 0:1 till Bo Jonsson (Grip) (se Uddeboö) (UUBp 1/3, 16/3).
1385 byter Bo Jonsson bort 0:1 till Jakob Olofsson (Djäkn) och hans hustru Ingeborg Magnusdotter (se Uddeboö) (TrLSp 24/2).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:2:2:4 ('0:3–0:0:0:4'), som Ingeborg Magnusdotter hade (SD 1160).
1437 är Johan Kettilmundsson i G domare i Lyhundra i Karl Tordsson Bondes ställe (SMR 546).

Guvsta 1409 *i Guwastadha* (SD 1160) – 11 J, 7 c.
UH **1 sk,** 1:4, 1550 2:0.
1545 **1 skuj,** 1548–49 **1 sk,** 0:4; från 1550 lagd till sk ovan.
½ ky, 0:4.
Summa jt 2:0 (2:4).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:5, som Estuna kyrka hade, 0:½ som Karlskyrka kyrka hade, och 0:½, som Bro kyrka hade (SD 1160).

Göringe 1409 *i Gerlinge* (SD 1160), 1463 *i Gørlinge* (RAp 27/12), 1543 *Gøringge* (UH 1543:12) – 11 J, 7 b.
UH **3 sk,** 2:0, 1570 1:0 + 0:6:2 + 0:5:1:4.
1 fr, (Lars Turesson /Tre rosor/, 1567 Gustav Johans-

son /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
Summa jt 3:4:0:4 (2:4:0:4).

1365 se Görla, Frötuna sn och skpl.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:10½, som Bengt Svarte hade, och 0:0:2½, som Estuna kyrka hade (SD 1160 or).

1463 får Staffan Ulfsson (Ulv) ½:0, som räntar 0:14 pn, i byte av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 27/12).

1473 ger Staffan Ulfsson ½:0 till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).

1525 (?) ärver Erik Turesson (Tre rosor) en gård, som räntar 0:12 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Malstaby, Malsta sn) (SkSp u d).

Haggård

1538 *Hagel* (UH 1538:2), 1543 *Hagal, Hagoll* (UH 1543:12) – 11 J, 6 c.

UH **3 sk,** 1:0 + 1:0 + 1:0.
1 ky, 1:0.
Summa jt 4:0.

Hov

1382 *in Hoff* (RAp 6/2, SRP 1678) – 11 J, 7 c.

UH **1 sk,** 1:1.
1 se, 1:7. (Rånäs rd)
1544–45 **1 fr** (brukas av se ovan).
Summa jt 3:0.

1382 överlämnar Gertrud Envastsdotter (Kanstens) 0:6 i H till Uppsala domkyrka (se DMS 1:2 s 85) (SRP 1678). Jorden i H har domkyrkans syssloman samma år köpt av kyrkoherden i Estuna, Peder Larsson (Lydingeätten) (SRP 1738). Enl brevet skall jorden användas till den prebenda som stiftats av Kristina Skörbyttas, syster till Gertrud, men systrarna har möjligen förväxlats, ty Kristinas prebenda instiftades först 1385, Gertruds 1380/81 (Dahlbäck s 134 f, kas 272). Peder Larsson donerar samma dag (6/7) 0:12 i H till domkyrkan för firande av årsmot för honom själv, hans föräldrar, syskon och svågrar (SRP 1737).

1382 säljer Bengt Magnusson Svarte 0:2 'nära fem örtugland jord och fem penning[land] närmare östra ändan' till Uppsala domkyrka (SRP 1740).

1385 instiftar Kristina Envastsdotter, änka efter Hans Skörbytta, en prebenda vid S:t Andreas altare i Uppsala domkyrka och ger 0:2 i H och jord på åtskilliga platser i Uppland; jorden har domkyrkans syssloman köpt för Kristinas räkning av frälsemän (se ovan 1382) (SRP 2138, 2141; Dahlbäck s 135).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd ett okänt antal öresland, som Uppsala domkyrka hade (SD 1160).

1479–1536 har Uppsala domkyrka en landbo, som räntar 4:0 pn (Rånäs rd) (UpDkyR).

Hummelbro 1409 *i Humblabro* (SD 1160) – 11 J, 7 c.

UH **2 skuj,** 1549 **1 skuj,** 1550 **3 skuj,** 0:3:1 till Eneby nr 2 + 0:4:2 till Eneby nr 3; utjordarna läggs 1549 ihop till 1:0, som 1550 delas upp på 0:4:0:4 till Eneby nr 2 + 0:2:2:1½ till Eneby nr 3 + 0:1:0:2½ till Eneby nr 1.
1 ky, 0:4.
Summa jt 1:4.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:12½, som Estuna kyrka hade (SD 1160).

Hårnacka Se Frötuna sn och skpl.

Karby 1409 *i Karby* (SD 1160) – 11 J, 7 b.

UH 1570 **1 sk,** 1:0; utbruten ur sk nr 1 i Göringe.
1545 **1 skuj,** 0:0:2, till Berga endast 1545.
2 fr, (Svante Sture).
1 fr, (Lars Turesson /Tre rosor/, 1567 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
Summa jt – (1:0:2).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:½, som Bengt Svarte hade (SD 1160).

1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:3, som räntar 0:12 pn (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 13/1).

1463 får Staffan Ulfsson (Ulv) 0:6:2, som räntar 0:13 pn och 1 pund korn, i byte av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 27/12).

1473 ger Staffan Ulfsson 0:13 till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).

1525 ärver Erik Turesson (Tre rosor) en gård, som räntar 0:12 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Malstaby, Malsta sn) (SkSp u d).

1528 ärver Svante Sture två gårdar, som i hans jordebok samma år anges till 0:10:0:4 tillsammans; gårdarna räntar 1 pund korn och 0:11 pn resp 0:14 pn (se Stensta, Karlskyrka sn) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739). 1561/65 upptas två gårdar om 0:6+0:4:½ i Svantes jordeböcker (ShS I 158 a och b).

Kråkhättan 1473 *Krokhetabol* (RApDRA 24/4), 1525(?) *Kroghætte* (SkSp u d) – 11 J, 7 b.

1473 skänker Staffan Ulfsson (Ulv) ett torp till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).

1525 (?) ärver Erik Turesson (Tre rosor) K, som räntar 0:6 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Malstaby, Malsta sn) (SkSp u d).

Kullsta 1409 *i Kullerstadha* (SD 1160), 1493 *i Kwllestade* (ULdb s 67) – 11 J, 7 c.

UH **3 sk,** 0:7:2:4 + 0:7:1:4 + 0:6. Summa jt 2:5:1.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 2:5:1 (3:0 minus 0:0:8), som Bengt Svarte hade (SD 1160).

1493 omnämns Jöns i K som nämndeman på tinget (ULdb s 67).

***Litlaby**

1409 *i Litlaby* (SD 1160), 1543 *Lisslebi* (UH 1543:12).

UH **2 skuj,** 1548 **3 skuj,** 0:3 + 0:3:2, som 1548 delas på 0:1:2:4 + 0:1:2:4, alla till Svanberga; L kallas vissa år Svanberga.
Summa jt 0:6:2.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:2, som Estuna kyrka hade (SD 1160).

L har sannolikt legat något SV om Svanberga; 1639 hade Svanberga två lika stora vretar S resp V om bytomten, vilka torde vara identiska med L:s åkergärden (GeomJb A 8 s 89).

Malma (Norra och Södra)

1409 *i Sudhra Malma, i Norra Malma* (SD 1160) – 11 J, 7 b.

UH **3 sk,** 1:5 + 0:7:2 (1544 1:0), 1554 0:6:1 (1556 0:6:2), 1567 0:7:2 + 0:4:1, 1549 0:5:2, 1566 0:4:1, med skuj i Vitsjö 1543–61; första gården ligger i Södra M.
2 ky, 1:0 till Söderby kyrka + 0:4.
Summa jt 4:5.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:1 i Södra M och 0:0:1 i Norra M, som Estuna kyrka hade (SD 1160).

***Mærlingæby**

1321 *in Mærlingæby* (DS 2295), 1543 *Merlinggebi* (UH 1543:12) – beläget ca 500 m VNV om Vämlinge (Sporrong 1985 s 93 f, jfr StO s 202).

UH **1 skuj** (saknas 1549), 0:3:2 till Vämlinge.

1321 säljer Klara kloster 0:3 i M och jord i Västra Läby, Läby sn, till ärkebiskop Olof Björnsson (DS 2295).

***Nitlinge**

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:1 *i Nitlinge,* som Estuna kyrka hade (SD 1160, se StO s 410 ff).

Nodsta

1384 *i Nyttestadhom* (UUBp 1/3), 1409 *i Nwdæstadha* (SD 1160) – 11 J, 7 b.

UH **1 sk,** 0:6.
1 fr, (1554 Henrik på Ön, 1555 Nils Jespersson /Cruus/).

1384 byter Bengt Uddsson och hans hustru bort 0:6 till Bo Jonsson (Grip) (se Uddeboö) (UUBp 1/3, 16/3).

1385 byter Bo Jonsson bort 0:6 till Jakob Olofsson (Djäkn) och hans hustru Ingeborg Magnusdotter (se Uddeboö) (TrLSp 24/2).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:7, som Bro kyrka hade, och 0:0:11, som Ingeborg Magnusdotter hade (SD 1160).

1457 ärver Cecilia Bosdotter (Djure) jord i N, som räntar 2:0 pn, efter sin mor och bror (se Malsta, Malsta sn) (B 16 f 112 ff).

1578 får Erik Nilsson (Cruus) och hans syster en gård om 0:6, som räntar 0:18 pn i landgille (se Uddeboö) (ÅS, E 6117 s 1354).

Nora

1437 *i Norom* (SMR 546) – 11 J, 7 c.

UH **3 sk,** 1:0:1:4, 1545 1:0:2:1, 1549 1:0:1:6 + 1:0:1, 1545 1:0:1:3, med skuj i Risslingby, Karlskyrka sn, 1543–61 + 0:7.
Summa jt 2:7:2:4 (3:0:0:1).

1437 omnämns Lars i N som faste (SMR 546).

Norrsund

1359 *in villa Sunde* (DS 6149, i Bro sn), 1409 *i Sund* (SD 1160) – 11 J, 7 c – nu i Bro sn.

UH **2 fr** (1545 **3 fr,** varav 1 öde; saknas 1546), (Lars Turesson /Tre rosor/, 1566 Brita Larsdotter /Tre rosor/).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 3:0, som Ingemund Jonsson har (SD 1160).

1500 byter Birgitta Tordsdotter (Bonde) till sig två gårdar (i Bro sn), varav en räntar 3½:0 pn, 1 gammalt får, 4 höns och 20 ägg och den andra 3:0 pn, 1 lamm, 4 höns och 20 ägg, av Sten Bille (se Penningby, Husby sn) (ShSp 8/9).

1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) två gårdar, som räntar 4½:0 pn resp 4:0 pn, och Erik Turesson en gård, som räntar 0:12 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (SkSp u d).

Jfr Södersund, Bro sn och skpl.

Nånö, Norra 1409 *i Norra Nanø* (SD 1160) – 11 J, 6 c.
UH **4 sk,** 1:5:1:4, 1549 1:4:0:4 + 1:5 + 1:1:1:4 + 1:0, 1549 1:1:1.
1545 ½ **sk,** 0:4.
Summa jt 5:4 (6:0).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:13, som Olof Jonsson har, 0:17:2½, som Jon Djäkn har, och 0:7½, som Ingeborg Magnusdotter har (SD 1160).
1412 testamenterar Jon Petersson (Djäkn) i Nånö 1:0:0:6 'i övre byn' till själakoret i Uppsala domkyrka och jord i Rävsta, Angarns sn, till domkyrkans fabrica (SD 1514 not 1). Testamentet trädde troligen inte i kraft (Dahlbäck s 162).

Nånö, Södra 1355 *i Sydhrananø* (DS 5105), 1409 *i Sudhra Nanø* (SD 1160) – 11 J, 6 c.
UH **2 sk,** 3:0 + 3:0. Summa jt 6:0.
1355 får Guttorm Toresson och hans hustru Inga Gregersdotter 0:0:1 vid arvskifte efter Ingas föräldrar (se Malsta, Malsta sn) (DS 5105).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:7:0:4, som Ingeborg Magnusdotter hade (SD 1160).
1417 omnämns Johan och Mårten i Södra Nånö som fastar (SD 2405).

Prästgården Estuna prästgård, belägen NV om kyrkan, har enl GeomJb A 8 s 86 f (1639) egna åkergärden (32 + 24 tunnor utsäde). – Se HoTu s 57 f.

Räfsja Se Frötuna sn och skpl.

***Sandeberghom** 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:2 *i Sandeberghom,* som Estuna kyrka hade (SD 1160).

Stentorp 1538 *Stenstorp* (UH 1538:2) – 11 J, 7 c – nu i Bro sn.
UH **1 ky** (saknas 1550–51), 0:5 till Bro kyrka; 1538, 1552 och 1561 upptas S i Bro sn.

Stjärnholm Se Tarv.

Sund Se Norrsund.

Svanberga 1409 *i Swanbergha* (SD 1160) – 11 J, 7 c.
UH **2 sk,** 1548 **3 sk,** 1:2 + 1:2:1, 1548 0:6:1 + 1548 0:4, alla med skuj i *Litlaby.
½ ky, 1549 **1 kyuj,** 0:2 (jt saknas 1561–66, 1573).
Summa jt 2:6:1.
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:1, som Väddö kyrka hade (SD 1160).

Svinninge 1409 *i Swiningæ* (SD 1160) – 11 J, 7 c.
UH **½ sk,** 0:4.
1 + ½ ky, 1544 **2 ky,** 0:4 + 0:2, 1548 0:4, båda till Bro kyrka; jorden redovisas 1538 och 1548–51 i Bro sn.
Summa jt 1:2 (1:4).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd ½:0 som Ingemund Jonsson har (SD 1160). Samma år döms under skatt 0:12, som Bro kyrka hade och som bytts undan skatten för gammal frälsejord och sedan givits till kyrkan (Gamla bytesboken f 55).

Sylta 1382 *i Syltom* (RAp 10/7, SRP 1740) – 11 J, 6 b.
UH **2 sk,** 2:0:2 + 1:2. Summa jt 3:2:2.
1382 omnämns Bengt i S som vidervaruman (SRP 1740).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:5, som Estuna kyrka hade och 0:0:1(?), som Sven Törnesson (tvågrenig växt) hade (SD 1160).

Tarv (nu Stjärnholm) 1409 *i Thærff* (SD 1160) – 11 J, 7 b; bytomt ca 600 m NV om Vämlinge (GeomJb A 8 s 81; RAÄ 180).
UH **2 sk,** 1:0:2 + 0:6:2.
1 skuj, 0:4 till Åsby endast 1545; upptas 1543–44 i Lohärads sn.
1 ky, 0:3:1.
2 fr, (Lars Turesson /Tre rosor/, 1567 Svante Sture).
Summa jt 2:6:2.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:1 + 0:½, som Estuna kyrka hade; den senare jorden hade tagits i mät 'för skatten' (SD 1160).

1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 2:0, som räntar 5½:0 pn (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 13/1).

1425 har Hans Kröpelin för Finvid Jönssons räkning låtit 'bygga och besätta' tre gårdar i T, som legat öde (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 20/12).

1427 och 1436 se Stensta, Karlskyrka sn.

1493 omnämns Peder Olsson i T som nämndeman på tinget (ULdb s 67).

1525 (?) ärver Erik Turesson (Tre rosor) två gårdar, som vardera räntar 0:14 pn, efter sin mormor Birgitta Torsdotter (Bonde) (se Malstaby, Malsta sn) (SkSp u d).

1561/65 upptas två gårdar, som tillsammans räntar 4:0 pn (1561), i Svante Stures jordböcker (se Stensta, Karlskyrka sn); gårdarna hade han fått i byte av sin halvbror Gustav Johansson (Tre rosor) (ShS I 158 a och b).

Uddeboö 1380 *Utbo ström* (ÖD II s 1428, avskr), 1384 *i Wtby* (UUBp 1/3), 1409 ... *Øyanom*(?) (SD 1160), 1573 *Wtby, Öönn* (UH 1573: 19 tl), 1578 *Wdbo öö* (UDb II s 15) – 11 J, 6 c.

*Wtby UH **2 fr,** (1554 Henrik på Ön, 1555 Nils Jespersson /Cruus/).

Ön är sätesgård för Henrik (?Persson /Lilliesparre/) 1554 (UH 1554: 14) – Nils Jespersson (Cruus) 1567 (troligen från 1555) (UH 1567: 18 tl) – Erik Nilsson (Cruus) 1573– (UUBp 26/1, ÅS E 6117 s 1352, UDb II s 15). (AF 1:2 s 872, AH s 77)

Uddeboö är bildat av Ön (= nuv Uddeboö) och den nu försvunna byn *Wtby, som sannolikt låg ca 300 m NV om Kvarntorp (RAÄ 162, intill gravfält RAÄ 28).

1380 dömer kung Albrekt, sedan Bengt Magnusson Svarte kärat på en fjärdings i Lyhundra vägnar, att Bro-

strömmen och Utbo ström skall rensas och vidgas, eftersom ingen längre kan ta sig fram med skepp och båtar p g a byggande i strömmarna. Samma förhållande råder 1457, varför kung Karl Knutsson stadfäster detta brev. (ÖD II s 1428, WeAK s 3).

1384 byter Bo Jonsson (Grip) till sig 0:18 i U och jord i Berga, Gräfsta, Nodsta och Vämlinge, denna sn, i Sund, Bro sn och skpl, i *Dumblabool, Fasta sn, i Åttesta, Frösunda sn, i Stångberga, Garns sn, samt i Tuhundra hd av Bengt Uddsson och hans hustru Katarina Svensdotter mot jord i Västmanland (UUBp 1/3, 16/3).

1385 byter Bo Jonsson bort 0:18 i U med 'ett bol och en ström' och jord i Gräfsta, Nodsta och Vämlinge, i Sund, Bro sn, i *Dumblabool, Fasta sn, i Åttesta, Frösunda sn, i Stångberga, Garns sn, samt i Ledinge, Kårsta sn, till Jakob Olofsson (Djäkn) och hans hustru Ingeborg Magnusdotter mot jord i Södermanland (TrLSp 24/2).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:18:2 i "Øyanom", som Karl Larsson hade (?SD 1160).

1578 erhåller Erik Nilsson (Cruus) och hans syster Öns gård om 0:6, som räntar 4:0 pn i landgille och 1 pund torrfisk, och två gårdar i "Wdbo" om tillsammans 0:12, som räntar 6:0 pn i landgille och 1 pund torrfisk, i skifte med farbrodern Lars Jespersson (se DMS 1:3 s 284, 1:4 s 260 f) (ÅS, E 6117 s 1354).

Vitsjö

1409 *i Huitasyo* (SD 1160) – 11 J, 7 b.

UH **1 sk,** 0:5, 1566 0:6:1; kallas Svinninge 1573.
1543–61 **1 skuj,** 0:1:1 till Malma; utjorden kallas Malma 1552–56 och är från 1566 inräknad i sk ovan.
3 ky, 0:5 + 0:5 + 0:5.
Summa jt 2:5:1.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:7, som Estuna kyrka hade (SD 1160).

Vämlinge

1296 *in Wæmblingi* (DS 1179), 1382 *i Væmblingaby* (RAp 10/7, SRP 1740) – 11 J, 7 b.

UH **2 sk,** 2:4:1, 1570 1:4:0:4 + 0:5 (1549 1:0:2) med skuj i *Mærlingæby.
½ sk, 0:4.
Summa jt 3:5:1 (2:5:0:4).

1296 köper Klara kloster 0:0:7 av Tore Hälsings arvingar (DS 1179).

1382 omnämns Järle i V som faste (SRP 1740).

1384 byter Bengt Uddson och hans hustru bort ½:0 till Bo Jonsson (Grip) (se Uddeboö) (UUBp 1/3, 16/3).

1385 byter Bo Jonsson bort ½:0 till Jakob Olofsson (Djäkn) och hans hustru (se Uddeboö) (TrLSp 24/2).

Åsby

1382 *i Asby* (RAp 10/7, SRP 1740) – 11 J, 7 b.

UH **2 sk,** 1559 **1 + ½ sk,** 1:0, 1559 1:4 + 1:0, 1559 0:4; jorden redovisas 1549–57 som 1 sk, 2:0; Å upptas 1543–46 i Lohärads sn.
Summa jt 2:0.

1382 omnämns Johan i Å som faste (SRP 1740).

Ön Se Uddeboö.

Frötuna socken

1300 *parochie Frøtunum* (DS 1312).
1413 *i Frøtuna sokn oc i Lyhundare* (SD 1837).

Omfattning: Socknen räknades i kyrkliga sammanhang under 1500-talet i sin helhet till Frötuna, Skeppslagens eller Sjuhundra härads prosteri (se Kyrklig indelning). I administrativt hänseende hörde huvuddelen av socknen till Frötuna skeppslag, medan en liten del hörde till Lyhundra härad. Sockendelen omfattar endast Nodsta och Simlom, belägna väster om Lommarsundet och norr om Frötuna kyrksjö och Oppsjön. Nodsta hörde kyrkligt till Frötuna sn och skpl, dit det även kameralt överflyttades 1725 (jb Stockholms län). Simlom räknades kyrkligt till Husby sn, dit det i jordeboken flyttades 1889 (Kbr 24/5).

Kyrka, runstenar m m: Se Frötuna sn och skpl.

Administrativ indelning, judiciella och **kyrkliga förhållanden, hemmantal** och **jordetal** för Lyhundradelen se inledningen. Se i övrigt Frötuna sn och skpl.

Antal jordeboksenheter UH 1544 (1573)

	sk	ky	fr
Nodsta	4 (4)	1 (0)	4 (2)
Simlom	1 (1)	– –	– –
Summa	5 (5)	1 (0)	4 (2)

Jordetal för olika jordnaturer 1543

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse	summa jt
Nodsta	4:2:2:4	1:0	1:5 (?)	6:7:2:4 (?)
Simlom	2:0	–	–	2:0
Summa	6:2:2:4	1:0	*1:5* (?)	*8:7:2:4* (?)

Nodsta

1409 *i Westra Nusta, i Østra Nusta* (SD 1160), 1413 *i Nosta* (SD 1837) – 11 J, 5 b.

UH **4 sk,** 1:1:1, 1544 1:2:2:4 (1548 1:2:0:2) + 1:1, 1546 1:1:0:4 + 1:0:1:4 + 1:0, 1544 0:6:1:4; den sista gården ligger i Östra N, övriga i Västra N (UH 1546:5).
1 ky, 1:0 (saknas 1550–51), 1556 0:6.
4 fr, 1545 **3 fr,** 1546 **2 fr,** (1557 Olof Henriksson /stengavel/, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
Summa jt 5:2:2:4 (5:1).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:1 i Östra N och 0:3:0:4½ i Västra N, som Frötuna kyrka hade, 0:1 i Östra N, som Katarina Johansdotter (en bjälke) hade, 0:6:½ i Västra N, som Mickel Mickelsson hade, och 0:9 i Västra N, som Ingeborg Magnusdotter hade (SD 1160).

1413 ger Katarina Johansdotter (en bjälke) 0:13 till sin frände Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) (SD 1837).

1436 säljer Jöns Pedersson till Frötuna kyrka 0:0:5 beläget i det halva marklandet jord som ligger 'näst västan före' kyrkans jord (ÖD II s 1431, SMR 475 anger felaktigt 0:5).

1437 omnämns Peter i N som faste vid häradstinget (SMR 546).

1493 tilldöms Olof Månsson i N 0:5, som Lasse Andersson i N hade måst byta bort; Olof hade lagt ut 50 mark för Lasse (ULdb s 68).

Simlom 1409 *i Simble* (SD 1160), 1543 *Simbla* (UH 1543:12) – 11 J, 5 b – nu i Husby sn.

UH **1 sk,** 2:0; S saknar brukarnamn tom 1559, kallas utjord 1543 och 1559 men har fodring för helt hemman; från 1561 redovisas två brukare och från 1567 fodring för dubbelt hemman.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:2, som Bengt Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).

Husby socken

1303 *de Husaby* (DS 1400).
1325 *ecclesie Husaby Lyhunderi* (DS 2504).
1337 *Parochie Hwsaby, Lyhundare* (DS 3278, avskr).
1377 *i Husaby Lyhundare sokn* (RAp 14/10).

Omfattning: Socknen omfattade den nuvarande kyrksocknen (1950) med undantag för dess västligaste del, Vallby samt större delarna av Östra Syninge och Husby, som i jordeboken hörde till Skederids sn, Sjuhundra hd, men kyrkligt till Husby sn. Denna sockendel överflyttades till Husby i alla avseenden 1889 (Kbr 7/6). Socknen fick namnet Husby-Lyhundra 1885, Husby-Sjuhundra 1949.

Kyrkan: Husby kyrka, som är uppförd i gråsten, dateras till slutet av 1100-talet. Den ursprungliga kyrkan bestod av långhus (cirka 8 × 6 m) och smalare kor med absid samt torn i väster. Kyrkan hade sockel och hörnkedjor av sandsten. På 1200-talet revs koret och kyrkan förlängdes cirka 4 m åt öster, varvid det nya koret gjordes lika brett och högt som långhuset. Sakristia med kryssvalv av stenflis av gotländsk typ tillbyggdes i slutet av 1200-talet. I koret finns fragment av kalkmålning från 1300-talet. Under förra hälften av 1400-talet slogs tegelvalv i långhuset och kyrkans östra gavel påbyggdes med tegel. Vapenhus tillbyggdes före medeltidens slut. Kyrkan

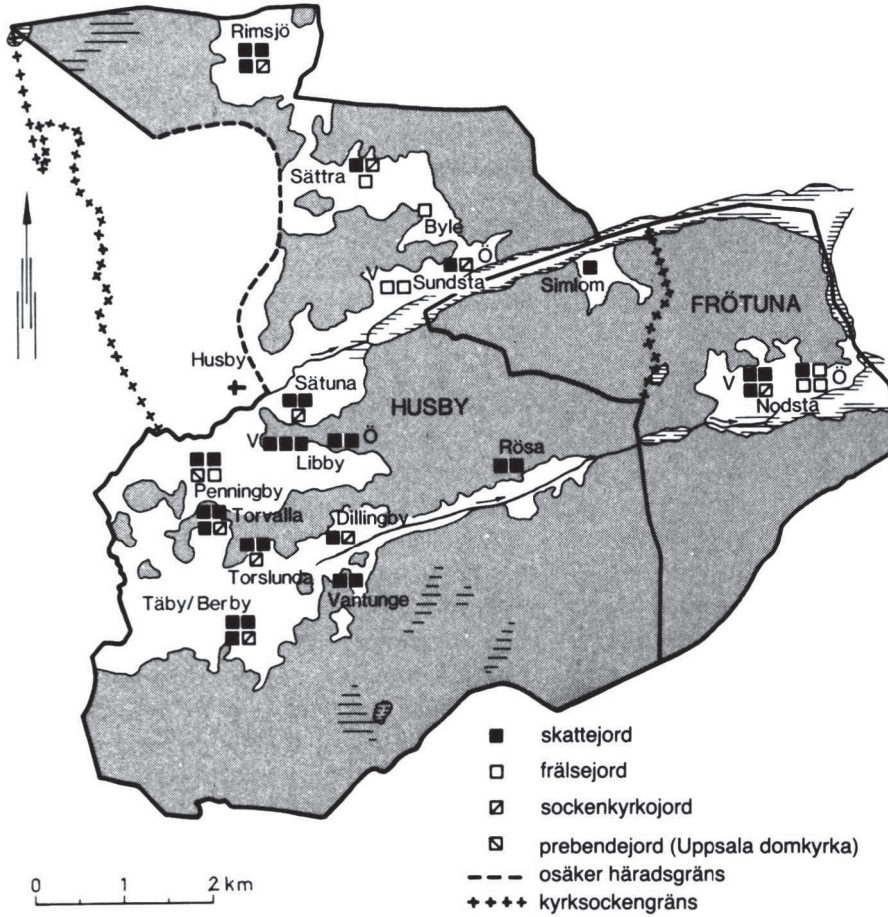
förändrades kraftigt 1728, då tornet revs och långhuset förlängdes cirka 9 m åt väster. 1812 byggdes ett nytt torn ovanpå det senmedeltida vapenhuset. Kyrkan restaurerades 1947. Den medeltida kyrkans invändiga mått var cirka 17,5 × 6 m.

De medeltida inventarierna innefattar en dopfunt av gotländsk kalksten och en madonnabild av ek, ett svenskt arbete, båda från mitten av 1200-talet, en S:t Mikaelsbild från 1300-talet, ett triumfkrucifix från början av 1400-talet och ett skadat altarskåp från mitten av 1400-talet. (SvK U V:5, UKy 101) Kyrkby: Husby.

1331 har Husby kyrka 4:0 minus 0:0:0:10 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 539, 540 (fragment), 541 (skadad), 542 (fragment, försvunnet), 543 (fragment), 544, 545–46 (skadade), 547 (fragment), 548 (figursten) och 549–56 (fragment) Husby kyrka, 557 (fragment, försvunnet) och 558 (fragment) Prästgården. Stenarna U 540–41, 543–47 och 549–56 är av sandsten av olika färg. Ytterligare mindre fragment av sandsten har påträffats, tre vid kyrkan (Fv 1954 s 3, 1979 s 241 ff) och ett vid Västra Libby (Fv 1967 s 265). Resten av U 558 återfanns 1983 (Fv 1984 s 255).

Husby socken och del av Frötuna socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK
Jfr Skederids sn, Sjuhundra hd

Antal jordeboksenheter UH 1544 (1573)

	sk	½ sk	skuj	kr	ky	kyt	pb	aoe	fr	frt
*Berby	1 (1)	– –	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Byle	– –	– –	– –	– –	– –	0 (1)	– –	– –	– –	1 (0)
Dillingby	1 (1)	– –	1 (1)	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Husby	– –	– –	– –	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Libby (V o Ö)	5 (4)	0 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Penningby	2 (2)	0 (1)	– –	– –	– –	– –	1 (0)	0 (1)	1 (0)	– –
Rimsjö	3 (3)	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Rösa	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Sundsta (V o Ö)	1 (1)	– –	– –	– –	1 (3)	– –	– –	– –	2 (0)	– –
Sättra	1 (1)	– –	1 (0)	– –	1 (1)	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Sätuna	2 (2)	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Torslunda	2 (2)	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Torvalla	3 (3)	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Täby	2 (2)	– –	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Vantunge	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Summa	27 (26)	0 (3)	4 (4)	0 (1)	7 (9)	0 (1)	1 (0)	0 (1)	5 (2)	1 (0)

Dessutom redovisar längderna: *skäng:* Penningby 0 (1).

Jordetal för olika jordnaturer 1543

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse[1]	summa jt
*Berby	4:1	–	–	4:1
Dillingby	2:0	1:0	–	3:0
Libby, Västra	3:0	–	–	3:0
Libby, Östra	2:0	–	–	2:0
Penningby	2:0:1:4	–	1:3:1:4	3:4
Rimsjö	3:0	1:0	–	4:0
Rösa	2:0	–	–	2:0
Sundsta, Västra	–	–	2:0	2:0
Sundsta, Östra	1:0	1:0	–	2:0
Sättra	1:5:1	0:3:2	0:4:2 (?)	2:5:2 (?)
Sätuna	1:6:1	0:3:2	–	2:2
Torslunda	2:6:1:4	0:3:2	–	3:2:0:4
Torvalla	3:5:2	1:0	–	4:5:2
Täby	3:0	–	0:7	3:7
Vantunge	2:7:0:4	–	–	2:7:0:4
Summa	35:0:1:4	5:3	*4:7:0:4* (?)	*45:2:2* (?)

[1] inkl pb.

***Berby**

1409 *i Østra Berby, i Westra Berby* (SD 1160), 1423 *i Berby* (RAp 13/1) – byn utgör en del av nuv Täby (GeomJb A 8 s 2 f).

UH **1 sk,** 0:7, 1549 1:2:0:6 med skuj i Täby; hemmanet kallas Täby 1543–45.

2 skuj, 1:4:1:4, 1567 1:6, till Täby nr 1 + 1:5:1:4, 1549 0:6, till Täby nr 2; den första kallas Täby 1550–70, den andra 1549 och 1573.

Summa jt 4:1 (3:6:0:6). Jfr Täby.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:2 i Östra B och 0:0:2 i Västra B, som Husby kyrka hade, 0:½ i Östra B och 0:0:7 i Västra B, som Bengt Svarte hade, samt 0:0:2 i Västra B, som Uppsala domkyrka hade (SD 1160, 1157).

1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:6:2, som räntar 0:20 pn (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 13/1).

1425 har Hans Kröpelin för Finvid Jönssons räkning låtit 'bygga och besätta' en gård i B, som legat öde (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 20/12).

1427 och 1436 se Stensta, Karlskyrka sn.
1473 ger Staffan Ulfsson (Ulv) 0:7 till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).
1545 se Täby.

Frälsejorden i B redovisas under 1500-talet i Täby.

Enl GeomJb A 8 s 2 f (1639) ligger jorden i Täby i två 'byläger', Täby och "Bärgby", i vilka samtliga gårdar har andel, varvid frälsehemmanet har sin mesta jord i "Bärgby byläger".

Byle

1540 *Bylöö* (Prt 3), 1544 *Byle* (UH 1544:6) – beläget ca 800 m OSO om Sättra (EK); jfr Byleängen 11 J, 5a.
UH **1 frt** (1553 **1 fr),** 1555 **1 kyt** (jt saknas).
1566 se Sundsta.

Dillingby

1493 *i Dillengeby* (ULdb s 67) – 11 J, 5 a – jfr Vantunge.
UH **1 sk,** 1549 **1 skuj,** 1550 **1 sk + 2 skuj,** 1552 **2 skuj,** 1567 **1 sk**, 1:5:2, 1549 1:5 till Vantunge; 1550–51 är jorden uppdelad på 1:0:2 (sk, kallas Vantunge) med 0:2:1 + 0:2 till Vantunge nr 1; från 1552 är jorden uppdelad på 2 skuj, 0:6:1:4 + 0:6:1:4, båda till Vantunge, vilka 1567 lagts ihop till 1:5 (sk).
1 skuj, 0:2:1, 1549 0:3, till Vantunge nr 2 1546–48, övriga år till ky nedan.
1 ky, 1:0 (1555–56 0:6) till Länna kyrka.
Summa jt 3:0.
1493 får Måns i D 0:0:5 'i västra änden' i byte (se Vantunge) (ULdb s 67).

Husby

1348 *Husaby Lihundare* (DS 4337) – kyrkby – 11 J, 5 a; byn är delad mellan Husby sn och Skederids sn, Sjuhundra härad.
UH 1551 **1 kr**, 1:0, 1567 2:0, 1570 1:0; redovisas före 1551 i H, Skederids sn.
1545, 1552–53 **½ ky** (jt saknas); brukas 1545 och 1552 av klockaren.
För medeltida belägg se H, Skederids sn, Sjuhundra hd.

1635 uppges att en gård i H ligger till Lyhundra och de andra till 'Rimbo hd' (= Sjuhundra) samt att i en gård i H 'står häradsrån mellan bakugnen och högsätet, han äter i Lyhundra och gräddar brödet i Rimbo härad' (Rhezelius s 106).

Libby (Västra och Östra)

1409 *i Westra Lidhby, i Lythby* (SD 1160) – 11 J, 5 a.
UH **2 sk,** 1:0 + 1:0. (Östra L)
3 sk, 1549 **2 sk + ½ + ½ sk,** 1:1 + 1:0 + 0:7; 1549 omfördelas jorden: 1:3 + 0:5:1:4 + 0:4 (½ sk) + 0:3:1:4 (½ sk). (Västra L)
Summa jt 5:0.
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:8 i Västra L, som Bengt Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).
1417 omnämns Lars Botesmåg i L som faste (SD 2405).

Penningby

1409 *i Penningaby* (SD 1160) – 11 J, 5 a.
UH **2 sk,** 1:0:1:4 + 1:0.
1566 **½ sk,** 0:4.
1557 **1 skutäng** ('förökt'); kallas P fjäll.
1 pb, 1550 **½ pb,** 1553 **1 aoe** (tillökt), 1557 0:3:1:4, 1566 0:6.
1544–61 **1 fr,** (1555–56 och 1559 Lars Turesson /Tre rosor/, 1557 Erik Turesson /Tre rosor/, 1561 Lars Fleming).
Summa jt 2:4 (3:2:1:4).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:10, som Uppsala domkyrka hade, och 0:12:1, som Bengt Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).
1418 skänker Erik Jakobsson (örn) ½:0, som han fått av Jon Bengtsson, till 'hospitalet, som skall byggas uppå Norrmalm nära Stockholm' (SD 2495).
1436 skänker Ingeborg Magnusdotter (halvt lejon) med sin dotter Märta Lydekadotters samtycke 0:0:11 till själakoret i Uppsala domkyrka (SMR 452). 1437 ges fasta på gåvan, varvid jordetalet uppges vara 0:0:10½ (SMR 546).

1441 ger Bengt Matsson (Ingemar Djäkns ätt) 1:0 i P och jord på andra ställen i Uppland till Karin Tordsdotter i morgongåva (se DMS 1:4 s 291) (SMR 1293).

1444 (1435) har själakoret i Uppsala domkyrka 0:0:11, som räntar 11 spann korn och 0:0:11 pn (UpDkyPb f 4v).

1463 säljer Bengt Matsson en gård om 1:0, som räntar 3 pund korn och 0:12 pn, till Claus Rönnow. Jorden, som var Bengts fäderne, hade han givit sin hustru i morgongåva och hon har nu fått ersättning i annan jord. (RAp 1/5)

1500 byter Birgitta Tordsdotter (Bonde) till sig av Sten Bille, gift med Margareta Clausdotter (Rönnow), en gård i P, som räntar 1 pund korn och 1:0 pn, jämte jord i Sättra, i Lisa, Länna sn, i Lundby, Malsta sn, i Sund, Bro sn, och i Frötuna sn och Trögds hd mot jord i Skåne (ShSp 8/9, GiOV s 681 f).

1525 (?) får Jöran Turesson (Tre rosor) en gård i P, som räntar 1:0:8 pn och 1 pund korn, samt jord i Sättra, i Lisa, Länna sn, i Degarö och Lundby, Malsta sn, i *Mylnakolle, Rö sn, och på andra platser i Uppland vid arvskifte efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (SkSp u d).

1557 anges att skatteängen i P förut hade legat under Måns Svenssons (?Some) hemman och 'var kommen undan P' (UH 1557:6).

1559 upptas i Gustav I:s jordebok en gård om 0:6 som kungens fäderne (AoE 29 A f 32).

Rimsjö

1409 *i Rymmesyo* (SD 1160) – 11 J, 6 a.

UH **3 sk,** 1:1:1:4, 1546 1:1:2:4 + 1:0, 1544 1:0:1:4, 1545 0:7:1:4 + 0:6:1:4.
1 ky, 1:0, 1555 0:6.
Summa jt 4:0 (3:5:2:4).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:5, som Bengt Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade, 0:0:1, som Husby kyrka hade, och 0:0:4, som Lohärads kyrka hade (SD 1160).

Rösa

1512 *i Røsæ* (Enskild ägo p 8/3, RA fot) – 11 J, 5 a.

UH **2 sk,** 1:0 + 1:0. Summa jt 2:0.

Simlom Se Frötuna sn.

Sundsta (Västra och Östra)

1337 *in Sunderstadum* (DS 3278, avskr), 1377 *i Swndæstadhum* (RAp 14/10) – 11 J, 5 b.

UH **1 sk,** 1:0 (Östra S).
1 ky, 1:0 (Östra S).
1544–53 **2 fr,** 1555 **2 ky,** 1:0 + 1:0 (jt från 1555). (Västra S)
Summa jt 4:0.

1337 upptas 2:0, som räntar 16:0:0:1 pn och 1 läst och 2 pund korn, samt jord i Sättra och på andra platser i Uppland bland Johan Folkessons (Fånö-ätten) efterlämnade gods (DS 3278). 1338 dömer kung Magnus i tvisten om arvet efter Johan mellan ärkebiskop Peter Filipsson (Rumby-ätten) och Helena Gustavsdotter, hennes farbror Knut Magnusson (Tyrgils Knutssons ätt), Lars Ulfsson (Ama) och deras medarvingar, varvid hela arvet tilldöms de senare (Helena m fl), vilka är Johans släktingar på mödernesidan (DS 3385, ÄSF s 52).

1377 överlåter Bo Jonsson (Grip) 2:0, som tidigare ägts av Ficke van Vitzen, till sin 'sven' Ingemar Djäkn (RAp 14/10).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:2 i Östra S, som Husby kyrka hade (SD 1160).

1461 skänker Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) 2:0, som räntar $\frac{1}{2}$ läst korn och 8:0 pn, till Uppsala domkyrka (UpDkyRL f 5).

1566–73 har Jakob Bagge två kyrkohemman (i Västra S) och kyrkotorpet Byle i förläning (UH 1566–73).

Syninge Se Skederids sn, Sjuhundra hd.

Sättra 1337 *in Sætrum* (DS 3278, avskr), 1409 *i Sætra* (SD 1160) – 11 J, 6 a.

UH **1 sk,** 1:2:2, 1549 1:5:1.
1540–48 **1 skuj,** 0:2:2 till Vallby, Skederids sn, där den redovisas t o m 1548; från 1549 inräknad i jt för sk ovan.

1 ky, 0:3:2, 1555 0:4.
1 fr, (1555–56, 1559 Lars Turesson /Tre rosor/, 1557 Erik Turesson /Tre rosor/, 1561 Lars Fleming, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
Summa jt 2:1 (2:1:1).

1337 upptas 0:0:2, som räntar 0:5 pn, bland Johan Folkessons (Fånö-ätten) efterlämnade gods (se Sundsta) (DS 3278).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:1 + 0:0:5½, som Husby kyrka hade, och 0:0:4½, som Kristiern Nilsson (Vasa) hade (SD 1160).

1422 får Peder Bengtsson 0:4:2 i byte av Kristiern Nilsson (se Lundby, Malsta sn) (VFT II:8–9 s 149).

1451 bekräftar Bengt och Olof Jönssöner, att Kristiern Nilsson återköpt 0:4:2 av deras farbror Peder Bengtsson (se Lundby, Malsta sn) (ShSp 19/5, VFT II:8–9 s 177).

1493 omnämns Jöns Pedersson i S som nämndeman på tinget (ULdb s 67).

1500 byter Birgitta Tordsdotter (Bonde) till sig en gård, som räntar 6 spann korn och 0:6 pn, av Sten Bille (se Penningby) (ShSp 8/9).

1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) en gård, som räntar 0:6:2 pn och 6 spann korn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (se Penningby) (SkSp u d).

Sätuna

1437 *i Søtunom* (SMR 546), 1493 *i Söthuna* (ULdb s 67) – 11 J, 5 a – HoTu s 58 f.

UH **2 sk,** 0:7:0:4 + 0:7:0:4.
1 ky, 0:3:2, 1555 0:4.
Summa jt 2:2 (2:2:1).

1437 omnämns Peter i S som faste (SMR 546).

Torslunda

1538 *Torslunda* (UH 1538:2), 1543 *Torslunda* (UH 1543:12) – 11 J, 5 a.

UH **2 sk,** 1:4:1:4, 1549 1:6:2:4 + 1:2 (1544–45 1:2:1:3), 1549 1:0:0:4 (kallas Torvalla 1543–44); 1546–48 redovisas jorden som 1 sk, 2:3:1:4 med skuj i Torvalla.
1 ky, 0:3:2, 1555 0:4.
Summa jt 3:2:0:4 (3:3).

Torvalla 1437 *i Torfuallum* (SMR 546) – 11 J, 5 a.
UH **3 sk,** 1:3:1:4 + 1:2:0:4 + 1:0.
1546 (endast) **1 skuj,** 0:3:1:3 till Torslunda; utjorden är 1548 inräknad i jt för Torslunda (2:6:2:7).
1 ky, 1:0, 1555 0:6.
Summa jt 4:5:2 (4:3:2).
1437 omnämns Peter i T som faste (SMR 546).

Täby 1437 *i Tæby* (SMR 546) – 11 J, 4 a – jfr *Berby.
UH **2 sk,** 1:4 med skuj i *Berby + 1:4, 1549 1:2:0:6, 1567 1:1:1:4, med skuj i *Berby (gården kallas *Berby 1549).
1549 **1 skuj,** 0:6 till *Berby.
1 fr, (1555–56, 1559 Lars Turesson /Tre rosor/, 1557 Erik Turesson /Tre rosor/, 1561 Lars Fleming, 1566 Brita Larsdotter /Tre rosor/).
Summa jt 3:0 (3:3:1:4). – Summa jt för Täby + *Berby 7:1 (7:1:2:2).
1437 omnämns Lars Andersson i T som faste (SMR 546).
1545 tilldöms Erik Persson i Molnby, Vallentuna sn, 0:7, som hans far lämnat i ersättning för utdömda böter, från Jöns Olssons arvingar i T, vilka skall få ersättning i pengar (RAp 24/3). Jorden är identisk med sk i *Berby.

Vallby Se Skederids sn, Sjuhundra hd.

Vantunge 1493 *i Wantwnä* (ULdb s 67), 1543 *Vantunge* (UH 1543:12) – 11 J, 5 a – jfr Dillingby.
UH **2 sk** (1552–66 **3 sk**), 1:1:1:4, 1552 0:3:2:2, 1567 1:1:1:4, med skuj i Dillingby 1549–61 + 1:5:2, 1545 0:6:1:4 med skuj i Dillingby 1546–48 + 1552–66 0:5:2:2 med skuj i Dillingby; den sista gården har 1552 brutits ut ur den första.
Summa jt 1543 2:7:0:4, 1545 2:0, 1573 2:0.
1493 tilldöms Peder Larsson i Täby 0:0:5 sedan han givit Måns i Dillingby jord i Dillingby i ersättning; Peders svärfar Jöns i V hade dessutom betalat pengar (ULdb s 67).

Karlskyrka socken

1287 *ecclesijs meis parrochialibus ... Karlungskirkiu* (DS 949).
1339 *parochia Karlungx kirkia* (DS 3457).
1345 *cum capella de Karlungskirkio* (APS I:754).
1409 *Karløsa, Karlungæ, Karlunga kirkia* (SD 1160).
1431 *i Karløsa sokn* (RAp 5/8).
1463 *i Sancte Karlwngs kirkia* (RAp 27/12).

Omfattning: Socknen omfattar sydligaste delen av nuvarande Söderby-Karls socken. Socknen förenades med Söderby till en kyrksocken, Söderby-Karl, 1796 (Kbr 20/12) och till en jordebokssocken 1891 (Kbr 10/4).

Kyrkan: Under 1200-talet byggdes en gråstenskyrka bestående av långhus med smalare rakt avslutat kor i öster och ett smalt torn i väster. Hörn och omfattningar var av sandsten. Sakristian i norr tillkom möjligen under 1300-talet, vapenhuset i söder (senare utvidgat) tillbyggdes under 1400-talet. I södra korväggen fanns två små gluggar (hagioskop), genom vilka man utifrån kunde se altaret och ett gotiskt relikskrin, som fanns kvar ännu på 1630-talet. I långhusets nordvästra hörn finns en stensatt brunn, i vilken man hittat senmedeltida brakteater, mynt från 1400-talets senare del och en stridshammare från 1400-talet. Sedan Karlskyrka socken förenats med Söderby fick kyrkan förfalla och på 1880-talet nedbröts den. Ruinen konserverades 1934–35. Invändiga mått (långhuset) cirka 13 × 9 m.

Av medeltida inventarier återstår foten till en gotländsk dopfunt från 1200-talets senare hälft (nu i Söderby-Karls kyrka), ett sakramentsskåp från 1400-talet och en liten rest av ett altarskåp (i Nordiska museet). En kyrkklocka (nu i SHM), som möjligen är från 1100-talet, har påträffats i en äng vid Aspsund, Söderby sn, men det är osäkert om den hört till denna kyrka.

Enligt Rhezelius fanns på 1600-talet i kyrkan en begravningsfana med släkten Ulvs vapen (slutet av 1400-talet), en ?begravningssköld med en pil som vapenbild samt två medeltida trästockar med påmålade vapensköldar av senmedeltida typ, den ena med en pil, den andra med en björnram. En medeltida processionsfana med målade bilder av Maria och Johannes fanns ännu 1749. (SvK U V:7)

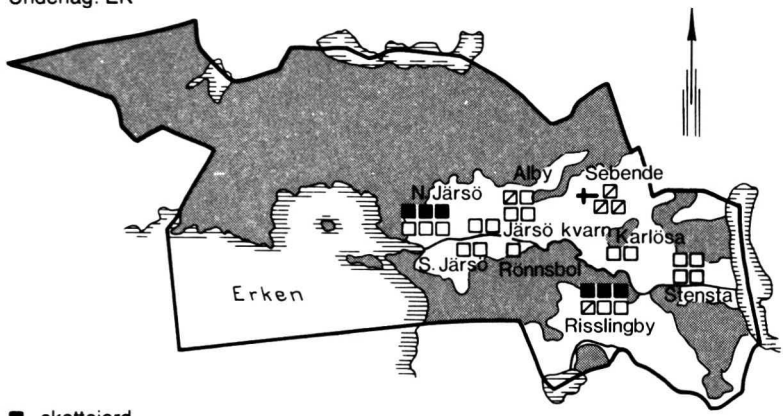
Kyrkby: Sebende.

1331 har Karlskyrka kyrka 0:12:1 gammal kyrkojord; Uppsala domkyrka har 0:14 i socknen (DS 2819).

Runstenar: U 583 Karls kyrkoruin (fragment, av sandsten).

Redan under senmedeltiden har sockennamnet uppfattats såsom bildat till namnet på ett lokalhelgon, Karlung; dennes ben skulle enligt traditionen på 1600-talet ha legat i det ovan nämnda relikskrinet (Ahnlund 1924 s 74–84). Föreställningen om ett sådant helgon kan ha vuxit fram ur själva namnet 'Karlungs kyrka', men de ovan nämnda gluggarna, som tillhört den ursprungliga kyrkan, visar att man i koret haft en speciell kult. Ortnamnsforskningen har i stället velat se ett samband mellan sockennamnet och bynamnet Karlösa (se t ex StO s 66).

Karlskyrka socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

■ skattejord
□ frälsejord
▨ sockenkyrkojord

Antal jordeboksenheter UH 1544 (1573)

	sk	½ sk	skuj	ky	fr	frt
Alby	– –	– –	1 (1)	1 (1)	3 (2)	– –
N Järsö	2 (3)	1 (0)	– –	– –	3 (3)	– –
S Järsö	– –	– –	2 (2)	– –	2 (2)	– –
Järsö kvarn	– –	– –	– –	– –	0 (1)	2 (0)
Karlösa	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Risslingby	3 (3)	– –	– –	1 (1)	2 (2)	– –
Rönnsbol	– –	– –	– –	– –	0 (1)	1 (0)
Sebende	– –	– –	– –	3 (3)	– –	– –
Stensta	– –	– –	– –	– –	4 (4)	– –
Summa	5 (6)	1 (0)	3 (3)	5 (5)	16 (17)	3 (0)

Jordetal för olika jordnaturer 1543

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse	summa jt
Alby	0:2	1:1:2	0:4:2 (?)	2:0:1 (?)
Järsö, Norra	1:7:2:2	–	2:0 (?)[1]	3:7:2:2 (?)
Järsö, Södra	0:2:2	–	1:5:1 (?)[2]	2:0 (?)
Karlösa	–	–	1:6 (?)	1:6 (?)
Risslingby	3:1:1	0:3:2	1:4:1	5:1:1
Rönnsbol	–	–	?	–
Sebende	–	1:5:1	–	1:5:1
Stensta	–	–	4:0	4:0
Summa	5:5:2:2	3:2:2	*11:4:1* (?)	*20:4:2:2* (?)

[1] 3 fr varav 2 fr om tillsammans 1:2:2.
[2] 2 fr och 2 frt (Järsö kvarn).

Alby

1344 *in Alby* (DS 3838) – 11 J, 8 c.

UH **1 skuj,** 0:2, till A fr, 1546 (endast) till Risslingby, från 1549 till Järsö nr 3.
1 ky, 1:1:2, 1555 1:1:1.
3 fr, 1546 **2 fr,** (Erik Persson /Soop/, 1567 Karl Bengtsson /Månesköld/).
Summa jt 1:3:2 (1:3:1).

1344 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:0:14 (DS 3838).

1347 byter domkyrkan bort 0:0:14 till Mats Ingebjörnsson (se Järsö) (DS 4272–73).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:1 + 0:10, som Lasse Björnsson har, 0:½, som Bengt Svarte hade, och 0:½, som Karlskyrka kyrka hade (SD 1160).

1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:½, som ligger öde (se Stensta) (RAp 13/1).

Järsö (Norra och Södra)

1344 *in Nyrraiarsø, Norraiarsio, villa Sytraiarsø, Sudraiarsio* (DS 3836), 1347 *in Syrdsierøø, in Norrahiersoø* (DS 4272) – 11 J, 8 b; S Järsö bytomt ca 500 m SO om N Järsö (GeomJb A 8 s 96).

Norra J

UH **2 sk,** 0:5:2 + 0:5:1:7, båda med skuj i Södra J; den andra gården kallas Näs 1543–45.
½ sk (1546 **1 skuj**), 1549 **1 sk,** 0:4:1:3, 1549 0:4:1 med

skuj i Alby; gården anges 1546 som utjord till Risslingby nr 3, med vilken den 1543–45 har gemensam skatt (tillsammans med skuj i Alby).
3 fr, (Svante Sture 2, Erik Persson /Soop/, 1567 Karl Bengtsson /Månesköld/ 1).
Summa jt 1:7:2:2 (1:7:1:7).

Södra J

2 skuj, 0:1:1:5 till Norra J nr 2 + 0:1:0:3 till Norra J nr 1.
2 fr, (Erik Persson, 1567 Karl Bengtsson).
Summa jt 0:2:2.

Järsö kvarn

1 frt, 1551 **1 fr,** (Svante Sture).
1 frt (1568 **1 fr,** saknas 1555–66 och 1573), (Erik Persson, 1567 Karl Bengtsson); från 1555 brukas kvarntorpet sannolikt av landbon i Rönnsbol.
Summa jt hela Järsö 2:2:1:2 (2:2:0:7).

1302 har Uppsala domkyrkas femte vicaria 0:0:17:2 i Södra J och 0:0:11:2 i Norra J med en kvarn, som byggts på en urfjäll. Vicarian hade grundats 1277–81 av ärkebiskop Jakob Israelsson, varvid denna jord ingick. (DS 3836 s 322 f)

1344 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:0:5:2 i Norra J och 0:7:2:3 ('1:0 minus 0:0:0:12' /15 pnl per örtl/) i Södra J (DS 3838).

1347 byter ärkebiskop Hemming och domkapitlet i Uppsala till Mats Ingebjörnsson (Gillberga-ätten) bort 0:7:2:3 i Södra J och 0:0:5:2 i Norra J jämte jord i Alby och Sebende, i Harö och Anderssvedja, Bro sn, samt i Darsgärde, Skederids sn, mot jord i *Ekeby och Berga, Danmarks sn, i Brunnby och Tisslinge, Östuna sn, samt i Halmby, Lagga sn (DS 4272–73).

1382 omnämns Peter bryte och Nils Galte i J som fastar (SRP 1740).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:0:20 i Norra J, som Söderby kyrka hade, och 0:1 i Södra J, som Väddö kyrka hade (SD 1160).

1431 skänker Margit Larsdotter en kvarn vid J, som är avgränsad med sex rå 'nordan och sunnan', till sin dotter Ingrid Petersdotter (se Karlösa) (RAp 5/8).

1463 får Staffan Ulfsson (Ulv) 0:0:7 (+ okänt antal penningland) i Södra J, som räntar 0:5 pn, och $\frac{1}{2}$:0:0:3 i Norra J, som räntar 0:14 pn och 3 spann mjöl 'av kvarnen', i byte av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta) (RAp 27/12).

1473 ger Staffan Ulfsson 0:12 i Norra J och 0:3 i Södra J till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta) (RApDRA 24/4).

1473 tilldöms Staffan Ulfsson, Bengt Pedersson (? i Karlösa) och Lasse Jönsson (? i Karlösa) J kvarnström (GuRh VII s 54).

1493 intygas att Olof Kurrittes svärfar Bengt i J ägde 0:6 (se Broby, Söderby sn) (ULdb s 68).

1528 ärver Svante Stensson (Sture) två gårdar och mjölnarens gård, vilka i hans jordebok samma år anges till 0:10:2 + 0:3 (kvarnen); räntan är 4:0 pn resp 3 pund mjöl (se Stensta) (VikSp 1560 10/8 vid, VikS E 2759).

1561/ 65 se Stensta.

Karlösa 1378 *i Karløsum* (SjSp 10/7), 1409 *i Karløsa* (SD 1160) – 11 J, 8 c.

UH **2 fr,** (Erik Persson /Soop/, 1567 Karl Bengtsson /Månesköld/).

Karlösa kan beläggas som sätesgård för väpnarna Bengt Pedersson (?pilspets) 1456–73 (GuRh VII s 50, RAp 1460 14/8, HHLG I s 79) – Lars Jönsson 1472–85 (RAp 4/3, UUBp 31/12) – Knut Bengtsson, gift med Kjellög Bengtsdotter (Månesköld), 1506 (HSH 20 s 50; SoH 1965 s 275 f) – Tord Pedersson, gift med Margareta Knutsdotter, 1527–30 (UUBp 1/5, GR 7 s 36, AH s 76).

1378 omnämns Lars i K som vidervaruman tillsammans med frälsemannen Magnus Anundsson vid jordskifte i Sjuhundra hd (SjSp 10/7).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:13:$\frac{1}{2}$, som Lasse Björnsson har, och 0:0:2,

som Lasse hade (SD 1160). Samma år tilldöms Lasse Björnsson 0:13:½ (GuRh VII s 50).

1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:0:½ (se Stensta) (RAp 13/1).

1431 skänker Margit Larsdotter, änka efter Lasse Björnsson, 0:13:1 i K och en kvarn i Järsö till sin dotter Ingrid Petersdotter (halvt djur); godset skall inte skiftas, enligt överenskommelse med Ingrids avlidna män, Gudmund Nilsson och Nils Pedersson (RAp 5/8, PHT 1947 s 14).

1463 byter Staffan Ulfsson (Ulv) till sig 0:0:2, som räntar 0:2 pn, av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta) (RAp 27/12).

1528 ärver Svante Stensson (Sture) en utjord om 0:0:2, som i hans jordebok samma år räntar 0:2 pn (se Stensta) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).

1561/ 65 se Stensta.

***Lywæsætre** 1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:½ *i Lywæsætre*, som Lydeka van dem Bergen hade (SD 1160).

Risslingby 1287 *in Rislingabu* (DS 949) – 11 J, 7 c; ursprunglig bytomt ca 500 m S om Karlösa (GeomJb A 8 s 97 f; RAÄ 236).

UH **3 sk,** 1:1, 1567 1:3:2 + 1:0 + 0:5:2 med skuj i Alby och Järsö t o m 1546.
1543–61 **1 skuj,** 0:2:2 till Nora, Estuna sn; utjorden redovisas i Estuna sn och är från 1567 lagd till första gården ovan.
1 ky, 0:3:2.
2 fr, (Svante Sture).
Summa jt 3:5.

1287 testamenterar Sven Sunesson sina kvarnar i R till sin hustru Katarina (se Stensta) (DS 949).

1339 säljer fogden i Stockholm på kung Magnus' befallning och på Gustav Tunessons (Ving-ätten) vägnar 0:0:2 och jord i Penningby, Länna sn och skpl, till Klara kloster; jorden hade lämnats av Nils och Botolf Bovessöner, deras mor Ragnhild och Botolfs hustru Agneta för begånget brott (DS 3457). 1340 bekräftar kung Magnus försäljningen (DS 3523).

1382 omnämns Olof i R som faste (SRP 1740).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:5, som Bengt Svarte hade, 0:0:4½, som Lasse Björnsson hade, och 0:0:1, som Estuna kyrka hade (SD 1160).
1411 ger Bengt Magnusson Svarte 0:7:1 med tillhörande kvarn till sin hustru Märta (se Stensta) (SD 1496).
1422 se Stensta.
1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:6:2, som räntar 3:5:1 pn (se Stensta) (RAp 13/1).
1425 har Hans Kröpelin för Finvid Jönssons räkning låtit 'bygga och besätta' en gård i R, som legat öde (se Stensta) (RAp 20/12).
1436 se Stensta.
1463 byter Staffan Ulfsson (Ulv) till sig 0:5, som räntar 0:15 pn, av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta) (RAp 27/12).
1473 ger Staffan Ulfsson en okänd mängd jord i R till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta) (RApDRA 24/4).
1528 ärver Svante Stensson (Sture) två gårdar, som i hans jordebok samma år anges till 0:12:1 tillsammans; räntan är 0:18½ pn (se Stensta) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).
1561/65 se Stensta.
1558 befaller Gustav I fogden i Lyhundra att låta Sven Johansson i R lösa till sig den åkerjord som ligger i hans gärde (GR 28 s 553). Sven äger det första skattehemmanet ovan (UH 1557:6).

Rönnsbol 1544 *Ronsboll* (UH 1544:6) – 11 J, 8 c.
Uh **1 frt** (saknas 1566–70), 1573 **1 fr,** (Erik Persson /Soop/). Jfr Järsö kvarn.

Sebende 1344 *in Sebende* (DS 3838), 1347 *in Sæbende* (DS 4273) – kyrkby – 11 J, 8 c.
UH **3 ky,** 0:4:2, 1555 0:4:2:2, 1557 0:4:1 + 0:4:2, 1555 0:4:1 + 0:4; den andra gården kallas 1544–45 'kvarnen'. Summa jt 1:5:1 (1:4:2).

1344 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:1:0:4 med en kvarn (DS 3838).

1347 byter domkyrkan bort 0:1:0:4 och kvarnen, som är avgränsad med fyra rör, till Mats Ingebjörnsson (se Järsö) (DS 4272–73).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:8, som Lydeka van dem Bergen hade, 0:0:2, som Bro kyrka hade och 0:0:1, som Karlskyrka kyrka hade (SD 1160).

1460 byter Bengt Pedersson i Karlösa till sig 0:0:1 mitt i byn av Lars Olofsson (stjärna) (se DMS 1:4 s 294) (RAp 14/8, jfr GuRh VII s 52 med årtalet 1478).

Stensta

1287 *curiam meam in Stenastaþum* (DS 949), 1373 *aff Stenstadha* (DS X 198) – 11 J, 8 c.

UH **4 fr,** (Svante Sture).

Stensta kan beläggas som sätesgård för Bengt Magnusson Svarte (två spetsar uppifrån) 1373/75–1414 (DS X 198, SRP 1185, SD 1913) – Jöns Petersson (?Stensta-ätten) 1409–19 (SD 1160, 2579) – Mats Körning, gift med Ragnhild, dotter till Jöns Olofsson, 1419 (SD 2579, Kbam) – Lars Olofsson (stjärna) 1463 (RAp 27/12) – Staffan Ulfsson (Ulv) 1469–78 (RAp 9/10, 26/6). – Jfr SU s 375.
Stensta var sannolikt Sven Sunessons sätesgård 1287 (se nedan).

1287 testamenterar Sven Sunesson (balk belagd med två sparrar) sin gård ("curia") i S med kvarnar i Risslingby till sin hustru Katarina (DS 949).

1382 omnämns Peter i S som faste (SRP 1740). Han är sannolikt far till Jöns Petersson, som senare bodde i S (se ovan).

1403 ger Bengt Magnusson i S i morgongåva till sin hustru Märta Birgersdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) 1:0 i S 'vid västra ändalaget' och jord i Kårstaby, Kårsta sn (SD 276). Brevet ersätter troligen Bengts morgongåvobrev från 1375 (SRP 1185, se Forsa, Tensta sn).

1411 ger Bengt Magnusson 0:0:7 i S och jord i Risslingby till Märta Birgersdotter (SD 1496).

1414 och 1419 förordnar Jöns Petersson (?Stensta-ätten), att Olof Andersson, gift med dottern Ingeborg, skall ärva brorslott med sonen Nils, sedan Olof lagt samman sin egendom med svärfaderns (SD 1913, 2579). Nils Jönsson stadfäster detta 1422 (RAp 9/3).

1422 överlämnar Finvid Jönsson (Stensta-ätten) allt sitt gods i Uppland och övriga Sverige till Hans Kröpelin, som skall förvalta det tills Finvid återkräver det (RAp 18/11).

1423 får Finvid Jönsson 0:12:1 i S, som räntar 9 pund korn, och en kvarn 'vid samma bolstad', som räntar 3 pund torrt korn, och jord i Alby, Karlösa och Risslingby, denna sn, i Berga, Karby och Tarv, Estuna sn, i *Berby, Husby sn, och Gribby, Lohärads sn, samt på andra platser i Uppland och Södermanland vid arvskifte med svågern Ulf Staffansson (Ulv) och dennes barn, efter sina föräldrar och systern Birgitta (RAp 13/1).

1425 ger Finvid Jönsson efter att ha varit utomlands 'sin husbonde' Hans Kröpelin ansvarsfrihet för förvaltandet av sina gods och intygar, att denne låtit 'bygga och besätta' en gård och en kvarn vid S och gårdar i Risslingby, i Tarv, Estuna sn, *Berby, Husby sn, Hånsta, Ekeby sn, samt på andra platser i Uppland, vilka alla tidigare legat öde. Därutöver hade Hans för Finvids räkning inköpt jord i Ekeby, Gamla Uppsala sn, och Sävsta, Husby-Sjutolfts sn. (RAp 20/12)

1427 bevittnas en uppgörelse mellan Finvid Jönsson och Hans Kröpelin, vid vilken Finvid avhänt sig och sina arvingar allt sitt gods i Sverige till Hans (RAp 31/5).

1436 överlämnar Hans Kröpelin allt gods han fått efter avlidne Finvid Jönsson till dennes systerson Staffan Ulfsson (Ulv). Undantag görs för Finvids änka Katarina Eggertsdotters (van Exen) morgongåvogods, som hon skall behålla i sin livstid. (SMR 425, 426)

1463 byter Staffan Ulfsson bort jord i Bärby, Gla Uppsala sn, och på flera platser i Uppland till Lars Olofsson (stjärna) mot dennes 'sätugård' S om 0:19, som räntar

$6\frac{1}{2}$:0 pn och $6\frac{1}{2}$ pund korn, och jord i Järsö, Karlösa och Risslingby, denna sn, i Aspsund, Söderby sn, i Göringe och Karby, Estuna sn, samt i Hammarby, Råby och Östersättra, Lohärads sn (se DMS 1:2 s 183) (RAp 27/12).

1473 skänker Staffan Ulfsson i morgongåva till Sigrid Karlsdotter (Bonde) sin gård S (okänt jordetal) och jord i Järsö och Risslingby, denna sn, i Aspsund, Söderby sn, i Berga, Göringe, Karby och Kråkhättan, Estuna sn, i *Berby, Husby sn, i Råby och Östersättra, Lohärads sn, i Kårstaby och Rickeby, Kårsta sn, samt i Örsta, ?Markims sn (RApDRA 24/4, skadat).

1474 ger Lars Olofsson sin hustru Birgitta Karlsdotter (två stjärnor) jord i Bärby, Gla Uppsala sn, och på andra platser i Uppland som ersättning för hennes morgongåva S med tillhörande gods, som han bytt bort (RAp 7/4; DMS 1:2 s 183, DMS 1:4 s 265).

1522 uppges att Svante Nilsson (Sture) hade givit Birgitta Tordsdotter (Bonde), brorsdotter till Sigrid Karlsdotter, 600 mark pn och 100 rhenska gyllen 'till ett vederköp på S gård' (VFT II:8–9 s 170).

1528 får Svante Stensson (Sture) vid arvskifte med modern Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) efter Sten Sture d y och sina avlidna syskon bl a Stensta rättardöme, som omfattar fyra gårdar i S, en utjord i Karlösa, två gårdar i Risslingby, mjölnarens gård och två gårdar i N Järsö, denna sn, två gårdar i Karby, Estuna sn, en gård i Aspsund, Söderby sn, samt en gård i Östersättra, Lohärads sn (VikSp 1560 10/8, vid).

Samma år upptas i Svantes jordebok fyra gårdar om tillsammans 4:0, som räntar 16 pund korn och 8:0 pn (VikS E 2739).

1561/ 65 upptas Stensta rd i Svante Stures jordeböcker med jordetal, avrad m m enl tabell nedan (ShS I 158 a och b):

	antal gårdar	jt	avrad korn	avrad smör	avrad pn
Stensta	4	4 × 1:0[1]	4 × 4 pd	–	4 × 2:0
Risslingby	2	2 × 0:6:½	–	2 × 2 pd 5 mark	–
N Järsö	2	2 × 0:5 ½	–	2 × 2 pd	–
Järsö kvarn med tomt	½	0:3	2 ½ pd[2]	–	1:0
Karlösa	utjord	0:1	–	–	0:1
Karby	1	0:6	1 pd	–	0:11
	1	0:4:½	–	1 ½ pd 4 mark	–
Aspsund	½	0:0:10	6 sp	–	0:12 ½[3]
Östersättra	1	0:10	2 ½ pd	–	2:4
Tarv	2	–	–	–	6:4[3]

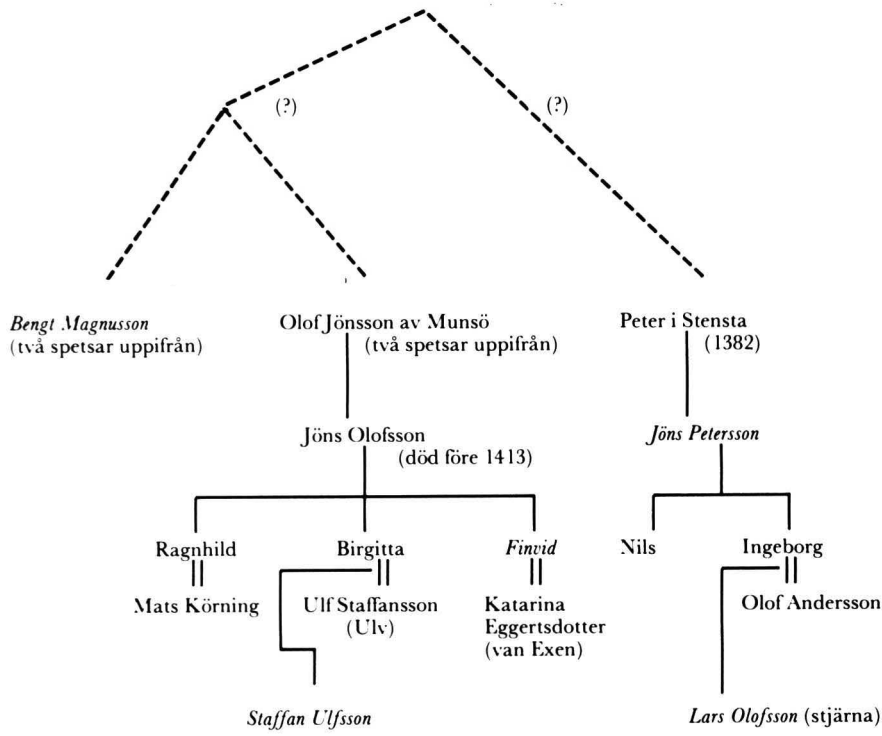
[1] 1561 uppges 0:2 av vardera gården ligga 'för fisket'.
[2] mjöl.
[3] inkl gästningspenningar.

Varje gård räntar dessutom 1 får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås och 6 lass ved och ger 6 dagsverken och 6 hästars fodring (i stället för 1:0 gästningspn); de halva gårdarna räntar 1 lamm (eller ½ får), 2 höns, 5 ägg, ½ gås och i övrigt hälften av helgårdarnas ränta.

Stensta har åtminstone från 1300-talets slut och till 1463 varit uppdelat på två släkter, som sannolikt är besläktade med varandra. Den större delen (0:19), som 1463 ägs av Lars Olofsson går tillbaka till Peter i Stensta, medan den mindre delen (0:12:1), som ägs av Staffan Ulfsson, tidigare ägts av Finvid Jönsson, som dog barnlös före 1436. Finvid och hans systrar, vilka räknas till den egentliga *Stensta-ätten*, har sannolikt ärvt sin del i Stensta efter Bengt Magnusson, som inte hade några kända bröstarvingar. Varken Jöns Olofsson eller hans far Olof Jönsson (omnämnd 1381–1413) kan knytas till Stensta. De båda släktgrenarnas andelar av Stensta är ca 3/5 resp 2/5 (av 3:7:1 enl medeltida jordetalsuppgifter), vilket tyder på att godset delats på fem systerlotter i ett arvskifte i någon generation före Bengt Magnusson och Peter i Stensta.

Lars Olofssons släktgren, med undantag för honom själv, förde inget vapen, utan hans morfar och morfarsfar var sannolikt skattebönder, medan den andra släktgrenen förde "två spetsar uppifrån", samma vapenbild som Bengt Magnusson förde.

Släktsambanden framgår av följande tabell (delvis enl GiSi s 24):

Lohärads socken

1314 *De Lohæredh* (DS 1946, avskr).
1337 *ecclesie Lohæredhe* (DS 3331).
1384 *innan Lohæradz sokn* (UUBp 1/3).

Omfattning: Socknen har under medeltiden och 1500-talet samma omfattning som den nuvarande socknen (1950) med undantag för Åsby, Estuna sn, som 1543–46 räknades till Lohärads jordebokssocken; 1573 redovisas i tiondelängden ett av hemmanen i Åsby i Lohärads socken.

Kyrkan: Den rektangulära gråstenskyrkan med smalare rakslutet kor byggdes under 1200-talet. Till den ursprungliga kyrkan hörde ett smalt västtorn, vars norra mur ingår i det nuvarande vapenhuset. Vid 1200-talets slut tillbyggdes sakristian med kryssvalv av stenflis av gotländsk typ, och senare tillkom ett vapenhus i söder. Tegelvalv slogs i långhuset sannolikt vid mitten av 1400-talet. Valv och väggar försågs vid århundradets slut med kalkmålningar, vilka delvis bevarats. Vapenhuset förstördes, när tornet på 1670-talet rasade, varefter ett nytt vapenhus byggdes på tornets plats. Invändiga mått (långhuset) cirka 10 × 8 m.

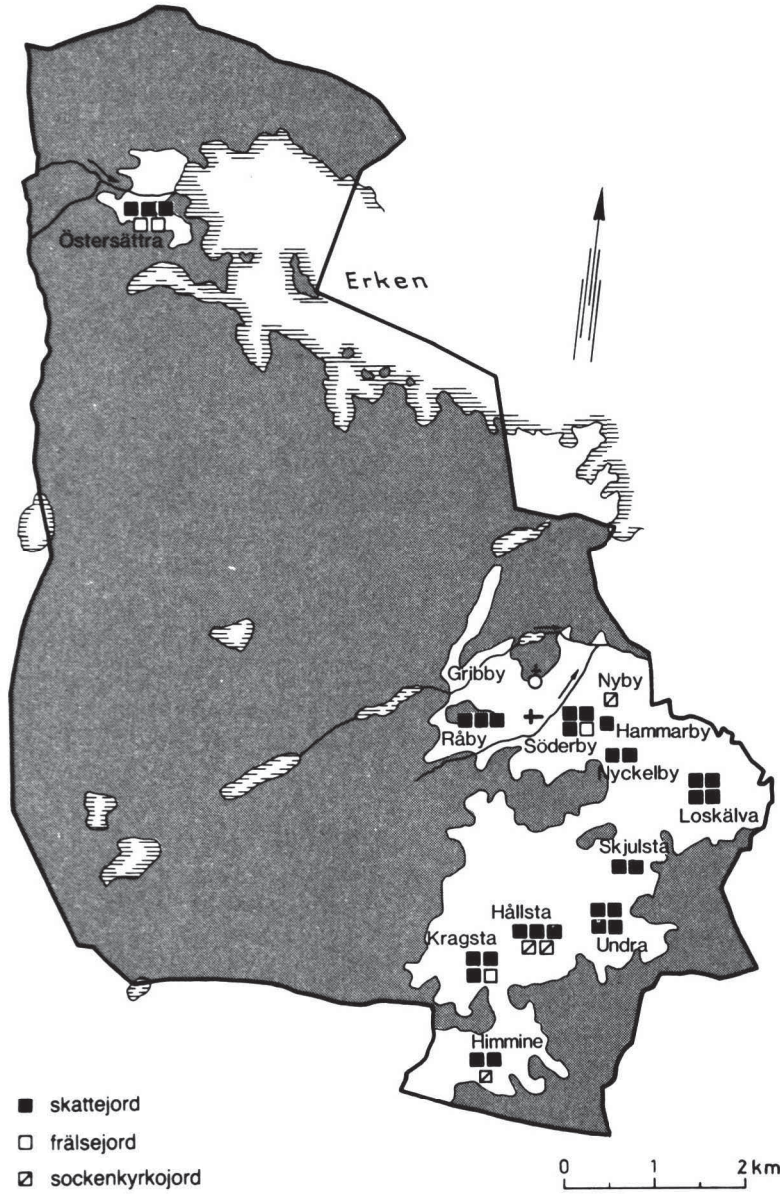
Av medeltida inventarier återstår en dopfunt av täljsten och sandsten från 1200-talet, en madonnabild av al och ett triumfkrucifix från 1300-talets förra del (nu i SHM), ett altarskåp från slutet av 1400-talet (nu i SHM) samt en helgonbild och en patén från 1400-talet. (SvK U V:5) Kyrkby saknas.

1331 har Lohärads kyrka 0:9:1 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 567 Lohärads kyrka (skadad), 568 Prästgården (fragment, försvunnet), 569 Prästgården (fragment), nu i Söderby-Karls museum[1], 570 (skadad) och 571 (fragment) Hållsta, 572–73 Kragsta.

[1] I museet förvaras även ett senare funnet fragment av U 569 (Fv 1967 s 265).

Lohärads socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Antal jordeboksenheter UH 1544 (1573)

	sk		½ sk		skuj		skäng		ky		fr		½ fr	
Gribby	–	–	–	–	3	(3)	–	–	–	–	–	–	–	–
Hammarby	1	(1)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Himmine	2	(2)	–	–	–	–	–	–	1	(1)	–	–	–	–
Hållsta	3	(3)	–	–	–	–	1	(1)	2	(2)	–	–	–	–
Kragsta	3	(3)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	(1)
Loskälva	3	(3)	1	(1)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nyby	–	–	–	–	–	–	–	–	1	(1)	–	–	–	–
Nyckelby	2	(2)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pellebol	–	–	–	–	–	–	1	(1)	–	–	–	–	–	–
Riddarängen	–	–	–	–	–	–	1	(1)	–	–	–	–	–	–
Råby	3	(4)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Skjulsta	2	(2)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
*Slotzbol	–	–	–	–	–	–	1	(1)	–	–	–	–	–	–
Söderby	2	(3)	1	(0)	–	–	–	–	–	–	1	(1)	–	–
Undra	4	(4)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Östersättra	2	(2)	1	(1)	–	–	–	–	–	–	1	(1)	1	(1)
Summa	27	(29)	3	(2)	3	(3)	4	(4)	4	(4)	2	(2)	2	(2)

Jordetal för olika jordnaturer 1543

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse	summa jt
Gribby	1:7:2	–	–	1:7:2
Hammarby	1:1	–	–	1:1
Himmine	2:4	0:4	–	3:0
Hållsta	2:6	1:1:2:3	–	3:7:2:3
Kragsta	3:4:2	–	0:3:1 (?)	4:0 (?)
Loskälva	3:0	–	–	3:0
Nyby	–	0:3:1	–	0:3:1
Nyckelby	3:3:2	–	–	3:3:2
Råby	4:0	–	–	4:0
Skjulsta	1:4	–	–	1:4
Söderby	3:2:1:4	–	0:5:1:4 (?)	4:0 (?)
Undra	4:0:0:4	–	–	4:0:0:4
Östersättra	3:2:2	–	1:5 (?)	4:7:2 (?)
Summa	34:4:1	2:1:0:3	*2:5:2:4* (?)	*39:3:0:7* (?)

Gribby 1409 *i Gridhby* (SD 1160) – 11 J, 7 a.

UH **3 skuj,** 1:2, 1544 1:2:0:3, 1567 0:7:0:3, 1573 0:7, till Råby nr 1 + 0:3 (saknas 1546), 1567 0:6, till Råby nr 3 t o m 1545, därefter troligen till kyrkoherden i Lohärad, från 1567 till Råby nr 4 + 0:2:2, 1573 0:2:1:4, till Råby nr 2.
Summa jt 1:7:2 (1:7:1:4).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:3½, som Lohärads kyrka hade, och 0:0:0:13, som Bengt Svarte hade (SD 1160).

1423 ärver Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 0:0:0:13, som ligger öde (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 13/1). – Denna jord redovisas från 1463 i Råby.

Hammarby 1418 *i Hamarby* (BTrLp 7/3) – 11 J, 7 b.

UH **1 sk,** 1:1.

1463 får Staffan Ulfsson (Ulv) 0:0:11, som räntar 11 spann korn, i byte av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 27/12).

1483 testamenterar Lars Olofsson och hans hustru Birgitta Karlsdotter (två stjärnor) 0:0:11 'i västra änden' till själakoret i Uppsala domkyrka; jorden hade köpts av Staffan Ulfsson och hans hustru Sigrid Karlsdotter (Bonde) (RAp 14/4 eller 11/8).

1484 och 1488 stadfäster och samtycker Sigrid Karlsdotter till detta (RAp 15/8, RApp 13/8).

1502 instiftar prebendaten vid själakoret i domkyrkan, Mårten Jakobsson, en prebenda vid S:ta Helenas altare i själakoret och ger av sina köpegods 0:0:11 i H och jord i Råby och på andra platser i Uppland (se DMS 1:3 s 55, Dahlbäck s 142 f) (RAp 10/11). Prebendejorden motsvarar troligen Nyby (UH).

Himmine 1538 *i Himina* (UH 1538:2), 1543 *Hemine* (UH 1543:12) – 11 J, 6 a.

UH **2 sk,** 1:5:1 + 0:6:2; det större hemmanet har 1561 2 brukare.
1 ky, 0:4.
Summa jt 3:0.

Hållsta 1409 *i Holstadha* (SD 1160) – 11 J, 6 a.
UH **3 sk,** 1:2 + 0:6 + 0:6.
1 skäng.
2 ky, 0:5 + 0:4:2:3, 1555 0:5.
Summa jt 3:7:2:3 (4:0).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:2, som Lohärads kyrka hade (SD 1160).

***Karlssaker** 1484 *i Karlssaker* (RAp 15/8) – se Råby.

Kragsta 1449 *Kragstadha* (C 4 f 16v), 1457 *i Kragestad* (C 7 f 8v) – 11 J, 6 a.
UH **3 sk,** 1:2 + 1:1:2 + 1:1.
½ fr (1545 och 1557 **1 fr**), (Lars Turesson /Tre rosor/, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
Summa jt 3:4:2.
1449 säljer Tord Bonde en gård i K, som räntar 12 spann korn och 0:22 pn, och en gård i Östersättra till Johan Kristiernsson (Vasa). Gårdarna, som skall återköpas inom fem år, har senare lösts in av kung Karl Knutsson tillsammans med jord i Eggeby, Östuna sn, p g a bördsrätt, men all denna jord har Johan Kristiernsson senare med våld återtagit. (C 4 f 16v, 49v; GiOV s 672)
1457 upptas en gård, som räntar 0:10 pn, i Karl Knutssons jordebok (C 7 f 8v).
1525 (?) ärver Erik Turesson (Tre rosor) en gård, som räntar 1 pund korn värderat till 2:0 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Malstaby, Malsta sn) (SkSp u d).

Kristineholm Se Östersättra.

Loskälva 1543 *Loskell, Loskel* (UH 1543:12) – 11 J, 6 b.
UH **3 sk,** 1:0 + 0:6:1:4 + 0:6.
½ sk, 0:3:1:4.
Summa jt 3:0.

Nyby 1544 *Nieby* (UH 1544:6) – 11 J, 7 b.
UH **1 ky,** 0:3:1. Jfr Hammarby.

Nyckelby 1409 *i Mywghlaby* (SD 1160), 1418 *i Myclaby* (BTrLp 7/3) – 11 J, 6 b.
UH **2 sk,** 1:7:2 + 1:4 med skäng i Ösby, Skederids sn, endast 1549.
Summa jt 3:3:2.
1409 ingår bonden Mårten i N i räfstetingsnämnden (SD 1160).

Pellebol 1543 *Pelleboll* (UH 1543:12) – 11 I, 7 i – enklav inom Fasterna sn.
UH **1 skäng.**

Riddarängen 1462 *i Riddareængene* (RAp 9/7) – 11 I, 7 i – enklav inom Fasterna sn.
UH **1 skäng.**
1462 säljer Mårten Alfsson, kyrkoherde i Estuna, med sina sockenmäns samtycke en äng i R (i Fasta sn) till Uppsala domkyrka för $1\frac{1}{2}$ pund vax; ängen var kyrkan och socknen inte till nytta (RAp 9/7).

Råby 1382 *i Raby* (RAp 10/7, SRP 1740) – 11 J, 7 a.
UH **3 sk,** 1566 **4 sk,** 1:5:2, 1561 2:0:0:4, 1567 1:4 med skuj i Gribby + 1:2 med skuj i Gribby + 1:0:1, 1566 0:5:2:4, med skuj i Gribby 1543–45 + 1566 0:4:0:4 med skuj i Gribby.
Summa jt 4:0.
1382 omnämns Tomas Krok i R som faste (SRP 1740).
1463 får Staffan Ulfsson (Ulv) 0:0:1:12, som räntar 0:2 pn, i byte av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 27/12). – En del av denna jord uppges tidigare ligga i Gribby (1423).
1473 ger Staffan Ulfsson 0:0:2:13 till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).
1484 skänker Sigrid Karlsdotter 0:0:2 i *Karlssaker i R, samtidigt som hon stadfäster gåva av jord i Hammarby, till själakoret i Uppsala domkyrka (RAp 15/8). Gåvan bekräftas 1488 (RApp 13/8).

1502 ger Mårten Jakobsson 0:0:2 till en prebenda i själakoret (se Hammarby) (RAp 10/11).

Skjulsta 1543 *Skiulstad* (UH 1543:12) – 11 J, 6 b.
UH **2 sk,** 0:6 + 0:6. Summa jt 1:4.

***Slotzbol** 1543 *Slotzbol* (UH 1543:12).
UH **1 skäng** till Söderby.

Söderby 1533 *i Sødherby* (RAp 6/8) – 11 J, 7 a.
UH **2 sk,** 1:2, 1544 1:4, med skäng i *Slotzbol + 1:2:2:4 (1561 2:4:2:4).
½ sk, 1548 **1 sk,** 0:5:2.
1 fr (kallas felaktigt Östersättra 1544–45), (Gabriel Kristersson/Oxenstierna/).
Summa jt 3:2:1:4 (3:4:1:4).
1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) en gård, som räntar 0:20 pn, till Märta Johansdotter (Slaweka) (se Ekeby, Rimbo sn) (RAp 6/8).

Undra 1409 *i Vndræ* (SD 1160) – 11 J, 6 b.
UH **4 sk,** 1:0:2:4 + 1:0:1 + 0:7:1:4 + 0:7:1:4.
Summa jt 4:0:0:4.
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:2½, som Lohärads kyrka hade (SD 1160).
1418 säljer Katarina Håkansdotter ½:0 och Ingvast i U, på sin hustru Agnes Matsdotters vägnar, 0:0:8 i samma åker till Olof Jonsson i U (BTrLp 7/3).
1493 omnämns Olof i U som nämndeman på tinget (ULdb s 67).

Åsby Se Estuna sn.

***Øhaffn** 1417 *i Øhaffn* (SD 2405, avskr).
1417 säljer Olof Wadhirsson och hans son och styvson 0:2(?), som ligger 'i västra halvan av byn, så att sex öresland och en halv örtug ligger närmare halva byn än den försagda jorden', till Ingemund i Ö och hans son Lars, varvid Lars köper 0:0:2 därav och han och

fadern byter till sig vardera 0:0:½ mot jord i Berga, Edebo sn (2405).

Östersättra (nu Kristineholm) 1403 *i Östsättrum* (VFT II:8–9 s 153, avskr), 1449 *Sæthersta* (C 4 f 16v), 1457 *Østhersettra* (C 7 f 8v), 1463 *i Sæthra* (RAp 27/12) – 11 I, 8 j; bytomt ca 400 m SV om Kristineholm (GeomJb A 8 s 30).

UH **2 sk,** 1:5:1:4 + 1:1:1:4.
½ sk, 0:3:2 (1555 0:3:1).
1 fr, (Svante Sture, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
½ fr, (Lars Turesson /Tre rosor/, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter).
Summa jt 3:2:2.

1403 säljer Elin Elefsdotter i Kundby, Rimbo sn, 0:3 till Tord Bonde (se Skälby, Rimbo sn) (VFT II:8–9 s 153).

1449 säljer Tord Bonde en gård, som räntar 0:20 pn, till Johan Kristiernsson (Vasa). Gården har senare lösts in av kung Karl Knutsson p g a bördsrätt, men har senare återtagits av Johan (se Kragsta). (C 4 f 16v, 49v).

1457 upptas en gård om 0:3, som räntar 0:14 pn, i Karl Knutssons jordebok (C 7 f 8v).

1463 får Staffan Ulfsson (Ulv) 0:10:0:5 + 0:0:1, som räntar 0:1:0:20 pn, 20 spann korn, 1 pund humle och 1 pund braxen, i byte av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 27/12).

1473 ger Staffan Ulfsson 0:10 (?och 0:0:1) till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).

1528 ärver Svante Sture en gård, som i hans jordebok samma år uppges ränta 0:20 pn och 20 spann korn (se Stensta, Karlskyrka sn) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739). 1561/65 upptas en gård om 0:10 i Svantes jordeböcker (ShS I 158 a och b).

Länna socken

1303 *de Lennum* (DS 1400).
1319 *Deinde Lenna* (DS 2218, avskr).
1331 *ecclesia Lennum* (DS 2819, avskr).
1339 *parochia Lennæ* (DS 3457).

Omfattning: Socknen räknades i kyrkliga sammanhang under 1500-talet i sin helhet till Frötuna, Skeppslagens eller Sjuhundra härads prosteri (se Kyrklig indelning). I administrativt hänseende hörde större delen av socknen till Frötuna skeppslag, medan en mindre del i väster hörde till Lyhundra härad. Sockendelen omfattar Lisa och Lännaby vid den inre delen av Länna kyrksjö (väster om Fäglasjön och Hagsjön) samt Issjö i skogsbygden vid kyrksjöns södra del. Byarna överfördes kameralt till Länna socken i Frötuna skeppslag senast 1725 (jb Stockholms län). Till sockendelen hörde även kameralt en gård i Darsgärde, Skederids socken. Byns övriga gårdar hörde såväl kyrkligt som kameralt till Skederids socken i Sjuhundra härad. Den till Lyhundra härad hörande gården, som redovisas kyrkligt än i Husby socken, än i Skederids socken, överfördes till Skederids jordebokssocken 1889 (Kbr 22/3).

Kyrkan: Den rektangulära gråstenskyrkan dateras till tiden omkring 1300. Sakristian är sannolikt något äldre och har haft ett gråstensvalv. Vapenhuset är troligen från 1400-talets förra del och välvdes senare under århundradet. Kyrkan har haft korportal. Ursprungligen hade kyrkan ett trätunnvalv, vars stomme delvis är bevarad ovanför de vid 1400-talets mitt inslagna tegelvalven. Fragment av figurmålning från 1300-talet finns på södra korväggen och korvalvet är dekorerat med bladverk i brunt och grönt. Kyrkan restaurerades 1895. Invändiga mått cirka 31×9,5 m.

Kyrkans medeltida inventarier innefattar en dopfuntsfot av sandsten från 1100-talets slut, ett skaft till en fyrpassformad dopfunt av gotländsk kalksten från tiden 1250–1330, ett triumfkrucifix (corpus) från början av 1300-talet, en ärkebiskopsbild möjligen från 1200-talet (huvud från 1400-talet) samt en bild av S:ta Birgitta, en bild av Anna-själv-tredje och två altarskåp från 1400-talet (de sista fyra nu i SHM). Nattvardskalken, vars fot är medeltida, är ett polskt arbete och har ursprungligen inte tillhört denna kyrka. Även ett rökelsekar och en ljuskrona av järn, båda i gotisk stil, har bevarats. Storklockan är enligt inskrift gjuten 1527 genom kyrkoherde Johan Petersson Stots försorg.

Vid ingången till sakristian finns en gravhäll från 1439 över kyrkoherden Lars Johansson (Gardell nr 389, feldaterad). (SvK U II:3, UKy 11)

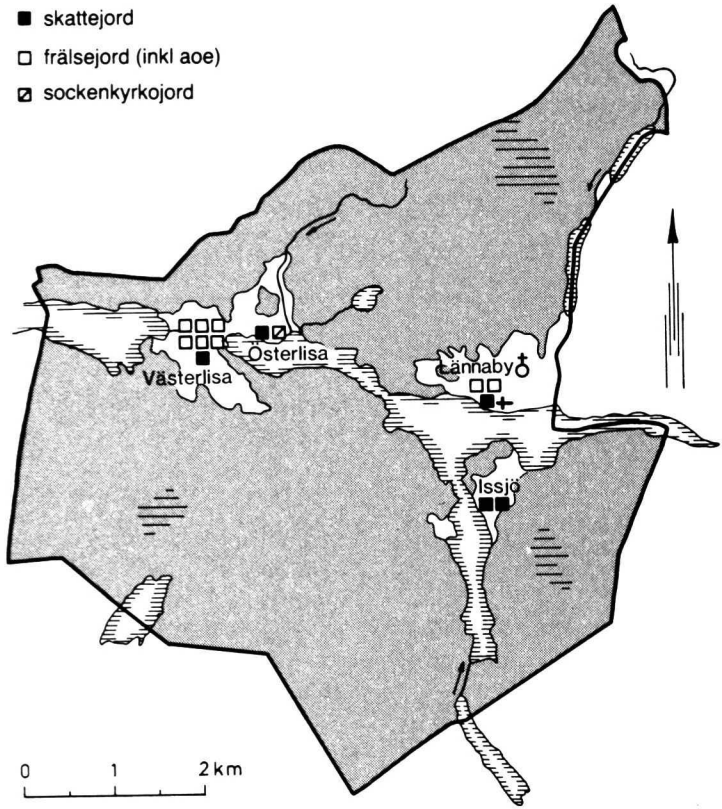
Kyrkby: Lännaby.

1331 har Länna kyrka 0:7:2 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 521 Länna kyrka (fragment, försvunnet), 525 Österlisa (skadad)[1].

Administrativ indelning, judiciella och **kyrkliga förhållanden, hemmantal** och **jordetal** för Lyhundradelen se inledningen. Se i övrigt Länna sn, Frötuna skpl.

Länna socken (del)
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

[1] Senare har ett fragment påträffats i Österlisa (Fv 1959 s 259 f).

Antal jordeboksenheter UH 1544 (1573)

	sk	½ sk	ky	aoe	fr	frt
Darsgärde	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Issjö	2 (0)	0 (4)	– –	– –	– –	– –
Lisa (V o Ö)	1 (1)	0 (1)	1 (1)	3 (3)	2 (2)	1 (1)
Lännaby	1 (1)	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Summa	5 (3)	0 (5)	1 (1)	3 (3)	4 (4)	1 (1)

Jordetal för olika jordnaturer 1543

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse[1]	summa jt
Darsgärde	0:7:1:4	–	–	0:7:1:4
Issjö	2:4	–	–	2:4
Lisa (V o Ö)	2:0	0:4	3:5 (?)[2]	*6:1* (?)
Lännaby	1:0:1:4	–	0:7:1:4 (?)[3]	*2:0* (?)
Summa	6:4	0:4	*4:4:1:4* (?)	*11:4:1:4* (?)

[1] inkl aoe.
[2] 5 gårdar och 1 torp, varav 3 (aoe) om tillsammans 1:5.
[3] 2 fr; medeltida uppgifter saknas.

Addarsnäs Se Västerlisa.

Darsgärde 1344 *in Daxgardhe* (DS 3838) – 11 J, 4 a – byn är delad mellan Länna sn och Skederids sn, Sjuhundra hd.
UH **1 sk,** 0:7:1:4 (uppges 1546 och 1549 ligga i Skederids sn). Hela byn består av 3 sk (se D, Skederids sn). För medeltida belägg se D, Skederids sn, Sjuhundra hd.
1493 omnämns Peder i D som nämndeman vid lagmansting med allmogen av Lyhundra hd (ULdb s 67).

***Hogaarden** Se Lisa 1541.

Issjö 1543 *Isio* (UH 1543:12) – 11 J, 4 b.
UH **2 sk,** 1546 **4×½ sk,** 1:2:1 + 1:1:2; 1546 omfördelas jorden: 0:6:1, (1556 0:6) + 0:5:1:4, 1549 0:5:0:4, 1573 0:5:2 + 0:4:1:4, 1570 0:4 + 0:4.
Summa jt 2:4.

Lisa (Väster- och Öster-) 1359 *in Liso, in villa Østliso* (DS 6149) – 11 J, 4 a–b – en del av Västerlisa kallas nu Addarsnäs (BEK).
UH **1 sk,** 2:0 (Österlisa).
1546 **½ sk,** 1548 **1 skuj,** 1568 **½ sk,** 0:3 (Västerlisa).
1538, 1546–49, 1552 **1 ky,** 0:4 (1552 'förökt').
2 fr, (Lars Turesson /Tre rosor/, 1561 Lars Fleming, 1566 Brita Larsdotter /Tre rosor/, Anna Bengtsdotter /Sparre av Hjulsta och Ängsö/). (Västerlisa)
1 frt, (Lars Turesson, 1561 Lars Fleming, 1566 Anna Bengtsdotter).
3 aoe (Västerlisa), 0:4:1:4 + 0:4:1:4 + 0:4, 1548 0:4:1:4 (1553 3 gårdar om 1:4:1:4). (Lisa rd)
Summa jt 4:1 (4:4:1:4).

Till Lisa skriver sig Gertrud Andersdotter (2 spetsar uppifrån), änka efter Isak Björnsson (Banér), 1405 (SD 538).

1359 testamenterar Nils Olofsson Stråle all fast egendom och lösöre i L till sin hustru Ingegärd Arnikadotter som ersättning för den utlovade morgongåvan om 200:0 pn och till Länna kyrka 0:1 i Öster-L (DS 6149, 6151).

1361 uppmanar kung Magnus Nils Kettilsson (Vasa) och Guttorm Toresson (kluven sköld) att göra slut på den tvist som uppstått om Nils Stråles änka Ingegärds ägodelar i L (DS 6398).

1412 uppges att Per Ingemundsson hade bytt bort 0:4½ i L och jord i Lilla Penningby, Länna sn och skpl, samt i Ortala, Häverö sn, till Nils Kettilsson (död 1378) mot jord i Nyckelby och Pollista, Övergrans sn (VFT II:8–9 s 146; GiOV s 164, 169).

1409 uppges att Jon Bengtsson hade tilldömts ½:0:0:11½ i L och 0:9:1 i Väster-L samt jord i Lilla Penningby från Bo Jonsson (Grip) (VFT II:8–9 s 146).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:3 i Väster-L, som Kristiern Nilsson (Vasa) hade (SD 1160).

1410 säljer Jon Bengtsson 0:4½ till Tord Bonde Röriksson (VFT II:8–9 s 146).

1449 säljer kung Karl Knutsson 0:3 i Väster-L, beläget i östra änden näst nionde öreslandet, till Olof i L (ShSp 4/7).

1453 säljer ärkebiskop Jöns Bengtsson (Oxenstierna) tre gårdar i L och jord i Arenberga, Husby-Ärlinghundra sn, till sin morbror Johan Kristiernsson (Vasa); jorden skall kunna återköpas av Jöns och hans bröder eller deras arvingar (RAp 11/10).

1478 får Kristiern Johansson (Vasa) bl a sex gårdar i L vid arvskifte efter Johan Kristiernsson (K 3, Banér f 97v). De gårdar som avses torde vara tre i L, en i Lundby, Malsta sn, och två i Sund, Bro sn.

1500 byter Birgitta Tordsdotter (Bonde) till sig en gård, som räntar 0:20 pn 'för åkern', och en kvarn, som räntar 20 spann korn, av Sten Bille (se Penningby, Husby sn) (ShSp 8/9).

1503 köper Sten Turesson (Bielke) en gård, som räntar 2:0 pn och 3 pund korn, och två torp, som tillsammans räntar 2:0 pn, av Peder Bagge (BiS E 2006, B 2, Sten Turessons köpebrev).

1514 befullmäktigar Karin Pedersdotter (Bagge) sin frände Erik Trolle att lösa till sig L med underlydande, som hennes systerson Peder Bagge sålt 1503 (SkS E 8127, GiSi s 47). Karins måg Peder Svenske bekräftar 1517 försäljningen av L med tillhörande torp 1503 (B 2, Sten Turesssons köpebrev).

1510–talet uppges att Nils Eskilsson (Banér) hade fem gårdar i L rättardöme, som räntar 20:0 pn, i pant av Gudmund Persson (Ulf av Horsnäs), gift med Märta Kristiernsdotter (Vasa) (TidöA 499). Jfr 1478.

1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) en gård, som räntar 0:20 pn, och en kvarn, som räntar 20 spann torkad råg, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Penningby, Husby sn) (SkSp u d).

1531 ger Gustav I till Jöran Turesson L kvarn och jord i Björnö och Östhamra, Frötuna sn och skpl, vilket han förbrutit till kronan (GR 7 s 387 f). Jöran hade deltagit i sin faders uppror 1529 (GR 6 s 111 f, 131 ff).

1531 ger Margareta Eriksdotter (Vasa) L rättardöme till sin kusin Birgitta Kristiernsdotter (Vasa), vilket var Birgittas rätta fäderne (K 2, 28/9).

1541 upptas under Västerlisa 7 tiondegivare, däribland Olof i *Hogaarden* och Per mjölnare, vilka är frälselandbor; under Österlisa upptas 2 tiondegivare (Prt 3).

1543 uppges att Gustav I två år tidigare fått L i rättardöme i Roden av Birgitta Kristiernsdotter (GR 15 s 566). I kungens jordebok 1559 upptas tre gårdar om vardera 0:4:1:4, som han fått av Birgitta (AoE 29 A f 31v).

1550 får Anna Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) en gård, som räntar 1:0 pn och 3 pund korn, och jord på andra platser i landet vid arvskifte efter sin make Sten Turesson (Bielke) (BiS E 2006).

1552 uppmanas Lars Turesson (Tre rosor) att sända kungen 'några undervisningar om det torpställe' han har vid L, huruvida det når 'ned i ån' (GR 23 s 226).

1571 får Beata Arvidsdotter (Trolle) två gårdar, som räntar 3 pund korn och 2:0 pn resp 0:12 pn, och *Wrettagärde* i L, som räntar 0:6 pn, vid arvskifte efter bl a Anna Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) (se DMS 1:3 s 125) (SKBAp 28/5, RA fot).

Lännaby 1355 *in Westerlendna* (DS 5103, avskr), 1543 *Lenna* (UH 1543:12) – kyrkby – 11 J, 4 b.

UH **1 sk,** 1:0:1:4.
2 fr (saknas 1546–1552, 1555 **1 fr**), (Lars Turesson /Tre rosor/, 1561 Lars Fleming, 1566 Brita Larsdotter /Tre rosor/); båda gårdarna är öde 1544–45, anges som förökta 1553 och som liggande under Penningby gård, Länna sn, 1570; en av gårdarna är öde 1556 och 1573.

1355 skänker Tomas och hans hustru Botild i Västerlänna 0:2 i Väster-L till Klara kloster på villkor att de får bo kvar där under sin livstid mot en årlig avgift (DS 5103-04).

Prästgården Länna prästgårds åkergärden ligger Ö om Lännaby och har 1639 16+14 tunnor utsäde (GeomJb A 8 s 132). Den utgör en egen bebyggelseenhet (Sporrong 1971 s 48 ff, 1985 s 160), vars utsprungliga namn sannolikt varit 'Österlänna' (jfr Lännaby).

***Wrettagärde** Se Lisa 1571.

Malsta socken

1317 *ecclesie Malstadir* (DS 2085).
1352 *parochia Malstadhum* (DS 4805).
1370 *i Malstadha sokn* (RAp 2/3, SRP 922).

Omfattning: Malsta socken har i medeltids- och UH-materialet samma omfattning som den nuvarande socknen (1950).

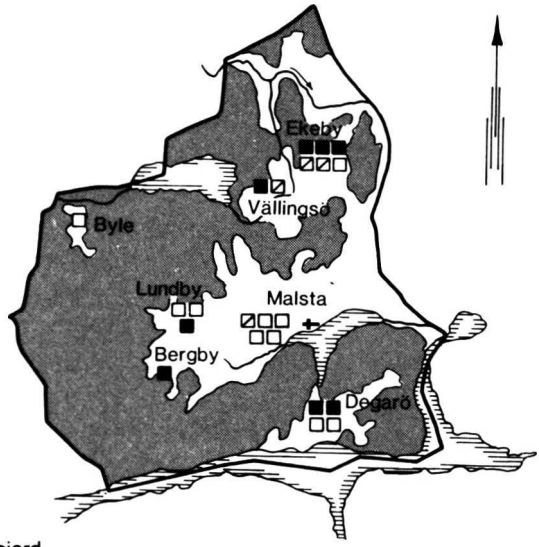
Kyrkan: Den rektangulära kyrkan av gråsten dateras till slutet av 1200-talet. Sakristian, som har ursprungligt tunnvalv av stenflis, tillbyggdes i början av 1300-talet. Vapenhuset, som är välvt och har ett rikt tegelornerat röste samt ett ursprungligt fönster i söder, byggdes sannolikt i samband med att tegelvalv slogs i långhuset omkring mitten av 1400-talet. Kyrkan hade tidigare ett treklöverformat trätunnvalv. De medeltida kalkmålningarna består av 20 invigningskors på väggarna. Kyrkan restaurerades 1937. Fyrpassformad dopfunt av sandsten från 1200-talets senare del. Storklockan är möjligen från 1300-talet. I vapenhuset förvaras två medeltida gravstenar (utan text eller bilder), den ena trapetsformad och av kalksten, den andra rektangulär och av sandsten, samt fragment av en missionshäll. Invändiga mått cirka 14×6,5 m. (SvK U V:5).

Kyrkby: Malstaby.

1331 har Malsta kyrka 2:$\frac{1}{2}$ gammal och 0:0:5$\frac{1}{2}$ ny kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 559 och 560–64 (fragment) Malsta kyrka, 565 Ekeby skog (försvunnen), 566 Vällingsö. Stenarna U 559–64 är av sandsten.

Malsta socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

■ skattejord
□ frälsejord (inkl aoe)
▨ sockenkyrkojord

0 1 2km

Antal jordeboksenheter UH 1544 (1573)

	sk	ky	aoe	fr	frt
Bergby	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Byle	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Degarö	2 (2)	– –	– –	2 (1)	– –
Ekeby	3 (3)	1 (2)	– –	1 (1)	– –
Lundby	1 (1)	– –	1 (1)	1 (1)	– –
Malstaby	– –	1 (1)	– –	4 (6)	– –
Vällingsö	1 (1)	1 (1)	– –	– –	– –
Summa	8 (8)	3 (4)	1 (1)	8 (9)	1 (1)

Jordetal för olika jordnaturer 1543

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse[1]	summa jt
Bergby	2:4:1	–	–	2:4:1
Degarö	3:3:1	–	1:0:1 (?)	4:3:2 (?)
Ekeby	4:0:1:4	1:7	2:1 (?)	8:0:1:4 (?)
Lundby	1:3:2	–	2:0 (?)	3:3:2 (?)
Malstaby	–	0:5:2	5:0 (?)	5:5:2 (?)
Vällingsö	0:5	0:7	–	1:4
Summa	12:0:2:4	3:3:2	*10:1:1* (?)	*25:5:2:4* (?)

[1] inkl aoe.

Bergby

1543 *Bergby* (UH 1543:12) – 11 J, 6 b.

UH **1 sk,** 2:4:1, 1567 2:6, 1573 3:0; från 1567 fodring för dubbelt hemman, 1573 '2 mantal'. Jfr Lundby.

Byle

1525 (?) *Bøle* (SkSp u d) – 11 J, 6 b.

UH **1 frt,** (Lars Turesson /Tre rosor/, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).

1525 (?) ärver Erik Turesson (Tre rosor) B (i Malsta rättardöme), som räntar 2:0 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Malstaby) (SkSp u d).

Degarö

1407 *i Dygherna* (VFT II:8–9 s 168, avskr), 1408 *i Digerna* (SD 925), 1543 *i Degare* (UH 1543:12) – 11 J, 6 b.

UH **2 sk,** 1:6:1 + 1:5.
2 fr, 1549 **1 fr,** (Lars Turesson /Tre rosor/, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
Summa jt 3:3:1.

1407 säljer Erik Ragvaldsson (spets från vänster) $\frac{1}{2}$:0:0:4 till Bo Djure (VFT II:8–9 s 168).

1408 säljer Klaus Karlsson (tre rutor stolpvis) 0:0:4:13 till Bo Djure (VFT II:8–9 s 168).

1408 säljer Tideka Speckin och hans son Erik Speckin 0:2:0:7, som de ärvt efter Elin Elefsdotter i Kundby, Rimbo sn, till Bo Djure (SD 925).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:10½ skattejord, som Bo Djure hade 'i värjo' och som Kettil Johansson (Malsta-ätten) fått i byte av Karl Ulfsson (Sparre av Tofta), ½:0, som Bo fått av Erik Skötta, och all den jord han fått av Klaus Karlsson. Vidare döms under skatt 0:½, som Olof Lambafot hade. (SD 1156, 1160)

1416 säljer Botvid i Sunnersta, Ösbeby sn, med sin hustru Kristinas samtycke 0:0:4 till Bo Djure (SD 2192).

1416 ger Bo Djure 0:2:0:7 + 0:0:4:13 + ½:0:0:4 till Sigrid Uddormsdotter i morgongåva (se Gillberga, Esterna sn) (VFT II:8–9 s 150; jfr ovan 1407–08).

1437 omnämns Peter i D som faste (SMR 546).

1493 intygas vid lagmansting i Frötuna skeppslag att Lasse Ragvaldsson givit sin hustru 0:2 (ULdb s 69).

1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) två gårdar, som räntar 3 pund och 3 spann korn och 1:0 pn vardera, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde), dottersondotter till Bo Djure (se Penningby, Husby sn) (SkSp u d, VFT II:8–9 s 182).

Ekeby

1352 *in villa Ekeby* (DS 4805) – 11 J, 6 b.

UH **3 sk,** 1:7 + 1:3 + 0:6:1:4.
1 ky, 1544 **2 ky**, 1:0 + 1544 0:7 (jt från 1555).
1 fr, (Lars Turesson /Tre rosor/, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
Summa jt 5:0:1:4 (5:7:1:4).

1352 ger Johan Gregersson (Malsta-ätten) 2:0 till Sigrid Kettilsdotter (Puke) i morgongåva. Om jordens värde vid värdering inom ett år inte uppgår till 500:0 pn, vilket var dess värde före den nu övergångna pesten, skall Johan tillföra morgongåvan annan jord, så att det samlade jordvärdet blir 500 mark. (DS 4805).

1355 får Guttorm Toresson och hans hustru Inga Gregersdotter 0:1 minus 0:0:0:1 vid arvskifte efter Ingas föräldrar (se Malstaby) (DS 5105).

1376 får Kettil Johansson (Malsta-ätten) 0:17:0:13 vid arvskifte (se Malstaby) (SRP 1227).

1457 får Cecilia Bosdotter (Djure) 0:17 (i 'Åby i Ekeby'), som räntar $5\frac{1}{2}$ pund korn, vid arvskifte efter sin mor och bror (se Malstaby) (B 16 f 112 ff).

1525 (?) ärver Erik Turesson (Tre rosor) en gård, som räntar 3 pund och $3\frac{1}{2}$ spann korn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Malstaby) (SkSp u d).

Lundby 1370 *i Lundby* (RAp 2/3, SRP 922) – 11 J, 6 b.

UH **1 sk,** 1:3:2, 1566 1:2, 1570 1:0; jfr Bergby.
1 fr, 1551 **$\frac{1}{2}$ fr,** 1567 **1 fr,** (Lars Turesson /Tre rosor/, 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/, 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/).
1 aoe (1544 **1 fr,** 1546–49 **1 se** i årlr), 1:0 (jt enl aoelängder, där gården vissa år kallas Malsta). (Lisa rd)
Summa jt 2:3:2 (2:0).

1370 byter kung Albrekt bort 2:0 i L jämte jord i Lövhamra, Skepptuna sn, Hårnacka och Räfsja, Frötuna sn, Ekeby, Riala sn, och Ubby, Närtuna sn, till Nils Kettilsson (Vasa) mot jord i Lövsta, Järfälla sn, Viggeby, Sånga sn, Berga och *Skarpatuna, Åkers sn och hd, Södermanland (RAp 2/3, VFT II:8–9 s 151).

1409 tilldöms vid räfsteting med allmogen av Långhundra hd Jon Olofsson och Lars Nilsson (Bölja) m fl, arvingar till Anders Olofsson (Lövhamra-ätten), den jord som Bo Jonsson (Grip) med orätt fråntagit Anders p g a försummad krigstjänst, nämligen 2:0:0:6 i L och ovan nämnda jord i Lövhamra, Hårnacka, Räfsja och Ubby samt dessutom jord i Billsta, Tuna och Åsvasta, Frösunda sn, Forkarby, Bälinge sn, och Morby, Lagga sn (SD 1152). Samma år vidimeras dock 1370 års brev (SD 1167) och därutöver bekräftas detta (utom beträffande Ekeby, Riala sn), då drottning Margareta förnyar bytet, nu med Kristiern Nilsson (Vasa) och Tord Bonde (VFT II:8–9 s 151, GiOV s 173 f).

1422 byter Kristiern Nilsson bort 2:0:0:6 i L och jord i Räfsja, Frötuna sn och skpl, i Nor, Bro sn och skpl, och i Sättra, Husby sn, till Peder Bengtsson mot jord i Hubby, Tjocksta och Edeby, Danmarks sn (VFT II:8–9 s 148 f).

1451 bekräftar väpnarna Bengt och Olof Jönssöner, att Kristiern Nilsson återköpt den i 1422 års brev nämnda jorden av deras farbror Peder Bengtsson (ShSp 19/5, 1455 8/10 fastebrev).

1478 se Lisa, Länna sn.

1500 byter Birgitta Tordsdotter (Bonde) till sig en gård, som räntar 0:12 pn, 12 spann korn, 1 lamm, 4 höns och 20 ägg, av Sten Bille (se Penningby, Husby sn) (ShSp 8/9).

1510–talet se Lisa, Länna sn.

1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) en gård, som räntar 0:20 pn och 12 spann korn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (se Penningby, Husby sn) (SkSp u d).

1559 upptas i Gustav I:s jordebok en gård om 1:0 som 'Örby-gods', d v s från Birgitta Kristiernsdotter (Vasa) (AoE 29 A f 32).

Malstaby 1298 *in Malstadhum* (DS 1237) – kyrkby – 11 J, 6 b.

UH **1 ky,** 0:5:2.
4 fr, 1546 **5 fr,** 1566 **6 fr,** (Lars Turesson /Tre rosor/ 4, Anna Bengtsdotter /Sparre/ 1; 1566 Gustav Johansson /Tre rosor/ 5, Anna Bengtsdotter 1; 1573 Cecilia Gustavsdotter /Stenbock/ 6).

Malsta kan beläggas som sätesgård för följande medlemmar av *Malsta-ätten* (ÄSF s 176 f): Johan 1298–1317 (DS 1237, 2085) – Tomas Johansson, kyrkoherde i Skepptuna, senare biskop i Växjö, 1329 (APS I:745) – Johan Gregersson 1352–57 (DS 4805, VFT II:8–9 s 166) – Gregers Johanssons (död före 1345) innehav av Malsta framgår av arvskiftet 1355 (se nedan), men det kan inte beläggas att han bott där.

1355 skiftas arvet efter Gregers Johansson och hans hustru; därvid erhåller dottern Inga, gift med Guttorm Toresson (kluven sköld), 1:0 i M och jord i Ekeby och Vällingsö, i Nånö, Estuna sn, Utlunda, Bro sn, Morberga, Bälinge sn, och i *Rudhboby; systerlotten är totalt 3:0:7:11 (DS 5105). Senare samma år skiftar bröderna Johan och Birger Gregerssöner sitt fäderne- och mödernearv, varvid Johan erhåller 2:0 i M och

jord i Upplunda, Bro sn, och i Tälje och Åkerö, Frötuna sn; broderslotten är totalt 4:0:5 (DS 5143). Birgers broderslott är okänd.

1376 förrättas arvskifte efter Gregers Johansson och hans hustru, hans bror biskop Tomas i Växjö och hans syster Katarina; därvid erhåller ärkebiskop Birger Gregersson 2:0 i M och jord i Lidö, Vätö sn, Örby, Lagga sn, Ängeby, Börje sn, Bergby, Vallentuna sn, Kunsta, Adelsö sn, samt Säby och *Hesleby, Bondarnö sn; Birgers brorson Kettil Johansson erhåller 2:0 i M och jord i Ekeby, i Marjum, Söderby sn, Upplunda och Sund, Bro sn, Tälje och Åkerö, Frötuna sn, Lidö, Vätö sn, Ängeby, Börje sn, Bergby, Vallentuna sn, och Marma, Lagga sn. Den mellan Birger och Kettil skiftade jorden är totalt 20:4:0:3. (RAp 27/10, SRP 1227).

Samtidigt erhåller Birgers systerdotter Katarina Guttormsdotter (kluven sköld), gift med Knut Halstensson (halv lilja), 1:0 i M och jord i Utlunda och Sund, Bro sn, Idö, Vätö sn, Morberga, Bälinge sn, och Torsholma, Frösunda sn; i Katarinas del, som totalt är 6:6½, ingår arvejord efter modern Inga Gregersdotter (B 15 f 274v).

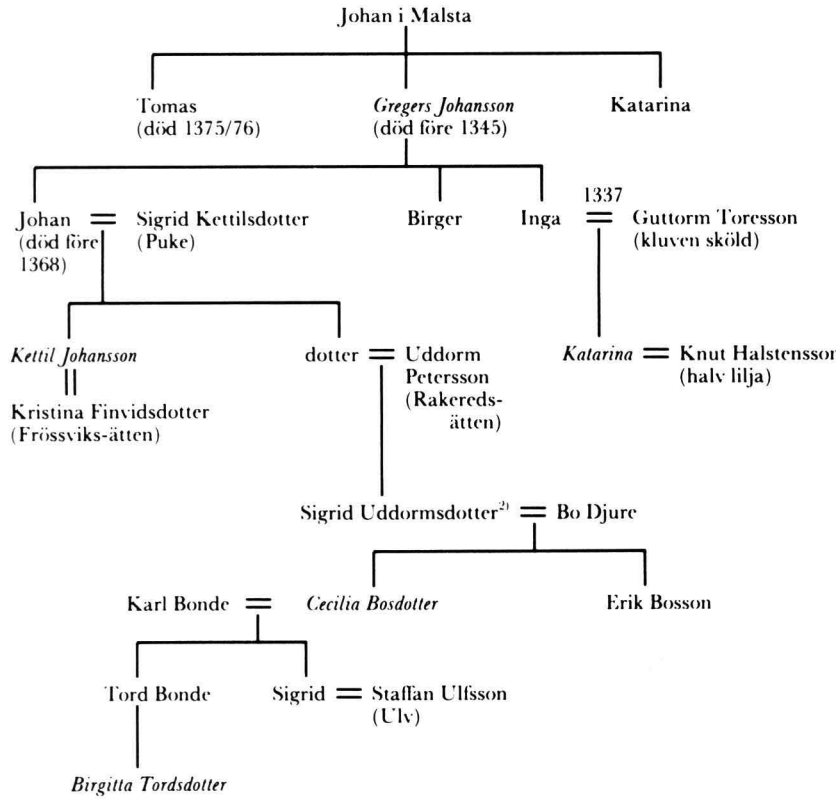
1457 får Cecilia Bosdotter (Djure) 2:0 i M, som räntar 1 läst korn, och jord i Ekeby, i Nodsta, Estuna sn, i Sund och Upplunda, Bro sn, och i Södermanland vid arvskifte efter sin mor Sigrid Uddormsdotter (Rakeredsätten) och bror Erik Bosson (B 16 f 112 ff).

1501 köper Sten Turesson (Bielke) en gård, som räntar 4 pund korn, och jord i Torsholma, Frösunda sn, samt två torp i Bro sn av Nils Ryning (BiS E 2006).

1525 (?) får Erik Turesson (Tre rosor) fyra gårdar i M, som vardera räntar 3 pund korn, och jord i Byle och Ekeby, i Göringe, Karby, Kråkhättan och Tarv, Estuna sn, i Kragsta, Lohärads sn, samt på andra platser i Uppland vid arvskifte efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (SkSp u d).

1550 får Birgitta Turesdotters (Bielke) arvingar en gård, som räntar 4 pund korn, vid arvskifte efter Sten Turesson (se Skälby, Rimbo sn) (BiS E 2006).

Malsta-ätten och arvsgången till Birgitta Tordsdotter (Bonde)

Källor: ÄSF s 176 f, EÄ I s 356, 513

Vällingsö 1355 *i Vellingsødhe* (DS 5105), 1409 *i Wellingedha* (SD 1160) – 11 J, 6 b.

UH **1 sk,** 0:5.
1 ky, 0:7.
Summa jt 1:4.

1355 får Guttorm Toresson och hans hustru Inge Gregersdotter 0:0:1:11 vid arvskifte efter Ingas föräldrar (se Malstaby) (DS 5105).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:2:6, som Malsta kyrka hade (SD 1160).

***Åby** Se Ekeby 1457.

Söderby socken

1292 *ecclesie Sudherby* (DS 1064, avskr).
1314 *De Sudherby* (DS 1946, avskr).
1337 *ecclesie Sudhærby* (DS 3331).
1365 *i Sudherbo sokn* (ShSp 28/7).

Omfattning: Socknen omfattade den norra, större delen av nuvarande Söderby-Karls socken (1950). Stabby i norr samt den del av den nuvarande socknen som sträcker sig fram till Bagghusfjärden med byarna Norra och Södra Råda hörde kyrkligt till Söderby, men i kameralt hänseende hörde Stabby och Norra Råda till Väddö sn och skpl, Södra Råda till Bro sn och skpl. Dessa tre byar flyttades även kameralt till Söderby(-Karls) socken 1891 (Kbr 10/4). Söderby och Karlskyrka socknar förenades kyrkligt 1796 (Kbr 20/12), kameralt 1891 (Kbr 10/4).

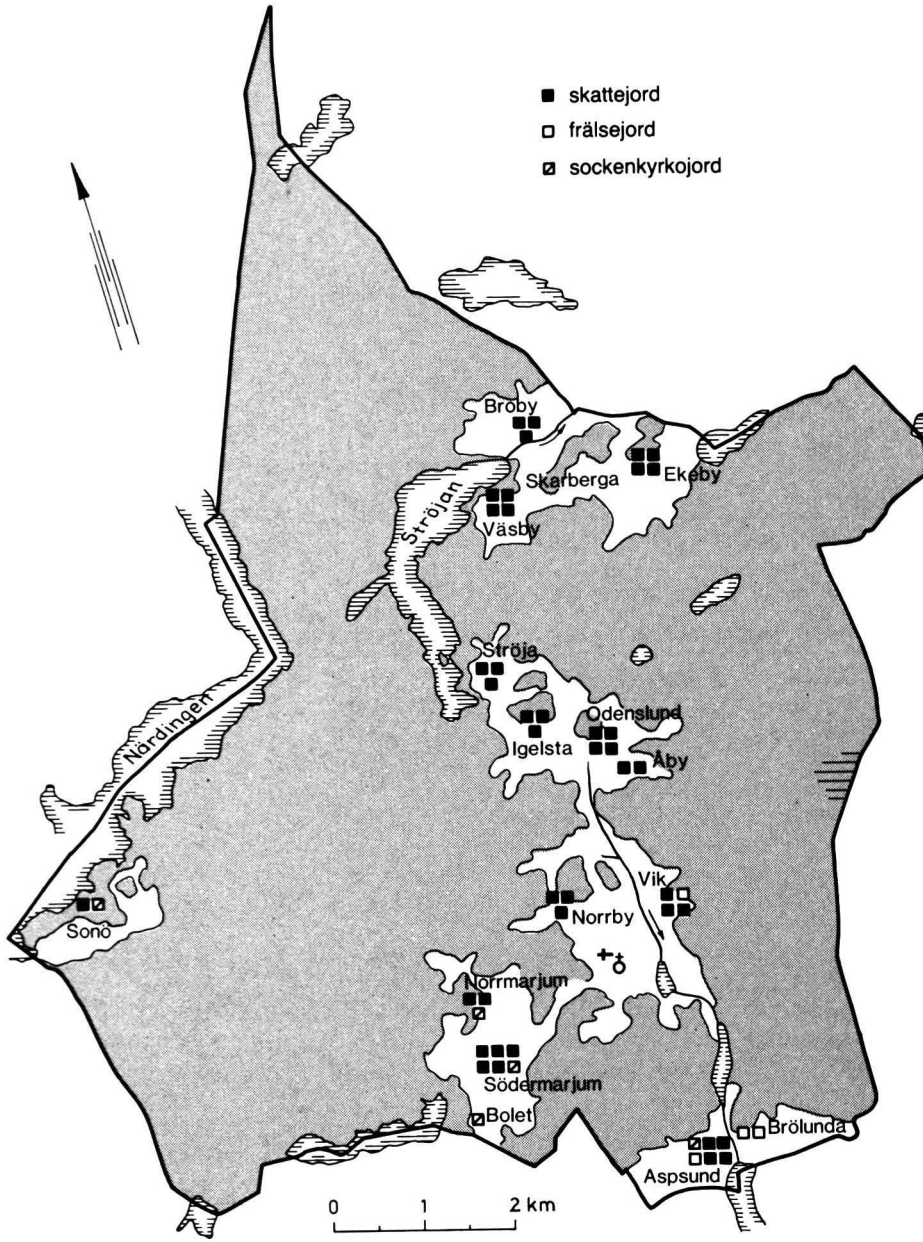
Kyrkan: Den rektangulära gråstenskyrkan byggdes vid tiden omkr 1300. Sakristian, som troligen är äldre, har haft ett ursprungligt tegelvalv. Vapenhuset är senare tillbyggt, möjligen redan under 1300-talet. Kyrkan välvdes med treklöverformat trätunnvalv; takstolarna till detta valv finns delvis bevarade ovanför de nuvarande valven. Vid mitten av 1400-talet slogs tegelvalv i långhuset och vapenhuset och samtidigt sattes en korportal igen. Kyrkan försågs på 1490-talet med kalkmålningar; de i valven har aldrig varit överputsade. Enligt Rhezelius fanns fyra vapensköldar målade över korfönstret, nämligen tre sjöblad ginbalkvis, tre små sköldar med en skäkta samt ärkebiskop Jakob Ulfssons och domkyrkans vapen; det första vapnet är troligen Sten Sture d ä:s. Av kyrkans medeltida inventarier återstår en dopfunt av sandsten från 1200-talet, ett rökelsekar från 1200- eller 1300-talet, kalk och patén från 1300-talets början[1], fragment av textilier från 1400-talet samt en ljuskrona av järn från senmedeltiden. Fragment av medeltida gravsten över systrarna Ingegärd och Maria (Gardell nr 114). Kyrkan restaurerades 1910 och 1958–59. Invändiga mått ca 24,5 × 9 m. (SvK U V:6) Kyrkby saknas.

1331 har Söderby kyrka 0:17 gammal och 0:12:½ ny kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 582 Söderby kyrka (försvunnen), 584 Söderby-Karls museum (fragment), 585 Igelsta (försvunnen).

[1] Kalken har donerats av kyrkoherden Peter i Rimbo för hans föräldrars själaro (se Sonö).

Söderby socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Antal jordeboksenheter UH 1557 (1573)

	sk	½ sk	skuj	ky	fr	½ fr
Aspsund	3 (3)	1 (1)	– –	1 (1)	– –	1 (1)
Bolet	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Broby	3 (3)	– –	– –	– –	– –	– –
Brölunda	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Ekeby	4 (4)	– –	– –	– –	– –	– –
Igelsta	3 (2)	0 (2)	– –	– –	– –	– –
Marjum (N o S)	5 (5)	2 (2)	– –	2 (2)	– –	– –
Norrby	3 (3)	– –	– –	– –	– –	– –
Odenslund	– –	4 (4)	– –	– –	– –	– –
Skarberga	0 (1)	– –	5 (6)	– –	– –	– –
*Skawastadhom	– –	– –	4 (3)	– –	– –	– –
Sonö	1 (1)	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Ströja	2 (2)	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Vik	3 (3)	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Väsby	3 (3)	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Åby	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –
Summa	32 (32)	9 (11)	9 (9)	5 (5)	3 (3)	1 (1)

Jordetal för olika jordnaturer 1557

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse	summa jt
Aspsund	2:7:1:2	0:5	0:3:1	3:7:1:2
Bolet	–	0:2:1:4	–	0:2:1:4
Broby	1:4	–	–	1:4
Brölunda	–	–	2:4	2:4
Ekeby	2:2	–	–	2:2
Igelsta	2:5:1	–	–	2:5:1
Marjum, Norr-	1:5	0:3	–	2:0
Marjum, Söder-	3:1	0:4:0:4	–	3:5:0:4
Norrby	3:0	–	–	3:0
Odenslund	1:7:2:4	–	–	1:7:2:4
Skarberga	3:0	–	–	3:0
*Skawastadhom	1:4	–	–	1:4
Sonö	0:7:1:4	1:0:1:4	–	2:0
Ströja	2:1:2:4	–	–	2:1:2:4
Vik	3:1:2	–	1:1	4:2:2
Väsby	2:4:0:2	–	–	2:4:0:2
Åby	2:0	–	–	2:0
Summa	34:3:2	2:7:0:4	4:0:1	41:3:0:4

Aspsund 1382 *i Aspasund* (RAp 10/7, SRP 1740) – 11 J, 8 c.
UH **3 sk,** 0:7:1:7 + 0:6:1:7 + 0:5:2:4.
½ sk, 0:3:1.
1 ky, 0:4:2, 1549 0:5, 1559 0:6.
1544 (endast) **1 fr** (i Karlskyrka sn), 1557 **½ fr,** (Svante Sture).
Summa jt 3:4:0:2 (3:5:1:2).
1382 omnämns Olof och Johan i A som fastar (SRP 1740).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:9, som Ingemund Jonsson har, 0:0:11½ + 0:0:12½, som han hade, ½:0, som Lydeka van dem Bergen hade, och 0:½, som Söderby kyrka hade (SD 1160).
1463 får Staffan Ulfsson (Ulv) 0:6:1, som räntar 0:12 pn och 12 spann korn, i byte av Lars Olofsson (stjärna) (se Stensta, Karlskyrka sn) (RAp 27/12).
1473 ger Staffan Ulfsson 0:6:1 till Sigrid Karlsdotter (Bonde) i morgongåva (se Stensta, Karlskyrka sn) (RApDRA 24/4).
1528 ärver Svante Stensson (Sture) en gård, som i hans jordebok samma år uppges ränta 0:6 pn och 6 spann korn (se Stensta, Karlskyrka sn) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739). 1561/65 upptas en halv gård om 0:0:10 i Svantes jordeböcker (ShS I 158 a och b).

Bolet 1538 *Boll* (UH 1538:2) – 11 J, 8 c.
UH **1 ky,** 0:2:1:4.

Broby 1409 *i Broby* (SD 1160) – 11 J, 9 c.
UH **3 sk,** 0:5 med skuj i Skarberga + 0:3:1:4 med skuj i Skarberga + 0:3:1:4 med skuj i Skarberga 1559–61.
Summa jt 1:4.
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:12, som Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).
1493 gör Nils Vastesson i B anspråk på jord i B och Skarberga, som hans granne Erik Olofsson Kurritte hade köpt av Nils moster, men Erik hävdar att jorden var hans möderne och att hans far Olof Kurritte olagligen sålt den. Erik Kurritte får rätt att återlösa jord som

Olof sålt till Nils far och mor. Samtidigt tilldöms Erik 0:3 i B och jord i Väsby, som var hans möderne och som Olof olagligen sålt. Jorden i B hade Olof bytt till sig av Lars Olofsson (stjärna) mot jord i Järsö, Karlskyrka sn, som ägdes av Olofs svärfar. (ULdb s 67 f)

1506 synas rågången mellan B och Väsby, varvid en grävning som väsbyborna gjort i B döms ogiltig (IhS II s 621 f).

Brölunda 1382 *i Bryløsum* (RAp 10/7, SRP 1740), 1482 *a Brøløsa* (RApp 1/9), 1545 *Brölunda* (UH 1545:8) – 11 J, 8 c.

UH **2 fr,** (Nils Jespersson/Cruus/).

Till Brölunda skriver sig Peder Jakobsson (tre sjöblad ginbalksvis) 1467–82 (RAp u d, RApp 1/9).

1382 omnämns Peter och Nils i B som fastar (SRP 1740).

1578 får Erik Nilsson (Cruus) och hans syster två gårdar om tillsammans 0:20, som räntar 0:20 pn och 6 pund råg (se Uddeboö, Estuna sn) (ÅS, E 6117 s 1354).

Ekeby 1409 *i Ekeby* (SD 1160) – 11 J, 9 c.

UH **4 sk,** 0:5:2, 1567 0:5:2:2, med skuj i *Skawastadhom + 0:5:1 med skuj i *Skawastadhom + 0:4 med skuj i Skarberga från 1559 och i *Skawastadhom 1557–70 + 0:3 med skuj i *Skawastadhom.
Summa jt 2:2 (2:2:2).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 1:0:1, som Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).

1493 omnämns Lasse Andersson och Måns i E som nämndemän på tinget (ULdb s 67).

***Hetänes** 1325 intygas att herr Peter Räv testamenterat 0:0:5 *i Hetänes* till Söderby kyrka (se Sonö) (UpDkyRL f 179v, avskr).

Igelsta 1365 *i Eghilstadhum* (DS 7210), 1409 *i Ighelstadha* (SD 1160) – 11 J, 9 c.

UH **3 sk,** 1559 **2 sk,** 0:6:1 + 0:6 + 1557 (endast) 1:1.

1559 ½ + ½ **sk,** 0:4:2:6 + 0:4:0:2, vilka bildats genom delning av sk nr 3 ovan.
Summa jt 2:5:1.

1356 byter Nils Kettilsson (Vasa) till sig 0:1 (se Odenslund) (DS 7210).

1382 omnämns Mårten i I som faste (SRP 1740).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:1, som Lydeka van dem Bergen hade, och 0:0:0:10, som Söderby kyrka hade (SD 1160).

Marjum (Norr- och Söder-)

1376 *i Marheme* (RAp 27/10, SRP 1227), 1538 *i Mariem, i Nordmariem* (UH 1538:2), 1545 *i Mariom, i Nörramariom* (UH 1545:8 fl) – 11 J, 8 c.

UH **5 sk,** 1:0, 1559 0:6:1 + 0:7:1 (Norrmarjum) + 0:6:1 + 0:5:2, 1567 0:5:1:7, 1573 0:5:2 (Norrmarjum) + 0:4, 1559 0:5:2.
½ + ½ **sk,** 0:3:1 + 0:3:1, 1559 0:3:0:4. (Södermarjum)
2 ky, 0:4:0:4 (1550 0:4:2) (Södermarjum) + 0:3 (Norrmarjum).
Summa jt 5:5:0:4 (5:5).
Fördelningen av byns hemman mellan Södermarjum och Norrmarjum framgår fullständigt i jordeboken först från 1567. Då består *Södermarjum* av 3 sk + 2 × ½ sk + 1 ky, summa jt 3:5 – *Norrmarjum* av 2 sk + 1 ky, summa jt 2:0.

1376 får Kettil Johansson (Malsta-ätten) 0:0:2 vid arvskifte efter sin fars föräldrar, faster och farbror (se Malstaby, Malsta sn) (SRP 1227).

Norrby

1391 *Norby* (Redkomm DI d 1:1 s 1369, avskr), 1437 *i Norby* (SMR 546) – 11 J, 8 c.

UH **3 sk,** 1:0:1:6 + 0:7:2:4 + 0:7:1:6. Summa jt 3:0.

1391 skänker kaniken Sigvast Olofsson jord i N till Söderby kyrka och sockenprästen (se Sonö) (Redkomm DI d 1:1 s 1369 f).

1437 omnämns Ragvald i N som faste (SMR 546).

Norrmarjum Se Marjum.

Odenslund 1365 *i Odhenslunde* (DS 7210) – 11 J, 9 c.
UH **4 × ½ sk**, 0:4:2 + 0:4:0:4, 1559 0:4:1 + 0:4 + 0:3. Summa jt 1:7:2:4 (2:0).
1365 skiftar Elin Ingemundsdotter i Björnö, Nils i Björnö och hans hustru Kristin och hans bror Jakob jord med Nils Kettilsson (Vasa), varvid Elin m fl byter bort 0:0:8:3 i O och i *Wætunge samt jord i Igelsta och Ströja samt i Björnö, Görla, Väsby och Östhamra, Frötuna sn, mot jord i Nedernäs och Övernäs, Bro sn (DS 7210).

***Pellegerde** 1538 uppges att ängen *Pellegerde* (?), som bär 15 lass hö, tagits från Söderby kyrka (UH 1538:2 s 145).

Prästgården Se *Söderby.

Råda, Norra Se Väddö sn.

Råda, Södra Se Bro sn.

Rörvik, Norra Se Bro sn.

Skarberga 1409 *i Skarpabergha* (SD 1160) – 11 J, 9 c; bytomt ca 600 m OSO om Broby (RAÄ 296).
UH 1566 **1 sk,** 0:7:0:2, som brukas av Broby nr 3.
5 skuj, 1559 **7 skuj,** 1567 **6 skuj**, 0:5:0:4, 1559 0:5:0:6, till Väsby nr 2 + 0:4:2:4, 1559 0:4:2, till Väsby nr 1 + 0:2 till Väsby nr 3 + 0:2 till Broby nr 1 + 1:2 till Broby nr 3; den sista utjorden delas 1559 upp på 3 skuj: 0:3:2:4 till Broby nr 3 (t o m 1561; ingår från 1566 i sk ovan) + 0:3:0:6 till Broby nr 2 + 0:3, 1573 0:6, till Ekeby nr 3.
Summa jt 3:0 (3:6:0:6).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:12, som Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).
1493 se Broby.

***Skawastadhom** 1409 *i Skawastadhom* (SD 1160), 1557 *Skaffuesta* (UH 1557:6) – S åkergärden är belägna SSO om Ekeby (GeomJb A 8 s 121, Sporrong 1985 s 107).

UH **4 skuj,** 1573 **3 skuj,** 0:4 + 0:3 + 0:3 (saknas 1573) + 0:2, samtliga till Ekeby; den tredje utjorden är 1573 lagd till skuj i Skarberga.
Summa jt 1:4 (1:1).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:6, som Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).

Sonö

1325 *i Suanö* (UpDkyRL f 179v, avskr), 1409 *i Sonø* (SD 1160) – 11 J, 9 b.

UH **1 sk,** 0:7:1:4.
1 ky, 1:0:1:4.
Summa jt 2:0.

1300–talets början (?) omnämns Elef och Gertrud i S (*de Samø*), föräldrar till Peter, präst i Rimbo (Inskrift på Söderby kyrkas nattvardskalk, SvK U V:6 s 837).

1325 intygar kyrkoherde Mats i Söderby, att herr Peter Räv (?=kyrkoherden Peter i Rimbo) i sitt testamente gav Söderby kyrka 0:7 och 0:0:4½, 'som förr låg i S och nu ligger i Söderby', samt jord i *Hetänes och i Getingarne, Bro sn (UpDkyRL f 179v).

1391 skänker kaniken Sigvast Olofsson 0:0:5:6 (*i Swanö*) och jord i Norrby till Söderby kyrka och sockenprästen (Redkomm DI d 1:1 s 1369 f).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:3½ + 0:0:8:4 + 0:0:1, som Bengt Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade, 0:0:2, som Söderby kyrka hade, och 0:0:1, som prästen hade (SD 1160).

1456 uppges att 0:1 tilldömts Bengt Pedersson i Karlösa (GuRh VII s 50).

Stabby

Se Väddö sn och skpl.

Strö̈ja

1365 *i Strydhioo* (DS 7210) – 11 J, 9 c.

UH **2 sk**, 1:0:1:6, 1559 1:0:2:3 + 0:5:2:6, 1559 0:5:1:5.
½ sk, 0:3:1, 1559 0:3:2, 1567 0:3:2:2.
Summa jt 2:1:2:4 (2:2:0:2).

1365 byter Nils Kettilsson (Vasa) till sig 0:2 (se Odenslund) (DS 7210).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:2½, som Husby kyrka och Söderby kyrka hade (SD 1160).

***Söderby** 1325 *i Sydirby* (UpDkyRL f 179v, avskr) – troligen = nuvarande Prästgården.
1325 se Sonö.
1589 uppges att prästbolet är 2:0 (UH 1589: 22).
1639 uppges att Prästgården heter *Swanöö* (GeomJb A 8 s 108). Jfr Sonö.

Södermarjum Se Marjum.

Vik 1409 *i Wiik* (SD 1160) – 11 J, 8 c.
UH **3 sk**, 1:3 + 0:7:1:4 + 0:7:0:4, 1559 0:7:1.
1 fr, (Nils Jespersson /Cruus/).
Summa jt 3:1:2 (3:1:2:4).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:1, som Söderby kyrka hade, och 0:0:1, som herr Silvasts arvingar hade (SD 1160).
1416 omnämns Johan Bog i V som faste (SD 2405).
1467 byter Peder Jakobsson i Brölunda till sig 0:7:2:4 (1:0 minus 0:0:0:4) 'i själva södra ändan' av Lars Olofsson (stjärna) mot jord i Lydinge, Tuna sn (RAp u d).
1578 får Erik Nilsson (Cruus) och hans syster en gård om 0:9, som räntar 0:9 pn och 1 pund råg (se Uddeboö, Estuna sn) (ÅS, E 6117 s 1354).

Väsby 1409 *i Westby* (SD 1160), 1493 *i Wesby* (ULdb s 68) – 11 J, 9 c; bytomt ca 700 m SV om Broby (GeomJb A 8 s 119; RAÄ 191).
UH **3 sk**, 0:7:1:6 + 0:6:0:4, 1559 0:6:0:2 + 0:4, alla med skuj i Skarberga.
½ sk, 0:2:1.
Summa jt 2:4:0:2 (2:4).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:6½, som Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).
1493 tilldöms Erik Kurritte 0:0:1, som hans far Olof Kurritte olagligen sålt (se Broby) (ULdb s 68).
1506 se Broby.

***Wætunge** 1365 *i Wætunge* (DS 7210), 1409 *i Wætinge* (SD 1160) – troligen beläget ca 700 m O om Odenslund (StO s 414 f, RAÄ 322).

1365 se Odenslund.

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:0:0:12, som Söderby kyrka hade (SD 1160).

Åby 1382 *i Aby* (RAp 10/7, SRP 1740) – 11 J, 9 c.

UH **2 sk**, 1:0 + 1:0. Summa jt 2:0.

1382 är Lars i Å underhäradshövding i Lyhundra (SRP 1740).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Lyhundra hd 0:3, som Erik Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) hade (SD 1160).

Sjuhundra härad

1291 *et Søhundari* (DS 1044).
1303 *Søundheredi* (DS 1400).
1316 *in Sæhunderi* (DS 2063).
1480 *i Suiwhunderes hæredhe* (EbAp u d).

Omfattning: Sjuhundra härad omfattar under medeltiden och 1500-talet Esterna, Fasta, Rimbo, Rö och Skederids socknar samt den nordöstra delen av Riala socken.

Kameral indelning: I Sjuhundra härad har en åttingsindelning funnits men denna har ej, i motsats till vad som varit fallet på många andra håll i Uppland, i 1500-talets jordeböcker legat till grund för häradets indelning. Skattejorden redovisas under resp socken redan från 1540. I UH 1535:1 finns fyra åttingar omnämnda. I UH 1539:3, 1540:8 och 1541:17 nämns förutom de fyra en åtting, som är eller varit förlänt; 1540 uppges åttingarnas jordetal. Skederids åtting omnämns i URR 1530 (*Skedri Ottung*, HH 11 s 29).

Esterna åtting	(*Esterna*	1535:1)	21:7:1:4
Riala åtting	(*Riala*	1535:1)	25:3
Rimbo åtting	(*Rimbo*	1535:1)	11:5
Skederids åtting	(*Skederi*	1535:1)	9:6:1
'Förlänte' åtting	(*Förlänthe*	1539:3)	16:6
summa			*85:3:2:4*

Administrativ indelning, judiciella och **kyrkliga förhållanden, hemmantal** och **jordetal** se inledningen.

Jfr AF 1:1 s 24 f, 153 ff, AL 1 s 218 ff, DoSk s 249 ff, SU s 374 f, UpTerr s 56 f, 109 f, 122 och 159.

Esterna socken

1303 *parochie Estarnum* (DS 1400).
1331 *ecclesia Esterne* (DS 2819).

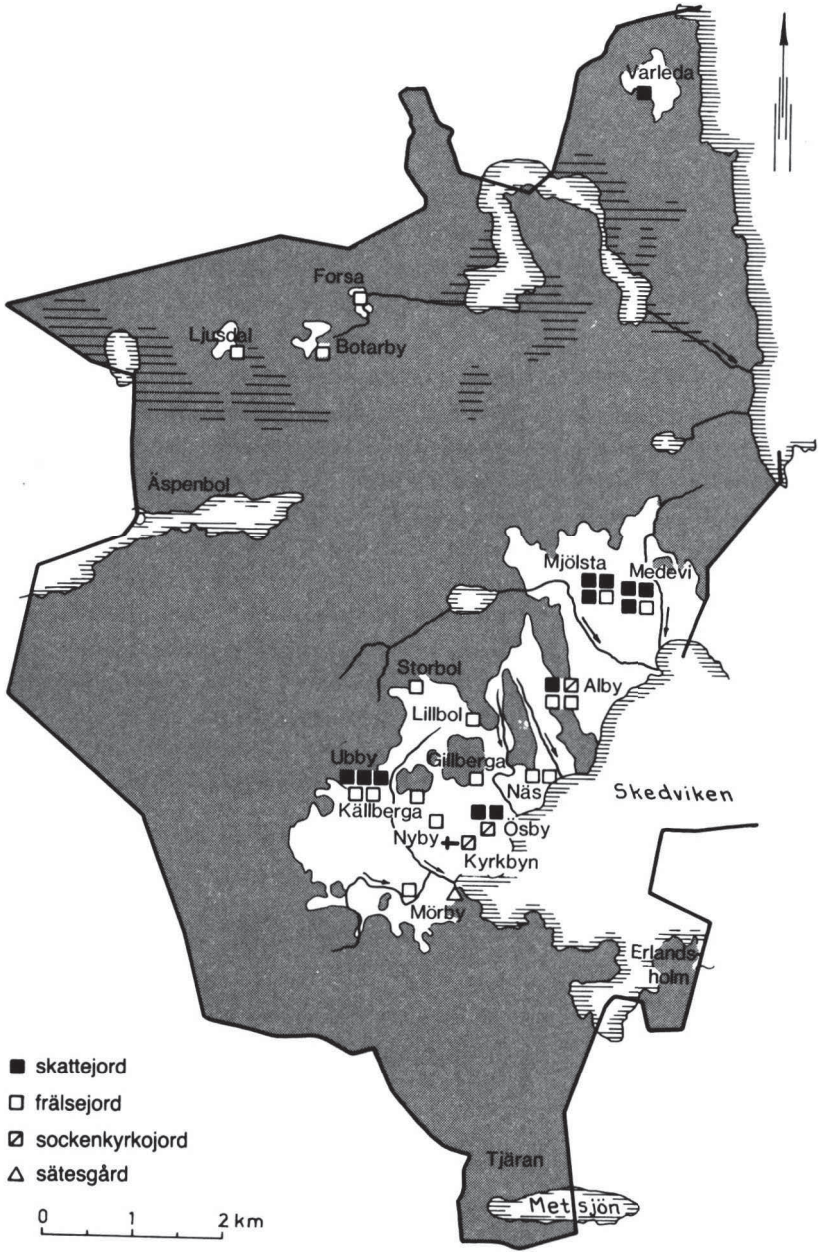
Omfattning: Esterna socken omfattar i medeltids- och UH-materialet västra delen av nuvarande Fasterna socken, väster om Skedviken och Gavel-Långsjön. Gränsen mellan Esterna och Fasta socknar sammanföll med bygränsen mellan Medevi och Rånäs, omkr 500 m väster om ån mellan Gavel-Långsjön och Skedviken. Esterna och Fasta kyrksocknar sammanslogs 1797 och fick namnet Fasterna men sammanfördes i jordeboken först 1889 (Kbr 25/4). Skarpvärn, som in på 1620-talet upptas i jordeboken i Knutby sn, Närdinghundra hd, anges 1686 för första gången i Esterna sn (RedJbU).

Kyrkan: Esterna medeltida kyrka, som var rektangulär och hade sakristia och vapenhus, ombyggdes 1797–1806 och förvandlades därvid till oigenkännlighet. I den nuvarande kyrkans västra korsarm ingår sannolikt rester av den medeltida kyrkans gråstensmurar; denna del vilar åtminstone på den gamla kyrkans grundmurar. Av inventarier finns en skadad Kristusbild till ett triumfkrucifix från 1300-talets första tredjedel. Två dopfuntar finns, den ena av sandsten möjligen från 1200-talets mitt, den andra med cuppa av kalksten från omkr 1300 och med en icke sammanhörande äldre fot av sandsten. I Statens Historiska Museum förvaras en skulptur av ek, Anna självtredje, från omkr 1450, som troligen tillhört Esterna kyrka, möjligen Fasta kyrka. En korkåpa från omkr 1500 med flandriska broderier, som bl a framställer Kristi dop, har bevarats i kyrkan. Den gamla kyrkans invändiga mått var cirka 20×8,5 m (SvK U V:4) Kyrkby: Esterna (nu Kyrkbyn).

1331 har Esterna kyrka 0:9:2 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 512 Tjäran (se Jansson 1954).

Esterna socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Antal jordeboksenheter UH 1540 (1568)

	sk	skuj	ky	½ ky	fr	½ fr
Alby	1 (1)	1 (1)	1 (0)	– –	2 (2)	– –
Bolet	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Båtmanby	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Forsa	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Gillberga	– –	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Kyrkbyn	– –	– –	1 (0)	– –	0 (1)	– –
Källberga	– –	1 (1)	– –	– –	1 (1)	– –
Ljusdal	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Medevi	3 (3)	0 (1)	– –	– –	1 (1)	– –
Mjölsta	3 (4)	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Nyby	– –	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Näs	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Ubby	3 (3)	– –	– –	– –	1 (1)	1 (1)
Varleda	1 (1)	1 (0)	– –	– –	– –	– –
Ösby	2 (2)	– –	1 (1)	0 (1)	– –	– –
Summa	13(14)	3 (3)	3 (1)	0 (1)	12(13)	4 (4)

Jordetal för olika jordnaturer 1540

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse[1]	summa jt
Alby	1:5	0:3:2	1:3 (?)[2]	3:3:2 (?)
Gillberga	–	–	2:0	2:0
Kyrkbyn	–	1:4	–	1:4
Källberga	0:7	–	1:1	2:0
Medevi	4:7	–	1:1 (?)	6:0 (?)
Mjölsta	7:5:0:4	–	0:2:2:4 (?)	8:0 (?)[3]
Mörby	–	–	3:0	3:0
Nyby	–	–	2:0	2:0
Näs	–	–	2:0 (?)[4]	2:0 (?)
Ubby	2:7:0:3	–	0:6:2 (?)	3:5:2:3 (?)
Varleda	1:4	–	–	1:4
Ösby	1:6:2	1:0:2	–	2:7:1
Summa	21:1:2:7	3:0:1	*13:6:1:4* (?)	*38:0:2:3* (?)

[1] Dessutom följande torp, som inte åsatts jordetal: Bolet (2 frt), Båtmanby, Forsa och Ljusdal.

[2] 2 fr.

[3] Byns jt 8:0 enl MKb s 18 f.

[4] 2 fr; medeltida uppgifter saknas.

Alby 1303 *in Alby* (DS 1400) – 11 I, 6 h.
UH **1 sk**, 1:2, 1556 1:2:1.
1 skuj, 1549 **2 skuj**, 1556 **1 skuj**, 0:3 till Medevi t o m 1554; utjorden, som kallas Medevi 1540–45, är 1549–54 delad på 0:1:1:4 + 0:1:1:4.
1 ky, 1544–59 **½ ky**, 0:3:2; redovisas från 1566 i Ösby.
2 fr, (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/, Olof Henriksson /stengavel/).
Summa jt 2:0:2 (2:1).
1303 säljer Magnus Nilsson (Ivar Nilssons ätt) 0:0:2:10 och jord i Norrby, Skederids sn, i Karby, Ösbeby sn, och i Säby, Garns sn, till Peter, kyrkoherde i Rimbo (DS 1400).
1328 omnämns Olof och Ingemund i A som fastar (DS 2683).
1365 säljer Peter Ingebjörnsson (Gillberga-ätten) 0:0:6½ till sin brorson Peter Matsson (DS 7111).
1378 byter Nils Gunnarsson till sig 0:3 av Slawcka i Medevi (se Ubby) (SjSp 10/7).
1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Sjuhundra hd 0:0:7 minus 0:0:0:5 samt ytterligare 0:1, som Klaus Slawcka hade (se Mjölsta) (PD E 72 b).
1493 tilldöms Anders Månsson 0:10:1, som han köpt 20 år tidigare av Lars mjölnare, men ej fått fasta på (ULdb s 66).

Apalbol Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 300).

Bolet (Storbol och Lillbol) 1497 *Bolæn* (DN XVI: 327) – 11 I, 6 h.
UH **2 fr**, 1559 **2 frt**, 1567 **2 fr**, (Svante Sture); en gård kallas ibland 'Västerbol'.
1497 säljer Svante Nilsson (Sture) två torp vid Gillberga, vilka kallas 'Bolen' och räntar 2:0 pn tillsammans, till Mats Lydeke (se Gillberga) (DN XVI: 327).
1528 ärver Svante Stensson (Sture) två torp 'Söderbol' och 'Norrbol', som i hans jordebok från samma år räntar 2:0 pn tillsammans (se Gillberga) (VikSp 1560 10/8 vid, VikS E 2739).
1561/65 se Gillberga.

Båtmanby (Botarby) 1540 *Botareby* (UH 1540: 5) – 11 I, 7 h.
UH ½ **fr**, (Engelbrekt Larsson /Bölja/).

Erlandsholm Se Rimbo sn.

Esterna Se Kyrkbyn.

Forsa 1540 *Forsa* (UH 1540: 5) – 11 I, 7 h.
UH ½ **fr**, (Engelbrekt Larsson /Bölja/).

Gillberga 1328 *in Gilbærghum, in Gilbergum* (DS 2683, avskr), 1497 *i Gilberghæ* (DN XVI: 327) – 11 I, 6 h.
UH **1 fr**, (Svante Sture).
1328 omnämns Ingebjörn i G, stamfar för *Gillberga-ätten* (GiOV s 763). Olof (?) och hans bror i G omnämns som fastar. (DS 2683)
1383 byter Tideka Speckin och hans hustru Ragna Birgersdotter bort jord i Kumla, Balingsta sn, till Klara kloster mot 0:6 i G och pengar (ClM s 54 f).
1416 skänker Bo Djure i morgongåva till Sigrid Uddormsdotter (Rakereds-ätten) 2:0 i G och jord i Källberga och Ösby, i Framskälby, Rimbo sn, i Gälsby, Rö sn, i Degarö, Malsta sn, samt i Lundby, Markims sn (VFT II: 8–9 s 150).
1497 säljer Svante Nilsson (Sture), dotterdotterson till Bo Djure, en gård i G, som räntar 5 pund korn och 2:0 pn, och jord i Nyby, Bolet, Källberga och Ubby, samt i Rickeby, Gottröra sn, till Mats Lydeke, borgare i Stockholm; Svante eller hans arvingar skall kunna återköpa godset (DN XVI: 327).
1528 får Svante Stensson (Sture) vid arvskifte med modern Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) efter Sten Sture d y och sina avlidna syskon bl a Gillberga rättardöme, som omfattar G, Nyby, en gård i Källberga, en gård i Ubby, två torp i Bolet och en utjord i Ösby, denna sn, en gård i Säby, Rimbo sn, samt en gård i Östra Rickeby, Gottröra sn (VikSp 1560 10/8, vid). Samma år upptas i Svantes jordebok en gård, som räntar 5 pund korn, 2:0 pn och 0:2 dagsverkspn (VikS E 2739).

1561/65 upptas Gillberga rd i Svante Stures jordeböcker med jordetal, avrad m m enl tabell nedan (ShS I 158 a och b):

	antal gårdar	jt	avrad korn	avrad smör	avrad pn
Gillberga	1	2:0	5 pd	–	2:0
Ösby	utjord	0:0:4	–	–	0:4
Nyby	1	2:0	5 pd	–	2:0
Källberga	1	0:9	3 pd	–	0:9
Ubby	½	0:0:8	10 sp	–	0:0:8
Söderbol	1	–	–	4 pd[1]	–
Norrbol	1	–	–	4 pd[1]	–
Säby[2]	1	1:0	12 sp[3]	–	1:4

[1] kallas landgille
[2] Säby upptas i jb 1561 under Kundby rd, Rimbo sn
[3] 1565 1½ pd malt

Varje gård räntar dessutom 1 får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås och 6 lass ved och ger 6 dagsverken och 6 hästars fodring (eller 1:0 gästningspn); den halva gården räntar 1 lamm, 2 höns, 5 ägg, ½ gås och i övrigt hälften av helgårdarnas ränta.

Kyrkbyn 1538 *Ästärne* (UH 1538:2), 1559 *Esterne kyrckeby* (GR 29 s 301) – kyrkby – 11 I, 6 h; ursprunglig gårdsplats 50 m Ö om kyrkan (MKb s 12).

UH 1538–59 **1 ky**, 1:4 (1546 kallat 'Prästbordet'), 1559 **1 fr**, (Gabriel Kristersson).

1559 byter Gustav I bort en gård i K, som räntar 4 pund korn och 6 dagsverken, och jord i Råby och Söderby, Fasta sn, i Rävsta och Ölsta, S:t Olofs sn, till Gabriel Kristersson (Oxenstierna) mot jord i Rinkeby och *Viggby, Lovö sn (GR 29 s 301).

Källberga 1416 *i Kighilbergha* (SD 2259), 1497 *i Kætilbergh* (DN XVI:327) – 11 I, 6 h.

UH **1 skuj**, 1548 **2 skuj**, 1556 **1 skuj,** 0:7 till Ubby; 1548 0:3:1:4 + 0:3:1:4 båda till Ubby, 1556 0:7 utan ägare (utjorden är 1566 'besatt" och räknas som ½ sk); kallas vissa år Gillberga.

1 fr, (Svante Sture).

1416 säljer Knut Eskilsson (oxpanna) och hans hustru Katarina Matsdotter 0:9 till Bo Djure (SD 2259). Samma år ger Bo Djure 0:9 till Sigrid Uddormsdotter i morgongåva (se Gillberga) (VFT II:8–9 s 150).

1497 säljer Svante Nilsson (Sture) en gård, som räntar 3:2 pn, till Mats Lydeke (se Gillberga) (DN XVI:327).

1528 ärver Svante Stensson (Sture) en gård, som i hans jordebok samma år anges till 0:9; räntan är 3:0 pn och 0:2 dagsverkspn (se Gillberga) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).

1561/65 se Gillberga.

Ljusdal

1360-talet(?) *i Lustdall* (?UpDkyRL f 167v, odat, avskr), 1540 *Liusdal* (UH 1540:5) – 11 I, 7 g.

UH **½ fr,** (Engelbrekt Larsson /Bölja/).

1360-talet(?) upptas i förteckning över Gregers Germundssons (2 spetsar uppifrån) skulder 5:0 pn för 0:0:1 i L, vilket han var skyldig Ingevalds i L arvingar (?UpDkyRL f 167v, odat).

Medevi

1328 *in Mydwi* (DS 2683, avskr), 1378 *i Midwi* (SjSp 10/7) – bytomt ca 300 m Ö om Mjölsta (MKb s 22 f); ej registrerad av RAÄ.

UH **2 sk,** 1549 **3 sk,** 2:3:1:4 med skuj i Alby + 1:2; 1549 1:2 + 1:1:2:1, 1550 1:1:2:2, 1551 1:1:2, 1556 1:3:0:6, med skuj i Alby t o m 1554 + 1:1:2:2, 1550 1:1:1:4, 1556 1:0:0:6, med skuj i Alby t o m 1554; det största hemmanet har 1549 delats på två hemman.

1 sk, 1549 **1 skuj,** 1:1:1:4, 1544 1:0:1:4, till Mjölsta 1549–54.

1 fr, (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).

Summa jt 4:7 (4:6).

1328 säljer Ingebjörn i Gillberga 0:10 med tillhörande hus till sin son Mats. Tore i M omnämns som faste. (DS 2683)

1378 omnämns en Slaweka i M (SjSp 10/7).

1384 säljer Rikvid i Benhamra, Vada sn, 0:4½ i östra M och jord i Mjölsta till Henrik Damerow (EbAp 25/6).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Sjuhundra hd 0:2 som Klaus Slaweka hade (se Mjölsta) (PD E 72 b).

1462 omnämns Gunnar i M som faste (RAp u d).

1479 byter Johan Slaweka bort 0:0:10 'söder i byn' till Japp länsman i Mjölsta mot jord i Svärlinge, Fasta sn (PD E 72 b).

1479 byter Lasse Karlsson (Björnlår) bort 0:10:1 till sin halvbror Johan Slaweka mot jord i Östra Rickeby, Gottröra sn (PD E 72 b).

1480 byter Johan Slaweka bort 0:9:1 'i norra ändan' till Bote Larsson i Svärlinge, Fasta sn, mot jord i Svärlinge. Sex 'dannemän' – Japp länsman och två andra i Mjölsta, en i Medevi och två i Ubby – har övervakat att kronans intressen inte skadas vid bytet. (EbAp u d)

1510 (omkr) byter Botvid i M bort 0:9:0:4 (0:9½ – 0:0:1) till Erik Persson i Ekeby, ?Knutby sn, mot jord i Bydings-Skälby, Rimbo, sn; bytet stadsfästs omkr 1560, sedan Botvids sonson, Mats Larsson i Vackerberga, Husby-Långhundra sn, och dennes måg velat låta bytet återgå och sedan Eriks son Jakob Eriksson i Ekeby uppvisat bytesbrevet, utfärdat av häradshövdingen Bengt Laurensson (Björnlår, död 1517) (UDb III s 125 f, odat).

Mjölsta 1384 *i østra Miolistom* (EbAp 25/6) – 11 I, 6 h.

UH **3 sk,** 1549 **4 sk** (1559–61 **5 sk**), 3:3:1, 1549 1:3 med skuj i Medevi 1549–54 + 2:2:2:4 (saknas 1548) + 1:7 + 1549 2:0 (1559–61 delat på 1:0+1:0); den första gården delas 1549.

1 fr, (Olof Henriksson /stengavel/, 1566 Svante Sture).

Summa jt 7:5:0:4 (7:4:2:4).

1384 säljer Rikvid i Benhamra, Vada sn, 0:½ i östra M till Henrik Damerow (se Medevi). Anders i M omnämns som faste. (EbAp 25/6)

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Sjuhundra hd 0:6 i M och 0:0:6½ i västra M samt jord i Medevi, Alby och Ubby, som Klaus Slaweka hade (PD E 72 b).

1480 se Medevi.

Mörby 1387 *in willa Myraby* (RAp 19/11), 1533 *paa Møreby* (RAp 6/8) – 11 I, 5 h; ursprunglig bytomt ca 500 m V om slottsruinen (MKb s 3).

Mörby kan beläggas som sätesgård för en (?Henrik) Damerow 1387 (RAp 19/11) – Klaus Slaweka d ä 1412–30, 1423 även sonen Klaus Slaweka d y (SD 1637, PD E 72 b, RAp 6/2) – Johan Slaweka 1460–81 (RAp 18/7, UUBp 8/4) – Märta Johansdotter (Slaweka), änka efter Bengt Kristiernsson (Oxenstierna) 1499–1533 (EbAp 11/2, RAp 6/8) – Gabriel Kristersson (Oxenstierna), sonson till Bengt och Märta, 1538– (GR 12 s 41, GR 29 s 301, se AH s 68 f).

I ruinen av Mörby slott, som byggts av Gabriel Kristersson (Oxenstierna) på 1560-talet, ingår i dess norra länga ett rektangulärt medeltida stenhus, som har utvändiga mått cirka 22×13 m och en murtjocklek av cirka 2 m (Tuulse s 19–23). Huset har sannolikt byggts av Bengt Kristiernsson (Oxenstierna) eller möjligen av hans svärfar Johan Slaweka (GiFast s 16, GiOV s 514 not 132; jfr Tuulse s 29).

1526 avdöms en långvarig tvist mellan Märta Johansdotter på M och några skattebönder i Ubby rörande en rågång mellan M och Ubby till hennes förmån, då rågången är 'av hedenhös' (EbAp 27/5; delvis felaktig avskr i UDb III s 82).

1530 (omkr) upptas i Märta Johansdotters jordebok för Gabriel Kristersson Mörby gård om 3:0 med räntan 1 läst korn och 6:0 pn; under gården ligger en tredjedel av Skedviken och torpstället Tjäran (Mörbyboken s 910, SvHoA E VI a 2 aa:235, odat).

1554 har Gabriel Kristersson (Oxenstierna) 19 landbor som ligger under M fria från dagsverken; 1566–67 har han 16 hela och 8 halva landbor i häradet fria från fodring och dagsverken till kronan (UH 1554:24, 1566:25 och 1567:14). 1567 nämns M under rubriken 'herremäns avelsgårdar' (UH 1567:14).

Nyby 1497 *i Nyæby* (DN XVI:327) – 11 I, 6 h.

UH **1 fr,** (Svante Sture).

1497 säljer Svante Nilsson (Sture) en gård, som räntar 5

pund korn och 0:18 pn, till Mats Lydeke (se Gillberga) (DN XVI:327).

1528 ärver Svante Stensson (Sture) en gård, som i hans jordebok samma år anges till 2:0; ränta är 5 pund korn, 2:0 pn och 0:2 dagsverkspn (se Gillberga) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).

1561/ 65 se Gillberga.

Näs (nu Uggelnäs)

1540 *Ness* (UH 1540:5) – 11 I, 6 h.

UH **2 fr,** (Arvid Klasson /Uggla/).

Skarpvärn Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 307).

Storbol Se Bolet.

Tjäran (Stor-)

1387 *in Thireth* (RAp 19/11) – 11 I, 5 h.

1387 säljer Anders i Rickeby, Gottröra sn, till Henrik Damerow i Mörby 0:5, som inte ligger i Rickeby utan i T, 'i äng, i skog och i vatten' (troligen i Långhundra hd) (RAp 19/11).

1530 (omkr) upptas torpstället T ("Tijradebode") om 0:5 under Mörby gård i Gabriel Kristerssons (Oxenstierna) jordebok; under T ligger halva Metsjön (Mörbyboken s 910).

Ubby

1310 (?) *de Vtby* (?DS 1667, odat), 1328 *in Vtby* (DS 2683, avskr), 1365 *i Wbby* (DS 7111), 1378 *i Vby* (SjSp 10/7) – 11 I, 6 h.

UH **3 sk,** 1:3, 1548 0:7:1:4 med skuj i Källberga 1548–54 + 1:0:0:3, 1559 1:0 + 0:4, 1548 0:7:1:4 med skuj i Källberga t o m 1554.
1 fr, kallas Bolet från 1566, (Klas Jöransson /Stiernsköld/).
½ fr, (Svante Sture).
Summa jt 2:7:0:3 (2:7).

1328 omnämns Nils i U som faste (DS 2683).

1378 byter Nils Gunnarsson bort ½:0 till Slaweka i Medevi mot jord i Alby; för husen i U får Nils 20:0 pn (SjSp 10/7).

1409 döms under skatt vid räfsteting med allmogen av Sjuhundra hd 0:0:8, som Klaus Slaweka hade (se Mjölsta) (PD E 72 b).

1480 se Medevi.
1497 säljer Svante Nilsson (Sture) en gård, som räntar 10 spann korn och 0:0:11 pn, till Mats Lydeke (se Gillberga) (DN XVI:327).
1526 se Mörby.
1528 ärver Svante Stensson (Sture) en gård, som i hans jordebok samma är anges till 0:0:8; räntan är 10 spann korn och 0:0:11 pn (se Gillberga) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).
1561/ 65 se Gillberga.

Uggelnäs Se Näs.

Varleda 1328 *in Warlidum* (DS 2683, avskr), 1462 *i Warlidhum* (RAp u d) – 11 I, 7 h.
UH **1 sk,** 1:0, 1543 1:4.
1540–42 **1 skuj,** 0:4 (bebodd, gemensam fodring med sk ovan).
Summa jt 1:4.
1328 omnämns Ragvald i V som faste (DS 2683).

Äspenbol 1565 *Espeborre* (ShS I 158 b f 126) – 11 I, 6 g.
1565 redovisas ett torpställe (utan avrad) under Gillberga i Svante Stures jordebok (ShS I 158 b).

Ösby 1328 *in Øsby* (?DS 2683, avskr), 1416 *Östby* (VFT II:8–9 s 150, avskr), 1538 *i Ösby* (UH 1538:2) – 11 I, 6 h; ursprunglig bytomt ca 400 m NO om kyrkan (MKb s 11).
UH **2 sk,** 1550 **1+½ sk,** 1566 **2 sk,** 1:0:1 + 0:6:1 (1567–68 felaktigt kallat Varleda).
1 ky, 1:0:2.
1566 **½ ky** (jt saknas).
Summa jt 2:7:1.
1328 omnämns två fastar, båda med namnet Tomas, i Ö (?DS 2683).
1416 ger Bo Djure 0:7½ till Sigrid Uddormsdotter i morgongåva (se Gillberga) (VFT II:8–9 s 150).
1528 ärver Svante Stensson (Sture) en utjord (se Gillberga) (VikSp 1560 10/8, vid). Utjordens jordetal anges 1561/65 till 0:0:4 (se Gillberga).

Fasta socken

1317 *ecclesie Fastakirkyu* (DS 2085).
1384 *Fasta sokn* (UUBp 1/3).

Sæbohæred (1314 *de Sæbohæred*, DS 1946, avskr, 1388 *Sæbo hæræde*, RAp 12/8): S förekommer som sockennamn i Sjuhundra härad mellan 1314 och 1388 omväxlande med sockennamnet Fasta. Det har av både Styffe och Ståhle ansetts vara ett äldre namn på Fasta socken och användningen av namnet tyder på detta (SU s 374, StO s 329). Namnet tycks även haft en vidare betydelse; 1383 uppges att Gillberga ligger i 'Esterna i Säbo Härad' (ClM s 55). Pga detta har man ansett att namnet betecknar trakten kring sjöarna Gavel-Långsjön och Skedviken "sjöboarnas bygd" (GiFast s 9), dvs nuvarande Fasterna sn = (Fasta+Esterna). Ytterligare en omständighet som talar för att namnet kan beteckna båda socknarna, är att i förteckningen över 1314 års sexårsgärd (DS 1946) nämns utom Riala, Rimbo *med annex* samt 'Säbohärad', den senare dock icke med annex, vilket vore naturligt då denna förteckning anger annexförhållanden och Esterna var annex till Fasta.

Omfattning: Fasta kyrksocken omfattar i medeltids- och UH-materialet den nuvarande Fasterna sockens östra del, öster om Gavel-Långsjön och Skedviken. det sk Fasta Visnare med enheterna Byle, Fastnäs, Mälby, Norrbyggeby, Söderbyggeby och Österängby hörde i jordeboken til Knutby socken och Närdinghundra härad till 1889, då det överfördes till den då nybildade Fasterna jordebokssocken (Kbr 25/4, DMS 1:4 s 300). Fasta och Esterna kyrksocknar sammanslogs 1797 och fick namnet Fasterna men sammanfördes i jordeboken först 1889 (Kbr 25/4).

Kyrkan: Den medeltida kyrkan av gråsten med murade valv revs sedan Fasterna kyrka blivit färdig 1807. Kyrkan låg strax söder om nuvarande Rånäs kapell, där man påträffat grundmurar vid gravöppningar på kyrkogården, och den hade sakristia och vapenhus samt möjligen ett smalare kor. En del av de medeltida inventarierna i Fasterna kyrka kan härröra från Fasta. Kyrkans invändiga mått torde ha varit cirka 13×7,5 m. (SvK U V:4) Kyrkby: ? Svärlinge.

1331 har Fasta kyrka 0:11 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar saknas.

Jordetal för olika jordnaturer 1540

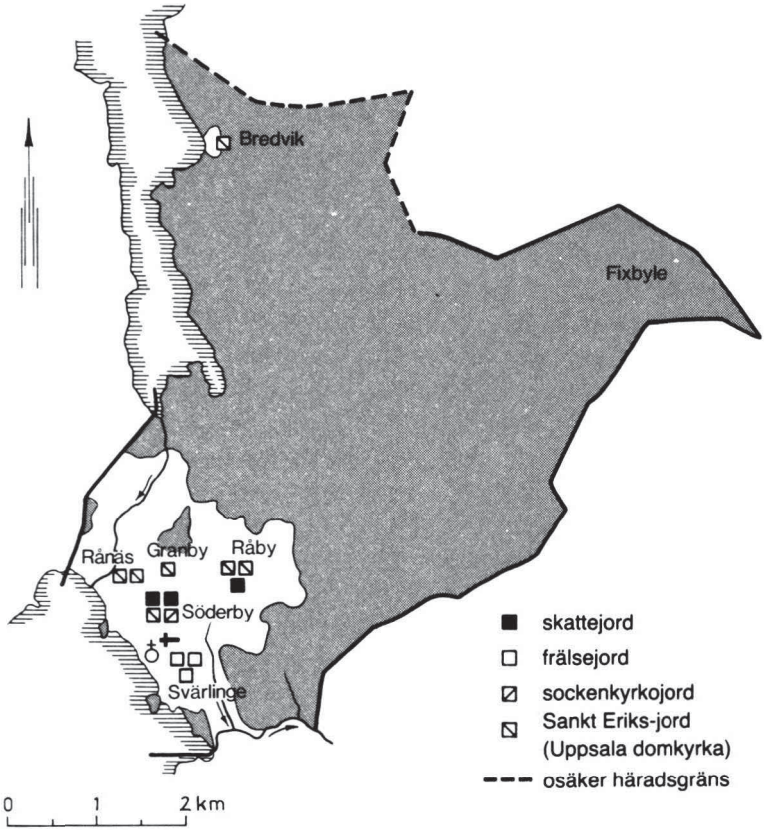
Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	Sankt Erik	frälse	summa jt
Granby	0:4	–	1:0	–	1:4
Råby	1:0	–	2:0	–	3:0
Rånäs	–	–	1:4	–	1:4
Svärlinge	–	–	–	2:0 (?)[1]	2:0 (?)
Söderby	1:4:2:4	0:7	0:4:2	–	3:0:1:4
Summa	3:0:2:4	0:7	5:0:2	*2:0* (?)	*11:0:1:4* (?)

[1] 3 fr; se StO s 386.

Fasta socken

Antal gårdar på 1540-talet (UH)

Antal jordeboksenheter UH 1540 (1568)

	sk	½sk	skt	skuj	skäng	ky	kyuj	se	set	sevret	fr
*Bagarebool	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 (0)	– –
Bredvik	– –	– –	– –	– –	– –	– –	0 (1)	– –	1 (0)	– –	– –
Fixbyle	– –	– –	1 (0)	– –	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Granby	– –	0 (1)	– –	1 (0)	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –
Råby	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	2 (1)	– –	– –	0 (1)
Rånäs	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 (0)	2 (0)	– –	– –	0 (2)
Svärlinge	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	3 (3)
Söderby	2 (2)	– –	– –	– –	– –	1 (0)	– –	1 (1)	– –	– –	0 (1)
Summa	3 (3)	0 (1)	1 (0)	1 (0)	0 (1)	1 (0)	1 (1)	6 (3)	1 (0)	1 (0)	3 (7)

Dessutom redovisar längderna: *sekvarn:* Rånäs 1 (0).

***Bagarebool** 1479 *Bagarebool* (UpDkyR 1 f 12).
UH 1539–44 **1 sevret** (saknas 1543). (Rånäs rd)
1479 och 1544 se Rånäs.

Björkdal Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 303).

Bredvik 1479 *Bredawiik* (UpDkyR 1 f 12) – 11 I, 7 i.
UH **1 set** (saknas 1543, öde 1544), 1566 **1 kyuj.** (Rånäs rd)
1479–1536 har Uppsala domkyrka en landbo, som 1479 räntar 2 pund bast, övriga år 0:4 pn (Rånäs rd) (UpDkyR).

Byle Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 303).

***Dumblabool** 1384 *i Dumblabool* (UUBp 1/3).
1384 byter Bengt Uddsson och hans hustru bort 0:0:2 till Bo Jonsson (Grip) (se Uddeboö, Estuna sn) (UUBp 1/3, 16/3).
1385 byter Bo Jonsson (Grip) bort 0:0:2 till Jakob Olofsson (Djäkn) och hans hustru Ingeborg Magnusdotter (se Uddeboö, Estuna sn) (TrLSp 24/2).

Fastnäs Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 303).

Fixbyle 1540 *Fökels Bile* (UH 1540: 5) – 11 I, 7 j.
UH 1540–42 **1 skt** (öde, upptaget i jb för Närdinghundra hd), 1566 **1 skäng.**

Granby 1423 *in Grænby* (RAp 1/4) – 11 I, 6 i.
UH **1 skuj,** 1566 **½ sk,** 0:4, till Söderby 1540–54; utjorden kallas Söderby 1540–46.
1 se, 1:0. (Rånäs rd)
1546–56, **1 fr,** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/). Summa jt 1:4.
1423 får Uppsala domkyrkas fabrica 1:0 vid uppgörelse om ärkebiskop Henriks testamente (se Rånäs) (RAp 1/4).
1479–1536 har domkyrkan två landbor, som räntar 1:0 pn vardera, från 1497 en landbo, som räntar 2:0 pn (Rånäs rd) (UpDkyR).

Mälby Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 307).

Norrbyggeby Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 307).

Pellebol Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 307), och Lohärads sn, Lyhundra hd.

Prästgården 1641 uppges att prästgården i Fasta sn tidigare hetat *Säby* (GeomJb A 3 s 3). Prästgårdens jord är utbruten ur Svärlinge (StO s 386).

Riddarängen Se Lohärads sn, Lyhundra hd.

Råby 1328 *in Raby* (DS 2683, avskr), 1409 *i Raby* (SD 1222) – 11 I, 6 i.

UH **1 sk,** 1:0.
2 se, 1559 **1 se,** 1:0 + 1:0, jfr fr nedan; 1559 upptas 2 se, 1 hn dubbelfört. (Rånäs rd)
1559 **1 fr,** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).
Summa jt 3:0.

1328 omnämns Anders och Ingemund i R som fastar (DS 2683).

1360 skänker Nils Jonsson (Rickeby-ätten) 0:19 i R och jord i Rickeby, Vidbo sn, till Kristina Ulfsdotter (Sparre av Tofta) i morgongåva (UpDkyRL f 164).

1409 omnämns Mats i R som faste (SD 1222).

1423 får Uppsala domkyrkas fabrica 2:0 vid uppgörelse om ärkebiskop Henriks testamente (se Rånäs) (RAp 1/4).

1479–1536 har domkyrkan (Rånäs rd) två landbor, som räntar 3 pund och $2\frac{1}{2}$ spann korn vardera (1479 5 pund resp 13 spann) (UpDkyR).

1559 byter Gustav I bort en gård, som räntar 3 pund och $2\frac{1}{2}$ spann korn och 6 dagsverken, till Gabriel Kristersson (Oxenstierna) (se Kyrkbyn, Esterna sn) (GR 29 s 301).

Rånäs 1365 *i Ranæsi* (DS 7111), 1388 *i Raanæs* (RAp 12/8, SRP 2376) – 11 I, 6 h.

UH 1538 och 1544 (endast) **1 kyvret.**
2 se (saknas 1543), 0:6 + 0:6; 1544 **2 fr,** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/). (Rånäs rd)

1539 (endast) **1 sekvarn,** 1544 (endast) **1 kykvarn.** Summa jt 1:4.
Rånäs rd (se) se nedan.

1365 omnämns Ingevald i R som vidervaruman (DS 7111).

1388 säljer Karl Ulfsson (Sparre av Tofta) godset Rånäs, som består av gården R med kvarn och underliggande landbogods i Esterna och Fasta snr, till ärkebiskop Henrik Karlsson (SRP 2364, 2376, 2451, 2461).

1423 erhåller Uppsala domkyrkas fabrica vid uppgörelse om ärkebiskop Henriks testamente från 1408 (SD 937, 938) gården R om 0:12 med kvarn och torp samt jord i Råby, Söderby, Svärlinge och Granby, denna sn, och i Målsta, Bälinge sn (RAp 1/4).

1479–1536 har Uppsala domkyrka (Rånäs rd) två landbor, som räntar 20 spann korn vardera, och en kvarn, som från 1499 har egen mjölnare; kvarnen räntar 10 pund mjöl, 1497–1527 1 läst och därefter 8 pund samt dessutom 0:0:8 pn för den vret som låg till kvarnen och som kallas *Bagarebool (UpDkyR; Dahlbäck kas 504).

1541–42 är R med kvarn förlänt till Gabriel Kristersson (Oxenstierna) (UH 1541:9, 1542:2).

1544 byter Gustav I bort de två Sankt Eriks-hemmanen (0:6 + 0:6) med R kvarn och vreten *Bagarebool till Gabriel Kristersson mot Hammarby, Brännkyrka sn (UH 1544:4).

Rånäs rättardöme omfattar 1479–1548 Sankt Eriks-jorden i R (t o m 1539) och Bredvik, Granby, Råby och Söderby samt i Hov, Estuna sn. 1497–1527 omfattar rättardömet även Utål (från 1479) och Harö, Bro sn, Myskja och Vagn, Edsbro sn, samt *Glømmynge, Ununge sn.

Svärlinge

1384 *i Swærninge* (EbAp 25/6), 1480 *i Suerlinghe, i Suerlinge* (EbAp u d) – 11 I, 6 i – StO s 385 f.

UH **3 fr,** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).

1384 omnämns Nils i S som faste (EbAp 25/6).

1423 får Uppsala domkyrkas fabrica 0:2 vid uppgörelse om ärkebiskop Henriks testamente (se Rånäs) (RAp 1/4).

1479 har domkyrkan en landbo, som räntar 6 spann korn (Rånäs rd) (UpDkyR). Se Söderby.

1479 får Johan Slaweka 0:3 i södra delen i byte av Japp länsman i Mjölsta, Esterna sn (se Medevi, Esterna sn) (PD E 72 b).

1480 byter Bote Larsson i S bort 1:0:1, 'som han nu på sitter', till Johan Slaweka (se Medevi, Esterna sn) (EbAp u d). Jorden är fördelad på 0:3 i södra ändan och 0:5:1 i norra ändan (PD E 72 b).

Söderby

1423 *in Sudhirby* (RAp 1/4) – 11 I, 6 i; ursprunglig bytomt 300 m SSV om Granby (GeomJb A 3 s 4 f).

UH **2 sk,** 0:6:2 + 0:6:0:4 med skuj i Granby 1540–54.
1 ky (saknas 1546), 0:7, 1559 **1 fr** (Gabriel Kristersson /Oxerstierna/).
1 se, 0:4:2. (Rånäs rd)
Summa jt 3:0:1:4.

1423 får Uppsala domkyrkas fabrica 0:0:7 vid uppgörelse om ärkebiskop Henriks testamente (se Rånäs) (RAp 1/4).

1479–1536 har domkyrkan en landbo, som räntar 1 pund korn, från 1497 2 pund (Rånäs rd) (UpDkyR). Ökningen av räntan mellan 1479 och 1497 kan bero på att Svärlinge lagts till S (Dahlbäck kas 505).

1493 omnämns Erik i S som nämndeman (?ULdb s 65).

1558 får Markvard Holst ett hemman i förläning på behaglig tid av Gustav I (GR 28 s 544).

1559 byter Gustav I bort en gård, som räntar 2 pund och 5 spann korn och 0:4 gengärdspn, till Gabriel Kristersson (Oxenstierna) (se Kyrkbyn, Esterna sn) (GR 29 s 301).

Söderbyggeby Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 308).

Österängby Se Knutby sn, Närdinghundra hd (DMS 1:4 s 309).

Riala socken

1298 *in parochia Rialum* (DS 1234, avskr).
1314 *De Rial* (DS 1946, avskr).
1317 *Deinde Rial* (DS 2218, avskr).

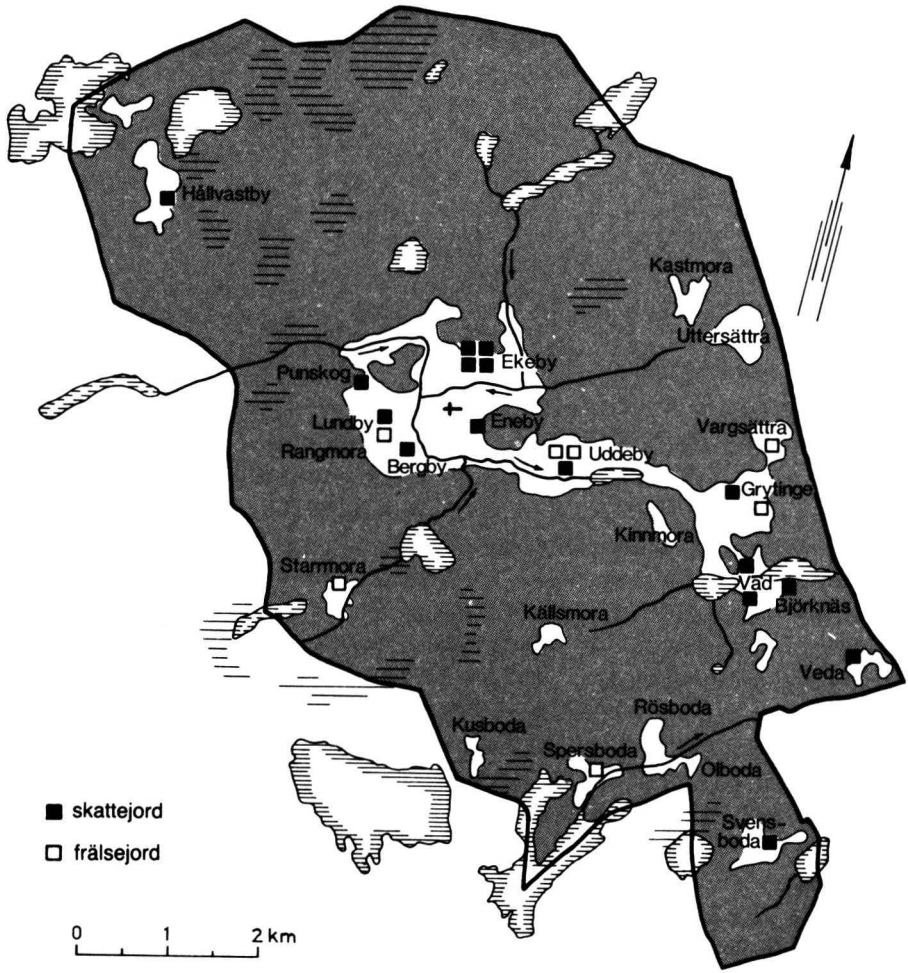
Omfattning: Kyrksocknen omfattar i UH-materialet den nuvarande socknen samt Roslags-Kulla socken i Åkers skeppslag. I jordeboken var socknen redan under medeltiden delad mellan Sjuhundra och Långhundra härader samt Åkers skeppslag. Socknens Långhundra-del omfattar Allemora, Björndal, Dämsboda, Eknäs, Långmora, Rumsättra, Sättermossen och Sättra. I 1632 års jordebok har Sjuhundra-delen första gången upptagits i Åkers skeppslag. Att Riala saknas efter 1561 under den här aktuella perioden beror troligen på att socknen var förlänt till Per Brahe (AL 1 s 165, 219).

Kyrkan: Den rektangulära gråstenskyrkan uppfördes i slutet av 1200-talet. Sakristian, som har ursprungligt kryssvalv av gotländsk typ, tillbyggdes troligen en kort tid senare, medan vapenhuset kanske tillfogades vid 1400-talets början. Kyrkans urpsrungliga trätunnvalv ersattes av ribbvalv av tegel och vapenhuset vidgades åt väster och välvdes vid 1400-talets mitt. Kalkmålningarna på väggar och valv utfördes under 1460–80-talen. Två målade invigningskors från 1200-talet finns. Enligt Peringskiöld fanns i det mellersta av korets trefönstergrupp medeltida glasmålningar med två vapensköldar, sjuuddig stjärna i kluven sköld och spets från vänster (med en gren i spetsen), det senare troligen ett Banér-vapen. Dopfunten av gotländsk kalksten är från 1200-talets mitt. Av medeltida inventarier finns en bild av aposteln Jakob d ä från 1300-talet, ett krucifix från 1300-talets förra hälft, en madonna och en slutstensplatta från 1400-talets mitt, samtliga av trä, samt två ljusstakar av malm från 1400-talet. Storklockan är från omkr 1500. Kyrkan restaurerades 1892–93 och 1939. Invändiga mått cirka 18,5 m×9 m. Av den medeltida bogårdsmuren finns en stiglucka bevarad på södra sidan. (SvK U I:4) Kyrkby saknas.

1331 har Riala kyrka 0:9:2½ gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 179 Riala kyrka (skadad).

Riala socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Antal jordeboksenheter UH 1540 (1561)

	sk	½ sk	skuj	skäng	fr	frt
*Actaremora	– –	– –	– –	1 (0)	– –	– –
Bergby	1 (2)	– –	– –	– –	– –	– –
Bergshamra äng	– –	– –	– –	0 (1)	– –	– –
Björknäs	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Ekeby	4 (4)	– –	– –	– –	– –	– –
Eneby	1 (0)	– –	0 (1)	– –	– –	– –
*Grisemora	– –	– –	– –	1 (0)	– –	– –
Grytinge	– –	1 (1)	– –	– –	1 (1)	1 (0)
Harfot	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Hållvastby	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Kastmora	– –	– –	– –	1 (0)	– –	– –
Kinnmora	– –	0 (1)	– –	1 (0)	– –	– –
Källsmora	– –	– –	0 (1)	1 (0)	– –	– –
Lundby	– –	1 (1)	– –	– –	1 (1)	– –
*Medals engh	– –	– –	– –	0 (1)	– –	– –
*Nesseng	– –	– –	– –	1 (0)	– –	– –
Olboda	– –	– –	– –	2 (0)	– –	– –
Punskog	– –	1 (1)	1 (1)	– –	– –	– –
Rickeby	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –
*Rodha	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Rösboda	– –	1 (0)	– –	– –	– –	– –
Skaggboda	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Spersboda	– –	1 (1)	– –	1 (0)	– –	– –
Starrmora	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Svensboda	– –	1 (1)	– –	1 (0)	– –	– –
Uddeby	– –	1 (1)	– –	– –	1 (1)	1 (0)
*Wlffsbooda	– –	– –	– –	0 (1)	– –	– –
Vad (N o S)	– –	2 (2)	– –	– –	– –	– –
Vargsättra	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Veda	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –
*Ööäng	– –	– –	– –	0 (1)	– –	– –
Summa	6 (6)	12(12)	2 (4)	13 (7)	3 (3)	4 (2)

Jordetal för olika jordnaturer 1540

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	frälse[1]	summa jt
Bergby	1:5:2	–	1:5:2
Björknäs	0:1	–	0:1
Ekeby	3:0	–	3:0
Eneby	1:5:0:4	–	1:5:0:4
Grytinge (V o Ö)	0:0:2	0:3:1 (?)[2]	0:4 (?)
Hållvastby	0:4	–	0:4
Lundby	0:4	0:4 (?)	1:0:(?)
Punskog	0:7:2	–	0:7:2
Rickeby	0:5:1	–	0:5:1
Rösboda	0:0:2	–	0:0:2
Spersboda	0:1	–	0:1
Svensboda	0:1	–	0:1
Uddeby	0:3:1	1:0 (?)	1:3:1 (?)
Vad (N o S)	0:2	–	0:2
Veda	0:1	–	0:1
Summa	10:2:1:4	*1:7:1* (?)	*12:1:2:4* (?)

[1] Medeltida uppgifter saknas. Tillkommer torpen Starrmora och Vargsättra, som inte åsatts jordetal.
[2] Osäkert om jordetal varit åsatt frälsejorden.

***Actaremora** 1540 *Actaremora* (UH 1540:5).
UH 1540–44 **1 skäng** (öde).

Allemora Se Riala sn, Långhundra hd.

Bergby 1354 *Bärby* (?VFT II:8–9 s 171, avskr), 1400 *i Bærby* (RAp 19/1, SRP 3057), 1407 *i Berghby* (SD 818) – 11 J, 2 a.
UH **1 sk,** 1556 **2 sk,** 1:5:2, 1556 0:7:2:4, med skuj i Rickeby 1540–54 och i Eneby 1549–54 + 1556 0:5:2:6. Summa jt 1:5:2 (1:5:2:2).
1354 omnämns 0:4 i B (?VFT II:8–9 s 171).
1400 skänker Kristina Påvelsdotter 0:2 i B och jord i Sätra, Riala sn, Långhundra hd, till Sko kloster av tacksamhet för sin långa vistelse där; hennes släkt skall ha rätt att återlösa jorden (SRP 3057).
1407 säljer Kristina Påvelsdotter och Alseka Hennekadotter, abbedissa i Sko, 0:0:7 i B och jorden i Sätra till Erik Nilsson (Väsby-ätten) (SD 818).

1462 byter Raskolv i B till sig 0:0:7 frälsejord, som ligger mitt i hans åker, av Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) mot jord i Starrmora. Om Raskolv inte fått jorden hade han inte varit fullsutten bonde, och han skall utgöra skatt till kronan av den. (RAp u d)

Bergshamra äng UH 1543 **1 skäng** till Bergshamra, Länna sn, Frötuna skpl; 1547–49 gemensam fodring med *Medals engh.

Björknäs 1461 *Byrkenæs* (UUBp 22/2) – 11 J, 2 b.
UH **½ sk**, 0:1.
1461 säljer Jöns Stensson (stjärna) torpet B till Jakob Andersson (Banér) (se Uddeby) (UUBp 22/2).

Björndal Se Riala sn, Långhundra hd.

Dämsboda Se Riala sn, Långhundra hd.

Ekeby 1328 *in Ekiby* (DS 2683, avskr), 1370 *i Ekeby* (RAp 2/3, SRP 922) – 11 J, 3 a.
UH **4 sk,** 0:6 + 0:6 + 0:6 + 0:6 med skuj i Punskog. Summa jt 3:0.
1328 omnämns Anders i E som faste (DS 2683, avskr).
1370 byter Nils Kettilsson (Vasa) till sig 0:10 av kung Albrekt (se Lundby, Malsta sn) (RAp 2/3, VFT II:8–9 s 151).

Eknäs Se Riala sn, Långhundra hd.

Eneby 1540 *Enebi* (UH 1540:5) – 11 J, 3 a.
UH **1 sk,** 1556 **1 skuj**, 1:5:0:4, 1543 1:5:1, 1547 1:5, 1549 1:3, 1556 1:5:1.
1549–54 **1 skuj**, 0:2:1 till Bergby; utjorden är utbruten ur sk ovan.
Summa jt 1:5:0:4 (1:5:1).

***Grisemora** 1540 *Grisemora* (UH 1540:5).
UH 1540–47 **1 skäng** (öde 1540–42).
1547 uppges att 'G och Olboda vet ingen var det ligger och går det intet utav' (UH 1547:10).

Grytinge (Väster- och Öster-)
1378 *i Grytænge* (SjSp 10/7), 1461 *Østregrytinge* (UUBp 22/2) – 11 J, 3 b.
UH **½ sk**, 0:0:2, 1543 0:6, 1549 0:2:1:4; brukas av Hållvastby 1543–46 och kallas utjord 1546.
1 fr, (Björn Pedersson /Bååt/).
1540–45 **1 frt.**
1378 omnämns Lars i G som faste (SjSp 10/7).
1461 säljer Jöns Stensson (stjärna) torpet Öster-G till Jakob Andersson (Banér) (se Uddeby) (UUBp 22/2).

Harfot
1540 *Harafothen* (UH 1540:5) – inräknat till Grytinge (BEK).
UH **1 skäng,** 1549–54 gemensam fodring med *Rodha.

Hållvastby
1409 *i Holuastaby* (SD 1222) – 11 I, 3 j.
UH **½ sk,** 0:4 med skäng i vart och ett av *Nesseng och Skaggboda 1540–42 (i *Nesseng även 1547).
1409 omnämns Anders i H som faste (SD 1222).

Hållvastbynäs
Se *Nesseng.

Kastmora
1540 *Kastaremora* (UH 1540:5) – 11 J, 3 b.
UH 1540–44 **1 skäng** (öde).

Kinnmora
1540 *Kinnemora* (UH 1540:5) – 11 J, 2 b.
UH 1548 **1 skuj,** 1549 0:0:1, 1550 **½ sk**, 0:1, 1554 0:0:1; kallas Rösboda 1549–51.
1540–47 **1 skäng** (skogsäng, saknas 1545).

Kusboda
1543 *Kustbo* (UH 1543:12) – 11 J, 2 a.
UH 1543–44 **1 skäng** (1543 öde).

Källsmora
1540 *Kelingxmora* (UH 1540:5) – 11 J, 2 b.
UH **1 skäng,** 1543 **1 skuj** (bebodd), 1543 0:0:1 (1551–52 0:1).

Lundby
1540 *Lundby* (UH 1540:5) – 11 J, 2 a.
UH **½ sk,** 0:4.
1 fr, (Jöns Olofsson/Gyllenhorn/).

Långmora Se Riala sn, Långhundra hd.

***Medals engh**
1547 *Medals engh* (UH 1547:10).
UH 1547 **1 skäng,** 1547–49 gemensam fodring med Bergshamra äng.

Morkullboda
1556 *Moorkullbooda* (UH 1556:1) – 11 J, 2 a – nu i Roslags-Kulla sn.
UH 1556–59 **1 skäng.**

***Nesseng**
1540 *Nesseng* (UH 1540:5) – ? = Hållvastbynäs 11 I, 3 j (OAU).
UH 1540–48 **1 skäng,** till Hållvastby 1540–42 och 1547.

Olboda
1540 *Ålebo eng* (UH 1540:5) – 11 J, 2 b.
UH **2 skängar,** båda till Svensboda 1540–42, 1543–46 och 1554 **1 skäng.**
1547 se *Grisemora.
1554 anges att 'en äng benämnd O är bortdold i 4 år' (UH 1554:24).

***Persnor**
1543 *Persnor* (UH 1543:12).
UH 1543–47 **1 skäng.**
1547 anges att herr Anders i Riala har P och Rangmora under prästbordet och att de legat därunder av ålder (UH 1547:10).

Punskog
1462 *Vnderskogh* (RAp u d), 1540 *Vnderskogh* (UH 1540:5), 1554 *Pundeskog* (UH 1554:24) – 11 J, 3 a.
UH **½ sk,** 0:5:2.
1 skuj, 0:2 till Ekeby 1540–54.
Summa jt 0:7:2.
1462 omnämns Vincens och Olof i P som vidervarumän (RAp u d).

Rangmora
1543 *Rangnilmora* (UH 1543:12) – 11 J, 2 a.
UH 1543–47 **1 skäng** (se *Persnor).

Rickeby
1461 *i Rikkaby* (UUBp 22/2) – 11 J, 3 a.
UH **1 skuj,** 0:5:1 till Bergby 1540–54.

1461 säljer Jöns Stensson (stjärna) 0:0:4 till Jakob Andersson (Banér) (se Uddeby) (UUBp 22/2).

***Rodha** 1540 *Rodha* (UH 1540:5) – jfr Ruden 11 J, 3 b.
UH **1 skäng,** 1549–54 gemensam fodring med Harfot.

Rumsättra Se Riala sn, Långhundra hd.

Rösboda 1540 *Rosbo* (UH 1540:5), 1546 *Rosbol* (UH 1546:5) – 11 J, 2 b.
UH 1540–56 ½ **sk,** 0:0:2, 1543 0:1 (brukare saknas från 1548). Jfr Kinnmora.

Skaggboda 1540 *Skagaboeng* (UH 1540:5) – 11 J, 2 b.
UH **1 skäng,** 1540–42 till Hållvastby.

Spersboda 1540 *Sperinxbo* (UH 1540:5) – 11 J, 2 b.
UH ½ **sk,** 0:1 med **1 skäng** i S (1540–42).

Starrmora 1462 *i Staramora* (RAp u d) – 11 J, 2 a.
UH **1 frt,** (Karin Eriksdotter/Bielke/).
1462 byter Raskolv i Bergby bort torpstället S, som är hans rätta börd och gammal skattejord, till Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) (se Bergby); till S hör den åker, äng och skog och fiskevatten 'som torpet skall vara fullt suttet med' (RAp u d).
1486 får Gunhild Johansdotter (Bese) S, som räntar 1:0 pn, vid arvskifte efter Kristina Bengtsdotter (Königsmark) (se Söderby, Rö sn) (RApp 20/10).
1514 upptas S, som räntar 1:0 avradspn, 0:5 gengärdspn, 10 höns och 10 ägg, i Gunhild Johansdotters (Bese) jordebok (C 21 f 2v).

Svensboda 1540 *Suensbo* (UH 1540:5) – 11 J, 2 b.
UH ½ **sk,** 0:1, 1559 0:2, med skäng i Olboda 1540–42. 1540–42 **1 skäng.**

Sättermossen Se Riala sn, Långhundra hd.

Sättra Se Riala sn, Långhundra hd.

***Tuerru eng** 1543 *Tuerru eng* (UH 1543:12) – jfr OAU: Tväran, åker på Ekeby.
UH 1543–46 **1 skäng.**

Uddeby 1386 *Vtby* (RAp 7/4, SRP 2210) – 11 J, 3 a.
UH **½ sk,** 0:3:1.
1 fr, (Björn Pedersson /Bååt/).
1540–44 **1 frt.**
1386 pantsätter Jakob Nilsson på Norrmalm i Stockholm sitt gods U till ärkebiskop Henrik (SRP 2210).
1413 uppges att Johan Henonis, kyrkoherde i Roslags-Bro, bytt bort jord i U till Olof Larsson och Raskolv i U mot jord i Broby, Jumkils sn (SD 1719).
1461 säljer Jöns Stensson (stjärna) i Tibble, St Rytterns sn, 1:0 i U med de underliggande torpen Ö Grytinge, Björknäs och Vargsättra samt jord i Rickeby till Jakob Andersson (Banér) (UUBp 22/2).

***Wlffsbooda** 1556 *Wlffsbooda* (UH 1556:1).
UH 1556 **1 skäng.**

Uttersättra 1543 *Vttersettra* (UH 1543:12) – 11 J, 3 b.
UH 1543–44 **1 skäng** (1543 öde).

Vad (Norra och Söder) 1493 *i Wadh* (ULdb s 65) – 11 J, 2 b.
UH **½ + ½ sk,** 0:1 + 0:1 (Södervad). Summa jt 0:2.

Vargsättra 1461 *Warghasætir* (UUBp 22/2) – 11 J, 3 b.
UH **1 frt,** (Björn Pedersson /Bååt/).
1461 säljer Jöns Stensson (stjärna) torpet V till Jakob Andersson (Banér) (se Uddeby) (UUBp 22/2).

Veda 1540 *Weda* (UH 1540:5) – 11 J, 2 b.
UH **½ sk,** 0:1.

***Ööäng** 1556 *Ööäng* (UH 1556:1) – jfr Ön 11 J, 3 a.
UH 1556 **1 skäng.**

Rimbo socken

1303 *ecclesie Ringboheredhi* (DS 1400).
1344 *in parochia Ringbohæredhi* (DS 3836).
1448 *i Rymboheradet och i Rymboo soken* (RAp 25/4).
1498 *i Rimbo sochn* (StTb s 405).

Omfattning: Socknen hade samma omfattning som den nuvarande socknen (1950).

Kyrkan: Den rektangulära kyrkan, som är byggd av gråsten med gavelrösten av tegel, dateras till 1400-talets senare del. Kyrkan har uppförts i ett sammanhang, med tegelvalv samt sakristian och vapenhuset planerade från början. Koret försågs med kalkmålningar omkr 1500. Kyrkan restaurerades 1903. Dopfunten av gotländsk kalksten är från 1200-talets senare hälft. Kyrkans medeltida inventarier, av vilka de flesta förvaras i SHM, omfattar rester av en sörjande Maria från omkr 1200 eller tidigare, en madonna från 1200-talets mitt, ett triumfkrucifix från omkr 1275, ett processionskrucifix från omkr 1300, nattvardskärl och sakramentskåp från 1300-talet, en Maria Magdalena från 1400-talets första hälft eller mitt, samt ett processionskrucifix, rester av ett altarskåp, ett kristushuvud, bilder av S:t Andreas och S:t Jöran samt ljusredskap, allt från 1400-talets senare hälft. Invändiga mått cirka 22 × 9 m. I kyrkan finns en gravhäll från 1400-talet över en Gottfrid (Gardell nr 267). (SvK U V:3) Kyrkby saknas.

1331 har Rimbo kyrka $3\frac{1}{2}$:0 gammal och 0:$\frac{1}{2}$ ny kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 513, 514, 515 och 516 (fragment, försvunnet) Rimbo kyrka.

Rimbo socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Antal jordeboksenheter UH 1540 (1568)

	sk	skuj	ky	kyt	fr	½ fr	frt
Bergby	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Bydings-Skälby	1 (1)	– –	– –	– –	1 (1)	1 (0)	– –
Bålbro	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Ekeby	– –	– –	– –	– –	1 (2)	– –	– –
Framskälby	– –	1 (0)	– –	– –	3 (3)	1 (1)	– –
Finnby	3 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Gemlinge	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Holmen	– –	– –	– –	1 (0)	– –	– –	0 (1)
Håsta	1 (2)	1 (0)	1 (1)	– –	1 (0)	0 (1)	– –
Karby	1 (1)	2 (1)	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Kolbyle	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –
Kundby	– –	– –	– –	– –	5 (5)	– –	– –
Kvarnbol	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Liesta	2 (2)	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Mälby	– –	– –	1 (1)	– –	– –	2 (2)	– –
Näsbyle	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –
Stocksätra	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 (1)
Säby	– –	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Söderby	1 (1)	– –	– –	– –	2 (2)	– –	– –
Tomta	2 (3)	0 (1)	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Vallby	1 (1)	– –	– –	1 (1)	1 (1)	– –	– –
Viby	– –	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Ösby	– –	– –	– –	– –	3 (3)	1 (1)	– –
Summa	13(14)	4 (2)	4 (4)	4 (3)	19(19)	6 (6)	4 (5)

Dessutom redovisar längderna: *skäng:* *Labbaxmora 1 (1) – *kyuj:* Håsta 0 (1) – *kykvarn:* Vallby 1 (1).

Jordetal för olika jordnaturer 1540

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse[1]	summa jt
Bergby	1:6	–	–	1:6
Bydings-Skälby	1:1	–	0:6 (?)	1:7 (?)
Ekeby	–	–	3:0	3:0
Finnby	2:0	–	–	2:0
Framskälby	0:2	–	3:0 (?)[2]	3:2 (?)
Håsta	1:6:2	0:5	0:4:1 (?)	3:0 (?)
Karby	2:0	–	0:4	2:4
Kolbyle	–	0:1:1	–	0:1:1
Kundby	–	–	4:0	4:0
Liesta	2:0:1	0:5	–	2:5:1
Mälby	–	1:1	0:7 (?)	2:0 (?)
Näsbyle	–	0:2	–	0:2
Säby	–	–	1:0	1:0
Söderby	1:1:1	–	1:6:2 (?)	3:0 (?)
Tomta	4:0	–	1:0	5:0
Vallby	0:7:2	0:1:2	1:4 (?)	2:5:1 (?)
Viby	–	0:4:2	–	0:4:2
Ösby	–	–	2:5 (?)[2]	2:5 (?)
Summa	17:1:0	3:4:2	*20:5* (?)	*41:2:2* (?)

[1] Dessutom följande torp, som inte åsatts jordetal: Bålbro, Gemlinge, Holmen, Kvarnbol och Stocksätra.
[2] 3 + ½ fr.

Adamsberg Se Framskälby.

***Banckesboll** 1561 *Banckesboll* (ShS I 158 a f 33) – se Kundby.

Bergby 1344 *in Bergby* (DS 3836 s 322) – 11 I, 5 i.
UH **1 sk,** 1:6, 1543 2:0, med skuj i Framskälby 1540–42.
1277–81 ger ärkebiskop Jakob Israelsson 0:1 till Uppsala domkyrkas femte vicaria; jorden har bytts bort före 1302 (se Framskälby) (DS 3836).
1493 omnämns Erik i B som nämndeman (ULdb s 65).

'Bydingen' 1326 *de Bødhunge* (DS 2586), 1403 *wpå Bödingen* (VFT II:8–9 s 153, 169, avskr), 1432 *på Bödingen* (Gamla bytesboken f 59v, avskr), 1560 (omkr) *på Bödingen* (UDb III s 125).

1326 omnämns Erland i B som vittne i Birger Peterssons (Finsta-ätten) testamente (DS 2586). Det är sannolikt samme Erland som 1328 omnämns i Ösby (DS 2683).

Ösby bildar tillsammans med byarna Ekeby, Mälby, Skälby och Säby en sammanhängande bygd, som ligger på ett från omgivningen skilt höjdparti mellan sjöarna Skedviken och Syningen. Ekeby, Skälby och Säby sägs under medeltiden vara belägna 'uppå Bödingen i Rimbo socken'. Denna del av socknen kallas än idag 'Bydingen'. Skälby kallas ofta Bydings-Skälby för att skilja byn från Framskälby i den centrala Rimbobygden. (StO s 390, Hellberg s 230 f).

Bydings-Skälby

1403 *i Skälby wpå Bödingen* (VFT II:8–9 s 153, avskr), 1533 *i Skelby* (RAp 6/8) – 11 I, 6 j.

UH **1 sk,** 1:1.
1 + ½ fr (1546 2 fr), 1566 **1 fr,** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/); ½ fr kallas 1547 Väster Skälby.

1403 säljer Elin Elefsdotter i Kundby 0:6 i Skälby och jord i Rickeby, Gottröra sn, och Östersättra, Lohärads sn, till Tord Bonde Röriksson (VFT II:8–9 s 153, 150).

1411 byter Tord Bonde bort 0:6 till Anders Nilsson i Väsby (se Kundby) (VFT II:8–9 s 150).

1510 (omkr) byter Botvid i Medevi, Esterna sn, till sig 0:9; bytet stadfästs omkr 1560, men Botvids sonson Mats Larsson får fullmakt att lösa in den systerdel, 0:3 i S, som hans faster ärvt efter Botvid och som hon sålt till en Peder Galle i Skedvi sn, ?Dalarna (se Medevi, Esterna sn) (UDb III s 125 f, odat).

1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) en gård, som räntar 12 spann korn, till Märta Johansdotter (Slawcka) (se Ekeby) (RAp 6/8). Jfr Ösby.

Bålbro

1533 *Bolssbro* (RAp 6/8), 1540 *Bolbro* (UH 1540:5) – 11 I, 5 i.

UH **1 frt,** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/); 1540 'förökat'.

1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) ödetorpet B till Märta Johansdotter (Slawcka) (se Ekeby) (RAp 6/8). Räntan är på 1550-talet 1:0 pn (Gamla bytesboken f 28v).

Ekeby

1328 *in Ekiby* (DS 2683, avskr), 1403 *i Ekeby wpå Bödingen* (VFT II:8–9 s 169, avskr), 1409 *i Ekeby* (SD 1222) – 11 I, 6 i; läge vid "Gamla Ekeby" (EK).

UH **1 fr**, 1544 **2 fr**, (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).

1432 omtalas att Ingemund Jonsson (egen ätt) och hans hustru Margareta bott på Ekeby (Gamla bytesboken f 59) – Ekeby är senare sätesgård för Kristina Olofsdotter (Ingemund Jonssons ätt), änka efter Hans Valram, 1493–1499 (RAp 11/3, EbAp 11/2) – Olof Hansson (Valram) (SKH 61) – Magdalena Hansdotter (Valram) 1531–33 (GR 7 s 457, RAp 6/8). Se GiOV s 765 ff.

1328 omnämns Lars i E som faste (DS 2683).

1403 säljer Elin Elefsdotter i Kundby 0:6 till Tord Bonde Röriksson (VFT II:8–9 s 169).

1411 byter Tord Bonde bort E till Anders Nilsson i Väsby (se Kundby) (VFT II:8–9 s 150).

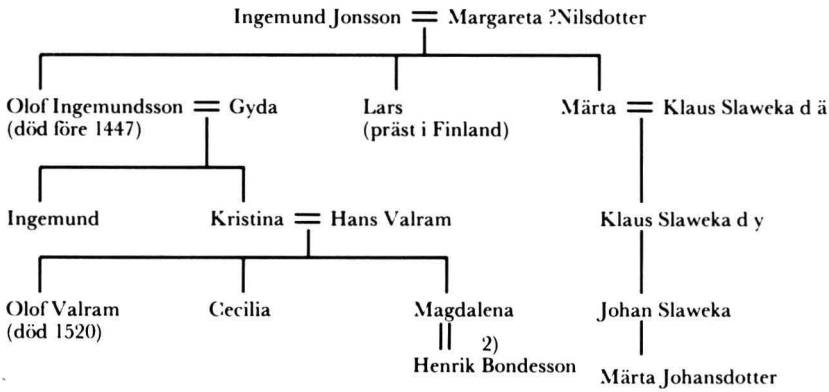
1432 träffas en uppgörelse om att allt (lösöre) som Klaus Slaweka dy och hans fader tagit från E efter Olof Ingemundssons mor Margaretas död skall återföras till gården och skiftas mellan Olof och Lars Ingemundssöner och Klaus Slaweka (Gamla bytesboken f 60, PHT 1947 s 15 f).

1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) till sin fränka Märta Johansdotter (Slaweka) sin gård E, som räntar 1 läst korn och 6:0 pn, och underliggande gods i Ösby, Skälby, Mälby, Kvarnbol, Bålbro och Kolbyle, denna sn, i Söderby, Lohärad sn, i Väsby och Ösby, Roslags-Bro sn, och i Dyvik, Vätö sn, på villkor att hon skall behålla dem i sin livstid (RAp 6/8).

1550–talet (?) upptas i en förteckning över Märtas köpegods av Magdalena E som två gårdar om vardera 0:12 med räntan $5\frac{1}{2}$ pund korn och 3:0 pn (Gamla bytesboken f 28).

1560 indrages två gårdar i E om tillsammans 3:0 jämte jord i Ösby och Kolbyle samt torpen Holmen och Erlandsholmen från Gabriel Kristersson (Oxenstierna) till arv och eget men återbördas genom höga nämndens dom 1562 (AoE 13, 30, Gamla bytesboken f 44v, HH 13 s 41 f).

Sambandet mellan Ingemund Jonssons ätt (Vasa-ättens vapen) och Slaweka framgår av följande släkttabell (enl GiOV s 769):

***Ekesätra** 1533 *Ekesätra* (Topographica 447, RA) – se Holmen.

Erlandsholm (nu i Fasterna sn) 1562 *Erlandzholman* (HH 13 s 41) – se Ekeby 1560.

Finnby 1540 *Finbj, Findbj* (UH 1540:5) – 11 I, 5 j.
UH **3 sk,** 1549 **2 sk**, 0:6:1 + 0:5, 1549 1:1:2 + 1540–48 0:4:2; de två mindre gårdarna läggs 1549 ihop till en. Summa jt 2:0.

Framskälby (nu Adamsberg) 1344 *in villa Skiælby* (DS 3836 s 322), 1372 *in villa Skelby* (DS X 184) – 11 I, 5 i.
UH 1540–42 **1 skuj**, 0:2 till Bergby; utjorden är från 1543 inräknad i jt för Bergby.
3 fr, (1559 Kristina Nilsdotter /Gyllenstierna/ 2, Anna Bengtsdotter /Sparre av Hjulsta och Ängsö/ 1; 1566 Gabriel Kristersson /Oxenstierna/ 3).
½ fr, (1559 Arvid Klasson /Uggla/, 1566 Klas Jöransson /Stiernsköld/).
1277–81 instiftar ärkebiskop Jakob Israelsson (Finsta-ätten) den femte vicarian vid Uppsala domkyrka och anslår därtill en huvudgård om 2:0:2 i byn Skälby med alla hus och allt lösöre samt jord i Kundby, Bergby, Viby och Håsta samt i *Vikby; jorden i Rimbo sn räntar

korn, *Vikby pengar. I donationen ingår även jord i Järsö, Karlskyrka sn, och i Ovike, Husby-Långhundra sn. (DS 3836 s 322).

Enligt ärkebiskopskrönikan var Skälby Jakobs egen gård ("de mansione sua dicta Skiælby") (DS 3834 s 300).

Jorden i F och huvuddelen av vicarians övriga jord har före 1302 bytts bort till domprost Andreas (And) mot jord i Nyby, Gla Uppsala sn, Ullna, Östra Ryds sn, Runö, Österåkers sn, och Ransta, Gryta sn. För vicarians hus, lösöre och förråd i F, vilket värderats till 43 mark pn, har den fått hus i Nyby, Gla Uppsala sn, och jord i Ensta, Gla Uppsala sn. (DS 3836 s 322 f).

1372 mottar sysslomannen vid S:ta Maria Magdalena kapell vid Stockholm av Nils Kettilssons (Vasa) tjänare Erik årets avrad av 1:0 i F, som tillhör kapellet; Nils Kettilsson får rätt att uppbära avkastningen av jorden under ett år (DS X 184).

1415 säljer Germund Håkansson (två spetsar uppifrån) 2:0 till Bo Djure med rätt till återköp inom viss tid (VFT II:8–9 s 150).

1416 ger Bo Djure 2:0 till Sigrid Uddormsdotter i morgongåva (se Gillberga, Esterna sn) (VFT II:8–9 s 150).

1468 stadfästs Bo Karlssons (Bonde, död 1465) gåva av 2:0 till Klara kloster (RAp 17/6, ClM s 43).

1506 säljer Speckin Olofsson en gård, som räntar 4 pund korn och 0:10 pn, till Sten Turesson (Bielke) (B 2, Sten Turessons köpebrev).

1550 får Birgitta Turesdotters (Bielke) arvingar bl a en gård i Skälby, som räntar 4 pund korn, 1:2 pn och 6 hästars fodring, och jord i Malstaby, Malsta sn, vid arvskifte efter Sten Turesson (BiS E 2006).

1568 upptas tre tiondepliktiga i *Öster Skäleby* och två i *Vester Skäleby* (UH 1568:11 tl).

Gemlinge

1414 *Gemblinge* (SD 1915) – 11 I, 4 i.

UH **1 frt** (1551–54 **2 frt**), (Måns Svensson /Somme/).

1414 säljer Germund Håkansson torpet G till Erik Nilsson (Väsby-ätten) (se Söderby) (SD 1915).

1447 får Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) och hans hustru torpet G, som räntar 1:0 pn (se Söderby) (RAp 19–27/2).

1486 får Gunhild Johansdotter (Bese) G, som räntar 2:0 pn, vid arvskifte efter Kristina Bengtsdotter (Königsmark) (se Söderby, Rö sn) (RApp 20/10).

1514 upptas G, som räntar 2:0 avradspn och 0:2 gengärdspn, i Gunhild Johansdotters (Bese) jordebok (C 21 f 3).

Holmen 1540 *Holmen* (UH 1540:5), 1548 *Eringsholmen* (UH 1548:7) – 11 I, 6 i; ursprunglig gårdsplats sannolikt = nuv Ekebyholm (Blomdahl s 66).

UH 1540 **1 kyt** (1540 'förökat'), 1544 **1 frt,** (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).

1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) ödetorpet *Ekesätra (= Holmen) till Märta Johansdotter (Slaweka) (Topographica 447, RA, Blomdahl s 33).

1540 upptas en Henrik knape som tiondepliktig i H (Prt 3). Denne är identisk med Henrik Bondesson, gift med Magdalena Hansdotter, senare med en Anna (GiOV s 768 f, SoH 1983 s 449).

1560 se Ekeby.

Håsta 1328 *in Hastadum* (DS 2683, avskr), 1344 *in Hastadum* (DS 3836 s 322) – 11 I, 5 i; bytomt omedelbart NO om f d Rimbo station i nuv stadsplaneområde.

UH **1 sk,** 1:3, 1543 1:6:2, 1566 1:3, med skuj i H 1540–42.
1566 **1 sk,** 1567 ½ **sk,** 0:3:2 (utbrutet ur sk ovan).
1540–42 **1 skuj,** 0:3:2 till H; från 1543 inräknad i sk ovan.
1 ky, 0:5.
1566 **1 kyuj** (jt saknas).
1 fr, 1559 ½ **fr**, (1559 Karin Eriksdotter /Gyllenstierna/, 1566 Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).
Summa jt 2:3:2.

1277–81 ger ärkebiskop Jakob Israelsson 0:0:1 till Uppsala domkyrkas femte vicaria; jorden har bytts bort före 1302 (se Framskälby) (DS 3836).

1328 omnämns Peter och Ingevald i H som fastar (DS 2683).

1448 ärver Karl Kristiernssons (Vasa) barn bl a jord i H, som räntar 0:12 pn, efter sin farfar Kristiern Nilsson (RAp 25/4).

1461 erhåller Erik Karlsson (Vasa) jord i H, som räntar 0:12 pn, och jord i Nor, Bro sn och skpl, Bergsbol, Lunda sn, och Högbro, Skepptuna sn, vid arvskifte efter brodern Johan Karlsson (RAp 8/12).

1550–talet(?) upptas en gård bland Anna Karlsdotters (Vinstorpaätten) arvegods (FoR 10).

1568 upptas två tiondepliktiga i Nedre H och en i Övre H (UH 1568:11 tl).

Karby

1365 *i Karlaby* (DS 7111) – 11 I, 5 j.

UH **1 sk,** 1:6:0:4 (1542 1:6:0:6), 1556 1:7:0:4, med skuj i K 1540–42.

1 skuj, 0:1:2:4, till Vallby t o m 1554.

1540–54 **1 skuj** ('åkerteg', jt saknas) till sk ovan 1540–42.

½ fr, (Lars Turesson /Tre rosor/); brukas av klockaren; uppges 1540 tillhöra kyrkoherden i Rimbo.

Summa jt 2:0 (2:1).

1365 omnämns Olof i K som faste (DS 7111).

1533 säljer Cecilia Hansdotter (Valram) ½:0, som räntar 10 spann korn, till Lars Turesson (Tre rosor) (se Ösby) (AdG, Tre rosor).

1560 indrages en gård till arv och eget men återbördas 1562 till Lars Turessons dotter Brita genom höga nämndens dom (AoE 13, 30, HH 13 s 57).

Kolbyle

1533 *Kolebyle* (RAp 6/8) – 11 I, 6 j.

UH **1 kyt,** 1542 **1 ky,** 0:1:1.

1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) ödetorpet K till Märta Johansdotter (Slaweka) (se Ekeby) (RAp 6/8). K anges på 1550-talet till 0:0:2, som utjord (Gamla bytesboken f 28v).

1560 indrages en utjord i K till arv och eget men återbördas 1562 till Gabriel Kristersson (Oxenstierna) genom höga nämndens dom (se Ekeby) (AoE 13, 30, HH 13 s 41).

Kundby 1344 *in Kunungaby* (DS 3836 s 322), 1365 *i Kunuby* (DS 7111) – 11 I, 5 j.

UH **5 fr,** (Svante Sture); en gård kallas Söderby 1567–72.

Kundby kan beläggas som sätesgård för Magnus Anundsson 1383–84 (SRP 1971, EbAp 25/6) – Elin Elefsdotter (tre strålar uppifrån) 1403 (SD 339).

1277–81 ger ärkebiskop Jakob Israelsson 0:0:16:4 till Uppsala domkyrkas femte vicaria; jorden har bytts bort före 1302 (se Framskälby) (DS 3836).

1365 omnämns Lars i K som faste (DS 7111).

1403 säljer Elin Elefsdotter 2:0:2 till Tord Bonde Röriksson (SD 339).

1411 byter Tord Bonde till sig 0:11:1 av Anders Nilsson (Väsby-ätten) mot jord i Skälby och Ekeby (VFT II:8–9 s 150).

1427 ger Karl Bonde Tordsson 4:0 i K och jord i Penningby och Grovsta, Länna sn, och i Åkerby, Åkerby sn, till Cecilia Bosdotter (Djure) i morgongåva (RAp 19/6).

1528 får Svante Stensson (Sture) vid arvskifte med modern Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) efter Sten Sture d y och sina avlidna syskon bl a Kundby rättardöme, som omfattar K om 4:0, vilka 'skiftas i fem parter', en gård i Söderby och torpet Stocksätra samt Gälsby, Rö sn, och Hamra, Närtuna sn (VikSp 1560 10/8, vid). Samma år upptas i Svantes jordebok fem gårdar om tillsammans 4:0, som räntar 20 pund korn och 1:0 pn för dagsverken; rättaren har 0:2 fritt (VikS E 2739).

1561/65 upptas Kundby rd i Svante Stures jordeböcker med jordetal, avrad m m enl tabell nedan; under Kundby ligger två torpställen, *Banckesboll och Lövsättra, som inte ger någon avrad (ShS I 158 a och b).

	antal gårdar	jt	avrad korn	avrad smör	avrad pn
Kundby	5	5 × 0:6	5 × 4 pd	–	5 × 0:4
Söderby	1	0:6:2	–	3 ½ pd[1]	–
Stocksätra	torp	–	–	1 pd[1]	–
Gälsby	1	0:2	2 pd	–	1:0
Hamra	torp	0:0:4	–	2 pd[1]	–

[1] Kallas landgille.

Varje gård räntar dessutom 1 får, 2 höns, 10 ägg, ½ gås och 6 lass ved och ger 6 dagsverken och 6 hästars fodring (eller 1:0 gästningspn); torpen räntar 1 lamm (eller ½ får), 2 höns, 5 ägg, ½ gås och i övrigt hälften av helgårdarnas ränta.

Kvarnbol 1533 *Quarneboleth* (RAp 6/8) – 11 I, 5 i.

UH **1 frt** (saknas 1566), (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/); ibland kallat Bolet.

1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) torpet K, som räntar 2:0 pn, till Märta Johansdotter (Slaweka) (se Ekeby) (RAp 6/8). Räntan är på 1550-talet 0:20 pn (Gamla bytesboken f 28v).

***Labbaxmora** 1540 *Labbaxmora* (UH 1540:5).

UH **1 skäng** (skogsäng, 1546–50 **1 skuj**), 1540–42 till Vallby och angiven i Rö sn.

Liesta 1384 *i Løstom* (?EbAp 25/6), 1407 *i Liesta* (VFT II:8–9 s 151, avskr), 1409 *i Liestom* (SD 1222) – 11 I, 5 j.

UH **2 sk,** 1:2:1 + 0:6 (1550–56 ½ sk).
1 ky, 0:5.
Summa jt 2:5:1.

1384 omnämns Ragnvald i L som faste (?EbAp 25/6).

1407 säljer Peder Torstensson (tre strålar uppifrån) 0:0:4 till Tord Bonde Röriksson (VFT II:8–9 s 151).

1409 säljer Peder Torstensson 0:0:3½ till Tord Bonde (se Söderby) (SD 1222).

Lövsättra 1561 *Lyesetter* (ShS I 158 a f 33) – 11 I, 5 j – se Kundby.

Mälby 1499 *Mædelby* (EbAp 11/2) – 11 I, 6 i; ursprunglig bytomt ca 500 m Ö om Skälby (RAÄ 123).
UH **1 ky,** 1:1.
½ + ½ fr, (saknas 1546, 1551–56 **½ fr**), (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).
1499 får Kristina Olofsdotter (Ingemund Jonssons ätt) M i byte av Märta Johansdotter (Slaweka) (se Härsby, Rö sn) (EbAp 11/2).
1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram), dotter till Kristina Olofsdotter och Hans Valram, en gård, som räntar 1 pund korn, till Märta Johansdotter (se Ekeby) (RAp 6/8).

Näsbyle 1538 *Nesbyle* (UH 1538:2) – 11 I, 6 j.
UH **1 kyt,** 0:2 (saknas 1546–52); 1553 anmärks 'blev skattlagt anno 53'.

***Prestemora** 1499 tilldöms Rimbo kyrka ängen *Prestemora*, som Ture Jönsson (Tre rosor) hävdar hör under Vallby; kyrkoherden och gamla 'odalbönder' i Rimbo intygar att kyrkan haft ängen i 200 år och att ingen bestridit detta förrän Johan Kristiernsson (Vasa) och Erik Ottesson (Björnram från Västergötland) lät tillkalla nämnd, vilken med hänsyn till kyrkans gamla hävd inte ville frändöma den ängen (ULAp 14/6).

Prästgården Prästgården, som är belägen 200 m NO om kyrkan, har enl GeomJb A 3 s 11 och EK sina åkergärden skilda från Liesta i S och Karby i V.

Skälby Se Bydings-Skälby och Framskälby.

Smedsmora 1568 *Smedzmora* (UH 1568:11 t1) – 11 I, 4 i.
1568 upptas en tiondepliktig i S (UH 1568:11 t1).

Stocksätra 1540 *Stokkesetter* (UH 1540:5) – 11 I, 4 i.
UH **1 frt,** (Svante Sture, 1567 Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).

1528 ärver Svante Stensson (Sture) S, som är avgärdatorp till Söderby, och som i hans jordebok samma år räntar 0:7 pn (se Kundby) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).

1561/65 se Kundby.

Säby

1432 *i Säby på Bödingen* (Gamla bytesboken f 59v, avskr), 1540 *Sebi* (UH 1540:5) – 11 I, 6 i.

UH **1 fr,** (Svante Sture).

1432 uppges att Ingemund Jonsson (egen ätt) hade köpt 1:0 av 'gamle Slaweka' men att jorden frändömts honom i räfsten (1409); Klaus Slaweka skall nu, vid förlikning i arvstvist, återlämna jorden till Olof Ingemundsson (Ingemund Jonssons ätt) (Gamla bytesboken f 59v).

1528 ärver Svante Stensson (Sture) en gård, som i hans jordebok samma år anges till 1:0 och räntar 12 spann korn och 0:14 pn (se Gillberga, Esterna sn) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).

1561/65 se Gillberga, Esterna sn.

Söderby

1409 *i Siwderby* (SD 1222), 1414 *i Sudherby* (SD 1915) – 11 I, 5 i.

UH **1 sk,** 1:1:1.
2 fr (1544–45 **1 fr**), (Svante Sture, Måns Svensson /Somme/).

1409 säljer Peder Torstensson (tre strålar uppifrån) $\frac{1}{2}$:0 'i östra änden' och jord i Liesta till Tord Bonde Röriksson (SD 1222).

1414 säljer Germund Håkansson (två spetsar uppifrån) 1:0 i S och det underliggande torpet Gemlinge till Erik Nilsson (Väsby-ätten) (SD 1915).

1447 får Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren), på sin hustru Anna Eriksdotters vägnar en gård i S och jord i Gemlinge, och i Söderby, Rö sn, vid arvskifte efter Annas föräldrar Erik Nilsson (Väsby-ätten) och Ramborg Kortsdotter (Görtz) (RAp 19–27/2).

1466 skänker Gregers Bengtsson 1:0 till dominikankonventet i Stockholm och blir därmed fri från det han var skyldig klostret efter Lars Olofsson (Lindö-ätten) (RAp 8/6).

1487 byter Kristina Bengtsdotter (Königsmark), änka efter Gregers Bengtsson, av Svartbrödraklostret i Stockholm till sig den jord i S som Gregers givit mot jord i Toftesta, Garns sn (RAp 11/11).

1486 får Gunhild Johansdotter (Bese) en gård, som räntar 0:20 pn, vid arvskifte efter Kristina Bengtsdotter (se Söderby, Rö sn) (RApp 20/10).

1514 upptas en gård, som räntar 0:20 avradspn och 0:4 gengärdspn, i Gunhild Johansdotters (Bese) jordebok (C 21 f 3).

1528 ärver Svante Stensson (Sture) en gård, som i hans jordebok samma år upptas till 0:7 med räntan 0:18 pn (se Kundby) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).

1561/65 upptas en gård om 0:6:2 i Svantes jordeböcker (se Kundby) (ShS I 158 a och b).

Tomta

1409 *i Tomftom* (SD 1222 or), 1462 *i Tomptom* (RAp u d) – 11 I, 5 i.

UH **2 sk,** 1548 **3 sk** (1549–54 **2 sk**), 3:0, 1546 3:1:1, 1547 2:4:1, 1548 1:4:1 (1549–54 2:4:1), med skuj i T 1547–54 + 1:0, 1546 1:1, 1547 0:6:1 med skuj i T 1547–54 + 1548 1:0 (utbrutet ur sk nr 1 ovan, under vilket det redovisas 1549–54); sk nr 1 har fodring för dubbelt hemman t o m 1547.

1547 **2 skuj,** 1559 **1 skuj,** 0:5:1, till sk nr 1 1547–54 + 0:2:2, till sk nr 2 1547–54; från 1559 sammanlagda till 1 skuj 1:0 med fodring för helt hemman från 1566.

1 fr (1550–56 **2 fr**), (Gabriel Kristersson /Oxenstierna/).

Summa jt 4:0 (4:2:2).

1409 omnämns Peder i T som faste (SD 1222).

1462 omnämns Peder och Botvid i T som fastar (RAp u d).

1558 säljer Margareta Knutsdotter, änka efter Tord Persson, 1:0, som räntar 3 pund korn och 1:0 pn, till Gabriel Kristersson (Oxenstierna); Margaretas kusin hade sålt jorden men Tord hade köpt den och givit den till Margareta i morgongåva (EkSp 4/7).

Vallby

1378 *i Wadby* (SjSp 10/7), *i Valby* (ShSp 24/10) – 11 I, 5 i.

UH **1 sk,** 0:7:2 med skuj i Karby 1540–54.
1 kyt, 1540 **1 ky,** 1545 **½ ky** (1551 **1 ky**), 0:1:2 med **kykvarn** 1538 och från 1556.
1 fr, (Lars Turesson /Tre rosor/).
Summa jt 1:1:1.

1378 skänker Nils Kettilsson (Vasa) och hans hustru Kristina Jonsdotter (Rickeby-ätten) 0:12 till sin trogne 'tjänare' Olof Lambafot på villkor att jorden skall återgå till deras arvingar, om Olof dör barnlös (ShSp 24/10).

1378 och 1384 omnämns Mats i V som faste (SjSp 10/7, EbAp 25/6).

1449 får Nils Kristiernsson (Vasa) vid arvskifte efter sin far Kristiern Nilsson 0:12 i V, som räntar 3 pund korn, och jord i Närtuna kyrkby, Närtuna sn, i Valla, Skepptuna sn, i Tarby, Frösunda sn, i Ängeby, Lunda sn, i Hagby kyrkby, Hagby sn, i Mellinge, Harka och Björknäs, Frötuna sn och skpl, samt i Södermanland (ShSp 28/3, GiOV s 246).

1474 intygas genom uppvisande av äldre brev utfärdade av kung Albrekt och ärkebiskop Birger Gregersson att V kvarn och ström tillhört Rimbo kyrka i omkr 100 år (UpDkapA J VII:1).

1499 se *Prestemora.

Viby

1303 *in Viby* (DS 1400), 1344 *in Viby* (DS 3836 s 322) – 11 I, 5 i.

UH **1 ky,** 0:4:2.

1277–81 ger ärkebiskop Jakob Israelsson 0:0:0:12 till Uppsala domkyrkas femte vicaria; jorden har bytts bort före 1302 (se Framskälby) (DS 3836).

1303 pantsätter Magnus Nilssons (Ivar Nilssons ätt) tjänare Gustav och Olof och hans granne Lars i Finsta, Skederids sn, 0:0:1 till kyrkoherde Peter i Rimbo, vilket Magnus skall återlösa (DS 1400).

1337 upptas 0:0:2 minus 0:0:0:3, som räntar 0:2 pn, bland Johan Folkessons (Fånö-ätten) efterlämnade gods (se Sundsta, Husby sn) (DS 3278).

1409 omnämns Gunnar i V som faste (SD 1222).

Ösby

1328 *in Øsby* (DS 2683, avskr), 1533 *i Øsby* (RAp 6/8) – 11 I, 6 i.

UH **3 fr,** (Lars Turesson /Tre rosor/; 1566 Lars Turesson 2, Gabriel Kristersson /Oxenstierna/ 1).
½ fr (saknas 1549–54), (Gabriel Kristersson).

1328 omnämns Erland i Ö som faste (DS 2683).

1533 säljer Magdalena Hansdotter (Valram) en gård, som räntar 3½ pund korn, till Märta Johansdotter (Slaweka) (se Ekeby) (RAp 6/8). I en förteckning från 1550-talet över Märtas köpegods av Magdalena upptas två gårdar i Ö, 0:6+0:3, som räntar 2½ pund korn och 0:6 pn resp 10 spann korn och 0:3 pn (Gamla bytesboken f 28).

1533 säljer Cecilia Hansdotter (Valram) två gårdar i Ö, som räntar 2½ pund korn och 0:6 pn vardera, samt jord i Karby, denna sn, i Ledinge, Skederids sn, i Nor och Ösby, Roslags-Bro sn, till Lars Turesson (Tre rosor) på villkor att hon får behålla halva avraden under sin livstid. Lars är 'rätt bördeman' till godset på sitt moderne. Cecilias syster Magdalena ger sitt skriftliga godkännande av försäljningen och ger Lars tillstånd att lösa in de gods som Cecilia sålt eller pantsatt. (AdG, Tre rosor)

1560 indrages två gårdar i Ö, 0:6+0:3, till arv och eget, men återbördas till Gabriel Kristersson (Oxenstierna) 1562 genom höga nämndens dom (se Ekeby) (AoE 13, 30, HH 13 s 41 f).

Rö socken

1100–talets slut (?) *In parrochia Rauthu* (VåKlJb f 59v, avskr).
1200–talets mitt (?) *In parrochia Röhu* (VåKlJb f 60, avskr).
1331 *ecclesia Rødho* (DS 2819, avskr).
1331 *parochia Rodhu* (DS 2853).
1412 *i Rødha sokn* (SD 1637).

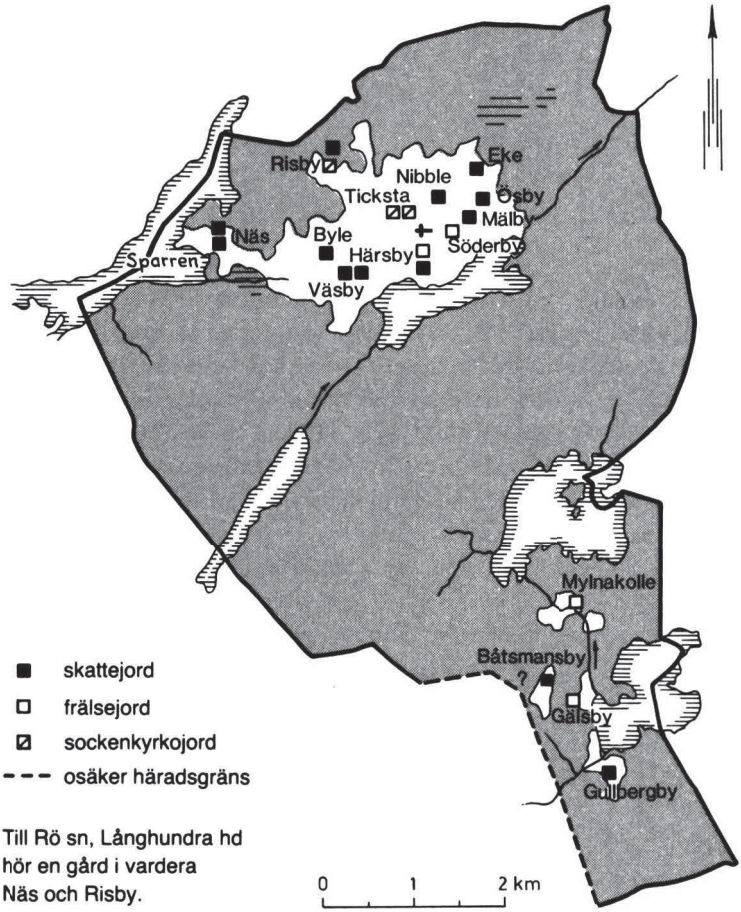
Omfattning: Kyrksocknen hade samma omfattning som den nuvarande socknen (1950). Kameralt hörde den nordvästra delen bestående av Lisinge samt delar av Näs och Risby till Långhundra härad. Den överfördes i jordeboken till Sjuhundra härad 1726 (Lagerstedt s 4).

Kyrkan: En rektangulär gråstenskyrka uppfördes under 1200-talets senare hälft. Kyrkans södra ingång har en rundbågig, profilerad omfattning av tegel men svagt spetsbågig dörröppning. Dörren har senmedeltida järnbeslag. Kyrkan hade en medeltida sakristia, byggd av gotländingar, vilken revs 1747 och ersattes av en ny. Omkr 1470–80 slogs tegelvalv, vilka tillika med väggarna pryddes med målningar av en bygdekonstnär. Vapenhuset uppfördes ungefär samtidigt. Under 1700-talet förlängdes kyrkan med ett tresidigt kor. Kyrkan restaurerades 1950–51. Dopfunten av sandsten är från 1200-talets första hälft. Av medeltida inventarier finns en madonnabild från 1100-talets slut eller omkr 1200, ett triumfkrucifix från omkr 1400, bilder av S:t Erik och S:t Olof från århundradets förra del, rester av ett altarskåp, en S:t Staffans bild samt en valvbricka från 1400-talets slut. En mässhake med figurbroderier, från verkstad i Trondheim, har tillverkats omkr 1500. Storklockan göts på 1720-talet av malmen från en medeltida klocka, möjligen från 1228. Kyrkans ursprungliga invändiga mått cirka 14,5 × 7,5 m. (SvK U V:3) Kyrkby saknas, men kyrkan står på Tickstas mark – jfr *Boda.

1331 har Rö kyrka 1:0 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar saknas.

Rö socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Till Rö sn, Långhundra hd hör en gård i vardera Näs och Risby.

Antal jordeboksenheter UH 1540 (1568)

	sk	½ sk	skuj	ky	fr	frt
Byle	– –	0 (1)	1 (0)	– –	– –	– –
Båtsmansby	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –
Eke	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Gullbergby	1 (0)	0 (1)	– –	– –	– –	– –
Gälsby	– –	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Härsby	1 (1)	– –	1 (1)	– –	1 (1)	– –
*Mylnakolle	– –	– –	– –	– –	0 (1)	1 (0)
Mälby	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Nibble	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Näs	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Risby	– –	– –	– –	1 (1)	– –	– –
Söderby	– –	– –	– –	– –	1 (1)	– –
Ticksta	0 (1)	– –	– –	2 (2)	– –	– –
Väsby	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –
Ösby	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Summa	9 (9)	1 (3)	2 (1)	3 (3)	3 (4)	1 (0)

Dessutom redovisar längderna: *kyt:* *Boda 1 (1) – *aoeuj:* Väsby 0 (1).

Jordetal för olika jordnaturer 1540

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	kyrko	frälse[1]	summa jt
*Boda	–	0:4:1	–	0:4:1
Byle	0:2	–	–	0:2
Båtsmansby	0:3:1	–	–	0:3:1
Eke	1:6	–	–	1:6
Gullbergby	0:5	–	–	0:5
Gälsby	–	–	0:2	0:2
Härsby	2:0:2:4	–	1:0 (?)	3:0:2:4 (?)
Mälby	1:4:1:4	–	–	1:4:1:4
Nibble	2:2	–	–	2:2
Näs	0:7:2	–	–	0:7:2
Risby	–	1:0:1:4	–	1:0:1:4
Söderby	–	–	1:4	1:4
Ticksta	–	2:2	–	2:2
Väsby	2:4	–	–	2:4
Ösby	1:3:1:4	–	–	1:3:1:4
Summa	13:6:2:4	3:6:2:4	*2:6* (?)	*20:3:2* (?)

[1] Dessutom torpet *Mylnakolle, som inte åsatts jordetal.

Beateberg Se *Mylnakolle.

***Boda** 1538 *Kirkebyn* (UH 1538:2), 1540 *Klåckaren* (UH 1540:5), 1566 *Boda* (UH 1566:25), 1568 *Klockare Bodha* (UH 1568:11).
UH **1 kyt** (1550–54 **1 ky**), 0:4:1 (klockaren).

Bolby Se Rö sn, Långhundra hd.

Byle 1499 *Byle* (EbAp 11/2) – 11 I, 4 i.
UH **1 skuj,** 1547 **1 skt,** 1550 ½ **sk,** 0:2.
1499 får Kristina Olofsdotter (Ingemund Jonssons ätt) B i byte av Märta Johansdotter (Slawcka) (se Härsby) (EbAp 11/2).

Båtsmansby 1540 *Botmanbi* (UH 1540:5) – 11 I, 3 j.
UH ½ **sk,** 0:3:1.

Eke 1378 *i Eke* (SjSp 10/7) – 11 I, 4 j.
UH **1 sk,** 1:6.
1384 omnämns Peter och Martin i E som fastar (EbAp 25/6).

Gullbergby 1409 *i Gutbyørnnaby* (SD 1222), 1531 *i Gwdberby* (RAp 2/10), 1540 *Gulbergbi* (UH 1540:5) – 11 I, 3 j.
UH **1 sk,** 1547 ½ **sk,** 1550 **1 sk,** 1556 ½ **sk,** 0:5.
1409 omnämns Nils i G som faste (SD 1222).

Gälsby 1416 *Gerdissby* (VFT II:8–9 s 150, avskr), 1540 *Gerdzbi* (UH 1540:5) – 11 I, 3 j.
UH **1 fr,** (Svante Sture).
1416 ger Bo Djure 0:2 till Sigrid Uddormsdotter i morgongåva (se Gillberga, Esterna sn) (VFT II:8–9 s 150).
1528 ärver Svante Stensson (Sture) en gård, som i hans jordebok samma år anges till 0:2 och räntar 12 spann korn och 0:14 pn (se Kundby, Rimbo sn) (VikSp 1560 10/8, vid, VikS E 2739).
1561/65 upptas en gård om 0:2 i Svantes jordeböcker (ShS I 158 a och b).

Härsby 1100–talets slut (?) *Hersiby* (VåKlJb f 59v, avskr), 1331 *in Hersaby* (DS 2853) – 11 I, 3 i.

UH **1 sk,** 1:6:1:4.
1 skuj, 0:2:1 (1552 0:2), troligen bebodd.
1 fr (1544–45 **2 fr**), (Måns Johansson /Natt och Dag/, 1566 /endast/: Karin Eriksdotter /Bielke/).
Summa jt 2:0:2:4.

1100–talets slut (?) har Fogdö kloster 0:0:8, som omkr 1200-talets mitt (efter 1233) bytts bort till Filip Birgersson (?Aspenäs-ätten) (VåKlJb f 59v, 60).

1331 pantsätter Ramborg Ingevaldsdotter, änka efter Folke Jonsson (Fånö-ätten), 0:0:8 till ärkebiskop Olof Björnsson (DS 2853, jfr 3849 s 352). Samma år byter Ramborg till sig $\frac{1}{2}$:0 i H och jord i Hummelsta, Löts sn, av Birger Magnusson (Magnus Marinassons ätt) mot jord på Södertörn och Mörkö (DS 2856–57).

1499 byter Kristina Olofsdotter (Ingemund Jonssons ätt) till sig H och Byle samt jord i Mälby, Rimbo sn, av Märta Johansdotter (Slaweka) mot jord i Näs (EbAp 11/2).

1556 upptas en gård, som räntar 4 pund korn, 0:6 avradspn och 0:12 gästningspn, i arvskiftesjordebok efter Måns Johansson (Natt och Dag) (Bio N 2b).

Lisinge Se Rö sn, Långhundra hd.

***Mylnakolle** (nu Beateberg) 1412 *Mylnakolle* (SD 1637) – 11 I, 3 j.

UH **1 frt,** 1566 **1 fr,** (Knut Knutsson /Lillie/).

1412 säljer Germund Håkansson torpstället M, som räntar 1:0 pn, till Erik Nilsson (Väsby-ätten) (se Söderby) (SD 1637).

1525 (?) ärver Jöran Turesson (Tre rosor) M, som räntar $\frac{1}{2}$:0 pn, efter sin mormor Birgitta Tordsdotter (Bonde) (se Penningby, Husby sn) (SkSp u d).

Mälby 1493 *i Medelby* (ULdb s 65), 1540 *Melbi* (UH 1540:5) – 11 I, 4 j.

UH **1 sk,** 1:4:1:4.

1493 omnämns Jöns i M som nämndeman (ULdb s 65).

Nibble 1378 *i Nybile* (SjSp 10/7), 1384 *i Nybbile* (EbAp 25/6) – 11 I, 4 j.
UH **1 sk,** 2:2, 1556 1:2:1. Jfr Ticksta.
1378 och 1384 omnämns Runvast i N som faste (SjSp 10/7, EbAp 25/6).

Näs 1438 *i Næs i Rødhe sokn* (StJb s 81), 1499 *i Næss* (EbAp 11/2) – 11 I, 4 i – byn är delad mellan Sjuhundra hd och Långhundra hd.
UH **1 sk,** 0:7:2, 1543 0:7, 1545 0:7:1, 1549 1:0.
Jfr Näs, Rö sn, Långhundra hd.
1499 byter Kristina Olofsdotter bort 0:7:1, som räntar 3 pund korn, till Märta Johansdotter (Slaweka) (se Härsby) (EbAp 11/2).

Risby 1409 *i Riissby* (VFT II:8–9 s 171, avskr), 1538 *Risby* (UH 1538:2) – 11 I, 4 i – byn är delad mellan Sjuhundra hd och Långhundra hd.
UH **1 ky,** 1:0:1:4.
Jfr Risby, Rö sn, Långhundra hd.

Söderby 1412 *i Sørby* (SD 1637) – 11 I, 4 j.
UH **1 fr,** (1559 Karin Eriksdotter /Bielke/, 1566 /endast/ Måns Johansson /Natt och Dag/).
1412 säljer Germund Håkansson (två spetsar uppifrån) 0:12 i S och torpstället *Mylnakolle till Erik Nilsson (Väsby-ätten) (SD 1637, 1808). Erik Nilsson har köpt bl a denna jord för pengar, som han fått med sin hustru Ramborg Kortsdotter (Görtz) och som hon fått av drottning Margareta, Ture Bengtsson (Bielke) och Tord Bonde (RAp 1426 14/8).
1447 får Gregers Bengtsson (Folkungaättens oäkta gren) och hans hustru en gård i S (se Söderby, Rimbo sn) (RAp 19–27/2).
1486 erhåller Gunhild Johansdotter (Bese) vid arvskifte efter Kristina Bengtsdotter (Königsmark), änka efter Gregers Bengtsson, bl a en gård i S, som räntar 5 pund korn och 1:0 pn, samt jord i Söderby och Gemlinge, Rimbo sn, och i Starrmora, Riala sn (RApp 20/10).

1514 upptas en gård, som räntar 5 pund korn, 1:0 avradspn och 0:4 gengärdspn, i Gunhild Johansdotters (Bese) jordebok (C 21 f 2v).

Ticksta 1538 *Tigsta* (UH 1538: 2), 1540 *Tecksta* (UH 1540: 5) – 11 I, 4 j.

UH 1556 **1 sk,** 0:7, troligen bildat genom delning av Nibble.
2 ky, 1:1 + 1:1.
Summa jt 2:2 (3:1).

Väsby 1365 *i Vesby* (DS 7111) – 11 I, 4 i.

UH **2 sk,** 1:3:1, 1566 1:0:1 + 1:0:2.
1566 **1 aoeuj,** 0:3.
Summa jt 2:4.

1365 omnämns Lars och Botolf i V som fastar (DS 7111).

1441 ger Bengt Matsson (Ingemar Djäkns ätt) 0:3 i V och jord på andra ställen i Uppland till Karin Tordsdotter i morgongåva (se DMS 1:4 s 291) (SMR 1293).

1559 vederkänns 0:3 skattejord av Erik i V till arv och eget (UH 1559: 18). Samma år upptas i Gustav I:s jordebok 0:3, som räntar 6 spann korn, såsom varande kungens fäderne efter Sten Sture d ä (AoE 29 A f 32v).

Ösby 1540 *Ösbi* (UH 1540:5) – 11 I, 4 j.

UH **1 sk,** 1:3:1:4, 1556 1:5:0:4.

Skederids socken

1317 *ecclesie Skiædarghi* (DS 2085).
1344 *in parochia Skædarghe* (DS 3838).
1418 *i Skædharke sokn* (SD 2439).
1476 *i Skædhre sokn* (UUBp 14/10).

Omfattning: Kyrksocknen motsvarade den nuvarande socknen (1950). I jordeboken hörde västligaste delen av Husby socken, Lyhundra härad, byarna Husby, Östra Syninge och Vallby till Skederid. En mindre del av Darsgärde hörde kameralt till Länna socken i Lyhundra härad. Darsgärde flyttades i jordeboken till Sjuhundra härad och Skederids socken 1889 (Kbr 22/3), och de förstnämnda byarna till Husby-Lyhundra socken samma år (Kbr 7/6).

Kyrkan: Skederids äldsta stenkyrka utgör den nuvarande kyrkans kor och sakristia. Den äldsta gråstenskyrkan, som består av ett rektangulärt långhus och ett smalare rakslutet kor, dateras till slutet av 1200-talet. Kyrkan har haft en sakristia i norr, vilken revs på 1880-talet. Vid mitten av 1400-talet tillbyggdes ett större långhus av sten i väster, vilket har ursprunglig västportal, en för landskyrkor ovanlig företeelse. Vid samma tid slogs tegelvalv i den äldre kyrkan, medan det nya långhuset välvdes vid medeltidens slut. Av medeltida kalkmålningar finns endast fragment bevarade. Före 1527 tillbyggdes ett vapenhus av gråsten och tegel framför den ursprungliga, södra ingången. Vapenhusets gavel och valv rasade på 1700-talet. Det äldre koret förvandlades till sakristia 1748. Kyrkan restaurerades 1923 och 1950. Det ursprungliga långhusets inre mått är cirka 9×7 m, det senmedeltida cirka 17,5 × 10,5 m.

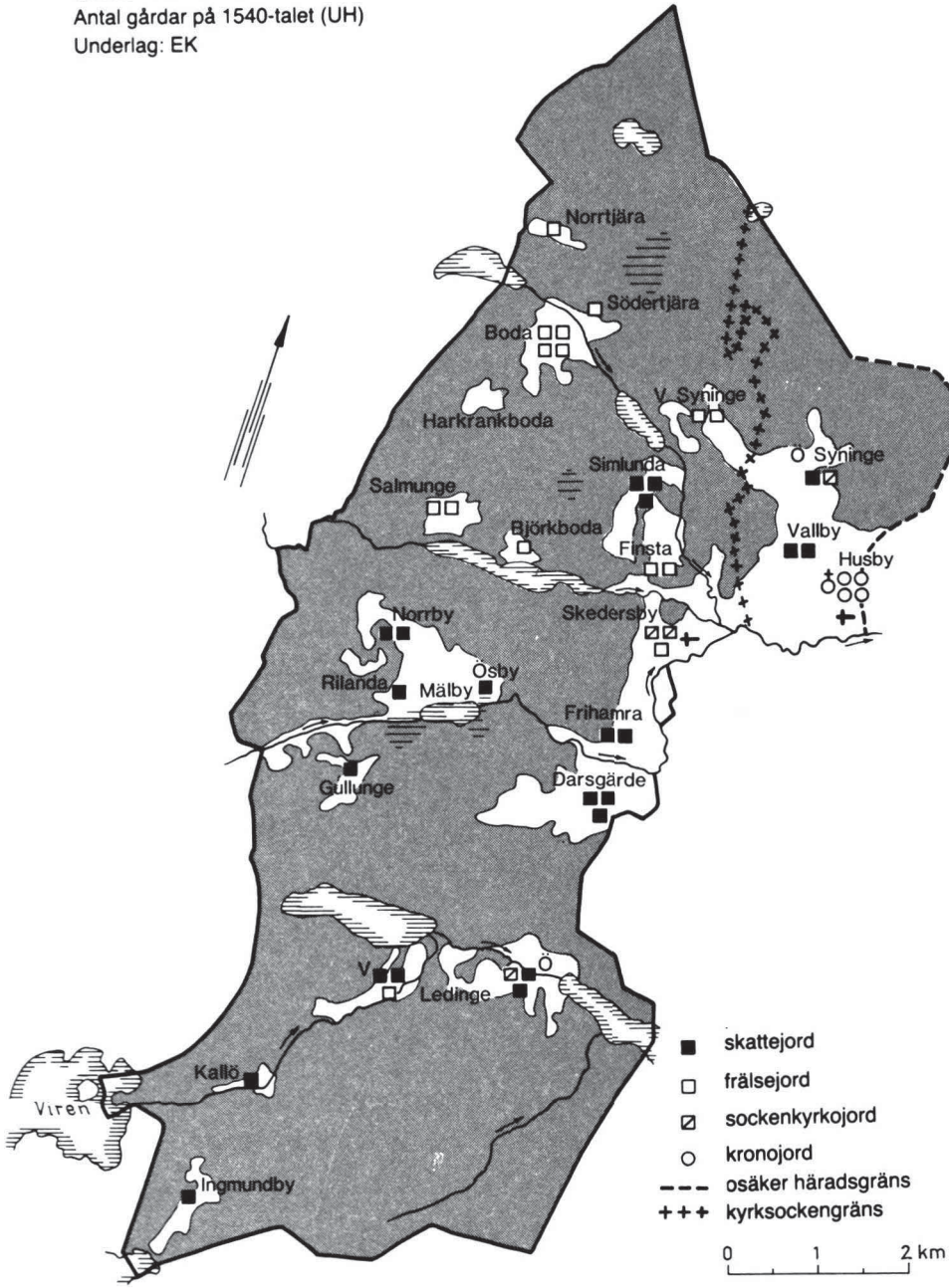
De flesta av de medeltida inventarierna finns i SHM, nämligen ett triumfkrucifix från 1200-talets slut, ett processionskrucifix från 1300-talets förra hälft, en Birgittabild från 1400-talets första tredjedel, en apostlabild från 1400-talets mitt samt ett altarskåp från omkr 1480, möjligen utfört av Johannes Stenrat i Lübeck. Storklockan är från 1300-talet och har sannolikt utförts av mäster Heydenrik i Stockholm. (SvK U V:3)

Kyrkby: Skedersby.

1331 har Skederids kyrka 0:15 gammal kyrkojord (DS 2819).

Runstenar: U 517 Skederids kyrka (skadad), U 518 Västerledinge, U 519 och 520 (fragment, försvunnet) Salmunge. Vid kyrkan har senare två fragment påträffats (Fv 1954 s 3).

Skederids socken
Antal gårdar på 1540-talet (UH)
Underlag: EK

Antal jordeboksenheter UH 1540 (1568)

	sk	½ sk	skuj	kr	ky	½ ky	fr	½ fr/frt
Björkboda	– –	– –	– –	– –	– –	1 (0)	0 (1)	– –
Boda	– –	– –	– –	– –	– –	3 (0)	1 (2)	0 (1)
Darsgärde	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Finsta	– –	– –	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Frihamra	2 (1)	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Gullunge	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Harkrankboda	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –	0 (1)
Husby	– –	– –	– –	4 (3)	– –	– –	– –	– –
Ingmundby	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Kallö	– –	0 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Ledinge (V o Ö)	3 (3)	1 (1)	– –	– –	1 (2)	– –	– –	1 (1)
Mälby	0 (1)	– –	3 (0)	– –	– –	– –	– –	– –
Norrby	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Rilanda	1 (1)	– –	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –
Salmunge	– –	– –	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Simlunda	2 (2)	1 (1)	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Skedersby	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –	– –	0 (1)
Syninge (V o Ö)	1 (1)	– –	– –	– –	1 (1)	– –	2 (2)	– –
Tjära	– –	– –	– –	– –	– –	– –	2 (2)	– –
Vallby	2 (2)	– –	– –	– –	– –	– –	– –	– –
Ösby	1 (1)	– –	1 (0)	– –	– –	– –	– –	– –
Summa	17(17)	3 (5)	5 (1)	4 (3)	4 (5)	4 (0)	9(11)	1 (4)

Dessutom redovisar längderna: *skäng:* *Ness engh 1 (0) – *skkvarn:* Kallö 1 (0), Ledinge 0 (1) – *kyuj:* Ösby: 0 (1) – *kyfjäll:* Skedersby 0 (1).

Jordetal för olika jordnaturer 1540

Frälsejorden uppskattad med ledning av medeltida uppgifter, där sådana finns.

	skatte	krono	kyrko	frälse[1]	summa jt
Boda	–	–	–	0:6[2]	0:6
Darsgärde	3:0:1:4	–	–	–	3:0:1:4
Finsta	–	–	–	3:0	3:0
Frihamra	2:0	–	–	–	2:0
Gullunge	2:0	–	–	–	2:0
Husby	–	4:0	–	–	4:0
Ingmundby	0:1:1	–	–	–	0:1:1
Kallö	0:3	–	–	–	0:3
Ledinge (V o Ö)	3:5	–	1:0	0:3 (?)	5:0 (?)
Mälby	1:4	–	–	–	1:4
Norrby	3:0	–	–	–	3:0
Rilanda	3:0	–	–	–	3:0
Salmunge	–	–	–	1:0 (?)[3]	1:0 (?)
Simlunda	2:6:2:7	–	–	–	2:6:2:7
Skedersby	–	–	1:4	–	1:4
Syninge (V o Ö)	1:2	–	0:3	1:0 (?)[3]	2:5 (?)
Vallby	2:2	–	–	–	2:2
Ösby	1:2:1:2	–	–	–	1:2:1:2
Summa	26:3:0:5	4:0	2:7	*6:1 (?)*	*39:3:0:5 (?)*

[1] Dessutom följande torp, som inte åsatts jordetal: Björkboda, Harkrankboda och Tjära (2 fr).
[2] Redovisas 1540 som kyrko.
[3] 2 fr.

Björkboda 1530 *i Bierckeboda* (K 6, avskr), 1540 *Biörkeboda* (UH 1540:5) – 11 I, 5 j.

UH 1540 $\frac{1}{2}$ **ky,** 1544 **1 fr** (1546–53 **1 frt),** (Birger Nilsson /Grip/).

1530 upptas en gård i Margareta Eriksdotters (Vasa) jordebok (se Finsta) (K 6).

1548/49 upptas en gård i Birger Nilssons (Grip) och hans hustru Brita Joakimsdotters (Brahe) räkenskapsböcker (AcRiAd 16).

Boda 1530 *Boda* (K 6, avskr), 1540 *Boda* (UH 1540:5) – 11 I, 5 j.

UH 1540 $\frac{1}{2}$ + $\frac{1}{2}$ + $\frac{1}{2}$ **ky,** 1544 $\frac{1}{2}$ + $\frac{1}{2}$ + $\frac{1}{2}$ **fr,** 1546 **3 fr,** 1554 **2** + $\frac{1}{2}$ **fr,** (Birger Nilsson /Grip/).
1540–45 **1 fr.**

1530 upptas fyra gårdar i Margareta Eriksdotters (Vasa) jordebok (se Finsta) (K 6).

1544 och 1548/49 upptas tre gårdar i Birger Nilssons (Grip) och hans hustru Brita Joakimsdotters (Brahe) uppbörds- och räkenskapsböcker (VikS E 2741, AcRiAd 16).

Darsgärde 1344 *in Daxgardhe* (DS 3838) – 11 J, 4 a – byn är delad mellan Skederids och Länna snr.

UH **2 sk,** 2:0 + 1:0:1:4 med skuj i Mälby 1540–54. Summa jt 3:0:1:4; för hela byn i båda socknarna 4:0.

1344 har Uppsala domkyrkas fabrica 0:1 (DS 3838).

1347 byter domkyrkan bort 0:1 till Mats Ingebjörnsson (Gillberga-ätten) (se Järsö, Karlskyrka sn) (DS 4272–73).

Finsta 1283 *in Finstadum* (DS 774, avskr), 1296 *suam mansionem Ffinstad dictam* (DS 1744), 1301 *in Finstadum* (DS 1336) – 11 j, 5 a.

UH **2 fr,** (Birger Nilsson /Grip/).

Finsta kan beläggas som sätesgård för Birger Petersson (Finsta-ätten) 1326 (DS 2586) – Anders Tomasson (2 spetsar uppifrån) 1396 (Gen 26 II f 25v) – Bengt Laurensson (Björnlår) 1437 (StenA 2:2, avskr) – Karl Magnusson (Eka-ätten), gift med Birgitta Arentsdotter (Pinnow), 1447–53 (DDal 969, RAp 18/3) – Elin Andersdotter (2 spetsar uppifrån), änka efter Arent Pinnow, 1441–42 (StenA 2:8, 9, 12) och 1453–74 (RAp 18/3, ÖD VII s 946 f) – Birgitta Arentsdotter (Pinnow) 1489 (B 16 f 99v, PHT 1941 s 38 f).

1283 säljer Ragnhild Erlandsdotter (Finsta-ätten) sitt fädernegods F till sin kusin Birger Petersson (Finsta-ätten) (DS 774).

1296 byter Birger Petersson bort sin huvudgård ("mansionem") F med kvarn till kaniken Rörik Matsson av Sollentuna mot dennes gård Skällnora med kvarnar i Fresta sn (DS 1744).

1301 beseglar Birger Petersson sin hushållerska ("villica") Margaretas testamente på F. Margareta omnämner sin granne Lars Elinsson, troligen den Lars i F som omnämns 1303 (se nedan). (DS 1336)

1301 ger kung Birger 0:0:8, som tillhör honom, till Birger Petersson för trogen tjänst (DS 1342).

1303 omnämns Lars i F, granne till Magnus Nilsson (Ivar Nilssons ätt) av Villberga (DS 1400).

1317 säljer Magnus Nilsson sitt gods i F och däromkring till Birger Petersson till ett pris av 5:0 pn per örtugland; Magnus säljer sina hus och årets avrad för 20:0 pn (DS 2154, feldat).

1328 erhåller Israel Birgersson (Finsta-ätten) vid arvskifte efter fadern gårdarna ("curias") F, Lidö, Vätö sn, *Oskeste, Ö Ryds sn, Vansta, Tensta sn, Sävasta, Viksta sn, och jord i Sätra och Njursta, Eds sn, vilket tillsammans utgör 14:0:2 och räntar 13 läster och 9 pund korn och 25:2 pn. Därutöver får Israel jord i Östergötland och Småland. (DS 2658)

? (1400-talets början) löser Arent Pinnow till sig F 'sätegård' av Algot Magnusson (Sture), som löst till sig gården av borgaren Rutger Crouwel i Stockholm på Anders Tomassons arvingars vägnar (Gen 26 II f 52v, odat).

1530 upptas i Margareta Eriksdotters (Vasa) jordebok Finsta rättarlag, som omfattar Finsta gård med kvarn och jord i Björkboda, Boda, Harkrankboda och Salmunge – godsets omfattning, jordetal, avrad m m framgår av tabell nedan (K 6):

	antal gårdar	jt	avrad korn	avrad pn	gengärd pn
Finsta	1[1]	3:0	10 pd	3:4	4:0
Finsta	kvarn	–	7 pd[2]	–	–
Boda	3	0:0:15	–	3:0	0:6
Boda	1	0:1	–	0:7	0:2
Björkboda	1	–	–	1:0	0:2
Salmunge	2	–	–	2:4	0:4
Harkrankboda	–	–	–	0:2:2	–

[1] huvudgård; räntar dessutom 4 pund ål.
[2] mjöl

Vid arvskiftet efter Margareta tillfaller Finsta-godset dottern Brita Joakimsdotter (Brahe), gift med Birger Nilsson (Grip),

och det redovisas i deras uppbörds- och räkenskapsböcker för 1543–44 och 1548–49 (VikS E 2741, AcRiAd 16).

Efter Israel Birgersson (Finsta-ätten, se ovan 1328) har Finsta sannolikt ärvts av sonen Peter Israelsson (död 1384). Under inbördesstriderna under den mecklenburgska perioden har Peter som en följd av sitt partitagande för kungarna Magnus och Håkan frändömts huvuddelen av sina gods (PHT 1983 s 2 not 6). Kung Albrekt har sannolikt donerat dessa till sina anhängare, och troligen på detta sätt har Finsta övergått till Anders Tomasson (se ovan).

Enligt traditionen skulle Birger Peterssons dotter, heliga Birgitta, blivit född på Finsta omkr 1303. Uppgiften återfinns i den berättelse om Birgittas släkt och börd som sammansatts av Margareta Clausdotter, abbedissa i Vadstena kloster 1473–86 (J Liedgren i PHT 1983 s 3, 17). Denna berättelse har emellertid på flera punkter visat sig vara otillförlitlig (Klockars s 8–10). Det går inte att avgöra var Birger Petersson bodde, när Birgitta föddes (Klockars s 33). De ovan redovisade uppgifterna om Finsta i början av 1300-talet tyder snarast på att Birger vid denna tid *inte* bodde på Finsta, även om han synes ha ägt en del av jorden. Omfattningen av Magnus Nilssons egendom i Finsta, vilken han 1317 säljer till Birger Petersson, är okänd.

En på 1500-talet nedtecknad anekdot från Sturetiden visar att föreställningen att Birgitta fötts på Finsta fanns på orten under 1400-talet. Enligt anekdoten bodde Erik Johansson (Vasa) och hans hustru Cecilia Magnusdotter (Eka-ätten) på Finsta gård (sannolikt omkr 1500), vilken Cecilia ärvt efter sin farmor Birgitta Arentsdotter. På gården fanns en 'ny stuga' och nära den ett S:ta Birgitta kapell, som genom försummelse brann upp, vilket Cecilia mycket beklagade. Erik sade sig ofta ha bett i kapellet, varvid han fruktat att det skulle rasa ihop, då det var så gammalt och förfallet 'att fåglarna kunde hacka genom taket'. Han tyckte det var väl som skedde. (PHT 1904 s 125, GiOV s 707)

Frihamra 1365 *i Frihambre* (DS 7111) – 11 J, 5 a.

UH **2 sk,** 1556 **1 + ½ sk,** 1:2, 1543 0:7:2, 1550 1:2:1:2, med skuj i F 1543–49 och i Ösby 1540–49 + 0:6 med skuj i Mälby 1540–54 och i Ösby 1547–54.

1543–49 **1 skuj,** 0:2:2:2, 1547 0:2:1, till sk ovan, från 1550 inräknad i dess jt (tillsammans med skuj i Ösby). Summa jt 2:0 (2:0:1:2).

1365 och 1378 omnämns Mikael i F som faste (DS 7111, SjSp 10/7).

Gullunge

1328 *in Gullungy* (DS 2683, avskr), 1384 *i Gulunge* (EbAp 25/6) – 11 I, 4 j.

UH **1 sk,** 2:0.

1328 omnämns Sigvid i G som faste (DS 2683).

Harkrankboda

1530 *Hackranebod* (K 6, avskr), 1559 *Harkranckieboda* (UH 1559:18) – 11 I, 5 j.

UH 1559 **1 frt,** (Birger Nilsson /Grip/).

1530 upptas H i Margareta Eriksdotters (Vasa) jordebok (se Finsta) (K 6).

1548/49 upptas en gård i Birger Nilssons (Grip) och hans hustru Brita Joakimsdotters (Brahe) räkenskapsböcker (AcRiAd 16).

Husby

1348 *curiam nostram Husaby Lihundare* (DS 4337), 1556 *Hussebyskärie* (GR 26 s 806) – 11 J, 5 a; byn är delad mellan Skederids sn och Husby sn, Lyhundra hd.

UH **4 kr,** 1551 **3 kr** (vissa år redovisas endast en kronoby), 1540–44 4:0; från 1551 redovisas den fjärde gården i Husby sn, Lyhundra hd.

1548–54 **1 krt.**

1540 och 1542 uppges att en kronolandbo gör sin gästning i Lars Turessons förläning i Lyhundra hd, men att han nu skall göra gästningen i Skederid.

1348 byter kung Magnus Eriksson bort kungsgårdarna H, Husby i Husby-Långhundra sn, Landsberga och Råby, Biskopskulla sn, till Israel Birgersson (Finstaätten) mot jord i Klockrike och Västerlösa snr i Östergötland; Israel skall behålla jorden tills han fått annan av lika gott värde ovanskogs Kolmården och Tiveden (DS 4337).

1355 byter kung Magnus bort 0:13:2 i Husby-Lyhundra gård till riddaren Nils Eriksson mot lika mycket jord i Rinkeby, Lovö sn, och pantsätter till Nils den övriga

jorden i H och Husby-Bro, Bro sn (DS 6975, vid 1364). 1363 stadfäster kung Håkan Magnusson Nils Erikssons änkas, Bengta Magnusdotters, innehav av jorden tills panten återbetalts eller bytet återgått (DS 6742). Om Nils och Bengta se PHT 1978 s 68.

1452 byter kung Karl Knutsson bort kronans gods H, 4:0, som räntar 1 läst korn och 7:0 pn, med det underliggande torpet till Klara kloster mot Valmundsön utanför Stockholm (RAp 9/1, ClM s 27 f).

1479 omnämns Anders i H som nämndeman på häradstinget (PD E 72 b).

1556 anhåller hertig Johan hos kungen att Jakob Bagge som troget tjänstgjort med bl a befästningsarbeten utanför Viborg, skall få 'konungsbyn' H 'i Lyhundra hd i Roden' i förläning (GR 26 s 806 f).

1562 ger Erik XIV till Jakob Bagge i förläning (Redkomm CIc2:1 7/2). Han har byn fortfarande 1568 (UH 1568:11).

Enligt GeomJb A 8 s 6 f (1639) ligger Husby prästgård i västra ändan av bytomten; dess åkergärden, som är inhägnade för sig, ligger N och NV om prästgården; den har även särskilda, avdelta fjällar i den övriga byns åkergärden. – Jfr Husby sn, Lyhundra hd.

Ingmundby 1540 *Ingemundebi* (UH 1540:5) – 11 I, 3 j.
UH **½ sk,** 0:1:1.

Kallö 1499 *i Kalla* (StTb s 417) – 11 I, 4 j; gårdsplats vid ån ca 1800 m SV om V Ledinge (RAÄ 183).
UH **1 skkvarn,** 1543–44 **1 skuj** (bebodd), 1547 **1 skt,** 1552 **½ sk,** 1549 0:2, med skäng *Ness engh 1540–42; K redovisas 1543–44 med jt 0:3 i jb för Lyhundra hd (Husby sn) men är 1545 överstruken där.
1499 omnämns Erik Persson i K (StTb s 417).

Ledinge (Väster- och Öster-) 1365 *i Læthinge* (DS 7111), 1418 *i Lædhinge, Lædinge* (SD 2439) – 11 I, 4 j, 11 J, 4 a – StO s 395.
UH **3 sk,** 1:1 + 1:1 + 0:7 med 1566 **1 skkvarn;** den första gården ligger i Väster-L, de andra i Öster-L.

½ sk, 0:4 (Väster-L).
1 ky, 1:0.
1568 **1 ky** (jt saknas).
1538 (endast) **1 ky,** 0:1:1:4 i "Lodö"(?), möjligen identisk med ½ fr nedan.
1540–42 **½ fr,** 1546 **1 fr,** 1548 **½ fr** (saknas 1550–54), (Lars Turesson /Tre rosor/).
Summa jt 4:5.

1365 omnämns Ingemund i L som faste (DS 7111).

1418 utfärdas ett fastebrev på ett byte, varvid Peter i Norrby avträder jord i *Næs, Frötuna sn, till Jöns Larsson m fl mot 0:3 i L. Bytet hade skett 40 år tidigare mellan Jeppe Djäkn i Holm och Peter i Norrby, men någon fasta hade då ej utfärdats. (SD 2439).

1533 säljer Cecilia Hansdotter (Valram) en gård, som räntar 0:12 pn, till Lars Turesson (Tre rosor) (se Ösby) (AdG, Tre rosor).

1560 indrages 0:3 till arv och eget men återbördas 1562 till Brita Larsdotter (Tre rosor) genom höga nämndens dom (AoE 13, 30, HH 13 s 57).

Mälby

1540 *Melbi* (UH 1540:5) – 11 I, 5 j.

UH **3 skuj,** 1556 **1 skuj,** 1566 **1 sk;** 0:6 till Norrby (ibland i Norrby) + 0:3 till Darsgärde (ibland i Darsgärde) + 0:3, 1554 0:3:1, till Frihamra (sägs 1541–42 ligga till Ledinge); 1556 läggs utjordarna ihop till 1 skuj, 1:4. 1546 (endast) **1 fr.**
Summa jt 1:4.

***Ness engh**

1540 *Ness engh* (UH 1540:5) – troligen belägen SV om Kallö, nära sjön Viren.

UH 1540–42 **1 skäng** till Kallö.

Norrby

1303 *in Norby* (DS 1400) – 11 I, 5 j.

UH **2 sk,** 2:0 med skuj i Rilanda 1543–54 + 1:0 med skuj i Rilanda 1540–42 och i Mälby 1540–54.
Summa jt 3:0.

1303 säljer Magnus Nilsson (Ivar Nilssons ätt) 0:0:1:10 i N 'i Rilanda' till herr Peter i Rimbo (se Alby, Esterna sn) (DS 1400).

1365 omnämns Erik i N som faste (DS 7111).

Prästgården Se Husby.

Rilanda 1303 *in Riland* (DS 1400), 1384 *i Rilande* (EbAp 25/6) – 11 I, 4 j.
UH **1 sk,** 2:2.
1 skuj, 0:6 till Norrby (kallas ibland Norrby).
Summa jt 3:0.
1303 se Norrby.
1384 omnämns Lars i R som faste (EbAp 25/6).

Salmunge 1516 *i Salmygeby* (StTb s 105), 1540 *Salmunge* (UH 1540:5) – 11 I, 5 j.
UH **2 fr,** (Birger Nilsson /Grip/).
1530 upptas två gårdar i Margareta Eriksdotters (Vasa) jordebok (se Finsta) (K 6).

Simlunda 1328 *in Silmalundum* (DS 2683, avskr), 1378 *i Sømelundum* (SjSp 10/7) – 11 I, 5 j; bytomt ca 800 m NNV om Finsta (RAÄ 139).
UH **2 sk,** 1:1:1:4, 1556 1:1:1 + 1:0:1, 1547 1:0:2:4, 1549 1:0:0:4, 1566 1:0:2:4.
½ sk, 0:4:2:11, 1543 0:4:2:4, 1556 0:5.
Summa jt 2:6:2:7 (2:7:0:4).
1328 omnämns Tomas i S som faste (DS 2683).

Skedersby 1287 *in Skætharg* (DS 933), 1538 *Skederj* (UH 1538:2), 1540 *Skeri* (UH 1540:5) – kyrkby – 11 J, 5 a; bytomt omedelbart V om kyrkan (LmV A 90–23:1).
UH **1 ky,** 1:0 (1538), 1546 **2 ky** (jt saknas).
1 ky, 1540 **½ ky,** 1544 **½ fr** (1546–47 **1 fr**), 0:4 (jt endast 1538), (Birger Nilsson /Grip/); kallas 1538 'klockargodset', övriga år Klockarbordet eller Skederid.
1566 **1 kyfjäll.**
Summa jt 1:4 (–).
1287 testamenterar Arvid i Lund, Edsbro sn, en fors i S med fisken därintill och jord i Lund till ärkebiskopsbordet med villkor att han skall få halva avkastningen av forsen och fiskena under sin livstid (DS 933).

1548/49 upptas en gård i Birger Nilssons (Grip) och hans hustru Brita Joakimsdotters (Brahe) räkenskapsböcker (se Finsta) (AcRiAd 16).

Syninge (Västra och Östra)

1317 *in Østsønungi* (DS 2085 or), 1463 *i Søninge* (UUBp 1/11) – 11 J, 5 a; Östra Syninge nu i Husby sn – StO s 399 f.

UH **1 sk,** 1:2. (Östra S)
1 ky, 0:3 (anges 1546 som fr; redovisas 1544–45 även i Husby sn, Lyhundra hd).
2 fr, (Måns Svensson /Somme/). (Västra S)
Summa jt 1:5.

1317 testamenterar Ragnhild i Närtuna 0:0:½ i Östra Syninge till Skederids kyrka (DS 2085).

? (1400-talets början) köper Arent Pinnow två gårdar i Östra S (U 269a s 2).

1463 byter Eskil Isaksson (Banér) bort fem gårdar i S (troligen inkl två gårdar i Tjära) och en ängsfjäll, vilket tillsammans räntar 12:0 pn, och en summa pengar till Karl Eriksson (3 björnramar) mot jord i Torsnäs, Ö Stenby sn, och i Boberga och Fyllinge, Ö Husby sn, Östergötland (UUBp 1/11).

1476 ger väpnaren Joakim Björnsson i Västerby, S:t Johannes sn, Östergötland, tre gårdar i S och jord i Tjära och i Lunda, Östuna sn, i Ålboda, Ålands sn, samt i Sundby, Skogs-Tibble sn, i morgongåva till Ingegärd Haraldsdotter (UUBp 14/10, ?fel för 1466).

Tjära (Norr- och Söder-)

1308 *de Kefro* (?DS 1584), 1409 *i Keffra* (SD 1222 or), 1476 *Offre Kære ok Ytre Kære* (UUBp 14/10) – 11 I, 5 j–6 j.

UH **2 fr,** (Måns Svensson /Somme/).

1308 omnämns Inge i T som en av Birger Peterssons (Finsta-ätten) svenner ("famuli"), vilka bevittnar ett jordbyte i Runby, Eds sn (?DS 1584).

1409 omnämns Olof i T som faste (SD 1222 or).

1476 ger Joakim Björnsson övre T och yttre T i morgongåva till sin hustru (se Syninge) (UUBp 14/10).

Vallby

1317 *in Walby* (DS 2085) – 11 J, 5 a – nu i Husby sn.

UH **2 sk,** 1:2 med skuj i Sättra, Husby sn, t o m 1548 + 1:0.
Summa jt 2:2.

1317 testamenterar Ragnhild i Närtuna 0:0:0:5 till Malsta kyrka (DS 2085).

1409 omnämns Jöns i V som faste (SD 1222).

Ösby

1540 *Ösbi* (UH 1540:5) – 11 J, 5 a.

UH **1 sk,** 1:2, 1547 1:3:1, 1559 1:4:1:6 (1561 1:4:2:6).
1540–49 **1 skuj,** 0:0:1:2 till Frihamra nr 1; utjorden kallas Frihamra före 1547 och är vissa år inräknad i gårdens jt; från 1550 inräknad i jt för Frihamra.
1547–56 **1 skuj,** 0:1 till Frihamra nr 2, 1556 0:1:0:6 utan brukare, från 1559 lagd till sk ovan.
1547 **1 kyuj** (saknas 1548).
1559–61 **1 kyäng;** jfr Skedersby.
Summa jt 1:2:1:2 (1:4:1:6).

1545 tillerkänner Gustav I Mats Knoge i Nyckelby, Lohärads sn, ett litet ängestycke ibland Ösby ängar 'i Husby-Skederid sn', vilket hans morfar hade pantsatt till Länna kyrka och Mats hade återlöst under Sten Sture d y:s tid, men som kyrkoherden i Länna nu åter bemäktigat sig (GR 17 s 374). Ängestycket upptas i jordeboken 1549 som en skatteutäng, 'Mats Knoges fjäll', under Lohärads sn, Lyhundra hd (UH 1549:5 s 109). Ösby ängar ligger omkr 500 m S om Skederids kyrka, SO om ån (EK).

Källor, litteratur och förkortningar

Använt UH-material

	Lyhundra[1]							Söderby sn		
UH	sk	kr	ky	se[2]	pb	aoe	fr[3]	sk	ky	fr
1538:2[4]	–	–	x	x	–	–	–	–	x	–
1543:12	x	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1544:6	x	–	o	o	o	–	o	–	–	–
1545:1	x	–	o	o	o	o	o	–	–	–
1545:8 fl	–	–	–	–	–	–	–	o	–	–
1546:5	x	–	o	o	o	o	o	–	–	–
1548:7	x	–	o	o	o	o	o	–	–	–
1549:5	x	–	o	o	o	o	o	–	–	–
1550:13	x	–	o	o	o	–	o	–	–	–
1551:4	x	o	o	o	o	–	o	–	–	–
1552:3	x	o	o	o	o	–	o	–	–	–
1553:11	x	o	o	o	o	–	o	–	–	–
1554:14[5]	x	–	x	x	–	–	o	–	–	–
1555:13	x	x	x	x	–	o	o	–	–	–
1556:24	x	x	x	x	–	o	o	–	–	–
1557:6[6]	x	x	x	x	–	–	o	x	o	o
1559:18[6]	x	x	x	x	–	–	o	x	x	o
1561:13	x	x	x	x	–	–	o	x	x	o
1566:8[6]	x	–	x	x	–	o	o	x	o	o
1567:18	x	x	x	x	–	o	o	x	x	o
1568:13	x	x	x	x	–	o	o	x	x	o
1570:19[6]	x	x	x	x	–	o	o	x	x	o
1573:19	x	x	x	x	–	o	o	x	x	o

x = jordetal anges o = jordetal saknas

[1] Söderby sn saknas i årlr t o m 1556.

[2] Kallas pb 1544–45.

[3] Frälsejordens ägare anges från 1554.

[4] Kyrkogodsen i Uppland. Jordeboken är enl senare anteckning på omslaget upprättad 1534. I den liksom i årliga räntan saknas uppgifter om prästgårdarnas jord inom undersökningsområdet.

[5] Fragmentarisk; redovisar endast Estuna och Karlskyrka snr och del av Lohärad.

[6] Längden är skadad.

	Sjuhundra				
UH	sk	kr	ky	se	fr[1]
1538:2[2]	–	–	x	–	–
1540:5	x	x	o	o	o
1541:8	x	x	–	–	–
1542:2[3]	x	x	–	–	–
1542:2 mtl	o	o	o	o	o
1543:12	x	o	–	–	–
1544:6	x	x	o	o	o
1545:1	x	o	o	o	o
1546:5	x	o	o	o	o
1547:10	x	o	o	o	o
1548:7	x	o	o	o	o
1549:5	x	o	o	o	o
1550:4	x	o	o	o	o
1551:9	x	o	o	o	o
1552:1	x	o	o	o	o
1553:8	x	o	o	o	o
1554:24	x	o	o	o	o
1556:1	x	o	o	o	o
1559:18[3]	x	o	o	o	o
1561:13[4]	x	o	o	–	o
1566:25[5]	x	o	o	o	o
1567:14[6]	x	o	o	o	o
1568:11[6]	x	o	o	o	o

x = jordetal anges o = jordetal saknas

[1] Frälsejordens ägare anges från 1559.
[2] Kyrkogodsen i Uppland. Jordeboken är enl senare anteckning på omslaget upprättad 1534. I den liksom i årliga räntan saknas uppgifter om prästgårdarnas jord inom undersökningsområdet.
[3] Längden är skadad.
[4] Fragmentarisk; redovisar endast Riala och Skederids snr och del av Esterna.
[5] Längden är skadad; Riala saknas, se s 00.
[6] Riala saknas.

Särskilda längder

Arv och eget finns i Länna och Malsta snr samt från 1553 i Husby sn och från 1566 i Rö sn. Aoe-hemmanen i Länna och Malsta snr ingår i Lisa rd. Aoe-jord redovisas i 1543:1, 43:17, 44:13, 46:14, 48:17, 49:17, 50:3A, 51:20, 52:17A, 53:23, 54:26, 55:30, 56:10, 57:32, 66:17B, 67:2B och 68:7B.

Sankt Eriks-gods: 1539:6, 41:9 (endast räkenskap), 42:10, 43:7, 44:4, 45:2, 46:4, 47:11 och 48:4. Av dessa innehåller 1539, 1542 och 1544 års längder uppgifter om jordetal, de övriga icke. Jorden, som tillhört Uppsala domkyrka, ingår i Rånäs rd (Fasta och Estuna snr).

Tiondelängder

Efter Register över Upplands tiondelängder 1540–1630, KA

		Lyhundra							Sjuhundra	
		Estuna	Frötuna	Husby	Karlskyrka Lohärad	Länna	Malsta	Söderby	Riala	Övr snr
Prt 3	1540	–	–	x	–	–	–	–	x	x
	1541	–	x	–	–	x	–	–	–	–
	1554	x	–	–	–	–	–	–	–	–
	1555	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	1556	–	x	–	x	–	x	x	–	–
UH	1557:8	–	x	–	–	x	–	–	–	–
	1566:8	x	x	x	x	x	x	x	–	–
	1566:25	–	–	–	–	–	–	–	–	x
	1567:14	–	–	–	–	–	–	–	–	x
	1567:18	x	–	x	x	x	x	x	–	–
	1568:11	–	–	–	–	–	–	–	–	x
	1568:13	x	x	x	x	x	x	x	–	–
	1569:8	x	x	x	x	x	x	x	–	–
	1573:1	–	–	–	–	–	–	–	x	x
	1573:19	x	x	x	x	x	x	–	–	–
	1578:4	x	x	x	x	x	x	x	–	–
	1578:19	–	–	–	–	–	–	–	x	x
	1579:2	x	x	x	x	x	x	x	–	–

x = längd som redovisar de enskilda tiondegivarna.

Förkortningar: källor och citerad litteratur

Käll- och litteraturhänvisningar sker genom användande av nedanstående *förkortningar* följda av 1) för källpublikationer med numrerade handlingar: handlingens *ordningsnummer* eller (om handlingarna inte är genomgående numrerade) *delnummer: ordningsnummer*, 2) i samtliga övriga fall: *sidnummer*.

AcRiAd	Acta angående Ridderskapet och Adeln, RA.
AdG	Adeln och dess gods, KA.
AF	Almquist J A, Frälsegodsen i Sverige under storthetstiden I–III. Sthlm 1931–47.
AH	Almquist J E, Herrgårdarna i Sverige under reformationstiden. Sthlm 1960.
Ahnlund 1924	Ahnlund N, Karlskyrka. Oljobergct och Ladugårdsgärde. Sthlm 1924.
AL	Almquist J A, Den civila lokalförvaltningen i Sverige 1523–1630. 1–4. Sthlm 1917–23.
ALD	Almquist J E, Lagsagor och domsagor i Sverige. 1–2. Sthlm 1954–55.
AoE	Arv och eget-serien, KA.
APS	Acta Pontificum Svecica. Acta cameralia. Utg av L M Bååth. I: 1–2. Sthlm 1936–42.
ATA	Antikvariskt-topografiska arkivet.
B 2	Smärre avskriftsamlingar, RA.
B 15, 16	Lars Eriksson Sparres kopiebok, RA. – Kopieböckerna, B 14–16, är troligen framställda mellan åren 1635 (ev 1628) och 1643 (Sjögren P, Släkten Trolles historia intill år 1505 s 359 ff, Liedgren J i Archivistica et Mediævistica s 253, Scheffer C G U i Arkivvetenskapliga studier 4 s 331 ff).
BEK	Beskrivning till kartor upprättade i Rikets ekonomiska (allmänna) kartverk. – Aktuella häften: Stockholms län: Lyhundra härad 1907 (Sthlm 1909), Sjuhundra härad 1907 (Sthlm 1908), Frötuna och Länna skeppslag 1907 (Sthlm 1909), Åkers skeppslag 1906 (Sthlm 1909).
BhS(p)	Bergshammarssamlingen (pergamentsbrev), RA.
Bio	Biographica, RA.
Bis	Bielkesamlingen, RA.

Blomdahl	Blomdahl R, Ekebyholm. Några drag ur ett herresätes historia. Norrtälje 1959.
BSH	Bidrag till Skandinaviens historia. Utg af C G Styffe. 1–5. Sthlm 1859–84.
BTrL(p)	Brinkmanska arkivet på Trolle-Ljungby (pergamentsbrev).
C 4	Register övar Karl Knutssons och drottning Katarinas jordabrev. – Brevförteckningen är sannolikt till större delen upprättad på 1450-talet men föreligger troligen i en avskrift (1470-talet?) (StO XXIV).
C 7	Karl Knutssons jordebok över gods i Uppland, Södermanland, Västmanland och Närke, 1450-talet. C-serien, RA.
C 21	Förteckning över Gunhild Johansdotters (Bese) och Erik Turessons (Bielke) gods, 1514. C-serien, RA.
ClM	Nordberg J A, S. Claræ minne. Sthlm 1727.
Dahlbäck	Dahlbäck G, Uppsala domkyrkas godsinnehav med särskild hänsyn till perioden 1344–1527. Studier till Det medeltida Sverige 2. Sthlm 1977.
Dahlbäck kas	Dahlbäck G, Kasuistik till Uppsala domkyrkas godsinnehav. Stencil, DMS.
DDal	Diplomatarium Dalekarlicum. Utg av C G Kröningssvärd och J Lidén. 1–3 + supplement. Sthlm, Falun 1842–53.
DK	Diplomatariekommittén(s samlingar).
DMS	Det medeltida Sverige.
DMS 1:1	– – – 1:1: Uppland, Norra Roden. Sthlm 1972.
DMS 1:2	– – – 1:2: Uppland, Tiundaland: Ulleråker, Vaksala, Uppsala stad. Sthlm 1984.
DMS 1:3	– – – 1:3: Uppland, Tiundaland: Bälinge, Norunda, Rasbo. Sthlm 1982.
DMS 1:4	– – – 1:4: Uppland, Tiundaland: Tierp, Våla, Vendel, Oland, Närdinghundra. Sthlm 1974.
DN	Diplomatarium Norvegicum. Utg af C R Unger m fl. I–XX:1. Kristiania 1849–1919.
DoAM	Dovring F, Attungen och marklandet. Lund 1947.
DoSk	Dovring F, De stående skatterna på jord 1400–1600. Lund 1951.

DS	Diplomatarium Suecanum. Utg af J G Liljegren m fl. I–VI, VII: 1–4, VIII: 1–3, IX: 1, X: 1–2. Sthlm 1828–1985.
E	Enskilda arkiv, RA.
EbA(p)	Ericsbergsarkivet (pergamentsbrev), RA.
EK	Ekonomiska (Allmänna) kartverkets karta. Skala 1: 50 000. Se *Kartor* nedan.
EkS (p)	Ekebyholmssamlingen (pergamentsbrev), RA.
ESb	Bjurling O, Das Steuerbuch König Eriks XIII. Versuch einer Rekonstruktion. Lund 1962.
EÄ	Elgenstierna G, Den introducerade svenska adelns ättartavlor. I–IX. Sthlm 1925–36.
FoR	Frälse- och rusttjänstlängder, KA.
Fritz	Fritz B, Hus, land och län 1–2. Sthlm 1972–73.
Fv	Fornvännen. 1906–.
Gamla bytesboken	Kammarkollegiet, Byteskontoret, F I: 1, KA.
Gardell	Gardell S, Gravmonument från Sveriges medeltid. I: Text. Gbg 1945.
GbrA	Gimo bruks arkiv, Gimo.
Gen	Genealogica, RA.
GeomJb	Geometriska jordeböckerna, LmV.
GiFast	Gillingstam H, Ur Fasterna (Fasta och Esterna) historia. Norrtälje 1947.
GiOV	Gillingstam H, Ätterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden. Sthlm 1952–53.
GiSi	Gillingstam H, Ätten Siöblads medeltida släktförbindelser och äldsta historia. Skr utg av Genealogiska föreningen, 4. Gävle 1949.
GR	Konung Gustaf I:s registratur. Utg genom V Granlund m fl. 1–29. Sthlm 1861–1916.
GuRh	Gustavsson E. Roslagshistoriskt: VII. Kungabrev och andra Roslagens dokument. Tierp 1971.
Hellberg	Hellberg L, Kumlabygdens ortnamn och äldre bebyggelse. Kumlabygden III. Kumla 1967.
HH	Historiska handlingar.

HH 11	– – – 11:1: Undervisning om rikets ränta 1530–33. Utg af Hans Forssell. Sthlm 1879. – Utgåvan återger URR 1530 med avvikelser och ändringar tagna ur URR 1533.
HH 13	– – – 13:1: Konung Erik XIV:s nämnds dombok. Utg genom C Silfverstolpe. Sthlm 1884.
HHLG	Handlingar rörande Helga Lekamens gille i Stockholm I–III. Utg av I Collijn. Sthlm 1921–30.
HoTu	Holmberg K A, De svenska tuna-namnen. Up 1969.
HSH	Handlingar rörande Skandinaviens historia.
HSH 20	– – – 20:1: Herr Svante Stures Acta och Handlingar (fortsättning från HSH 19). Sthlm 1835.
HT	Historisk tidskrift. 1881–.
IhS	Ihreska handskriftssamlingen i Uppsala universitetsbibliotek. Up 1949.
Jansson 1954	Jansson S B F, Ett uppländskt runfynd. Elias Wessén 15 april 1954, s 86–96. Lund 1954.
K	Serien Kungl arkiv, RA.
KA	Kammararkivet, sedan 1922 ingående i Riksarkivet.
Kbam	Karlsson K H, Biografiska anteckningar för medeltiden, Riddarhuset.
Kbr	Kungligt brev.
Kjöllerström	Härad och kontrakt i Uppland, Svensk teologisk kvartalskrift 1958:3 s 205–212.
KL	Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid. Malmö 1956–78.
Klockars	Klockars B, Birgittas svenska värld. Sthlm 1976.
KSH	Kyrkors, skolors och hospitals akter, KA.
KÅ	Kyrkohistorisk årsskrift. 1900–.
Lagerstedt	Lagerstedt T, Den civila lokalförvaltningens gränser 1630–1952. Meddelanden från kulturgeografiska institutionen vid Stockholms universitet, nr B 24. Uppsala 1973.
LmV	Lantmäteriverkets arkiv. – Se även *Kartor* nedan.
Länsreg	Länsregister för angivet år, KA. Länsregistren för år 1540, 1544 och 1558 är tryckta i AL 3.

MKb	Mörkby kartbok, Fasterna prästgård. Mikrofilm ATA.
Mörbyboken	Mörbyboken, GbrA, RA, mikrofilm.
NoB	Namn och Bygd. Tidskrift för ortnamnsforskning. 1913–.
OAU	Ortnamnsarkivet i Uppsala.
ONF	Olsson Nordberg S, Fornsvenskan i våra latinska originaldiplom före 1300. 1–2. Up, Sthlm 1926–32.
OxS	Oxenstiernska Samlingen, RA.
PD	Peringskiölds diplomatarium. VHAA:s deposition, RA.
PHT	Personhistorisk tidskrift. 1898–.
Prt	Prostarnas tionderäkenskaper, Uppsala stift, KA.
RA	Riksarkivet.
RAp	Riksarkivets pergamentsbrev.
RApDRA	Pergamentsbrev överförda från danska rigsarkivet, RA.
RApp	Riksarkivets pappersbrev.
RAÄ	Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister till ekonomiska kartan. – Hänvisning sker till socken och fornlämningsnummer.
RedJbU	Reduktionsjordebok för Uppland 1686, Redkomm D IV b:2, KA.
Redkomm	Reduktionskommissionen, KA.
Rhezelius	Rhezelius J H, Monumenta Uplandica. Reseanteckningar från åren 1635, 1636, 1638. Utg af C M Stenbock och Oscar Lundberg. UFT VII. Up 1915–17.
RLjbrförf	Rasmus Ludvigssons jordebrevsförteckningar, SKH.
Rött nr	Serien Röda nummer, KA.
Sc	Scandia. Tidskrift för historisk forskning. 1928–.
SD	Svenskt diplomatarium från och med år 1401. Utg genom C Silfverstolpe och K H Karlsson. I–IV:1–2. Sthlm 1875–1904.
SFSS	Samlingar utgivna av svenska fornskriftsällskapet. Sthlm 1844–.
ShS(p)	Säfstaholmssamlingen (pergamentsbrev), RA.
SjS(p)	Sjöholmssamlingen (pergamentsbrev), RA.
SKBA(p)	Stora Kopparbergs Bergslags AB arkiv (pergamentsbrev), Falun.

SKH	Strödda kamerala handlingar. KA.
SkS(p)	Skoklostersamlingen (pergamentsbrev), RA.
SMR	Svenska medeltidsregester. Förteckning över urkunder till Sveriges historia 1434–1441. Utg av S Tunberg. Sthlm 1937.
SoH	Släkt och hävd, 1950–.
Sporrong 1971	Sporrong U, Kolonisation, bebyggelseutveckling och administration. Studier i agrar kulturlandskapsutveckling under vikingatid och tidig medeltid med exempel från Uppland och Närke. Lund 1971.
Sporrong 1985	Sporrong U, Mälarbygd. Agrar bebyggelse och odling ur ett historiskt-geografiskt perspektiv. Sthlm 1985.
SRP	Svenska riks-archivets pergamentsbref från och med år 1351. Förtecknade med angifvande af innehållet (av N A Kullberg). I–III. Sthlm 1866–1872.
SRS	Scriptores rerum Svecicarum medii aevi. I–III. Up 1818–76.
StenA	Steninge gårds arkiv, RA.
StJb	Stockholms stadsböcker från äldre tid. I:1–2: Stockholms stads jordebok 1420–1498. Utg genom H Hildebrand. Sthlm 1876, 1889–1914.
StO	Ståhle C I, Studer över de svenska ortnamnen på -inge. Lund 1946.
StTb	Stockholms stadsböcker från äldre tid. II: 1–: Stockholms stads tänkeböcker 1474–. Utg genom E Hildebrand m fl. Sthlm 1917–. – Hänvisning sker till StTb och avser den volym som motsvaras av det årtal som anges i notisen.
SU	Styffe C G, Skandinavien under unionstiden, 3:e uppl. Sthlm 1911.
SvHoA	Svea Hovrätts arkiv, RA.
SvK	Sveriges Kyrkor. Konsthistoriskt inventarium. Utg av Sigurd Curman m fl. Uppland I: Åkers skeppslag (U I:4), Uppland II: Frötuna och Länna skeppslag (U II:3), Uppland V: Sjuhundra och Lyhundra härad (U V:3–7). Sthlm 1945–67.
SVSL	Skrifter utg av Vetenskaps-societeten i Lund.
TidöA	Tidöarkivet, RA.
Topographica	Serien Topographica, KA.

TrLS (p)	Trolle-Löwenska samlingen (pergamentsbrev), RA.
Tuulse	Tuulse, A, Mörby. En adelsborg i Uppland, VHAAH. Sthlm 1952.
U	Upplands runinskrifter. Granskade och tolkade av E Wessén och S B F Jansson. 1–4. Sthlm 1943–58.
U 269 a	Åke Bengtsson Färlas förteckning över Jöran Åkessons (Tott) jordebrev, daterad Eka den 12 april 1572, UUB.
UDb	Uppländska domböcker.
UDb II	– – –II: Upplands lagmansbok 1578–79. Utg genom N Edling. Up, Leipzig 1929.
UDb III	– – – III: Uppländska konungsdomar från vasatiden intill Svea hovrätts inrättande. Utg genom N Edling. Up, Leipzig 1933.
UDb V	– – – V: Uppländska häradsrättsdomböcker från 1500-talet. Utg genom N Edling. Up, Leipzig 1941.
UFT	Upplands fornminnesförenings tidskrift. 1871–.
UH	Upplands handlingar, KA.
UKy	Upplands kyrkor. Utg av Stiftsrådet i Uppsala. 11 (1953), 92 (1957), 101 (1959).
ULA(p)	Landsarkivet i Uppsala (pergamentsbrev).
ULdb	Upplands lagmansdombok 1490–94. SFSS 39. Sthlm 1907.
UpDA	Uppsala domkapitels arkiv, ULA.
UpDkyPb	Jordeböcker över prebenden i Uppsala domkyrka. VHAA:s deposition, RA.
UpDkyR	Uppsala domkyrkas räkenskaper 1–6, RA; 1. 1417 räkenskap, 1480 jordebok; 2. 1497, 1498, 1499 jordeböcker (tidigare D 16); 3. 1503, 1508, 1504, 1505, 1506, 1507 jordeböcker, 1502 räkenskap (tidigare D 17); 4. 1509 jordebok; 5. 1535, 1536, 1527 jordeböcker; 6. 1533, 1535, 1536, 1574–84, 1592–93 räkenskaper. – Uppsala domkyrkas jordebok 1509, KA, (tidigare UH 1509: 1) åren 1504, 1505, 1507–09. – Hänvisning sker till UpDkyR och avser de volymer (inkl jordeboken 1509), som motsvaras av de årtal som anges i notisen.
UpDkyRL	Rasmus Ludvigssons förteckning över Uppsala domkyrkas jordebrev. VHAA:s deposition, RA.
Uppland	Uppland, Upplands Fornminnesförenings årsbok. Up 1940–.

UpTerr	Lundberg B, Territoriell indelning och skatt i Uppland under medeltiden, VHAAH. Sthlm 1972.
URR	Undervisning om rikets ränta 1530 och 1533, Räntekammarbok 3 och 4, KA. (Jfr HH 11.)
UUB(p, -pp)	Uppsala universitetsbibliotek (pergaments-, pappersbrev).
WeAk	Westman K G, Aktsamling till kungsådreinstitutets historia. Up 1920.
VFT	Västergötlands fornminnesförenings tidskrift. 1869–.
VHAAH	Vitterhetsakademiens handlingar.
VikS(p)	Viksamlingen (pergamentsbrev), RA.
VSLÅ	Vetenskaps-societetens i Lund årsbok.
VåKlJb	Vårfruberga klosters jordebok. Utg av F Ossiannilsson, VSLÅ. Lund 1945. – Se även Ståhle C I, Om vår äldsta jordebok. NoB 1948.
ÅS	Årstasamlingen, RA.
ÄSF	Äldre svenska frälsesläkter. I: 1–2. Sthlm 1957–65.
ÖD	Örnhielms diplomatarium. VHAA:s deposition, RA.

Förkortningar, allmänna

*	se s 10
aoe, -uj	arv- och eget-hemman(landbo), -utjord
avskr	avskrift
betr	beträffande
bil	bilaga
bl a	bland annat (andra)
dvs	det vill säga
d y	den yngre
dyl	dylikt
d ä	den äldre

enl	enligt
etc	etcetera
ev	eventuellt
ex	exempelvis
exkl	exklusive
f	fodring; folio, r(ecto) anges normalt inte, v(erso) däremot alltid
f, ff	följande sida/sidor
fd	före detta
fl	fordringslängd
fot	fotostat(-samling)
fr, -t	frälsehemman(landbo), -torp
frman	frälseman
fr o m	från och med
Gbg	Göteborg
gd	gård
Gla	Gamla
hd, -r, -s	härad, härader, härads
hdshövd	häradshövding
inkl	inklusive
jb	jordebok
jfr	jämför
jt	jordetal
Kbh	Köbenhavn
KMt	Kungl Majestät
kr	krono-hemman(landbo)
ky, -fjäll, -kvarn, -t, -uj	kyrka; kyrkohemman(landbo), -fjäll, -kvarn, -torp, -utjord
kyherde	kyrkoherde
m	meter
marg-ant	marginalanteckning
m fl	med flera
m m	med mera
mtl	mantalslängd
nr	nummer
nuv	nuvarande

o	och
obs	observera
odat	odaterad
omkr	omkring
opag	opaginerad
or	original
p	pergamentsbrev
pb	prebendehemman(landbo)
pd	pund
pga	på grund av
pn, -l	penning, -land
pp	pappersbrev
rd	rättardöme
reg	register
resp	respektive
s	sida
sc, -kvarn, -t, -vret	Sankt Eriks-hemman(landbo), -kvarn, -torp, -vret (Uppsala domkyrka)
SHM	Statens historiska museum
sk, -kvarn, -t, -uj, -äng	skattehemman(bonde), -kvarn, -torp, -utjord, -äng
s k	så kallad(e)
sn, -r, -s	socken, socknar, sockens
sp	spann
st	stycken
Sthlm	Stockholm
t ex	till exempel
tl	tiondelängd
t o m	till och med
tr	tryckt
U	Uppland
u d	utan datum
uj	utjord
utg	utgiven
Up	Uppsala
v	verso
vid	vidimation
vol	volym

årlr	årliga räntan
äbi	ärkebiskop
ört, -l	örtug, -land

Kartor

Ekonomiska (Allmänna) kartverkets karta (EK). Skala 1:50 000.
Stockholms län: Lyhundra härad 1904. Frötuna och Länna skeppslag 1904. Sjuhundra härad 1904. Åkers skeppslag 1903.

Ekonomisk karta för Sverige (EK 1:10 000). Skala 1:10 000. Enligt hänvisning för resp ort (jfr s 00). Stockholms län: flygfotograferingen utförd 1941–45 o 1950, kartläggningen slutförd 1952–53; ny, reviderad utgåva tryckt 1978–79, flygfotograferingen utförd 1975.

Topografisk karta över Sverige. Skala 1:50 000.
11 I Uppsala SO.
11 I Uppsala NO.
11 J Norrtälje SV.
11 J Norrtälje NV.
Kartbladen rekognoscerade 1955–56.

Kartbladen i Lantmäteriverkets arkiv (LmV). Enligt hänvisning i varje särskilt fall. Hänvisning till använd karta sker genom angivande av länsbokstav/sockennummer-bynummer: aktnummer. Ex "LmV A 24–30:1".

Svenska orter. Atlas över Sverige med ortsbeskrivning. Utg av Generalstabens litografiska anstalt. Sthlm 1932–52.

Övrig litteratur

Den hembygdslitteratur, som behandlar det här aktuella området, har citerats endast i ett fåtal fall. Då den många gånger innehåller historiska och geografiska beskrivningar av värde, lämnas nedan en förteckning över sådan litteratur till den intresserade läsarens vägledning. Listan gör inte anspråk på att vara fullständig, och den upptar som regel inte sådana arbeten som enbart berör tiden efter 1600. Se även Blomdahl, SvK och UKy i listan över *Förkortningar: källor och citerad litteratur.*

Gustavsson E, Roslagshistoriskt: III. Roslagen under medeltiden. Tierp 1967. IV. Ryssåret 1719 och annat i Roslagen. Tierp 1968. VII. Kungabrev och andra Roslagens dokument. Tierp 1971.
Hundare och skeppslag. Årsskrift för hembygdsvänner i Roslagen. Utg av Roslagens fornminnes- och hembygdsförening. 1939–.
Radloff F W, Beskrivning öfver norra delen av Stockholms län. 1–2. Up 1804–05. Ny utgåva: Beskrivning öfver Roslagen. Norrtälje 1910–11.
Ryttarsson C H, Birgittas Finsta. Norrtälje 1984.
Unestam G, En bok om Söderby-Karl. Up 1954.
Vennberg G, Sockenbeskrivning över Riala. I–II. Norrtälje 1958–60.

Ortregister

Ortregistret är uppdelat i två avdelningar: I *Orter i Lyhundra och Sjuhundra* och II *Orter utanför Lyhundra och Sjuhundra*. I det förra är ortnamnen alfabetiskt ordnade och i det senare regionalt (men alfabetiskt inom varje större område). Ortnamnen inom parentes är sockenangivelse, varvid 1500-talets kamerala indelning avses (som regel anges dock även senare förändringar). Då en sockens eller ett härads namn i framställningen utnyttjats enbart för lägesbestämning, har det inte införts i registret. De kursiverade siffrorna anger utförligare beskrivning. Om en ort förekommer flera gånger på samma sida, har det inte anmärkts särskilt. För förkortningar och * se s 181 ff.

I Orter i Lyhundra och Sjuhundra

*Actaremora (Riala) *128*
Adamsberg (Rimbo) 137
Addarsnäs (Länna) 84, 85
Alby (Esterna) *110*, 113, 114, 116
Alby (Karlskyrka) *64*, 65, 67, 70
Aspsund (Söderby) 62, 71, *99*
Attundaland 18, 22, 25

*Bagarebool (Fasta) *121*
*Bankesboll (Rimbo) *137*, 144
Beateberg (Rö) 154
*Berby (Husby) *55f*, 61, 70, 71
Berga (Estuna) *38*, 41, 48, 70, 71
Bergby (Malsta) *90*
Bergby (Riala) *128f*, 129, 131, 132
Bergby (Rimbo) *137*, 140
Bergshamra äng (Riala) *129*, 131
Björkboda (Skederid) *161*, 163
Björknäs (Riala) *129*, 133
*Boda (Rö) *154*
Boda (Skederid) *161f*, 163
Bolet (Esterna) *110*, 111
Bolet (Söderby) *99*, 116
Borgbacken (Rimbo) 21
Bredvik (Fasta) *121*, 123
Broby (Söderby) 99f, 102, 104
Brosjön 18
Broströmmen 18, 19, 48
Brotorp (Estuna, nu i Bro) 34, *38*
Brölunda (Söderby) *100*, 104
'Bydingen' (Rimbo) *137f*, 138
Bydings-Skälby (Rimbo) 114, *138*, 139, 144, 146
Byle (Husby) *56*, 59

Byle (Malsta) *90*, 94
Byle (Rö) *154*, 155
Bålbro (Rimbo) *138*, 139
Båtmanby (Botarby) (Esterna) *111*
Båtsmansby (Rö) 154

Darsgärde (Skederid, Länna) 20, 21, 65, 82, *84*, 158, *162*, 167
Degarö (Malsta) 58, *90f*, 111
Dillingby (Husby) *56*, 61
*Dumblabool (Fasta) 48, *121*

Eka (Estuna) 21, *38*
Eke (Rö) *154*
Ekeby (Malsta) 88, *91f*, 93, 94, 95
Ekeby (Riala) 92, *129*, 131, 138
Ekeby (Rimbo) *139f*, 144
Ekeby (Söderby) *100*, 102, 103
Ekebyholm (Rimbo) 142
*Ekesätra (Rimbo) 140
Eneby (Estuna) 34, *38*, 41
Eneby (Riala) 128, *129*
Erken 18, 20
Erlandsholm (Rimbo, nu i Fasterna) 111, 139, *140*
Esterna (Esterna) 111
Esterna sn 22, 26, 27, 106, *107–117*, 118, 123
Esterna åtting 106
Estuna sn 19, 20, 22, 25, *33–49*, 67, 79, 80

Fasta sn 22, 25, 27, 106, 107, *118–124*
Fasterna sn 79, 107, 118
Finnby (Rimbo) 20, *140*
Finngarne (Estuna) 21, *39*
Finsta (Skederid) 20, 149, *162ff*, 168
Fisingsberget (Estuna) 21
Fixbyle (Fasta) 121
*Fleskænghen (Estuna) 39
Forsa (Esterna) *111*
Framskälby (Rimbo) 111, 137, 138, *140f*
Frihamra (Skederid) *164f*, 167, 170
Frötuna sn 22, 25, 27, 33, *49–51*, 58
Fäglasjön 82
'Förlänte' åtting (Sjuhundra) 106

Gavel-Långsjön 18, 107, 118
Gemlinge (Rimbo) *141f*, 147, 156
Gillberga (Esterna) 110, *111f*, 112, 117
Gillfjärden 34
Granby (Fasta) *121*, 123, 124
Gribby (Lohärad) 70, *77*, 79
*Grisemora (Riala) 129
Grytinge (Riala) *130*, 133
Gräfsta (Estuna) 24, *39*, 48
Gullbergby (Rö) *154*
Gullunge (Skederid) 21, *165*
Guvsta (Estuna) *39*
Gälsby (Rö) 111, 144, *154*
Göringe (Estuna) *39f*, 41, 71, 94

Haggård (Estuna) *40*
Hagsjön 82
Hammarby (Lohärad) 71, *77*, 79
Harfot (Riala) *130*, 132
Harkrankboda (Skederid) 163, *165*
*Hetänes (Söderby) *100*, 103
Himmine (Lohärad) 20, *77*
*Hogaarden (Länna) 84, 87
Holmen (Rimbo) 139, *142*
Hov (Estuna) *40f*, 123
Hummelbro (Estuna) 38, *41*
Husby (Skederid, Husby) 24, *56*, 158, *165f*
Husby sn 18, 20, 22, 25, 27, 33, 49, *51–61*, 82, 158, 165
Husby-Lyhundra sn, se Husby sn
Husby-Sjuhundra sn, se Husby sn
Husbyån 19, 20
Hållsta (Lohärad) 74, *78*
Hållvastby (Riala) *130*, 131, 132
Hållvastbynäs (Riala) *130*, 131
Håsta (Rimbo) 140, *142f*
Härsby (Rö) *155*

Igelsta (Söderby) 20, 96, *100f*, 102
Ingmundby (Skederid) *166*
Issjö (Länna) 82, *85*

Järsö (Karlskyrka) 28, *64ff*, 67, 68, 71, 100, 141

Kallö (Skederid) *166*, 167

Karby (Estuna) 38, *41f*, 70, 71, 94
Karby (Rimbo) *143*, 146, 150
Karlskyrka sn 22, 25, 27, 33, *62–73*, 96
*Karlssaker (Lohärad) *78*, 79
Karlösa (Karlskyrka) 24, 63, *66f*, 67, 69, 70, 71, 103
Kastmora (Riala) *130*
Kinnmora (Riala) *130*
Klockargården (Husby) 56
Klockargården (Rimbo) 143
Klockargården (Rö) 154
Klockargården (Skederid) 168
Kolbyle (Rimbo) 139, *143*
Kragsta (Lohärad) 74, *78*, 94
Kristineholm (Lohärad) 20, 78, 81
Kråkhättan (Estuna) 20, *42*, 71, 94
Kullsta (Estuna) 38, 39, *42*
Kundby (Rimbo) 81, 90, 138, 139, 140, *144f*
Kundbysjön 19, 21
Kusboda (Riala) *130*
Kvarnbol (Rimbo) 139, *145*
Kvarntorp (Estuna) 47
Kyrkbyn (Esterna) 107, *112*
Kyrksjön (Frötuna) 18, 49
Kyrksjön (Länna) 82
Källberga (Esterna) 111, *112f*, 116
Källsmora (Riala) *130*

*Labbaxmora (Rimbo) *145*
Ledinge, Väster- och Öster- (Skederid) 20, 150, 158, *166f*
Libby (Husby) 52, *57*
Liesta (Rimbo) *145*, 146, 147 .
Lisa, Väster- och Öster- (Länna) 58, 82, 83, *85ff*
*Litlaby (Estuna) *43*, 46
Ljusdal (Esterna) 113
Lohärads sn 22, 25, 27, 33, 46, 49, 58, *74–81*, 170
Lommaren 18, 19, 20, 49
Loskälva (Lohärad) *78*
Ludden 34
Lundby (Malsta) 58, 86, *92*
Lundby (Riala) *130*
Lyhundra hd 18, 19, 22, 24, 26, 27, 28, *33–105*, 165, 166
Lyhundra hds prosteri 25 ff
*Lywæsætre (Karlskyrka) *67*
Långmora (Riala) 131
Långsjön 19
Länna sn 18, 22, 25, 27, 33, *82–88*, 158, 162, 170
Lännaby (Länna) 82, *87*, 88
Lövsättra (Rimbo) 144, *146*

Malma (Estuna) 21, *43*, 48
Malsta sn 22, 25, 27, 33, *88–95*
Malstaby (Malsta) *93f*, 141
Malstasjön 18
Marjum, Norr- och Söder- (Söderby) 20, 21, 94, *101*, 104
*Medals engh (Riala) 129, *131*
Medevi (Esterna) 107, 110, *113f*, 114, 116, 138
Metsjön 116
Mjölsta (Esterna) 113, *114*, 124
Morkullboda (Riala, nu i Roslags-Kulla) 131
*Mylnakolle (Rö) 58, *155*, 156
Mälby (Rimbo) 138, 139, *146*
Mälby (Rö) *155*
Mälby (Skederid) 162, 164, *167*
*Mærlingæby (Estuna) *43*, 49
Mörby (Esterna) *115*, 116

*Nesseng (Riala) 130, *131*
*Ness engh (Skederid) 166, *167*
Nibble (Rö) *156*, 157
*Nitlinge (Estuna) *43*
Nodsta (Estuna) *43f*, 48, 94
Nodsta (Frötuna) 21, 49, *50f*
Nora (Estuna) *44*, 67
Norrby (Skederid) 110, *167*, 168
Norrby (Söderby) *101*, 103
Norrsund (Estuna, nu i Bro) 34, *44*, 46
Nyby (Estuna) 111, *115*
Nyby (Lohärad) 77, *79f*
Nyckelby (Lohärad) *79*, 170
Nånö, Norra (Estuna) 21, 24, *45*
Nånö, Södra (Estuna) 21, *45*, 93
Närdingen 21
Näs (Esterna) *116*
Näs (Karlskyrka) 64
Näs (Rö) 151, *156*
Näsbyle (Rimbo) *146*

Odenslund (Söderby) *102*, 105
Olboda (Riala) 129, *131*, 132
Oppsjön 49

Pellebol (Lohärad) *79*, 122
*Pellegerde (Söderby) 102
Penningby (Husby) *57*
*Persnor (Riala) *131*
*Prestemora (Rimbo) *146*
Prästgården (Estuna) *45*
Prästgården (Fasta) *122*
Prästgården (Husby, Skederid) 52, 166, 168
Prästgården (Lohärad) 74
Prästgården (Länna) *88*
Prästgården (Rimbo) *146*
Prästgården (Söderby) 102, *104*
Punskog (Riala) 129, *131*

Rangmora (Riala) *131*
Riala sn 19, 22, 25, 106, 118, *125–133*
Riala åtting 106
Rickeby (Riala) 128, *131f*, 133
Riddarängen (Lohärad) *79*, 122
Rilanda (Skederid) 167, *168*
Rimbo sn 20, 22, 25, 27, 103, 106, 110, 111, 118, *134–151*, 167
Rimbo åtting 106
Rimsjö (Husby) 21, *58*
Risby (Rö) 151, *156*
Risslingby (Karlskyrka) 21, 44, 64, 65, *67f*, 69, 70, 71
*Rodha (Riala) 130, *132*
Råby (Fasta) 112, *122*, 123
Råby (Lohärad) 71, 77, 78, *79f*
Rånäs (Fasta) 107, 118, *122f*
Rö sn 22, 25, 27, 106, 145, *151–157*
Rönnsbol (Karlskyrka) 65, *68*
Rösa (Husby) *58*
Rösboda (Riala) 130, *132*

Salmunge (Skederid) 158, 163, *168*
*Sandeberghom (Estuna) *45*
Sebende (Karlskyrka) 62, 65, *68f*
Simlom (Frötuna, nu i Husby) 49, *51*, 59
Simlunda (Skederid) 20, *168*
Sjuhundra hd 18, 19, 22, 24, 27, 33, 66, 82, *106–170*
Sjuhundra hds prosteri 25 ff, 49, 66
Skaggboda (Riala) 130, *132*
Skarberga (Söderby) 99, 100, *102*, 103, 104
*Skawastadhom (Söderby) 100, *102f*
Skederids sn 18, 19, 22, 25, 27, 56, 82, 106, *158–170*
Skederids åtting 106
Skedersby (Skederid) *168f*
Skedviken 19, 107, 118, 138
Skjulsta (Lohärad) *80*
Skälby (Rimbo) se Bydings-Skälby och Framskälby
*Slotzbol (Lohärad) 80
Smedsmora (Rimbo) *146*
Sonö (Söderby) 20, *103*
Sparren 19
Spersboda (Riala) *132*
Starrmora (Riala) 129, *132*, 156
Stensta (Karlskyrka) *69–73*
Stensta rättardöme 71 f
Stentorp (Estuna, nu i Bro) 34, *45*
Stjärnholm (Estuna) 46
Stocksätra (Rimbo) 144, *146f*
Storbol (Esterna) 116
Ströja (Söderby) 20, *103f*
Ströjan 20
Sundsta (Husby) 21, *59*
Svanberga (Estuna) 43, *46*
Svensboda (Riala) 131, *132*
Svinninge (Estuna) *46*, 48
Svärlinge (Fasta) 114, 118, *123f*
Sylta (Estuna) *46*
Syninge, Västra (Skederid) *169*
Syninge, Östra (Skederid, nu i Husby) 20, 51, 59, 158, *169*
Syningen 18,138
*Säby (Fasta) 122
Säby (Rimbo) 111 f, *147*
Sättra (Husby) 56, 58, *59f*, 92, 170
Sätuna (Husby) *60*
Söderby (Fasta) 112, 121, 123, *124*
Söderby (Lohärad) *80*, 139
Söderby (Rimbo) 144, *147f*, 156
Söderby (Rö) 147, *156f*

*Söderby (Söderby) *104*
Söderby sn 22, 25, 27, 33, *96–105*
Söderby-Karls sn 19–21, 62, 74, 96

Tarv (Estuna) 21, *46*, 70, 94
Ticksta (Rö) 151, *157*
Tjära, Norr- och Söder- (Skederid) *169*
Tjäran, Stor- (Esterna) 107, 115, *116*
Tomta (Rimbo) *148*
Torslunda (Husby) *60*, 61
Torvalla (Husby) 60, *61*
*Tuerru eng (Riala) *133*
Tväran (Riala) 133
Täby (Husby) 55, 56, *61*

Ubby (Esterna) 20, 111, 112, 114, 115, *116f*
Uddeboö (Estuna) *47f*
Uddeby (Riala) *133*
Uggelnäs (Esterna) 20, 117
*Wlffsbooda (Riala) *133*
Undra (Lohärad) *80*
Utbo ström (Estuna) 48
Uttersättra (Riala) *133*
*Wtby (Estuna) se Uddeboö

Vad (Riala) *133*
Vallby (Rimbo) 143, 145, 146, *149*
Vallby (Skederid, nu i Husby) 51, 59, 61, 158, *170*
Vantunge (Husby) 56, *61*
Vargsättra (Riala) *133*
Varleda (Esterna) *117*
Veda (Riala) *133*
Viby (Rimbo) 140, *149*
Vik (Söderby) *104*
Vitsjö (Estuna) 43, *48*
*Wrettagärde (Länna) 87, 88
Vällingsö (Malsta) 88, 93, *95*
Vämlinge (Estuna) 21, 43, *48f*
Väsby (Rö) 24, *157*
Väsby (Söderby) 100, 102, *104*
*Wætunge (Söderby) 102, *105*

*Åby (Malsta) 95
Åby (Söderby) 24, *105*
Åsby (Estuna) 46, *49*, 74, 80

Äspenbol (Esterna) *117*

*Øhaffn (Lohärad) *80f*
Ön (Estuna) 43, 47, 48
Ösby (Esterna) 110, 111, *117f*
Ösby (Rimbo) 138, 139, *150*
Ösby (Rö) 21, *157*
Ösby (Skederid) 79, 164, *170*
Österlisa se Lisa
Östersättra (Lohärad) 71, 78, *81*, 138
"Øyanom" se Uddeboö
Ööäng (Riala) *133*

II Orter utanför Lyhundra och Sjuhundra

Dalarna
Skedvi sn(?) 138

Finland
Finland 140
Viborg 166

Kolmården 165

Småland
Småland 163

Tjusts härad
Hannäs sn 22
Tryserums sn 22
Växjö 94

Stockholm
Norrmalm 57, 133
Stockholm 38, 67, 111, 141, 148, 158, 163
Valmundsön 166

Södermanland
Hölebo härad
Mörkö 155
Svartlösa härad
Hammarby (Brännkyrka) 123
Södermanland 48, 70, 94, 149
Södertörn 155
Åkers härad
Berga (Åker) 92
*Skarpatuna (Åker) 92

Tiveden 165

Uppland
Bagghusfjärden 96
Bro härad
Husby-Bro (Bro) 166
Bro och Vätö skeppslag
Anderssvedja (Roslags-Bro) 65
Bottna (Roslags-Bro) 38
Bro skpl 34
Dyvik (Vätö) 139
Getingarne (Roslags-Bro) 103
Harö (Roslags-Bro) 65, 123
Idö (Vätö) 94
Lidö (Vätö) 94, 163
Nedernäs (Roslags-Bro) 102
Nor (Roslags-Bro) 92, 143, 150
Roslags-Bro sn 25, 34, 94, 133
Råda, S (Roslags-Bro, nu i Söderby-Karl) 96, 102
Rörvik, N (Roslags-Bro, nu i Söderby-Karl) 102
Sund, Söder- (Bro) 44, 48, 58, 86, 94
Upplunda (Roslags-Bro) 94
Utlunda (Roslags-Bro) 93, 94
Utål (Roslags-Bro) 123
Väsby (Roslags-Bro) 139
Vätö sn 25
Ösby (Roslags-Bro) 139, 150
Övernäs (Roslags-Bro) 102
Bälinge härad
Broby (Jumkil) 133
Forkarby (Bälinge) 92
Morberga (Bälinge) 93, 94
Målsta (Bälinge) 123
Åkerby (Åkerby) 144
Frösåkers härad 22
Frötuna och Länna skpl
Bergshamra (Länna) 129
Björknäs (Frötuna) 149
Björnö (Frötuna) 87, 102
Frötuna skpl 49, 82, 91
Färsna (Frötuna, nu i Estuna) 34, 39
Grovsta (Länna) 144
Görla (Frötuna) 40, 102
Harka (Frötuna) 149
Holm (Frötuna) 167
Hårnacka (Frötuna, nu i Estuna) 34, 41, 92
Mellinge (Frötuna) 149
*Næs (Frötuna) 167
Penningby (Länna) 87, 144
Penningby, Lilla (Länna) 67, 85, 144
Räfsja (Frötuna, nu i Estuna) 34, 45, 92
*Simsala (Frötuna) 38
Tälje (Frötuna) 94
Väsby (Frötuna) 102
Åkerö (Frötuna) 94
Östhamra (Frötuna) 87, 102
Färentuna härad
Kunsta (Adelsö) 94
Munsö sn 73
Rinkeby (Lovö) 112, 165
*Viggby (Lovö) 112
Viggeby (Sånga) 92
Hagunda härad
Hagby kyrkby (Hagby) 149
Kumla (Balingsta) 111
Ransta (Gryta) 141
Sundby (Skogs-Tibble) 169
Ålbo (Åland) 169
Håbo härad
Nyckelby (Övergran) 85
Pollista (Övergran) 85
Lagunda härad
Landsberga (Biskopskulla) 165
Råby (Biskopskulla) 165
Långhundra härad
Allemora (Riala) 125, 128
Björndal (Riala) 125, 129
Bolby (Rö) 154
Brunnby (Östuna) 65
Dämsboda (Riala) 125, 129
Eggeby (Östuna) 78

Eknäs (Riala) 125, 129
Halmby (Lagga) 65
Hamra (Närtuna) 144
Husby (Husby) 165
Kårstaby (Kårsta) 69, 71
Ledinge (Kårsta) 48
Lisinge (Rö) 151, 155
Lunda (Östuna) 169
Långhundra hd 19, 22, 92, 125, 156
Långmora (Riala) 125
Marma (Lagga) 94
Morby (Lagga) 92
Närtuna by (Närtuna) 149, 170
Ovike (Husby) 141
Rickeby (Gottröra) 111, 114, 116, 138
Rickeby (Kårsta) 71
Rumsättra (Riala) 125, 132
Stångberga (Garn) 48
Säby (Garn) 110
Sättermossen (Riala) 125, 132
Sättra (Riala) 125, 128, 132
Tisslinge (Östuna) 65
Toftesta (Garn) 148
Ubby (Närtuna) 92
Vackerberga (Husby) 114
Örby (Lagga) 94
Norunda härad
Sävasta (Viksta) 163
Vansta (Tensta) 163
Närdinghundra härad
Apalbol (Knutby, nu i Fasterna) 110
Björkdal (Knutby, nu i Fasterna) 121
Byle (Knutby, nu i Fasterna) 118, 121
Ekeby (Knutby) 114
Fasta Visnare (Knutby, nu i Fasterna) 118
Fastnäs (Knutby, nu i Fasterna) 118, 121
*Glømmynge (Ununge) 123
Knutby sn 110
Lund (Edsbro) 168
Myskja (Edsbro) 123
Mälby (Knutby, nu i Fasterna) 118, 122
Norrbyggeby (Knutby, nu i Fasterna) 118, 122
Närdinghundra hd 22, 33
Närdinghundra prosteri 27
Pellebol (Knutby, nu i Fasterna) 122
Skarpvärn (Knutby) 107, 116
Söderbyggeby (Knutby, nu i Fasterna) 118, 124
Vagn (Edsbro) 123
Österängby (Knutby, nu i Fasterna) 118, 124
Olands härad
Hånsta (Ekeby) 70
Lydinge (Tuna) 104
Olands hd 22
Roden 18, 22
Roden, Norra
Valö sn 22
Roslagen 21
*Rudhboby 93
Ryds skeppslag
*Oskeste (Ö Ryd) 163
Ullna (Ö Ryd) 141
Seminghundra härad
Bergsbol (Lunda) 143
Billsta (Frösunda) 92
Högbro (Skepptuna) 143
Lundby (Markim) 111
Lövhamra (Skepptuna) 92
Rickeby (Vidbo) 122
Skepptuna sn 93
Tarby (Frösunda) 149
Torsholma (Frösunda) 94
Tuna (Frösunda) 92
Valla (Skepptuna) 149
Åsvasta (Frösunda) 92
Åttesta (Frösunda) 48
Ängeby (Lunda) 149
Örsta (Markim) 71
Sollentuna härad
Lövsta (Järfälla) 92
Njursta (Ed) 163
Runby (Ed) 169
Sollentuna sn 162
Sätra (Ed) 163
Tiundaland 22

Trögds härad
*Hesleby (Bond-Arnö) 94
Hummelsta (Löt) 155
Säby (Bond-Arnö) 94
Sävsta (Husby-Sjutolft) 70
Trögds hd 58
Ulleråkers härad
Västerby (Läby) 43
Ängeby (Börje) 94
Uppland 18, 21, 25, 28, 41, 58, 59, 70, 71, 77, 94, 157
Vaksala härad
Berga (Danmark) 65
Bärby (Gla Uppsala) 70, 71
Edeby (Danmark) 92
*Ekeby, nu Bergsbrunna (Danmark) 65
Ekeby (Gla Uppsala) 70
Ensta (Gla Uppsala) 141
Hubby (Danmark) 92
Nyby (Gla Uppsala) 141
Tjocksta (Danmark) 92
Vallentuna härad
Benhamra (Vada) 113, 114
Bergby (Vallentuna) 94
Karby (Össeby) 110
Molnby (Vallentuna) 61
Rävsta (Angarn) 45
Skällnora (Fresta) 162
Sunnersta (Össeby) 91
?Väsby (Hammarby) 138, 139
*Vikby 140 f
Väddö och Häverö skeppslag
Häverö sn 25, 27
Ortala (Häverö, nu i Väddö) 85
Råda, N (Väddö, nu i Söderby-Karl) 96, 102
Stabby (Väddö, nu i Söderby-Karl) 96, 103
Väddö sn 22, 25
Åkers skeppslag
Roslags-Kulla sn 125
Runö (Österåker) 141
Åkers skpl 125
Ärlinghundra härad
Arenberga (Husby) 86
Rävsta (S:t Olof) 112
Ölsta (S:t Olof) 112

Västmanland
Snävringe härad
Tibble (St Ryttern) 133
Tuhundra härad 48
Västmanland 48

Östergötland
Aska härad 22
Bobergs härad
Klockrike sn 165
Gullbergs härad
Västerlösa sn 165
Lösings härad
Västerby (S:t Johannes) 169
Östergötland 163
Östkinds härad
Boberga (Ö Husby) 169
Fyllinge (Ö Husby) 169
Torsnäs (Ö Stenby) 169
Östkinds hd 22

Danmark
Skåne 58

Norge
Trondheim 150

Tyskland
Lübeck 158

Personregister

Titlar och släktförhållanden anges som regel inte i registret. För dessa hänvisas till gängse genealogisk litteratur samt för släktförhållanden – i den mån de har betydelse för sakförhållandena – till framställningen här. Undantag har dock gjorts för vissa personer med enbart egennamn och fadersnamn. – För bönderna anges hemorten, om den är känd. Däremot anges normalt inte sätesgården för frälsepersoner. – Beträffande personnamn, släktnamn, titlar och släktskap se även inledningen s 13. Förkortningar se s 181 ff.

Agnes Matsdotter, hustru till Ingvast i Undra 80
Agneta, hustru till Botolf Bovesson 67
Albrekt av Mecklenburg, kung 47, 92, 129, 149, 164
Algot Magnusson (Sture) 163
Alseka Hennekadotter, abbedissa 128
Ama se Lars Ulfsson
And, Andreas (Andreæ), domprost 141
Anders (Andreas), se även And
– , kyherde i Riala 131
– i Ekeby 129
– i Eneby 38
– i Husby 166
– i Hållvastby 130
– i Mjölsta 114
– i Rickeby 116
– i Råby 122
– Ingvarsson (ankare) 22
– Månsson 110
– Nilsson (Väsby-ätten) 138, 139, 144
– Olofsson (Lövhamra-ätten) 92
– Tomasson (två spetsar uppifrån) 162–164
ankare se Anders Ingvarsson
Anna, hustru till Henrik Bondesson 142
– Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) 85, 87, 93, 140
– Eriksdotter (Väsby-ätten) 147
– Karlsdotter (Vinstorpa-ätten) 143
Arvid i Lund 168
– Klasson (Uggla) 116, 140
Aspenäs-ätten se Filip Birgersson
Bagge, se även Karin Pedersdotter
– , Jakob 59, 166
– , Peder 86
balk belagd med två sparrar se Sven Sunesson
Banér se Eskil Isaksson, Isak Björnsson, Jakob Andersson, Nils Eskilsson
Beata Arvidsdotter (Trolle) 87
Bengt i Järsö 66
– i Sylta 46
– Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) 51, 57, 58, 103
– Jönsson, väpnare 60, 93
– Kristiernsson (Oxenstierna) 115
– Laurensson (Björnlår) d ä 162
– Laurensson (Björnlår) d y, hdshövd 24, 114
– Magnusson (Svarte) 40, 41, 42, 47, 55, 64, 68, 69 f, 72, 73, 77
– Matsson (Ingemar Djäkns ätt) 58, 157
– Pedersson (?pilspets) i Karlösa 66, 69, 103
– Uddsson, ?frman 38, 39, 43, 48, 49, 121
Bengta Magnusdotter, änka efter Nils Eriksson 166
Bergen, van dem, Lydeka 67, 69, 99, 101
Bese se Gunhild Johansdotter
Bielke se Birgitta Turesdotter, Katarina Eriksdotter, Sten Turesson, Ture Bengtsson
Bille, Sten 44, 58, 60, 86, 93

Birger Gregersson (Malsta-ätten), äbi 93, 94, 95, 149
– Magnusson, kung 163
– Magnusson (Magnus Marinassons ätt) 155
– Nilsson (Grip) 161, 162, 163, 165, 168, 169
– Petersson (Finsta-ätten) 138, 162–164, 169
Birgitta (Brita)
– Arentsdotter (Pinnow) 162, 164
– Birgersdotter (Finsta-ätten) 164
– Joakimsdotter (Brahe) 161, 162, 163, 165, 169
– Jönsdotter (Stensta-ätten) 70, 73
– Karlsdotter (två stjärnor) 71, 77
– Kristiernsdotter (Vasa) 87, 93
– Larsdotter (Tre rosor) 44, 61, 85, 87, 143, 167
– Tordsdotter (Bonde) 40, 42, 44, 47, 58, 60, 71, 78, 86, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 155
– Turesdotter (Bielke) 94, 141
bjälke, en se Katarina Johansdotter
Björn Pedersson (Bååt) 130, 133
Björnlår se Bengt Laurensson d ä, Bengt Laurensson d y, Lars Karlsson
Björnram från Västergötland se Erik Ottesson
björnramar, tre se Karl Eriksson
Bo Jonsson (Grip) 38, 39, 43, 44, 48, 49, 59, 85, 92, 121
– Karlsson (Bonde) 141
Bonde se Birgitta Tordsdotter, Bo Karlsson, Karl Knutsson, Karl Tordsson, Kristina Röriksdotter, Sigrid Karlsdotter, Tord Karlsson, Tord Röriksson
Bote Larsson i Svärlinge 114, 124
Botild, hustru till Tomas i Västerlänna 87
Botolf i Väsby 157
– Bovesson 67
Botvid i Medevi 114, 138
– i Sunnersta, frman 91
– i Tomta 148
Brahe, se även Brita Joakimsdotter
– , Per 125
Bååt se Björn Pedersson
Bölja från Uppland se Engelbrekt Larsson, Lars Nilsson

Cecilia Bosdotter (Djure) 44, 92, 94, 95, 144
– Gustavsdotter (Stenbock) 40, 41, 50, 60, 78, 81, 90, 91, 92, 93
– Hansdotter (Valram) 140, 143, 150, 167
– Magnusdotter (Eka-ätten) 164
Claus se Klas
Crouwel, Rutger, borgare i Sthlm 163
Cruus af Edeby se Erik Nilsson, Lars Jespersson, Nils Jespersson

Damerow, ?Henrik 113, 114, 115, 116
djur, halvt se Ingrid Petersdotter
Djure, se även Cecilia Bosdotter, Erik Bosson
– , Bo 90, 91, 95, 111, 113, 117, 141, 154
Djäkn se Jakob Olofsson

Eka-ätten se Cecilia Magnusdotter, Karl Magnusson
Elef i Sonö 103
Elin (Helena)
– Andersdotter (två spetsar uppifrån) 162
– Elefsdotter (tre strålar uppifrån) 81, 90, 138, 139, 144
– Gustavsdotter (Tyrgils Knutssons ätt) 59
– Ingemundsdotter i Björnö 102
Engelbrekt Larsson (Bölja från Uppland) 111, 113
Erik, se även Kurritte, Skötta, Speckin
– av Pommern, kung 22
– XIV 166
– , Nils Kettilssons tjänare 141
– i Bergby 137
– i Norrby 167
– i Söderby 124
– i Väsby 157
– Bosson (Djure) 94, 95
– Ingemarsson (Ingemar Djäkns ätt) 50, 99, 100, 102, 103, 104, 105
– Jakobsson (örn) 57

– Johansson (Vasa) 164
– Karlsson (Vasa) 143
– Nilsson (Cruus af Edeby) 34, 44, 47, 48, 100, 104
– Nilsson (Väsby-ätten) 128, 141, 147, 155, 156
– Ottesson (Björnram från Västergötland) 146
– Persson i Ekeby 114
– Persson i Kallö 166
– Persson i Molnby 61
– Persson (Soop) 64, 65, 66, 68
– Ragvaldsson (spets från vänster) 90
– Turesson (Tre rosor) 40, 42, 44, 47, 57, 60, 61, 78, 90, 92, 94
Erland i Ösby (Bydingen) 138, 150
Eskil Isaksson (Banér) 169
Exen, van, se Katarina Eggertsdotter

Filip Birgersson (?Aspenäs-ätten) 155
Finsta-ätten se Birger Petersson, Birgitta Birgersdotter, Israel Birgersson, Jakob Israelsson, Peter Israelsson, Ragnhild Erlandsdotter
Finvid Jönsson (Stensta-ätten) 38, 42, 47, 55, 64, 67, 68, 70, 72, 73, 77
Fleming, Lars 57, 60, 61, 85, 87
Folke Jonsson (Fånö-ätten) 155
Folkungaätten se Birger Magnusson, Håkan Magnusson, Magnus Eriksson
Folkungaättens oäkta gren se Gregers Bengtsson
Frössviks-ätten se Kristina Finvidsdotter
Fånö-ätten se Folke Jonsson, Johan Folkesson

Gabriel Kristersson (Oxenstierna) 24, 80, 110, 112, 113, 115, 116, 121, 122, 123, 124, 138, 139, 140, 142, 143, 145, 146, 148, 150
Galle, Peder, i Skedvi sn 138
Germund Håkansson (två spetsar uppifrån) 141, 147, 155, 156
Gertrud, hustru till Elef i Sonö 103
– Andersdotter (två spetsar uppifrån) 85
– Envastsdotter (Kanstens) 40
Gillberga-ätten se Ingebjörn i Gillberga, Mats Ingebjörnsson, Peter Ingebjörnsson, Peter Matsson
Gottfrid 134
Gregers Bengtsson (Folkunga-ättens oäkta gren) 59, 129, 132, 142, 147f, 156
– Germundsson (två spetsar uppifrån) 113
– Johansson (Malsta-ätten) 93, 94, 95
– Matsson (Lillie) 24
Grip se Birger Nilsson, Bo Jonsson
Gudmund Nilsson 67
– Persson (Ulf av Horsnäs) 86
Gunhild Johansdotter (Bese) 132, 142, 148, 156f
Gunnar i Medevi 114
– i Viby 149
Gustav I 25, 58, 68, 87, 93, 112, 122, 123, 124, 157, 170
– , Magnus Nilssons tjänare 149
– Johansson (Tre rosor) 39, 41, 47, 50, 60, 78, 81, 90, 91, 92, 93
– Tunesson (Ving-ätten) 67
Guttorm Toresson (kluven sköld) 45, 85, 91, 93, 95
Gyda, hustru till Olof Ingemundsson 140
Gyllenhorn se Jöns Olofsson
Gyllenstierna se Karin Eriksdotter, Kristina Nilsdotter
Görtz se Ramborg Kortsdotter

Hans, se även Kröpelin, Skörbytta
– , kyherde i Bro 39
Helena se Elin
Hemming Nilsson, äbi 25, 65
Henrik, se även Damerow
– på Ön, frman (? = Henrik Persson /Lilliesparre/) 43, 47
– Bondesson 140, 142
– Karlsson, äbi 121, 122, 123, 124, 133
– knape se Henrik Bondesson
Heydenrik, klockgjutare i Sthlm 158
Holst, Markvard 124
Håkan Magnusson, kung 164, 166

Inga Gregersdotter (Malsta-ätten) 45, 91, 93, 94, 95
Inge i Tjära(?), Birger Peterssons sven 169
Ingebjörn i Gillberga (Gillberga-ätten) 111, 113
Ingeborg Jönsdotter 70, 73
– Magnusdotter, hustru till Jakob Olofsson 39, 44, 45, 48, 50, 121
– Magnusdotter (halvt lejon) 57
Ingegärd 96
– Arnikadotter, hustru till Nils Stråle 85
– Haraldsdotter, hustru till Joakim Björnsson 169
Ingemar Djäkn 59
hans ätt se Bengt Ingemarsson, Bengt Matsson, Erik Ingemarsson
Ingemund i Alby 110
– i Ledinge 167
– i Råby 122
– i *Øhaffn 80
– Jonsson, frman 44, 46, 99, 139, 147
hans ätt se Ingemund Olofsson, Kristina Olofsdotter, Lars Ingemundsson, Märta Ingemundsdotter, Olof Ingemundsson
Ingemund Olofsson (Ingemund Jonssons ätt) 140
Ingevald i Håsta 143
– i ?Ljusdal 113
– i Rånäs 123
– Kåresson 38
Ingrid Petersdotter (halvt djur), änka efter Gudmund Nilsson och Nils Pedersson 66, 67
Ingvast i Undra 80
Isak Björnsson (Banér) 85
Israel Birgersson (Finsta-ätten) 163, 164, 165
Ivar Nilssons ätt se Magnus Nilsson

Jakob (Japp, Jeppe), se även Bagge
– , bror till Nils i Björnö 102
– Andersson (Banér) 129, 130, 132, 133
– Eriksson i Ekeby 114
– Israelsson (Finsta-ätten), äbi 65, 137, 140f, 142, 144, 149
– länsman i Mjölsta 114, 124
– Nilsson på Norrmalm 133
– Olofsson (Djäkn) 39, 44, 48, 49, 121, 167
– Ulfsson (örnfot), äbi 96
Joakim Björnsson, väpnare 169
Johan (Johannes, Jon), se även Slaweka, Stenrat, Stot
– , hertig 166
– i Aspsund 99
– i Malsta (Malsta-ätten) 93, 95
– i S Nånö 45
– i Åsby 49
– Bengtsson 57, 85, 86
– Bog i Vik 104
– Folkesson (Fånö-ätten) 59, 60, 149
– Gregersson (Malsta-ätten) 91, 93, 95
– Henonis, kyherde i Roslags-Bro 133
– Karlsson (Vasa) 143
– Kettilmundsson i Gräfsta, domare 24, 39
– Kristiernsson (Vasa) 78, 81, 86, 146
– Olofsson 92
– Petersson (Djäkn) i Nånö 45
Johannes se Hans, Johan, Jöns
Järle i Vämlinge 49
Jöns i Kullsta 42
– i Mälby 155
– i Vallby 170
– i Vantunge 61
– Bengtsson (Oxenstierna), äbi 86
– Larsson 167
– Olofsson (Gyllenhorn) 130
– Olofsson (Stensta-ätten) 69, 72, 73
– Olsson i Täby 61
– Pedersson 50
– Pedersson i Sättra 60
– Petersson i Stensta 69, 70, 73
– Stensson (femuddig stjärna) 129, 130, 132, 133
Jöran Turesson (Tre rosor) 44, 58, 60, 86, 87, 91, 93, 155

Karl Bengtsson (Månesköld) 64, 65, 66
– Eriksson (tre björnramar) 169
– Knutsson (Bonde), marsk, kung 22, 48, 78, 81, 86, 166
– Kristiernsson (Vasa) 143

– Larsson 48
– Magnusson (Eka-ätten) 162
– Tordsson Bonde 24, 39, 95, 144
– Ulfsson (Sparre av Tofta) 91, 123
Katarina, hustru till Sven Sunesson 67, 69
– Eggertsdotter (van Exen) 70, 73
– Eriksdotter (Bielke) 132, 155, 156
– Eriksdotter (Gyllenstierna) 142
– Guttormsdotter (kluven sköld) 94, 95
– Håkansdotter 80
– Johansdotter (en bjälke) 50
– Johansdotter (Malsta-ätten) 94, 95
– Matsdotter, hustru till Knut Eskilsson 113
– Pedersdotter (Bagge) 86
– Svensdotter, hustru till Bengt Uddsson 48
– Tordsdotter, hustru till Bengt Matsson 58, 157
Kettil Johansson (Malsta-ätten) 91, 94, 95, 101
Kjellög Bengtsdotter (Månesköld) 66
Klas (Claus, Klaus), se även Rönnow, Slaweka
– Jöransson (Stiernsköld) 116, 140
– Karlsson (tre rutor stolpvis) 90, 91
Knut Andersson (Lillie), hdshövd 24
– Bengtsson, make till Kjellög Bengtsdotter 66
– Eskilsson (oxpanna) 113
– Halstensson (halv lilja) 94, 95
– Knutsson (Lillie af Ökna) 155
– Magnusson (Tyrgils Knutssons ätt) 59
Kristiern Johansson (Vasa) 86
– Nilsson (Vasa) 22, 60, 86, 92, 93, 143, 149
Kristina (Kerstin, Kristin)
– , hustru till Botvid i Sunnersta 91
– , hustru till Nils i Björnö 102
– Bengtsdotter (Königsmark) 132, 142, 148, 156
– Envastsdotter (Skörbyttas) 40f
– Finvidsdotter (Frössviks-ätten) 95
– Jonsdotter (Rickeby-ätten) 149
– Nilsdotter (Gyllenstierna) 71, 111, 140, 144
– Olofsdotter (Ingemund Jonssons ätt) 139, 146, 154, 155, 156
– Påvelsdotter 128
– Röriksdotter (Bonde) 22
– Ulfsdotter (Sparre av Tofta) 122
Kristoffer av Bayern, kung 22
Krok, Tomas, i Råby 79
Kröpelin, Hans 47, 55, 68, 70
Kurritte, Erik Olofsson 99, 104
– , Olof 66, 99, 104
Königsmark se Kristina Bengtsdotter
Körning, Mats 69, 73

Lars (Lasse), se även Fleming
Lars i Ekeby 139
– i Finsta 149, 162, 163
– i Grytinge 130
– i Karlösa, ?frman 66
– i Kundby 144
– i Nora 44
– i Rilanda 168
– i Väsby 157
– i Åby, hdshövd 24, 105
– Andersson i Ekeby 100
– Andersson i Nodsta 51
– Andersson i Täby 61
– Björnsson 64, 66, 67, 68
– Botesmåg i Libby 57
– Elinsson se Lars i Finsta
– Ingemundsson 80
– Ingemundsson (Ingemund Jonssons ätt), präst i Finland 139, 140
– Jespersson (Cruus af Edeby) 48
– Johansson, kyherde i Länna 82
– Jönsson i Karlösa, frman 24(?), 66
– Karlsson (Björnlår) 114
– mjölnare 110
– Nilsson (Bölja från Uppland) d ä 92
– Olofsson (femuddig stjärna) 40, 42, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 77, 79, 81, 99, 100, 104
– Olofsson (Lindö-ätten) 147
– Ragvaldsson 91
– Turesson (Tre rosor) 39, 41, 44, 46, 57, 60, 61, 78, 81, 85, 87, 90, 91, 92, 93, 143, 149, 150, 165, 167
– Ulfsson (Ama) 59
lejon, halvt se Ingeborg Magnusdotter

lilja, halv se Knut Halstensson
Lillie af Gregers Matssons ätt se Gregers Matsson
Lillie af Ökna se Knut Andersson, Knut Knutsson
Lilliesparre se Henrik på Ön
Lindö-ätten se Lars Olofsson
Lydeke, Mats, borgare i Sthlm 110, 111, 113, 116, 117
Lydinge-ätten se Peder Larsson
Lövhamra-ätten se Anders Olofsson

Magdalena Hansdotter (Valram) 80, 138, 139, 140, 142, 143, 145, 146, 150
Magnus Anundsson i Kundby, frman 66, 144
– Eriksson, kung 59, 67, 85, 164, 165
– Marinassons ätt se Birger Magnusson
– Nilsson (Ivar Nilssons ätt) 100, 149, 163, 164, 167
Malsta-ätten se Birger Gregersson, Gregers Johansson, Inga Gregersdotter, Johan i Malsta, Johan Gregersson, Katarina Johansdotter, Kettil Johansson, Tomas Johansson
Margareta (Märta)
– i Finsta, Birger Peterssons hushållerska 162
– (? Nilsdotter), hustru till Ingemund Jonsson 139, 140
– Birgersdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö) 68, 69f
– Clausdotter, abbedissa 164
– Clausdotter (Rönnow) 58
– Eriksdotter (Vasa) 87, 161, 163, 165, 168
– Ingemundsdotter (Ingemund Jonssons ätt) 140
– Johansdotter (Slaweka) 80, 115, 138, 139, 140, 142, 143, 145, 146, 150, 154, 155, 156
– Knutsdotter, hustru till Tord Pedersson 66, 148
– Kristiernsdotter (Vasa) 86
– Lydekadotter (Stralendorp) 57
– Valdemarsdotter, drottning 22, 92, 156
Margit Larsdotter, änka efter Lars Björnsson 66, 67
Maria 96
Martin se Mårten
Mats (Mattias), se även Körning, Lydeke
– , kyherde i Söderby 103
– i Råby 122
– i Vallby 149
– Ingebjörnsson (Gillberga-ätten) 64, 65, 69, 113, 162
– Knoge i Nyckelby 170
– Larsson i Vackerberga 114, 138
Mattias se Mats
Mikael (Mickel)
– i Frihamra 165
– Mickelsson 50
Månesköld se Karl Bengtsson, Kjellög Bengtsdotter
Måns i Dillingby 56, 61
– i Ekeby 100
– Johansson (Natt och Dag) 155, 156
– Svensson (Somme) 58, 141, 147, 167
Mårten (Martin)
– i Eke 154
– i Igelsta 101
– i Nyckelby 79
– i S Nånö 45
– Alfsson, kyherde i Estuna 79
– Jakobsson, prebendat 77, 80

Natt och Dag se Måns Johansson
Nils (Niklas, Niklis), se även Ryning
– i Björnö 102
– i Brölunda 100
– i Finngarne 39
– i Gullbergby 154
– i Svärlinge 123
– i Ubby 116
– Bovesson 67
– Eriksson, riddare 165f
– Eskilsson (Banér) 86
– Galte i Järsö 65
– Gunnarsson 110, 116
– Jespersson (Cruus af Edeby) 43, 47, 100, 104
– Jonsson (Rickeby-ätten) 122
– Jönsson ?i Stensta 70, 73

– Karlsson, borgare i Sthlm 38
– Karlsson i Bottna 38
– Kettilsson (Vasa) 85, 92, 101, 102, 103, 129, 141, 149
– Kristiernsson (Vasa) 149
– Pedersson 67
– Vastesson i Broby 99

Olof, se även Kurritte
– , Magnus Nilssons tjänare 149
– i Alby 110
– i Aspsund 99
– (?) i Gillberga 111
– i "Hogaarden" (Västerlisa) 87
– i Karby 143
– i Lisa 86
– i Punskog 131
– i Risslingby 68
– i Tjära 169
– i Undra 80
– Andersson, far till Lars Olofsson 70, 73
– Björnsson, äbi 43, 155
– Hansson (Valram) 139, 140
– Henriksson (stengavel) 50, 110, 114
– Ingemundsson (Ingemund Jonssons ätt) 139, 140, 147
– Jonsson ?i N Ånö 45
– Jonsson i Undra 80
– Jönsson, väpnare, brorson till Peder Bengtsson 60, 93
– Jönsson (två spetsar uppifrån) av Munsö 72, 73
– Lambafot, Nils Kettilssons tjänare 149
– Larsson (eget sigill: bomärke) i Uddeby 133
– Månsson i Nodsta 51
– Wadhirsson 80
Oxenstierna se Bengt Kristiernsson, Gabriel Kristersson, Jöns Bengtsson
oxpanna se Knut Eskilsson

Peter (Peder, Per), se även Galle, Räv, Svenske
– , kyherde i Rimbo 96, 103, 110, 149, 167
– i Brölunda 100
– i Darsgärde 84
– i Degarö 91
– i Eke 154
– i Håsta 143
– i Nodsta 51
– i Norrby 167
– i Stensta 69, 72, 73
– i Sätuna 60
– i Tomta (1409) 148
– i Tomta (1462) 148
– i Torvalla 61
– Bengtsson, frman 60, 92f
– bryte i Järsö 65
– Filipsson (Rumby-ätten), äbi 59
– Ingebjörnsson (Gillberga-ätten) 110
– Ingemundsson 85
– Israelsson (Finsta-ätten) 164
– Jakobsson (tre sjöblad ginbalksvis) 100, 104
– Larsson i Täby 61
– Larsson (Lydinge-ätten), kyherde i Estuna 40
– Matsson (Gillberga-ätten) 110
– Olsson i Tarv 47
– Torstensson (tre strålar uppifrån) 145, 147
– Vibjörnsson i Kullsta 38
pilspets se Bengt Pedersson, Nils Stråle
Pinnow, se även Birgitta Arentsdotter
– , Arent 162, 163, 169
– , Harald 22
Puke se Sigrid Kettilsdotter

Ragna Birgersdotter, hustru till Tideka Speckin 111
Ragnhild 67
– i Närtuna 169, 170
– Erlandsdotter (Finsta-ätten) 162
– Jönsdotter (Stensta-ätten) 69, 73
Ragnvald i Liesta 145
Ragvald i Norrby 101
– i Varleda 117
Rakereds-ätten se Sigrid Uddormsdotter, Uddorm Petersson
Ramborg Ingevaldsdotter, hustru till Folke Jonsson 155
– Kortsdotter (Görtz) 147, 156

Raskolv i Bergby 129, 132
– i Uddeby 133
Rickeby-ätten se Kristina Jonsdotter, Nils Jonsson
Rikvid i Benhamra 113, 114
Rumby-ätten se Peter Filipsson
Runvast i Nibble 156
rutor, tre stolpvis se Klaus Karlsson
Ryning, Nils d ä 94
Räv, Peter, ? = Peter, kyherde i Rimbo 100, 103
Rönnow, se även Margareta Clausdotter
– , Claus 58
Rörik Matsson, kanik 162

Sigrid Karlsdotter (Bonde) 38, 40, 42, 56, 66, 68, 71, 77, 79, 81, 95, 99
– Kettilsdotter (Puke) 91, 95
– Uddormsdotter (Rakereds-ätten) 91, 94, 95, 111, 113, 117, 141, 154
Sigvast Olofsson, kanik, syssloman 101, 103
Sigvid i Gullunge 165
Silvast, präst, ? = Sigvast Olofsson 104
sjöblad, tre ginbalksvis se Peder Jakobsson
sköld, kluven se Guttorm Toresson, Katarina Guttormsdotter
Skörbytta, Hans, borgare i Uppsala 41
Skötta, Erik 91
Slaweka, se även Märta Johansdotter
– , Johan 114, 115, 124, 140
– , Klaus d ä 24, 110, 113, 114, 115, 116, 140, 147
– , Klaus d y 115, 139, 140, 147
– i Medevi 110, 113, 116
Somme se Måns Svensson
Soop se Erik Persson
Sparre av Hjulsta och Ängsö se Anna Bengtsdotter, Märta Birgersdotter
Sparre av Tofta se Karl Ulfsson, Kristina Ulfsdotter
Speckin, Erik 90
– , Tideka 90, 111
– , Olofsson 141
spets från vänster se Erik Ragvaldsson
spetsar, två uppifrån se Anders Tomasson, Bengt Magnusson (Svarte), Elin Andersdotter, Germund Håkansson, Gertrud Andersdotter, Gregers Germundsson, Olof Jönsson av Munsö
Staffan Ulfsson (Ulv) d y 38, 40, 42, 56, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 77, 79, 81, 95, 99
Sten Turesson (Bielke) d y 86, 87, 94, 141
Stenbock se Cecilia Gustavsdotter
stengavel se Olof Henriksson
Stenrat, Johannes, träsnidare i Lübeck 158
Stensta-ätten se Birgitta Jönsdotter, Finvid Jönsson, Jöns Olofsson, Ragnhild Jönsdotter
Stiernsköld se Klas Jöransson
stjärna, femuddig se Jöns Stensson, Lars Olofsson
stjärnor, två se Birgitta Karlsdotter
Stot, Johan Petersson, kyherde i Länna 82
Stralendorp se Märta Lydekadotter
strålar, tre uppifrån se Elin Elefsdotter, Peder Torstensson
Stråle, Nils Olofsson (pilspets) 85
Sture, se även Algot Magnusson, Svante Nilsson
Sture, Sten d ä 96, 157
– , Sten d y 71, 111, 144, 170
– , Svante Stensson 41 f, 46, 47, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 81, 99, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 144, 146, 147, 148, 154
Svante, se även Sture
– Nilsson (Sture) 71, 110, 111, 113, 115, 117
Svarte se Bengt Magnusson
Sven Johansson i Risslingby 68
– Sunesson (balk belagd med två sparrar) 67, 69
– Törnesson (tvågrenig växt), hdshövd 22, 24, 46
Svenske, Peder 86

Tomas, se även Krok
– i Simlunda 168

– i Västerlänna 87
– i Ösby 117
– Johansson (Malsta-ätten), kyherde i Skepptuna, bi i Växjö 93, 94, 95
Tord Karlsson Bonde 78, 81, 95
– Pedersson i Karlösa, frman 66, 148
– Röriksson Bonde 81, 86, 92, 138, 139, 144, 145, 147, 156
Tore i Medevi 113
– Hälsing 49
Tre rosor se Brita Larsdotter, Erik Turesson, Gustav Johansson, Jöran Turesson, Lars Turesson, Ture Jönsson
Trolle, se även Beata Arvidsdotter
– , Erik 86
Ture Bengtsson (Bielke) 156
– Jönsson (Tre rosor) 146
Tyrgils Knutssons ätt se Helena Gustavsdotter, Knut Magnusson

Uddorm Petersson (Rakereds-ätten) 95
Uggla se Arvid Klasson
Ulf Staffansson (Ulv) 70, 73
– av Horsnäs se Gudmund Persson
Ulv se Staffan Ulfsson, Ulf Staffansson

Valram, se även Cecilia Hansdotter, Magdalena Hansdotter, Olof Hansson
– , Hans 139, 140, 146
Vasa se Birgitta Kristiernsdotter, Erik Johansson, Erik Karlsson, Johan Karlsson, Johan Kristiernsson, Karl Kristiernsson, Kristiern Johansson, Kristiern Nilsson, Margareta Eriksdotter, Märta Kristiernsdotter, Nils Kettilsson, Nils Kristiernsson
Vincens i Punskog 131
Vinstorpa-ätten se Anna Karlsdotter
Vitzen, van, Ficke 59
Väsby-ätten se Anders Nilsson, Anna Eriksdotter, Erik Nilsson
växt, tvågrenig se Sven Törnesson

örnfot se Jakob Ulfsson

Register över kyrkliga institutioners godsinnehav

Registret avser kyrkors, klosters och andra kyrkliga institutioners godsinnehav inom undersökningsområdet under medeltiden. Hänvisningar till dessa organisationers (liksom kronans) godsinnehav efter reformationen kan erhållas i tabellerna över antalet jordeboksenheter (s 29 f och resp sockeninledning). Dessa tabeller utgör ett viktigt komplement till nedanstående register, eftersom kyrkornas och klostrens godsinnehav till stora delar är känt endast genom efterreformatoriskt material. – För den kyrkliga indelningen (prosterier m m) och socknarnas omfattning hänvisas till avsnittet Kyrklig indelning (s 25 f) och resp sockeninledning.

Bro kyrka: 38 (Brotorp), 39 (*Fleskænghen, Guvsta), 44 (Nodsta), 45 (Stentorp), 46 (Svinninge), 69 (Sebende)

Estuna kyrka: 38 (V Eka, Eneby), 39 (Guvsta), 40 (Göringe), 41 (Hummelbro), 43 (*Litlaby, Malma, *Nitlinge), 45 (*Sandeberghom), 46 (Sylta), 47 (Tarv), 48 (Vitsjö), 68 (Risslingby), 79 (Riddarängen)

Fogdö kloster: 155 (Härsby)

Frötuna kyrka: 50 (Nodsta)

Husby kyrka: 55 (*Berby), 58 (Rimsjö), 59 (Ö Sundsta), 60 (Sättra), 104 (Ströja)

Karlskyrka kyrka: 39 (Guvsta), 64 (Alby), 69 (Sebende)

Klara kloster: 43 (*Mærlingæby), 49 (Vämlinge), 67 (Risslingby), 87 (Lännaby), 111 (Gillberga), 141 (Framskälby), 166 (Husby)

Lohärads kyrka: 58 (Rimsjö), 77 (Gribby), 78 (Hållsta), 80 (Undra)

Länna kyrka: 56 (Dillingby), 85 (Österlisa)

Malsta kyrka: 95 (Vällingsö), 170 (Vallby)

S:ta Maria Magdalena kapell vid Stockholm: 141 (Framskälby)

Norrmalms hospital: 57 (Penningby)

Riala kyrka: 131 (*Persnor, Rangmora)

Rimbo kyrka: 146 (*Prestemora), 149 (Vallby)

Rånäs rättardöme: se Uppsala domkyrka, fabrica och Sankt Eriks-gods

Skederids kyrka: 169 (Ö Syninge)

Sko kloster: 128 (Bergby)

Stockholms dominikankonvent: 147 f (Söderby)

Söderby kyrka: 65 (N Järsö), 99 (Aspsund), 100 (*Hetänes), 101 (Igelsta, Norrby), 102 (*Pellegerde), 103 (Sonö), 104 (Ströja, Vik), 105 (*Wætunge)

Uppsala domkyrka:

ospecificerat: 41 (Hov), 55 (*Berby), 57 (Penningby), 59 (Sundsta), 79 (Riddarängen)

biskopsbordet: 168 (Skedersby)

S:e vicarian: 65 (Järsö), 137 (Bergby), 140 f (Framskälby), 142 (Håsta), 144 (Kundby), 149 (Viby)

S:t Andreas prebendor: 1. Gertrud Envastsdotters (Kanstens) prebenda: 40 (Hov), 2. Kristina Envastsdotters (Skörbyttas) prebenda: 41 (Hov)

Själakoret: 45 (N Nånö), 57 f (Penningby), 77 (Hammarby), 79 f (Råby)
fabrica och Sankt Eriks-gods: Rånäs rättardöme: 41 (Hov), 121 (*Bagarebool, Bredvik, Granby), 122 (Råby), 123 (Rånäs, Svärlinge), 124 (Söderby) – utan angivelse av rättardöme (tiden före 1479): 41 (Hov), 64 (Alby), 65 (Järsö), 69 (Sebende), 121 (Granby), 122 (Råby), 123 (Rånäs, Svärlinge), 124 (Söderby), 162 (Darsgärde)
Väddö kyrka: 46 (Svanberga), 65 (S Järsö)

Register över sätesgårdar

Registret avser de egendomar inom undersökningsområdet som vid något tillfälle under medeltiden eller åren 1500-1570 finns belagda som sätesgårdar. Årtalen anger det första och det sista året som sådana uppgifter finns; streck (–) mellan årtalen anger att gården kan antas ha varit sätesgård under hela den mellanliggande perioden, komma (,) mellan årtalen avskiljer enstaka uppgifter.

Lyhundra
Estuna sn
Uddeboö 1554–, s 47
Karlskyrka sn
Karlösa 1456–85, 1506, 1527–30, s 66
Stensta 1287(?), 1373/75–1422, 1463–78, s 69
Länna sn
Lisa 1405, s 85
Malsta sn
Malstaby 1298–1357, s 93
Söderby sn
Brölunda 1467–82, s 100

Sjuhundra
Esterna sn
?Medevi 1378, s 113
Mörby 1387, 1412–30, 1460–, s 115
Rimbo sn
Ekeby före 1432, 1493–1533, s 139
Kundby 1383–84, 1403, s 144
Skederids sn
Finsta 1326 (troligen från 1317), 1400-talets början(?), 1437, 1441–89, omkr 1500(?), s 162